

JACK KEROUAC

BIG SURAS

baltos lankos

JACK KEROUAC
Big Suras

Iš anglų kalbos vertė
Saulius Repečka

baltos lankos

UDK 821.111(73)-31
Ke-147

Versta iš:
Jack Kerouac, *Big Sur*,
Penguin Books, 1992

Redaktorė
Nijolė Viktorija Skliutaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

ISSN 2029-2589
ISBN 978-9955-23-549-1

Mano kūryba sudaro vieną didelę knygą, panašią į Prousto *Prarasto laiko beieškant*, tik manieji prisiminimai užrašyti veiksmui vykstant, o ne vėliau, gulint ligos patale. Ankstesni leidėjai man neleido visuose kūriniuose naudoti tų pačių veikėjų vardų. *Kelyje*, *Požemių gyventojai*, *Dharmos valkatos*, *Daktaras Saksas*, *Megė Kasidi*, *Tristesa*, *Vienatvės angelai*, *Kodžio vizijos* bei kitos knygos, įskaitant ir šią, *Big Surą*, tėra vieno didelio darbo, kurį vadinu *Dulūzo legenda*, dalys. Senatvėje ketinu surinkti visus savo kūrinius ir vėl į juos surašyti savo veikėjų vienodų vardų panteoną, palikti ilgą, knygų pilną lentyną ir laimingas numirti. Visą mano kūrybą sudaro viena milžiniška komedija, regima vargšo Ty Žano (manosiomis) akimis, – jis dar žinomas kaip Džekas Dulūzas, – tai pašėlusio veiksmo, beprotybės ir kartu švelnaus saldumo pasaulis, regimas pro jo akies „rakto skylutę".

Jackas Kerouacas

BIG SURAS

1

Bažnyčios varpai lindynių kvartale skleidžia liūdną, vėjo blaškomą „Ketlin“ ir aš nubundu paniuręs, išglebęs, vaitodamas po dar vienų išgertuvių, o labiausiai dėl to, kad mano „slaptas sugrįžimas“ į San Fransiską nuėjo šuniui ant uodegos, mat nusilakiau it kvailys slapstydamasis su valkatom bulvaruose, paskui nudrožiau tiesiai į Nort Bičą pasimatyti su visais, nors mudu su Lorencu Monsantu* iki tol buvom apsikeitę ilgėliausiais laiškais kurpdami planus, kaip aš tykiai parsirasiu, paskambinęs jam prisistatysiu kodiniu vardu, tarkime, Adamas Julčas arba Laladžis Palvertaftas (irgi rašytojai), tada jis paslapčia nuveš mane į savo trobą Big Suro giriose ir aš ten netrukdomas praleisiu šešias savaites, kaposiu malkas, nešiosiu vandenį, rašysiu, miegosiu, keliausiu pėsčiomis ir taip toliau ir panašiai – Deja, per patį šeštadienio vakaro įkarštį girtas įvirtau į jo knygyną „City Lights“ ir visi mane pažino (nors dėvėjau maskuojamąją žvejo kepurę, žvejo apsiaustą ir neperšlampamas kelnes), ir štai jums rezultatas – audringos išgertuvės visuose garsiuosiuose baruose, sumautas „bitnikų karalius“ grįžo į miestą ir kiekvienam stato išgerti – Ir tai tęsiasi dvi dienas, įskaitant sekmadienį, dieną, kai Lorencas turi paimti mane iš „slapto“ lūšnynų viešbučio (iš „Marso“ Ketvirtosios ir Hovardo kampe), bet kai paskambina,

* Šio veikėjo prototipas – JAV poetas, „City Lights Booksellers & Publishers“ įkūrėjas Lawrence'as Ferlinghetti. (Čia ir toliau vert. past.)

niekas neatsiliepia, taigi jis paprašo viešbučio tarnautojo atidaryti numerio duris – ir ką gi pamato? Aš tįsau tarp butelių, Benas Faganas brinkso pusiau palindęs po lova, o ant lovos knarkia bitnikas dailininkas Robertas Brauningas – Tada Lorencas taria sau: „Paimsiu jį kitą savaitgalį, turbūt užsimanė pagirtuokliauti savaitėlę mieste (kaip visada, matyt)" ir išvažiuoja į savo trobelę Big Sure be manęs, tardamas sau, kad elgiasi teisingai, bet Dieve mano, kai nubundu – Benas ir Brauningas jau išėję, kažkaip jiems pavyko užtempti mane ant lovos – ir išgirstu „Aš vėl parvešiu tave namo, Ketlin", kurią taip liūdnai skambina varpai, ten, tarp ūkanotų vėjų, ūkaujančių virš nykaus, seno, pagiringo Frisko stogų, ak, suprantu, – štai ir priėjau liepto galą, jau nebeįstengiu netgi nuvilkti savo kūno į girios prieglobstį, ką jau kalbėti, kad dorai išgyvenčiau nors minutėlę mieste – Pirmą kartą išvažiavau iš namų (iš savo motinos namų) pasirodžius „Keliui" – toji knyga man „atnešė šlovę", atnešė jos tiek, kad trejus metus iš proto varė telegramos, telefono skambučiai, prašymai, laiškai, lankytojai, žurnalistai, smalsuoliai (ruošiuosi rašyti apsakymą, o balsas už pusrūsio lango garsiai klausia: AR JŪS UŽSIĖMĘS?), arba tas sykis, kai žurnalistas laiptais užlėkė į mano miegamąjį, o aš ten sėdėjau viena pižama mėgindamas užrašyti savo sapną, paaugliai, peršokantys šešių pėdų aukščio tvorą, kuria, siekdamas privatumo, aptvėriau savo kiemą, išgertuvių dalyviai su buteliais rankose, staugiantys: „Ei, ateik išgerti, Džekas dirbo, dirbo, dirbo, kol nevispročiu pavirto!" ...Moteris, ateinanti prie mano durų ir sakanti: „Nė neklausiu, ar jūs Džekas Dulūzas, nes žinau, kad jis barzdotas, sakykite, kur jį rasti, mat noriu į savo kasmetinį Bumbumvakarį pasikviesti tikrą bitniką" – girti svečiai, vemiantys mano darbo kambary, vagiantys knygas ir net pieštukus... Nekviesti pažįstami, užsibūnantys dienų dienas, mat gauna švarią patalynę ir gardaus mano motinos pagaminto maisto... Ir aš pats beveik visą laiką gėriau – norėjau būti draugiškas ir nelikti nuošaly, bet pagaliau suvokiau, kad atsidūriau apgulty ir man telieka ieškotis vienatvės arba numirti... Ir tada Lorencas Monsantas parašė man: „Atvažiuok į mano trobą, niekas nesužinos" ir taip toliau, taigi, kaip jau esu

sakęs, paslapčia nuvykau į San Fransiską, nuo namų Long Ailande (Nortporte) nukeliavau tris tūkstančius mylių, važiavau mieloje „Kalifornijos Zefyro“ kupė stebėdamas, kaip už mano asmeninio paveikslo lango plaukia Amerika, ir pirmą kartą per trejus metus jaučiausi iš tikrųjų laimingas, kupė praleidau tris dienas ir tris naktis, gėriau tirpią kavą ir krimtau sumuštinius – link Hadsono slėnio, per Niujorko valstiją iki Čikagos, paskui lygumos, kalnai, dykuma ir galiausiai Kalifornijos kalnai, ir viskas taip paprasta, taip panašu į sapną, palyginti su mano ankstesnėm kelionėm autostopu, kai stigo pinigų transkontinentinio traukinio bilietui (visos Amerikos moksleiviai ir studentai mano: „Džekui Dulūzui dvidešimt šešeri ir jis visą laiką keliauja autostopu“, nors man, nuobodžiaujančiam ir nuvargusiam, dundančiam ant traukinio kupė gulto per Solt Flato lygumas, jau beveik keturiasdešimt) – na, kad ir kaip būtų, kelionė į prieglobstį, kurį man pasiūlė kietas senis Monsantas, prasidėjo puikiai, tačiau, užuot baigęs ją sklandžiai ir paprastai, nubundu girtas, liguistas, šlykštėdamasis, nusigandęs, mane iš tikrųjų gąsdina ta liūdna daina, sklindanti stogais, susiliejanti su ašaringais Gelbėjimo armijos narių, susispietusių prie kampo apačioje, šauksmais: „Tavo girtavimo priežastis Šėtonas, Šėtonas tavo pasileidimo priežastis, Šėtonas visur, jei neatgailausi, jis sunaikins tave“, ir dar baisesnis man senų girtuoklių, vemiančių gretimame kambaryje, triukšmavimas, žingsnių koridoriuje girgždesys, aimanos visur – įskaitant aimaną, nuo kurios nubudau, savo paties aimaną kauburiuotoje lovoje, aimaną, kilusią nuo garsaus ūžesio galvoje „hūū hūū“ – jis lyg vaiduoklis staiga privertė mane atplėšti galvą nuo pagalvės.

2

Ir aš apsižvalgau po nykią celę, štai mano patikimoji kuprinė, kruopščiai prikrauta visų būtinų, kad išgyventum girioje, daiktų, turiu net mažulytę pirmosios pagalbos vaistinėlę, visokių mitybos smulkmenėlių, netgi tvarkingą siuvimo reikmenų rinkinuką, nuovokiai sudėtą mano gerosios motinos (jame ir atsarginiai segtukai, ir sagos, ir specialios siuvimo adatos, ir aliuminio žirklutės)... Net vilties medalionas su šventojo Kristupo atvaizdu, jos prisiūtas prie kuprinės kišenės... Visas išlikimo rinkinys, visas iki paskutinio išlikimo megztinio, nosinės ir teniso batelių (kelionėms pėsčiomis)... Tačiau kuprinė viltingai sau pūpso tarp išmėtytų butelių – vien ištuštinti baltojo portveino bėdžiai, nuorūkos, šiukšlės, siaubas... „Staigiai judinkis arba tau galas“, – suprantu, pastaruosius trejus metus kentęs girtuoklystės neviltį – tai ir fizinė, ir dvasinė, ir metafizinė neviltis, jos neperprasi mokykloje, nesvarbu, kiek knygų apie egzistencializmą ir pesimizmą perskaitei, kiek ąsočių vizijas sukeliančios ajachuaskos išmaukei, kiek meskalino užsimetei, kiek meskalio išrijai – Tas jausmas, kai pabundi apimtas baltosios karštinės, kamuojamas klaikios mirties baimės, kuri kapsi tavo ausyse, lyg savo sunkius voratinklius austų šiltųjų kraštų vorai, jausmas, lyg būtum persikreipęs purvinas pabaisa, dejuojantis po žeme karštoje garuojančioje pliurzėje ir velkantis į niekur ilgą plikančią naštą, jausmas, lyg stovėtum iki kelių įbridęs į verdantį kiaulių kraują,

uch, lyg būtum iki juosmens paniręs į milžinišką keptuvę, pilną riebaluotų rudų paplavų – ir jose nėra nė lašelio pamuilių. Veidrody regi savo veidą, iškreiptą nepakeliamo skausmo, taip išvargintą ir iškankintą baisaus sielvarto, kad tokios bjaurasties ir paklydimo nė apraudot neapraudotum, nėra jokio sąryšio su ankstesniu tobulumu, vadinasi, nėra ko ir sieti jo su ašaromis ar kokiais nors panašiais dalykais: tarsi veidrody tavo atspindžio vietoje staiga būtų pasirodęs Viljamo Siuardo Berouzo „Nepažįstamasis" – pakaks! „Staigiai judinkis arba tau galas", taigi pašoku ir pirmiausia atsistoju ant galvos, kad į mano plaukuotas smegenis sutekėtų kraujas, paskui koridoriuje nusiprausiu po dušu, užsitempiu naujus marškinėlius, kojines, apatinius, energingai susikraunu daiktus, pakeliu kuprinę ir sviedęs raktą ant stalo išlekiu į šaltą gatvę, greitomis nužingsniuoju į artimiausią bakalėjos krautuvę ir nusiperku maisto dviem dienom, sugrūdu kuprinėn, nukulniuoju per tuščias rusiško sielvarto alėjas – jose, nulenkę galvas prie kelių, miglotuose glebios nykios miesto nakties tarpduriuose sėdi valkatos; turiu iš jos išsiveržti arba pražūsiu – ir štai autobusų stotis – Po pusvalandžio aš jau ant autobuso sėdynės, autobuso lentelė skelbia „Monterėjus" ir mes nuriedame tuščiu neoniniu greitkeliu, aš visą kelią miegu, paskui nustebęs nubundu ir užuodęs jūros kvapą vėl pasijuntu sveikas, vairuotojas papurto mane: „Atvažiavom, Monterėjus" – Ir, dievaži, tai Monterėjus, stypsau mieguistas antrą valandą ryto autobusų stotelėje ir žiūriu į neaiškius žvejų valčių stiebelius kitoje gatvės pusėje. Dabar, kad galutinai įgyvendinčiau savo pabėgimo planą, man teliko įveikti keturiolika mylių pakrante, pasiekti Ratono kanjono tiltą ir įžengti į kanjoną.

3

„Staigiai judinkis arba tau galas“, ir aš tėškiu aštuonis dolerius už taksi, kad nuvežtų mane pakrante, naktis ūkanota, nors retsykiais dešinėje, kur jūra, sužėri žvaigždės, nors pačios jūros nematyti, tik išgirsti apie ją iš taksisto: „Kas čia per vieta? Niekad nesu matęs.“ „Na, šiąnakt nepamatysi – Ratono kanjonas, kaip sakai. Atsargiau vaikščiok tamsoje.“ „Kodėl?“ „Na, tiesiog užsidek lempą, kaip pats sakai.“

Ir iš tikrųjų, kai jis išleidžia mane ant Ratono tilto ir skaičiuoja pinigus, pajuntu, kad kažkas čia ne taip, nors girdėti baisus bangų ūžesys, tačiau jis sklinda ne iš tos vietos, kaip tikėtumeis, ne iš „štai ten“, o iš ten, „iš apačios“ – regiu tiltą, bet po juo neįžvelgiu nieko – Tiltu pakrantės greitkelis driekiasi nuo vieno stataus kranto iki kito, tai gražus baltas tiltas su baltais turėklais, per jo vidurį, panašiai kaip greitkely, eina pažįstama balta linija, tačiau kažkas čia ne taip – Be to, žvelgiant ta kryptimi, kur turi prasidėti kanjonas, priekinių taksi žibintų šviesos šauna virš kelių krūmokšnių į tuščią erdvę, apima toks jausmas, tarsi kabotum kažkur ore, nors matau žvyrkelį po mūsų kojomis ir žemių sąnašas, pūpsančias šone.

„Kas čia per velniava?“ Aš įsiminiau, kas buvo nurodyta mažame žemėlapyje, kurį man atsiuntė Monsantas, tačiau svajojant apie šį didį pasitraukimą į prieglobstį, namo, manoji vaizduotė piešė linksmą, bukolišką vaizdą, tikėjausi vien svetingų girių ir džiugesio,

o ne šios gaudžiančios paslapties tamsioj erdvėj – Taigi kai taksi išvažiuoja, aš, droviai dairydamasis, uždegu savo geležinkelininkų žibintą, bet jo spinduliai pranyksta tuštumoje, kaip ir automobilio šviesos, baterija, tiesą sakant, silpnoka ir aš vargiai įžiūriu skardį kairėje – O tilto visai nebematau, tik kelkraščio atšvaitai vis blausiau spindėdami pamažu tolsta link jūros ūžesio apačioje... Jūra ūžia baisiai, sakytum, puola mane lodama it šuo iš ūkanų apačioje, kartais atsimuša į krantą, bet, Dieve mano, kurgi tasai krantas, kaipgi jūra gali būti po žeme! „Kas gi lieka, – nugurkiu seiles, – šviesk žibintu sau tiesiai po kojomis, vyruti, ir sek įkandin spindulio, žiūrėk, kad šviesa nenukryptų nuo kelio, neprarask vilties ir melskis, kad žibintas apšviestų žemę, kuri bus čia, kol jis švies", kitaip tariant, man iš tiesų baugu, kad patsai žibintas nepaklaidintų manęs, jei tik drįsiu jį pakelti nuo žvyrkelio vėžių. Šiame aukštai pakibusiame ūžiančiame tamsos siaube įžvelgiu tik vieną paguodą – kad nuo žibinto lanko ant skardžio į kairę nuo kelio krinta dideli šešėliai, nes dešinėje (kur pučiantis nuo jūros vėjas linguoja krūmus) šešėlių nėra, mat nėra kam atspindėti šviesos – Taigi su kuprine ant pečių pradedu vargo kelionę, pakumpęs seku žibinto spindulį, galva nunarinta, bet akys įtariai vis kilsčioja – lyg žmogaus, kuris atsidūrė šalia pavojingo pamišėlio, bet nenori jo suerzinti. Gruntkelis truputį pakyla, pasuka į dešinę, mažumėlę nusileidžia, paskui staiga vėl kyla viršun, viršun – Dabar jūros ūžesys jau liko man už nugaros ir aš net stabteliu, atsigręžiu, bet nieko nepamatau. „Išjungsiu žibintą ir pažiūrėsiu, kas matyti", – stoviu tvirtai įaugęs pėdomis į kelią – Tuščias reikalas, išjungęs žibintą nieko nepamatau, tik blausų smėlio lopinėlį prie kojų. – Plumpindamas aukštyn ir toldamas nuo jūros riaumojimo pasijuntu saugiau, bet staiga prieinu baugų daiktą ant kelio, sustoju, atkišu ranką, atsargiai žengteliu pirmyn – tai tik gyvulių perėja (geležiniai strypai įstatyti skersai kelio), ir kaip tik tuo metu iš kairės pūsteli smarkus vėjo gūsis – iš ten, kur turi būti skardis, aš pašviečiu į tą vietą, bet nieko nepamatau. „Kas, velniai griebtų, čia daros?" „Neišklysk iš kelio", – atsako kitas balsas, stengdamasis išlikti ramus, aš jam paklūstu, tačiau kitą akimirką dešinėje

išgirstu braškesį, nukreipiu į tą pusę šviesos spindulį ir vėl nieko neišvystu, tik krūmai siūbuoja sausai, niekšiškai traškėdami, tik įprasti krūmokšniai, augantys ant aukštos kanjono sienos, tinkami gyventi gyvatėms barškuolėms (tai ir būta gyvatės barškuolės, jos nemėgsta, kai jas vidur nakties pažadina su žibintu rankoje plumpinantis kuprotas pabaisa). Bet dabar kelias vėl leidžiasi, kairėje vėl pasirodo paguodą teikiantis skardis ir netrukus, kaip pamenu pagal Lorio žemėlapį, turi pasirodyti upelis – štai jis, girdžiu, kaip šniokščia burbuliuoja ten, apačioje, tamsoje, ten, kur aš bent jau atsistosiu ant lygios žemės ir nebesigalynėsiu su vėjo gūsiais kažin kur aukštybėse – Kuo labiau artėju prie upelio, – kelias leidžiasi stačiai žemyn ir aš staiga kone pasileidžiu risčia, – tuo garsiau jis šniokščia, net pamanau, kad įpulsiu į jį nė nespėjęs pastebėti... Jis gaudžia man po kojom lyg nirtulinga patvinusi upė. Be to, čia dar tamsiau nei kitur! Čia krūmynai, siaubo paparčiai ir slidūs rąstgaliai, samanos ir pavojingi akivarai, kyla drėgnos ūkanos, šaltos lyg mirties alsavimas, man virš galvos palinksta dideli grėsmingi medžiai ir kabinasi į kuprinę – Tas ūžesys, žinau, man leidžiantis tik garsės, tad su siaubu pagalvojęs, kuo jis gali pavirsti, sustoju ir įsiklausau, ūžesys kyla iš nuožmaus tamsos jėgų mūšio ir paslaptingai griūva ant manęs, skyla medis ar uola, ar dar kažkas, viskas dūžta, garma juodos drėgnos nugrimzdusios žemės grėsme – bijau ten eiti, nuogąstauju, mane apima nuoganda, kaip pasakyta Edmundo Spenserio laikais, kad būsiu nugintas rimbu, o dar ir šlapiu – Krūmuose traškėdamas šmėsteli glitus žalias drakonas – Žiaurus mūšis, kad nešniukštinėčiau, pastoja man kelią – Jis vyko čia milijonus metų, ir man neleista trikdyti tamsos – Jis urzgia tūkstančiuos plyšių ir milžiniško raudonmedžio šaknimis apraizgė visą kūrinijos žemėlapį – Šis niaurus gausmas atogrąžų miške skelbia nenorą, kad apgailėtinas lūšnynų valkata, lūkuriuojantis ten, atokiau, prasibrautų prie jūros – Kone juntu, kaip jūros ūžesys pinasi su medžių traškesiu, bet štai mano žibintas, man tereikia neišklysti iš šio nuostabaus smėlėto tako, kuris vis leidžiasi žemyn, aplinkui verdant pjautynėms, ir staiga lygi vieta, tilto rąstų apybraižos, štai

tilto turėklai, štai upelis vos keturiom pėdom žemiau, nagi, pereik tiltą, pabudęs valkata, ir pažiūrėk, kas dedas aname krante. Eidamas per tiltą greitomis žvilgtelėk į vandenį, tai tik vanduo virš akmenų, tik nedidelis upelis.

Ir štai priešais mane mieguista lanka su senais mielais gardo vartais ir spygliuotos vielos tvora, kelias suka į dešinę, bet čia aš pagaliau atsisveikinu su juo. Prašliaužiu po tvora ir atsiduriu ant mielo smėlio tako, jis vinguriuoja pro kvapnius sausus šilinius viržius – tartum būčiau staiga išsiveržęs iš pragaro ir atsidūręs sename pažįstamame Žemės Rojuje, ir ačiū Dievui (nors po minutės mano širdis vėl nusirita į kulnis, nes priešaky baltame smėlyje pamatau kažkokius juodus pavidalus, bet tai viso labo seno gero mulų mėšlo krūvos Rojuje).

4

O ryte (išmiegojęs ant balto smėlio prie upelio) pamatau tai, kas šitaip gąsdino, kai ėjau kanjono keliu – Šis driekiasi ant tūkstančio pėdų aukščio sienos, kai kur pasitaiko stačių nuolydžių, ypač gyvulių perėjoje, aukščiausioje vietoje, ten, kur pro plyšį uoloje skverbiasi rūkas, kylantis nuo dar vieno jūros įlinkio – jau savaime baisaus, lyg nepakaktų paties plyšio, atveriančio jūros vaizdą. O visų baisiausias pats tiltas! Palengva žingsniuoju taku palei upelį prie jūros ir žiūriu į tą siaubingą ploną baltą tilto juostelę ir tūkstantį neįveikiamo aukščio atodūsių viršum girelės, per kurią dabar pėdinu, neįtikėtina ir, kad širdis imtų daužytis iš siaubo, prieini prie siauručio vingio, kuriuo driekiasi takas, o tavęs link dundėdamos ritasi bangos baltomis keteromis ir tykšta į smėlį, tarsi šis būtų aukščiau už tą vietą, kur stovi, marma lyg netikėta didžiulė potvynio banga, tokia, kad tik traukis ir bėk atgal į kalnus – Negana to, mėlyna jūra, ten, už aukštų dūžtančių bangų, pilna milžiniškų juodų uolų, jos stūkso tartum senos pabaisiškos pilys, aplipusios drėgnu varvančiu dumblu, čia juk milijonai metų sielvarto, čia juk siaubūniškas garsus teškesys ir vergiškos putų lūpos, laižančios uolų apačias – Taigi išnyri iš mielo miško tako su smilga tarp dantų ir išspjauni, žvelgdamas į jos žūtį. Pažiūri į tą neįtikėtinai aukštą tiltą ir pajunti mirties alsavimą – ir netuščiai, mat po tiltu, ant smėlio, visai šalia uolos, velnias, net širdis į pakulnes nusirito, vis dar riogso

automobilis, pralaužęs tilto turėklus, nulėkęs žemyn tūkstantį pėdų ir nukritęs ant stogo prieš kokią dešimtį metų, surūdijusi važiuoklė tarp prisilaksčiusių išvirtusių jūros suėstų padangų, seni stipinai, senos sėdynės su išlindusiais šiaudais, vieniša liūdna pompa, o žmonių jau nėr...

Kur pažvelgsi, visur kyšo didžiulės Uolos alkūnės su jūros olomis, aplink teliūskuoja bangos, ištėkšdamos iš olų suplaktas putas, bangos gaudžia ir dunksi į smėlį, smėlis greitai grimzta (čia tau ne Malibu paplūdimys) – Bet apsisuk ir išvysi mielą giraitę, vinguriuojančią viršum upelio – kaip peizažas Vermonte – O pažvelk, smagiai atsilošęs, aukštyn į dangų, Dieve, tu stovi tiesiai po ore kybančiu tiltu, plona balta linija besidriekiančiu nuo uolos prie uolos, ir kvaili automobiliai lekia juo lyg sapnai! Nuo uolos prie uolos! Palei visą nirtulingą pakrantę! Taigi vėliau, nugirdęs ką nors sakant: „O, Big Suras, turbūt ten gražu", aš, nugurkęs seiles, nustebdavau – kodėl visi kalba apie jo grožį, suvis pamiršę baisumą, bleikiškas šiurkščių uolų kūrimo kančių aimanas, tuos vaizdus, kurie atsiveria akiai, kai saulėtą dieną važiuoji greitkeliu palei pakrantę – mylių mylios siaubingos ardančių, dilinančių krantą bangų mūšos.

5

Šiurpu buvo netgi kitame, taikiame Ratono kanjono pakrašty, rytiniame gale, kur po keliais keistais medžiais, nugrimzdęs į saldžius sapnus, naktimis pūsdavo į akį vietinių gyventojų naminis mulas Alfis, paskui rytą atsikeldavo pasiganyti žolėje, tada iš lėto įveikdavo visą atstumą iki jūros kranto, ir ten jį būdavo galima pamatyti, stovintį sustingusį smėly prie bangų it kokį senovinio švento mito personažą – Alfis Šventasis Asiliukas, taip vėliau pavadinau jį – O šiurpą kėlė kalnas, iškilęs rytiniame pakrašty, keistas kalnas, lyg iš Birmos peizažo, su pakopomis, niūriomis terasomis ir keista ryžių masę primenančia kepure viršūnėje – į ją nuo pat pradžių, netgi tada, kai dar buvau sveikas ir jaučiausi gerai, žvelgdavau drebančia širdim (o po šešių savaičių šiame kanjone rugsėjo trečiosios naktį per pilnatį aš ėmiau kraustytis iš proto) – Kalnas man priminė nesenus įkyrius košmarus Niujorke, kuriuose regėjau „Mien Mo kalną“ ir pulkus skraidančių mėnuliškų arklių su poetiškai banguojančiomis pelerinomis – jie suko ratus apie viršūnę „tūkstančio mylių aukštyje“ (taip buvo pasakyta sapne), o viename košmare išvydau gigantiškus tuščius akmeninius suolus, apgaubtus didžiausios ramybės aukštybių mėnesienoje, tartum ant jų būtų sėdėję dievai ar kokie milžinai, bet dabar suolai jau seniai apleisti, juos nuklojusios dulkės ir voratinkliai, kažkur šalimais stūksančioje piramidėje glūdėjo piktybė, ten slėpėsi pabaisa dunksinčia širdimi,

o netoliese ant nedidelių laužų valgį virė paprasti, nuskurę, murzini dar piktesni durininkai... Siauri purvini urvai, kuriais sunkiai šliaužiau pomidorų stiebais apraizgytu kaklu – Sapnai – Girtuoklio košmarai – Vis pasikartojantys, besisukantys apie tą kalną – iš pirmo sykio jis rodėsi gražus, tačiau baisi žalia žalėsinė migla apgaubė iš džiunglių supamą viršūnę, kyšančią iš žalios atogrąžų šalies, vadinamos „Meksika", o už jos – piramidės, išdžiūvusios upės, kitos šalys, pilnos priešų pėstininkų, nors dar didesnę grėsmę ten kelia paprasčiausi chuliganai, sekmadieniais besisvaidantys akmenimis – Taigi šio paprasto liūdno kalno vaizdas drauge su tiltu ir automobiliu, kuris kokius du sykius apsivertė ir bumptelėjo į smėlį, ir dabar jau nebematyti žmonių alkūnių ar suplėšytų kaklaraiščių (kaip iš baisaus eilėraščio apie Ameriką, kurį būtų galima parašyti), ak, hū hū ūbauja pelėdos, gyvenančios senuose, grasiuose, supuvusiuose medžiuose, ten, toje ūkanotoje, apžėlusioje tolimojoje kanjono pusėje, į kurią aš šiaip ar taip visada baimindavusis įžengti – Tasai neįžengiamai apžėlęs status skardis prie Mien Mo papėdės, iškilęs tarp gremėzdiškų nudžiūvusių medžių ir tankiausių brūzgynų, apraizgytų šilinių viržių, Dievas težino, ar žemai tas skardis leidžiasi, ten pilna slaptų urvų ir niekas, netgi, manyčiau, indėnai dešimtame amžiuje, nėra jo niekada tyrinėję – O tie didžiuliai purvini tropikų paparčiai tarp žaibo nusvilintų spygliuočių šalia tamsaus vynmedžio spalvos uolos – ji iškyla pašonėje tau žingsniuojant tykiu taku... Ir dar – kaip jau sakiau, vandenynas pasirodo esąs aukščiau už tą vietą, kur stovi, lygiai kaip uostai senuosiuose medžio raižiniuose visad rodosi esantys aukščiau nei miestai (kaip su jauduliu pastebėjo Rembo) – Kokia daugybė nelemtų sutapimų, įskaitant šikšnosparnį, kuris užtiko mane vėliau, kai miegojau sulankstomoje lovoje Lorenco trobelės verandoje, gyvis ėmė sukti ratus man virš galvos, kartais nusileisdamas taip žemai, kad mane apniko prietaringa baimė, jog įsipainios į plaukus, o sparnų mosto tylumas, kaip jums tai patiktų – nubundate vidur nakties, išvystate tykius sparnus, plastančius virš galvos, ir klausiate savęs: „Ar aš iš tikrųjų tikiu vampyrais?.." Jie tyliai skraido po lempos apšviestą

mano trobelę trečią valandą ryto, kai skaitau (ne ką kita) (suvirpu) daktaro Džekilo ir misterio Haido istoriją – Turbūt nieko keisto, kad ir aš pats per neilgą šešių savaičių laiką iš romaus Džekilo virtau isterišku Haidu, pirmą sykį gyvenime visiškai paliovęs kontroliuoti savo proto ramybės mechanizmus.

Bet ak, kokios puikios iš pradžių tai buvo naktys ir dienos, iš-syk, kai Monsantas nuvežė mane į Monterėjų, paskui parvežė atgal su dviem dėžėm, prikrautom įvairiausio ėdesio, ir, kaip sutarėm, paliko trim savaitėms vienatvėj – Pasijutau laimingas ir bebaimis, ir pirmąjį vakarą ant tilto netgi įžiūrėjau jo galingo žibinto šviesą – klaikus pirštas rūke, siekiantis blyškų tos pabaisiškos aukštybės dugną, su žvejo drabužiais sėdėdamas prie olų dundančioje tamsoje ir užsirašinėdamas tai, ką sako bangos, aš netgi įžvelgiau šviesos spindulį virš nesuartos jūros – Baisiausia regėti jo atspindį ant ap-želusių pašėlusių skardžių, kur pelėdos ūbauja ūbū ūbū, susipažinti ir susitaikyti su baimėm, apsiprasti su gyvenimu mažoje trobelėje, šiltai blykčiojant malkų krosniai ir žibalinei lempai – ir lai šmėklos nešdinasi velniop. Bhikšaus namai girioje, jis tenori ramybės, ra-mybę ir gaus – Bet aš niekada nesuprasiu, kodėl gi po trijų visiškos laimės ir taikos savaičių, prisitaikiusi gyventi šioje keistoje girioje, mano siela šitaip nupuolė – tada, kai grįžau su Deivu Veinu, Ro-mana ir savo mergina Bile bei jos vaiku – Papasakoti apie tai verta, jeigu tik į viską gerai įsigilinsiu.

Nesgi iš pradžių viskas buvo taip nuostabu, net nepaisant tos aplinkybės, kad vidur nakties, kai jau rengiausi miegoti, iš mano miegmaišio staiga pasipylė plunksnos, taigi turėjau keikdamasis keltis ir siūti prie lempos šviesos, antraip ligi ryto miegmaišis būtų likęs tuščias... Ir kai įžengiu į trobą ir, spragsint ką tik užkurtai ugniai, mirkčiojant žibalinei lempai, palenkiu savo vargšę galvelę virš adatos, sumojuoja tie prakeikti tykūs juodi sparnai, plasnoja ir svaido šešėlius po mano mažus namučius, į namus įskrenda tasai sumautas šikšnosparnis – Savo seną palaikį miegmaišį stengiuo-si užlopyti varganu lopu (labiausiai jis nukentėjo, kai įlindęs į jį mėginau išprakaituoti karštinę 1957-aisiais vieno viešbučio kam-

bary Meksike, išsyk po ten įvykusio didžiulio žemės drebėjimo), nailonas visas sutrešęs – daugiausia nuo to įsisenėjusio prakaito, bet miegmaišis vis dar minkštas – nors jau toks minkštas, kad nuo savo senų marškinių skverno turiu nukirpti gabalą ir užlopyti įplyšusią vietą – Pamenu, kiek atsikvėpiau po naktinio nuobodaus triūso ir niūriai tariau: „Taip, Mien Mo slėny veisiasi šikšnosparniai..." Tačiau laužas spragsi, lopas siuvamas, lauke gurga šniokščia upelis – Nuostabu, kiek balsų jis turi, pradedant dusliu iš gilumos aidinčiu litaurų dundesiu ir baigiant plonyčiu moterišku kikenimu ant seklumos akmenų, paskui iš rastų užtvankos staiga pasigirsta kitų dainininkų chorai ir balsai, šis daugiabalsio upelio gurguliavimas burbuliavimas perdien pernakt iš pradžių mane baisiausiai džiugino, bet vėliau, per anos pamišėliškos nakties siaubą, galvoje pavirto piktybės angelų veblenimu ir kliedesiu – Na, galiausiai paliauju sukęs galvą dėl šikšnosparnio ir suplyšusio miegmaišio, bet nebegaliu užmigti, mat pernelyg išsibudinau – jau trečia valanda ryto, taigi pakurstau laužą, patogiai įsitaisau ir perskaitau iki galo daktaro Džekilo ir misterio Haido istoriją – puikią nedidelę kišeninę knygutę odos viršeliais, kurią čia paliko šaunuolis Mansantas, turbūt ir jis išplėtęs akis skaitė ją tokią naktį kaip ši – Paskutinius dailius sakinius perskaitau švintant, metas keltis, atsinešti vandens iš čiurlenančio upelio ir pusryčiams pasigaminti blynų su sirupu – Tariu sau: „Ir kam gi nervintis, kai kas nors nepasiseka, tarkime, kai naktį suplyšta miegmaišis, pasitikėk savimi." Ir priduriu: „Velniop tuos šikšnosparnius." Vis dėlto nuostabi toji „atidarymo" akimirka pirmąją popietę, kai trobelėje lieku vienas ir pirmąsyk pasigaminu valgio, pirmąsyk suplaunu indus, pasnaudžiu, o nubudęs per upelio čiurlenimą upelio čiurlenime išgirstu džiaugsmingą tylos ir padangių skambesį – Kai tari sau: „ESU VIENAS", trobelė staiga tampa namais, vien todėl, kad vienąkart pasigaminai valgį ir pirmąkart suplovei indus – Tada stoja sutemos, skaisčiu namų židiniu religiškai suspindi puiki žibalinė lempa, kai upelyje rūpestingai išplaunu kaitinimo tinklelį ir kruopščiai iššluostau tualetiniu popieriumi – deja, dėl to tinklelis susitepė ir turėjau jį vėl plauti upelyje, tada jau

palikau paprasčiausiai nudžiūti saulėje, vėlyvos popietės saulėje, kuri taip spėriai pranyksta už milžiniškų, aukštų, stačių kanjono sienų... Sutemos, nuo žibalinės lempos trobelėje šviesu, aš išeinu ir nuskinu kelis paparčius, tokius kaip paparčiai iš Lankavataros šventraščio, paparčiai – it tinklelis plaukams, „Pažvelkite, ponai, koks gražus tinklelis plaukams!“ – Vėlyvą popietę kanjono sienas užlieja migla, ji teka, uždengia saulę, oras atvėsta, net musės verandoje liūdnos lyg migla ant viršukalnių – Traukiantis dienos šviesai, lyg Emilės Dikinson mandaguolės traukiasi ir musės, kai sutemsta, jos visos suminga medžiuose ar kur nors kitur – Per patį vidudienį musės su tavimi troboje, o artėjant vakarui ima trauktis arčiau atvirų durų – su kokia keista gracija – Kažkur netoliese dūzgia tranas, zvimbia taip, kad, atrodo, tiesiai virš stogo, o kai pradeda sukiotis vis arčiau (vėl nugurkiu seiles), tu pasitrauki į trobelę ir lauki, galbūt jiems įsakyta atskristi ir aplankyti tave, visiems dviem tūkstančiams tranų – Bet paskui galop pripranti prie trano dūzgesio – jis, rodosi, ištinka lyg koks didelis vakarėlis kartą per savaitę... Ir viskas galų gale nuostabu.

Netgi pirmoji baugi naktis rūko apgaubtame paplūdimy su užrašų knygute ir pieštuku rankoje, sėdžiu ant smėlio parietęs kojas, veidu į Ramiojo vandenyno rūstybę, griūvančią ant uolų – jos stūkso lyg niūrūs jūros skraistės pridengti bokštai, iškilę užutėky, gausmo užutėky, kur olose šniokščia bangos ir tykšta lauk, kur iškyla ir vėl nusileidžia jūros dumblių miestai – fosforescuojančioje nakties paplūdimio šviesoje net gali įžiūrėti klastingą žvilgsnį... Tą pirmąją naktį sėdžiu čia ir pakėlęs galvą tematau, kad virtuvėje dega šviesa, ant skardžio, dešinėje, ten kažkas pasistatė trobelę su vaizdu į visą šį siaubingą Surą, težinau, kad kažkas ten viršuje tykiai ir taikiai vakarieniauja... Iš trobelės virtuvės sklindanti šviesa it silpnas nedidelio švyturio spindulys pakimba tūkstančio pėdų aukšty virš dundančios pakrantės – Kas gi kitas ten, viršuje, pasistatė trobelę, jei ne koks nuobodžiaujantis žilas, bet nuotykių išsiilgęs senas architektas, galbūt jam pabodo lakstyti po kongresus, ir kada nors čia nutiks Orsono Veleso stiliaus tragedija su klykiančiom šmėklom

ir nuo to stataus skardžio puls žemyn moteris baltais naktiniais marškiniais – Bet iš tikrųjų tematau virtuvės šviesą ir vaizduojuosi tykią taikią, galbūt net romantišką vakarienę – ten, viršuje, toj stūgaujančioj migloj, o aš štai sėdžiu čia, apačioje, Vulkano kalvėje, ir liūdnomis akimis žvelgiu viršun – Gesinu savo nedidukę „Camel" cigaretę į milijono metų senumo uolą, kuri man už pečių šauna į neįsivaizduojamą aukštį – Blausi virtuvės švieselė ant skardžio žiba ties pačiu pakraščiu, o už jos stūkso didžiulė jūrų skaliko pavidalo uola, ji skverbiasi į sausumą vis aukštėdama, ir aš net išsižioju iš nuostabos: „Visai kaip tupintis šuo, kokios didžiulės sumautos tos kalės mentės." Ir kyla, ir virsta platybėsna, ir varo žmoneliams mirtiną nuogąstį, nors kas gi toji mirtis čia, tarpu vandens ir uolų. Miegmaišį pasikloju trobelės verandoje, tačiau antrą valandą ima kristi drėgnas rūkas, taigi su šlapiu miegmaišiu turiu eiti vidun ir tvarkausi per nauja, ir kas gi neuždrunys kaip koks rąstas vienišoje trobelėje girioje, nubundi vėlyvą rytmetį puikiai pailsėjęs ir be žodžių suvoki visatą: visata – tai Angelas – Tačiau lengva taip pasakyti, kai tau pasisekė pabėgti iš purvino miesto – Galiausiai tik girioje pajunti nostalgiją miestams ir svajoji apie ilgas pilkas keliones į juos, kur skleisis švelnūs vakarai – kaip Paryžius – bet niekada nesuvoki, kaip tai šleikštu, palyginti su pirmykščiu, nekaltu, sveiku ir ramiu gyvenimu laukinėje gamtoje.

Taigi tariu sau: „Būk išmintingas."

6

Tačiau Monsanto trobelė turi trūkumų: tarkime, nėra tinklelių nuo uodų, kurie dieną sulaikytų vabzdžius, užtat yra didelės medinės langinės, taigi, jei ūkanotomis dienomis, kai drėgna, palieki juos atvirus, būna pernelyg šalta, o jei uždarai, nieko nebematai ir vidudienį turi įžiebti lempą – Bet tai vienintelis trūkumas – Visa kita puiku – Iš pradžių šitaip džiaugiesi mėgaudamasis mieguistomis šilinių viržių pievomis anapus kanjono, o nužingsniavęs mažiau nei pusmylę staiga su tokiu pat džiugesiu išvysti pašėlusį niūrų jūros paplūdimį, o jeigu nusibodo ir tas, ir anas, tiesiog atsisėsk prie upelio progumoje ir svajok palinkęs virš šiekštų dugne – Girioje taip lengva svajoti ir melstis vietos dvasioms tariant: „Leiskite man čia pasilikti, aš tenoriu ramybės", ir tos ūkanotos viršukalnės nebyliai atsiliepia – taip... Ir tarti sau (jei jums, kaip ir man, nesvetimas domėjimasis teologija) (bent jau anuomet, kai dar nebuvau išsikraustęs iš proto, aš ja vis dar domėjausi): „Dievas yra viskas, jis turi pabudimo akį, tartum sapnuotum ilgą sapną apie neįveikiamą užduotį, paskui staiga nubustum, op, ir Jokių Užduočių, viskas įvykdyta ir pranykę..." Pirmomis keliomis džiugesio dienomis tvirtai sakau sau: „Daugiau jokio blaškymosi, atėjo metas tyliai stebėti pasaulį ir netgi mėgautis juo, iš pradžių štai tokioje girioje, paskui tiesiog neskubriai žingsniuojant ir šnekučiuojantis su įvairiausiais pasaulio žmonėmis, jokių užgėrimų,

jokių narkotikų, jokio nušokimo nuo proto, jokių susidėjimų su bitnikais, girtuokliais, narkašais ir panašiai, niekada daugiau neklausiu savęs: Ak, už ką Dievas mane kankina, nutarta, būk vienišius, keliautojas, kalbėkis tik su padavėjais, iš tikrųjų, Milane ar Paryžiuje kalbėkis tik su padavėjais, bastykis sau, daugiau jokios sau užkrautos agonijos... atėjo metas mąstyti, stebėti ir sutelkti mintis į tai, kad po visko pasaulio paviršių, tokį, kokį mes jį dabar pažįstame, uždengs milijardų metų sąnašos... Taip, dėl to tik daugiau vienatvės..." – „Sugrįžk į vaikystę, krimsk obuolius ir skaityk katekizmą – sėdėk ant šaligatvio krašto ir velniai tegriebia tas karštas Holivudo šviesas (prisiminiau aną siaubingą patirtį vos prieš metus, kai Berbanko studijoje spiginant karštoms „Stivo Eileno šou" šviesoms repetuodamas trečią kartą turėjau skaityti savo prozą, šimtas technikos specialistų laukia, kol pradėsiu skaityti, Stivas Eilenas laukiamai žiūri į mane skambindamas pianinu, o aš sėdžiu kaip stuobrys ant kėdės ir neišgaliu perskaityti nė žodžio, net praverti burnos: „Dėl Dievo, Stivai, man nereikia REPETUOTI!" – „Ne, bandyk, mums reikia išsiaiškinti tavo balso tembrą, na, paskutinį kartą, leisiu tau nedalyvauti generalinėje repeticijoje", aš sėdžiu prakaituodamas ir visiems stebint ištisą minutę nepratariu nė žodžio, paskui sakau: „Ne, negaliu" ir einu prisišnioti į barą kitoje gatvės pusėje) (bet vakare, šou metu, visus nustebinu, nes paskaitau visai neprastai, nustemba ir prodiuseriai, pasiima mane draugėn su viena Holivudo žvaigždute, o ta pasirodo esanti tikra nuoboda – mėgina man skaityti savo poeziją ir nekalba apie meilę, nes meilė Holivude parduodama)... Taigi net ir tai nuostabu – kad visą laiką visame pasauly gali gyventi ilgais ankstesnio gyvenimo prisiminimais, paprasčiausiai atsisėdęs šen, atsigulęs ten ar iš lėto vaikštinėdamas, smulkiai prisimindamas visą ankstesnį gyvenimą, kuris dabar – mat praėjo milijonai šviesmečių – it malonus filmas (tai, matyt, patyrė ir Prustas savo uždaram kambary), paleidžiamas valios pastangomis ir numatytas toliau tyrinėti – Ir malonumas – Kai įsivaizduoju, ką Dievas daro kaip tik šią akimirką – žiūri savo paties filmą, tai yra mus.

Netgi tada, kai vieną naktį toks laimingas atsidūstu rengdamasis verstis ant kito šono ir toliau pūsti sau į akį, bet čia per galvą perbėga žiurkė, net tada jaučiuosi nuostabiai, taigi pasiimu sudedamąją lovą, ant jos kraštų uždedu plačią lentą, kad neįdubtų drobė, tada ant lentos užmetu du senus miegmaišius ir pridedu dar savąjį ant viršaus, ir štai turiu pačią nuostabiausią, neprieinamą žiurkėms, sveikiausią nugarai lovą pasaulyje.

Ir dar aš leidžiuosi ilgai vaikštinėti kurstomas smalsumo, man įdomu, ką rasiu eidamas priešinga kryptimi sausumos link, nužingsniuoju kelias mylias purvinu keliu, kuris veda prie nuošalių rančų ir medkirčių stovyklų, prieinu milžiniškus liūdnus tykius slėnius, kur auga šimto penkiasdešimties pėdų aukščio visžalės sekvojos ir matau – retsykiais tiesiai ant pačių viršutinių šakų it prilipęs tupi mažas paukštukas – Siūbuoja ten, viršuje, apžvelgdamas rūką ir didžiulius medžius – Regiu ir vienišą gėlę, linguojančią ant tolimo skardžio kitapus kanjono, ir didžiulį gumbą ant sekvojos kamieno, primenantį Dzeuso veidą, ir mažus pašėlusius Dievo kūrinius, kvailiojančius virš upelio duburių (einančius zigzagais vabzdžius), ir užrašą ant vienišos tvoros „M. P. Pasis. Privati valda“, ir paparčių terasas varvančiame sekvojų pavėsy, ir galvoju sau: „Kaip toli nuo bitnikų kartos šios tropikų girios“... Taigi pasuku savojo kanjono link, žingsniuoju pro trobelę, išeinu prie jūros, kur pakrantėje po tūkstančio pėdų aukščio tiltu rupšnoja žolę mulas arba sykiais tiesiog stovi ir spokso į mane didelėmis rudomis Rojaus sodo akimis – Tasai mulas, kaip sakiau, vardu Alfis – vienos šeimų, įsikūrusių kanjone, augintinis, paprasčiausiai nutursena nuo vieno kanjono pakraščio, kur jį sustabdo koralų tvora, iki šėlstančios jūros kranto – ten jį sustabdo jūra, bet koks keistas, kai pirmąsyk pamatai, šis mulas, lyg iš Gogeno drobės, jis palieka savo juodą mėšlą ant nepriekaištingai balto smėlio, nemirtingas, pirmykštis mulas, viso slėnio šeimininkas – Vėliau netgi išsiaiškinu, kur miega Alfis, – tokioje tarsi šventoje giraitėje vidur svajingos šilinių viržių pievos – Sušeriu Alfiui savo paskutinį obuolį, jis suima vaišes ilgais atsikišusiais dantimis ir šios pradingsta švelniose gauruotose prusnose, Alfis nekramto, tik pradangina jas

nuo mano atkišto delno ir liūdnai nuspūdina šalin, tada pasisukęs sustoja plačiais erotiškais judesiais pasikasyti į medį nugaros, kasosi vis smarkiau, kol pagaliau mului taip atsistoja, kad tokia erekcija išgąsdintų ir Babilono paleistuvę, ką jau kalbėti apie mane.

Visokiausių keistų ir nuostabių dalykų atsitinka, kad ir tas paslaptingas Riplio* stiliaus nutikimas: maždaug prieš penkis šimtus metų skersai upelio nuvirto milžiniškas medis, šitaip atsirado tiltas, kitas kamieno galas dabar dešimt pėdų nugrimzdęs į dumblą ir lapiją, bet, kad ir kaip keista, iš kamieno vidurio virš vandens stiepiasi kita sekvoja, atrodo lyg pasodinta arba įkišta į kamieną Dievo rankos, niekaip negaliu to suprasti ir spoksau it koks studentėlis didelėm saujom godžiai berdamas burnon ir pasiutiškai kramtydamas žemės riešutus – (nors vos prieš kelias savaites Baueri gatvėje virtau tiesiai ant galvos) – O kai prošal pravažiuoja kažkokio rančos savininko automobilis, įsisvajoju ausdamas beprotiškas mintis: štai važiuoja fermeris Džounsas su dviem dukterimis, o aš iš lėto žingsniuoju ir pasikišęs po pažastimi velku šešiasdešimties pėdų ilgio sekvoją, jie nustemba ir nusigąsta: „Ar mes sapnuojame? Ar gali žmogus būti toks stiprus?“ – klausia manęs, ir aš jiems duodu didį dzeno atsakymą: „Jums tik atrodo, kad aš stiprus“, ir nueinu sau keliu toliau vilkdamas medį – Brisdamas per dobilus ilgai kvatojuosi iš šio vaizdelio – Praeinu pro karvę, ši pasisuka ir, svajingai kraudama didelę krūvą mėšlo, spokso į mane – Grįžęs į trobelę įkuriu ugnį ir sėdžiu sau dūsaudamas, o skardiniu stogu čiuožia lapai, Big Sure rugpjūtis – Užsnūstu sėdėdamas kėdėje, o kai nubundu, už durų man prieš akis stoja tankūs žemi medeliai susipynusiomis šakomis ir staiga atsimenu juos iš senos praeities, netgi aną ypatingą medžių guotų tankumyną, kamienas po kamieno, jų linkius, tarytum senus namus, bet kol svarstau, ką visa ši raizgalynė reiškia, bum, vėjas užšauna man prieš nosį duris! Taigi darau išvadą: „Regiu tiek, kiek leidžia durys, atviros

* Turimas omeny Robertas L. Ripley's (1890–1949) – pirmoje XX a. pusėje itin populiarus karikatūristas, radijo laidų vedėjas, keliautojas. Jis sukūrė garsiąją karikatūrų seriją „Norite tikėkite, norite ne“, kurioje vaizduojamos keisčiausio gyvenimo situacijos.

ar uždaros“ – Ir keldamasis garsiu anglų lordo balsu – vis viena niekas negirdi – priduriu: „Ką pasakei, tą jau praradai“ – „pasakei“ tariu „passssakei“ – Ir juokiuosi iš to per visą vakarienę – Ją sudaro bulvės, suvyniotos į foliją ir iškeptos lauže, kava, gabalai konservuotos kiaulienos, pačirškinti ant iešmo virš ugnies, obuolių padažas ir sūris – Ir kai įžiebiu lempą, ketindamas po vakarienės paskaityti, atskrenda naktinis drugys, kad prie manosios lempos sutiktų savąją naktinę mirtį... Trumpai išjungiu lempą ir drugys štai jau snaudžia ant sienos, nenutuokdamas, kad vėl uždegsiu šviesą. O tuo tarpu, beje ir deja, kiekviena diena – šalta ir debesuota ar drėgna, nors šalta ne taip kaip rytuose, ir kas naktį kyla tirščiausias rūkas: nė vienos žvaigždelės nematyti... Bet ir tai pasirodo esanti nuostabi aplinkybė – kaip vėliau sužinau, tai „drėgnasis sezonas“, todėl kiti kanjono gyventojai (savaitgalininkai) savaitgaliais neatvyksta ir aš ištisomis savaitėmis gyvenu sau visiškai vienas (mat vėliau, rugpjūtį, kai saulė įveikė miglas, staiga nustebau išgirdęs juoką ir krebždesį visame slėny, kuris buvo mano ir vien tik mano, o kai nuėjau į paplūdimį, ketindamas prisėsti ir kiek parašinėti, pamačiau ten ištisas stovyklaujančias šeimas, kai kurie žmonės, jaunesni, tiesiog pasistatė automobilius aukštai ant tilto prie skardžio ir nusileido žemyn) (iš tikrųjų dalis atvykėlių tebuvo gaujos rėksnių chuliganų)... Taigi tirštos buvo atogrąžų girios vasaros miglos ir, negana to, kai pagaliau rugpjūtį viršų paėmė saulė, pradėjo dėtis baisūs dalykai, į kanjoną įsiveržė siaubingi audros šuorai – ir visi medžiai suūžė išties siaubingu ūžesiu, tarpais virstančiu dundesiu, lyg tarp jų būtų kilęs karas, ir drebanti trobelė išbudina tave – Ir šitai irgi prisidėjo prie mano beprotybės priepuolio.

Tačiau pati nuostabiausia diena buvo toji, kai visiškai pamiršau, kas ir kur esu – arba tos akimirkos, kai pasiraitojęs kelnes virš kelių braidžiodavau po upelį ir dėliodavau akmenis, šiekštus taip, kad upelis (šalia smėlėto kranto), kur pasilenkęs ąsočiais semdavau vandenį, užuot tingiai tekėjęs per dumbliną pilną vabalų seklumą, gurgėtų tyra švaria veržlia srove – ir gilia – Baltame smėly iškasiau duobutę ir sudėjau po žeme rastus akmenis taip, kad įstatęs

ąsotį galėdavau pakreipti jo kaklelį prieš srovę ir ąsotis tuoj pat prisipildydavo švaraus neužsistovėjusio geriamo vandens be jokių vabalų – Padariau tartum kokį vandens kanalą – Ir kadangi vanduo dabar sruvo veržlia gilia srove, tiesiai prie smėlėtosios seklumos, ties kuria pasilenkdavau, turėjau iš akmenų pastatyti, na, tarkime, dambą, kad vanduo neužterštų kranto sąnašomis – Štai ką nudirbau, sutvirtinau dambos išorę mažesniais akmenukais ir pagaliau leidžiantis saulei nunarinęs galvą ir šnarpšdamas nuo pastangų (taip šnarpščia vaikas, žaidęs visą dieną) imu kaišioti mažulyčius akmenėlius į tarpus tarp didesnių akmenų, kad nė lašas vandens neprasisunktų ir neišplautų kranto, net menkiausios jo smiltelės, nepriekaištinga damba, ant jos viršaus uždedu lentą, kad visi, atėję pasisemti šio švento vandens, galėtų ant jos priklaupti – Pakėliau akis ir apžvelgęs visos dienos darbą nuo vidudienio iki saulėlydžio nustebau pamatęs, kur aš, kas aš ir ką padariau – Visiška nekaltybė – lyg indėno, kuris vienišas girioje skaptuoja kanoją – O vos prieš kelias savaites, kaip jau sakiau, kritau tiesiai ant galvos ten, Baueri gatvėj, ir visi pamanė, kad susižeidžiau – Ir traukdamas smagią dainą pasigaminu vakarienę, išeinu į ūkanotą mėnesieną (balta švytinti mėnulio šviesa skverbiasi pro ūkanas) ir žaviuosi čiurlenančia nauja veržlia švaraus vandens srove, besimainančia nuostabiais šviesos atspindžiais – „O kai naktį išsisklaidys rūkas ir pasirodys žvaigždės bei mėnuo, kaip bus gražu.“

Ir taip toliau – Stebina mane šių mažų džiaugsmų gausybė, kai vėliau grįžtu apimtas siaubo ir regiu, kaip viskas pasikeitė, kaip pasidarė grasu, net mano vargšė maža medinė platforma ir kanalas, kai bloguoja akys ir skrandis, o siela klykauja tūkstančius beprasmių žodžių, ak – Sunku tai paaiškinti ir geriausia bus nemeluoti.

7

Mat ketvirtą dieną pajutau nuobodulį ir su nuostaba savo dienorašty užrašiau: „Jau pabodo?“ – Tačiau mane išjudina gražūs Emersono žodžiai (vienoje tų nedidelių raudona oda įrištų knygučių, esė „Apie pasitikėjimą“, ten sakoma: „Žmogus nerūpestingas ir linksmas, jei į savo darbą įdėjo visą širdį ir atliko jį nepriekaištingai“) (tinka ir paprastų kvailų kanaliūkščių statybai, ir tokių didelių bukaprotiškų istorijų kaip ši rašymui) – Amerikos ryto trimito žodžiai, Emersonas, tasai, kuris iškėlė Vitmeno talentą ir dar pasakė: „Vaikystė niekam nepaklūsta“ – Vaikystės paprastumas, kai tiesiog jautiesi laimingas miške ir nepaklūsti niekieno nuomonei dėl to, ką turi daryti, ką derėtų daryti – „Gyvenimas – tai ne pasiteisinimas“ – Kai pasipūtęs, pagiežingas filantropas abolicionistas Emersoną apkaltino, kad esąs kurčias vergijos reikalams, Emersonas atsakė: „Tavoji meilė iš tolo – tai neapykanta iš arti“ (galbūt tam filantropui patarnavo negrai) – Taigi štai aš ir vėl esu mažasis Ty Žanas*, žaidžiu, lopau, gaminu vakarienę, plaunu indus (nuolat laikau katiliuką virš ugnies ir virinu vandenį, ir kai tik prireikia plauti indus, paprasčiausiai įpilu karšto vandens, įdedu „Tide“ muilo ir gerai juos pamirkau, tada iššveičiu nedideliu vieliniu šveistuku ir švariai iššluostau – Ir ilgais vakarais galvoju apie šio nedidelio vielinio šveistuko naudą, apie tuos varinius menkniekius,

* Taip J. Kerouacas buvo vadinamas vaikystėje (trumpinys iš pranc. *Petit Jean*).

kurie prekybos centre parduodami po dešimt centų – ir visi jie man daug įdomesni nei kvailas beprasmis romanas *Stepių vilkas*, kurį gūžčiodamas pečiais skaitau trobelėje, tasai senas pirdžius samprotauja apie šiandienos „prisitaikėliškumą", jis niekad nesiliovė manęs, kad yra didis Nyčė, tas senas Dostojevskio mėgdžiotojas, pavėlavęs penkiasdešimt metų (jis jaučiasi kenčiąs „asmeniniame pragare", kaip pats šitai vadina, mat jam nepatinka tai, kas patinka kitiems žmonėms!)

Geriau vidudienį stebėti oranžine ir juoda – Prinstono spalvomis – išmargintus peteliškės sparnus – O visų geriausia nakčia nueiti pasiklausyti jūros gaudesio.

Galbūt man nevertėjo eiti laukan ir šitaip gąsdinti ar užsipulti savęs ar įkyrėti sau nakčia paplūdimy, kur bet kuris mirtingasis būtų persigandęs – Kiekvieną vakarą, maždaug aštuntą, po vakarienės, užsivilkdavau didžiulį žvejo apsiaustą, pasiimdavau užrašų knygutę, pieštuką, lempą ir nužingsniuodavau taku (sykiais pakeliui sutikdavau vaiduokliška Alfį), praeidavau po bauginančiu aukštuoju tiltu ir pro tamsų rūką priekyje įžvelgdavau besitiesiančius į mane baltus vandenyno liežuvius – Bet pažįstama vietove kulniuodavau toliau, peršokdavau pakrantės upelį ir prieidavau savo kampą prie uolos netoli vieno iš urvų, tada atsisėsdavau tenai tamsoje kaip bukagalvis ir rašydavau bangų garsus į bloknoto (sekretorės užrašų knygutės) puslapius – šie boluodavo tamsumoje, todėl galėdavau sau keverzoti be lempos – Bijodavau ją degti, kad neišgąsdinčiau žmonių, jaukiai vakarieniaujančių ten, viršuje, ant uolos (vėliau sužinojau, kad niekas tenai jaukiai nevakarieniaudavo, tik įžiebę ryškius žibintus dirbdami viršvalandžius namą stengėsi pabaigti dailidės, – Ir dar mane gąsdino penkiolikapėdės kylančio potvynio bangos, bet vis viena ten sėdėdavau, širdyje puoselėdamas viltį, kad Havajai neperspėjo apie jokią iš toli atsiritančią, didžiulę potvynio bangą, kurios tamsoje galėjau ir nepastebėti – Bet vieną naktį vis dėlto išsigandau ir atsisėdau ant dešimties pėdų aukščio uolos didžiojo skardžio papėdėje, o bangos ritosi: „Ratais ratais trinkt į vartus" – „Rėk griausk rauk" – „Rupš" – taip griaudžia bangos, ypač naktį – Jūra kalba

ne sakiniais, o frazių nuotrupomis: „Kuris?.. tas, kuris pluš?.. tas pats ach bum"... Iš tikrųjų rašau nuostabius niekus, bet jaučiu, kad privalau, nes Džeimsas Džoisas neprisiruošė jų įamžinti, o dabar jis jau miręs (ir samprotauju: „Kitais metais užrašysiu kitus garsus, tarkime, kaip į Kornvalio krantus dūžta Atlanto vandenynas arba galbūt kaip tykiai dūžta Indijos vandenynas ties Gango žiotimis) – Paprasčiausiai sėdžiu ir klausausi, kaip kildamos per smėlį aukštyn ir risdamosi žemyn skirtingais balsais kalbasi bangos: „Ka blum, kerplūkšt, ach rupi ūdrai toj nora barnaklė rupši, ar jūroj visoj angelai surišti?" – ir panašiai – Retsykiais pakeliu akis ir matau, kaip aukštu tiltu rieda reti automobiliai, ir svarstau, ką jie išvystų šią niūrią ūkanotą naktį, jei žinotų, kad ten, apačioje, tūkstančiu pėdų žemiau, šėlstant nuožmiems vėjams tamsoje sėdi pamišėlis ir rašo tamsoje – Kažkoks jūrų bitnikas, nors jeigu kam nors knieti pavadinti mane bitniku UŽ TAI, lai pamėgina, jei išdrįs – Atrodo, kad didžiulės juodos uolos juda – Atšiauri baisi dundanti atskirtis, jokiam eiliniam žmogui tai neįkandama, sakau jums! – *I* esu bretonas! Šaukiu ir juoduma man atliepia: „Les poissons de la mer parlent Breton" („jūrų žuvys kalba bretoniškai") – Bet vis viena einu ten kas vakarą, nors ir nesinori, tai mano pareiga (ir ji turbūt bus išvedusi mane iš proto), ir užrašinėju jūros garsus, kuriu tą pamišėlišką poemą „Jūra".

Bet iš tikrųjų kaip nuostabu pabėgti nuo viso to ir grįžti į žmogiškesnį mišką, įžengti į trobelę, kur rausvai tebežėruoja ugnis, štai bodhisatvos lempa, butelis su paparčiais ant stalo, šalia pakelis jazminų arbatos, viskas taip jauku ir žmogiška po ano uolingo potvynio – Taigi prisikepu keptuvę nuostabių blynelių ir tariu sau: „Palaimintas tasai žmogus, kuris gali pasigaminti duonos" – Štai taip, ištisas tris savaites, laimė – Taip pat suku sau cigaretes – Ir kaip sakiau, kartais pamedituoju, kiek nuostabios ir neįtikėtinos naudos iš tų pigių daikčiukų, tokių kaip šveistukas, tačiau šią akimirką galvoju apie mantą savo kuprinėje, tarkime, apie dvidešimt penkių centų vertės plastmasinį plaktuvą, kuriame ką tik suplakiau

blynelių tešlą, o anksčiau iš jo esu gėręs ir karštą arbatą, vyną, kavą, viskį ir netgi keliaudamas jame esu laikęs švarias nosines – Plaktuvo viršus, mano šventoji taurė, štai jau penkeri metai juo naudojuosi – Na ir visi kiti mažmožiai, tokie vertingi, palyginti su menkaverčiais brangiais daiktais, kurių prisipirkau ir niekada nepanaudojau – Sakykime, juodas minkštas miegamasis nertinis, jam irgi jau penkeri metai, dabar vilkiu jį drėgnomis Suro vasaros naktimis ir dienomis, kai šalta užsivelku ant flanelės marškinių, o kaip gera su juo miegoti miegmaišy naktį – Neišsemiami jo panaudojimo būdai ir pranašumai! – O iš brangių daiktų nauda menka, kaip antai iš tų madingų kelnių, kurias neseniai nusipirkau paskutiniam įrašui Niujorke ir kitiems pasirodymams per televiziją ir niekada daugiau neapsimoviau, beverčiai daiktai, štai lietpaltis už keturiasdešimt dolerių, kurio niekada nevilkėjau, nes jo šoninės kišenės be prapjovos (moki už etiketę ir vadinamąjį „fasoną") – Ir dar tas brangus tvido švarkas, nusipirktas dėl televizijos ir niekada nebeužsivilktas – Ir dveji kvaili sportiniai marškiniai, pirkti dėl Holivudo ir niekuomet daugiau neužsivilkti – po 9 dolerius! – Užtat kone iki ašarų gaila, kai prisimenu senuosius žalius marškinėlius, kuriuos radau, pasakysiu jums, Votsonvilio SĄVARTYNE Kalifornijoje ir, pasakysiu jums, fantastiškai, labai smagiai panaudojau – Tarkim, juos vilkėdamas paleidau naują srovę upely, kad vanduo patogiai tekėtų per naująjį gilų duburį greta medinės platformos ant kranto, dirbdamas užsimiršau it žaidžiantis vaikas, šie maži dalykai daug ką reiškia (klišės – tai truizmai, o visi truizmai yra tiesa) – Galbūt mirties patale atminsiu upelio dieną ir pamiršiu tą, kai MGM nupirko mano knygą, galbūt atminsiu senus žalius išmestus sąvartyno marškinėlius ir būsiu pamiršęs safyrinius chalatus – galimas daiktas, tai tiesiausias kelias į Rojų.

Dieną grįžtu į paplūdimį ir rašau savo „Jūrą", stoviu basas prie jūros – sustojau kojos pirštu pasikasyti kulkšnies, klausausi bangų ritmo, ir staiga jos man sako: „Ar tu, nekaltas berneli, mėgini išmatuoti mano gylį?" – Grįžtu ir išsiverdu arbatos.

Vasaros popietė...
Nekantriai kramtau
Jazmino lapą

Per patį vidudienį visada pagaliau pasirodo saulė, ryški, ji pliekia į mano dailią aukštą verandą – sėdžiu joje su knygomis ir kava – kaip ir tą popietę, kai galvojau apie senuosius indėnus, kurie tikriausiai gyveno šiame kanjone tūkstančius metų, apie tai, kad ir dešimtame amžiuje šis slėnis turbūt atrodė lygiai taip pat, tik medžiai čia augo kiti: ir tie senieji indėnai turbūt buvo visai nesenų laikų, tarkime, 1860-ųjų, indėnų protėviai... Apie tai, kaip jie visi numirė ir kaip tyliai ilsisi užkasti jų sielvartai bei džiaugsmai – Apie tai, kad upelis, matyt, buvo kokiu coliu gilesnis, mat per pastaruosius šešiasdešimt metų dėl miško paruošų sumažėjo jo baseinas ten, kalnuose... Apie tai, kaip moterys grūsdavo vietines giles, giles šmiles, galų gale slėny radau tikrų riešutų, šie pasirodė esą saldūs – O vyrai medžiodavo elnius – Nors, tiesą sakant, Dievas žino, ką jie veikdavo, juk manęs ten nebuvo – Bet tai tas pats slėnis, tik kone tūkstančio metų dulkės užklojo 960-ųjų pėdsakus – Kaip regiu, pasaulis per senas mums, kad kalbėtume apie jį savo naujais žodžiais – Gyvenimą mes pereisime lygiai taip pat tyliai (pereiname, pereiname), kaip jį perėjo šio slėnio žmonės dešimtame amžiuje, na, galbūt kiek triukšmingiau, keletas tiltų, keletas užtvankų, keletas bombų, ir visa tai netruks nė milijono metų – Pasaulis yra toks, koks yra, jis juda, praeina, gerai įsižiūrėjus, pasaulis visai neblogas, nėra kuo skųstis – Net slėnio uolos turėjo savo protėvius, prieš milijardus milijardų metų, ir nebeišgirsi jokios skundo aimanos – Nei bitei, nei pirmiesiems jūros ežiams, nei moliuskui, nei atkirstai letenai nėra kuo skųstis – Žodžiu, visas pasaulis Koks Yra, kai pažiūriu, štai driekiasi tiesiai man prieš nosį – Ir žvelgdamas į tą slėnį aš sykiu suprantu, kad turiu pasigaminti pietus ir kad jie niekuo nesiskirs nuo senovės žmonių pietų, be to, pietūs bus gardūs – Viskas viena ir tas pat, miglos taria: „Mes esam miglos ir skriejam prošal sklaidydamosi it vienadienė kūrinija“, lapai taria: „Mes esam lapai ir

sukamės vėjy, štai ir viskas, randamės ir pranykstam, užaugam ir nukrentam" – Net popieriniai maišai mano šiukšlių duobėje sako: „Mes – popieriniai maišai, žmogaus pagaminti iš medienos, ir šiek tiek didžiuojamės, kad esam popieriniai maišai, kol tai įmanoma, bet stos liūčių sezonas ir su broliais lapais vėl pavirsim pliurze" – O medžių kelmai kalba: „Mes esam medžių kelmai, išrauti iš žemės žmonių ar retsykiais vėtrų, mes turim dideles, pilnas žemių šaknis, kurios geria iš žemės" – Žmonės taria: „Mes esame žmonės, mes rauname kelmus, gaminam popierinius maišus, mąstom protingas mintis, gaminam pietus, mes apsižvalgom, mes dedam daug pastangų stengdamiesi suvokti, kad viskas viena ir tas pat" – O smėlynai sako: „Mes smėlynai, mes jau žinom", ir jūra taria: „Mes visad ateinam ir pranykstam, krintam ir pliūkšim" – Tuščia mėlyno dangaus erdvė sako: „Viskas grįžta pas mane ir vėl išeina, ir vėl grįžta, man vis vien, šiaip ar taip tai priklauso man" – Ir mėlynas dangus priduria: „Nevadinkit manęs amžinybe, jei norit, vadinkit Dievu, visi jūs, plepiai, esat rojuj: lapas rojuj, kelmas rojuj, popierinis maišas rojuj, žmogus rojuj, miglos rojuj" – Ar galite įsivaizduoti, kad šitokių puikių minčių pažėręs žmogus per mėnesį gali išsikraustyti iš proto? (sutikit, juk tai, ką sakė popieriniai maišai ir smėlynai, – tiesa) – Bet, pamenu, pamačiau daugybę lapų – juos staiga pagavo vėjas ir nuginė į upelį, ir jie greitai nuplaukė upeliu jūros link sukeldami man nenusakomą siaubą, netgi: „O Dieve, mus visus neša į jūrą, nesvarbu, ką mes žinome, sakome ar darome" – Ir paukštis, tupėjęs ant kreivos šakos, staiga nuskrido, o aš net neišgirdau.

8

Bet štai ūkanota mėnesėta naktis, krosnelėje žiba ugnies žiedai – Štai duodu obuolį mului ir didelės lūpos jį paima... Štai mano konservuotą pieną geria mėlynasis kėkštas, atlošia galvą, o ant snapo lašelis pieno – Štai už sienos naktį krebžda meškėnas ar žiurkė – Štai kamputyje kukliai savo kasnaktinę vakarienę ėda vargšė pelytė – ten padėjau lėkštę gardėsių, pilną sūrio ir šokoladinių saldainių (mat dienos, kai žudydavau peles, praėjo) – Štai meškėnas rūke, štai žmogus prie židinio, ir abu ilgisi Dievo – Štai aš grįžtu po naktinėjimų prie jūros, lyg murmantis senas bhikšus klupdamas žingsniuoju taku – Štai žibintu staiga apšviečiu meškėną, jis ropščiasi į medį, o jo maža širdelė daužosi iš baimės, bet aš šaukiu prancūziškai: „Ei, sveikas, mažiau (*allo ti bon-homme*) – Štai stiklainis alyvuogių, 4 gc, importuotas, saldieji pipirai, valgau alyvuoges vieną po kitos ir galvoju apie Graikijos pavakario kalvas – O štai mano spagečiai... su pomidorų padažu ir salotos su aliejumi bei actu, ir manoji obuolių tyrė, gardžioji, mieloji, ir juoda kava, ir rokforo sūris, ir riešutai po vakarienės, mielieji, ir visa tai girioje – (dešimt skanių alyvuogių, kurias iš lėto sukramtai vidurnaktį, – argi kas nors yra tai daręs prabangiuose restoranuose?) – Štai ji, dabartinė akimirka, panirusi į girių raizgalynę – Štai staiga nutilo paukštis ant šakos, o jo žmona žvilgčioja į jį... Štai grakštus kirvio kotas, grožiu nenusileidžiantis Eglevskio baletui...

Štai Mien Mo kalnas rūke, nutviekstas rugpjūčio mėnulio, tarp kitų viršukalnių, puikių ir ūkanotų, iškilusių blausesnėmis gretomis, kažkaip nuraudusių nakty, primenančių klasikinius Kinijos ar Japonijos piešinius ant šilko – Štai vandens pilnoje skardinėje skęsta vabalas, bejėgis besparnis ropliukas, aš jį ištraukiu ir jis klaidžioja klydinėja po verandą, kol man pabosta žiūrėti – Štai lauko išvietėje savo darbą dirba voras... Štai ant kablio, pritvirtinto prie trobelės lubų, kybo manasis gabalas bekono – Štai mėnesienos šešėly juokiasi naras – Štai keistuose Bodhidharmos medžiuose ūbauja pelėda – Štai gėlės ir sekvojų rąstai – Štai paprastas laužas ir jo kurstymas uolia, bet išsiblaškiusia ranka, tai veikla, kuri, kaip ir visos kitos veiklos, yra neveikimas (vu vei), tačiau kaip tokia tai meditacija, ypač todėl, kad visi laužai, kaip ir snaigės, kaskart vis kitokios... Taip, štai apsuptas liepsnų apvalomas sakingas sekvojos rąstas – Taip, skerspjūkliu nupjautas rąstas virsta anglimis ir atrodo kaip gandharvų miestas arba kaip vakarietiškas stalkalnis leidžiantis saulei – Štai bhikšaus šluota, virdulys – Štai nėriniuoti minkšti putėsiai ant smėlio, jūra – Štai skubrus ruošimasis maloniam miegui, kaip tąnakt, kai ieškojau savo naktinių kojinių (kad neišpurvinčiau miegmaišio) ir nejučia uždainavau: „A donde es manito kojinito?“ – Taip, o štai ten slėny ganosi manasis asiliukas Alfis, vienintelis gyvas padaras aplinkui – Štai pasirodo įmigęs mėnuo – Štai visatos substancija, tai dieviškoji substancija, nes kurgi dar ji galėtų būti? – Štai elnių šeimynėlė prieblandoj ant žvyrkelio – Štai progumoje kosi upelis – Štai ant mano nykščio nosį trinasi musė, paskui užlipa ant mano knygos puslapio – Štai kolibiris lyg chuliganėlis kraipo galvą į šonus – Štai kaip viskas yra, štai kokios mano šaunios mintys, įskaitant netgi trumpą dainelę, kurią sukūriau jūrai: „Į jūros bangą paleidau čiurkšlę, kas mano – tavo, rūgštis į rūgštį“ ir vis viena po trijų savaičių išsikrausčiau iš proto.

Nes tas ir išsikrausto iš proto, kuris yra toks atsipalaidavęs, bet palauk – štai ženklai, kad kažkas negerai.

9

Pirmasis ženklas pasirodė po tos nuostabios dienos, kai išsirengęs žygin vėl nužingsniavau kanjono keliu link greitkelio šalia tilto, ten buvo vieno rančos savininko pašto dėžutė ir aš galėjau išmesti paštą (laišką mamai, su prašymu pabučiuoti nuo manęs Taiką, mano katiną, ir laišką senam bičiuliui Džulianui, adresuotą Angliui Rūdžių Riešutokui nuo Mažiaus Vieniaus Riešutoko), eidamas apačioje už pusės mylios tarp medžių mačiau taikų savo trobelės stogą, regėjau verandą, sulankstomąją lovą, kurioje miegojau, ir savo raudoną nosinę ant suolo šalimais (paprastas mielas vaizdelis: išvydęs savo nosinę už pusės mylios nežinia kodėl apsidžiaugiau) – O grįždamas atgalios sustojau pamedituoti giraitėje, kur snaudė Alfis Šventasis Asilėlis, ir užmerktomis akimis pamačiau rožes to, kas neužgimę, taip aiškiai, kaip regėjau raudoną nosinę ir savo paties žingsnius, per pajūrio smėlį tolstančius nuo tilto viršuje, pamačiau ar išgirdau žodžius „To, kas neužgimę, rožės", parietęs kojas atsisėdau ant švelnaus pievos smėlio ir išgirdau didingąją gyvenimo šerdies tylumą, bet jaučiausi keistai prislėgtas... lyg nujausdamas kitos dienos įvykius... Kai popiet nuėjau pajūrin ir staiga, kad sugerčiau visą gerosios jūros orą, smarkiai giliai it jogas įkvėpiau, kažkaip padauginau jodo ar blogio, gal jūros olų, o gal dumblių miestų, nežinau, ir mano širdis staiga ėmė daužytis – Tariausi čionai patirsiąs vietines vibracijas, bet vos nenualpau, tik, deja, tai nepriminė

ekstaziško šventojo Pranciškaus alpulio, ne, mane ištiko amžino many slypinčio liguisto mirtingumo siaubas – Many ir visuose kituose... Be tų apgailėtinų apsaugos priemonių, tokių kaip mintys apie gyvenimą, meditacijos po medžiu, „paskutinieji dalykai“ ir panašus mėšlas pasijutau visiškai nuogas, taip pat, tiesą sakant, ir be kitų apgailėtinų mechanizmų, kaip antai vakarienės gaminimas ar sakymas sau: „Na, ką dabar darysiu, kaposiu malkas?“ – Regiu save pasmerktą, apgailėtiną – Su siaubu suvokiu, kad visą gyvenimą apgaudinėjau save – maniau, jog štai reikia padaryti tą ar aną, kad vaidinimas tęstųsi, o iš tikrųjų tesu pasibjaurėtinas klounas, kaip ir visi kiti... Ir viskas, viskas taip apgailėtina, ir net nėra nė menkiausios protingos, gyvybingos pastangos padėti šioje baisioje nelemtoje padėty (mirtinos nevilties) atsidūrusiai sielai, taigi, vos nepraradęs sąmonės, lieku sėdėti ant smėlio ir spoksau į bangas, kurios staiga – visai ne bangos, kaip spėju, tai buvo pati bukagalviškiausia prislėgtumo išraiška, kokią tik yra regėjęs Dievas, jei jis yra, per savo kino karjerą – Et, vache, man atgrasu rašyti – Visos mano gudrybės apnuogintos, netgi patsai suvokimas, kad jos apnuogintos, apnuogintas kaip plepalų plepalai – Atrodo, jūra šaukia man: EIK, KUR ŠAUKIA TROŠKIMAS, NESIMALK ČIA – Juk galų gale jūra – tikriausiai kaip Dievas, Dievas neprašo krimstis, kentėti, sėdėti prie jūros šalty vidurnaktį tam, kad užrašytum beprasmius garsus, pagaliau jis juk davė mums pasitikėjimo įrankių, kad žengtume per nelemtą gyvenimo mirtingumą Rojaus link, bent tikiuosi... Tačiau kai kurie nelaimėliai, tokie kaip aš, netgi to nežino ir nustemba sužinoję – Ak, gyvenimas – tai vartai, kelias, takas į Rojų, tad kodėl gi negyventi savo malonumui ir džiaugsmui, dėl meilės ar dėl kokios nors merginos prie laužo, kodėl gi nepasiduoti savo troškimui ir JUOKUI... bet aš pabėgau iš pakrantės ir niekada nebegrįžau be slapto žinojimo, kad esu jai nereikalingas ir kad išvis pasielgiau kaip mulkis čia sėdėdamas, mat jūrai – jos bangos, o žmogui – jo židinys, taškas.

Tai buvo pirmas mane vėliau ištikusio paklaikimo ženklas – Bet buvo dar ir toji diena, kai palikau trobelę ir autostopu išvažiavau

į Friską pasimatyti su visais, lig tol man įgriso mano maistas (pamiršau atsivežti želė, o jos taip norisi girioj prisikirtus riebaus bekono ir košių, bet kuriam miško gyventojui reikia želė) (ar kokakolos) (ar dar ko nors) Tačiau ateina metas iškeliauti, mane taip nugąsdino tas jodo gūsis prie jūros ir nuobodis trobelėje, kad išnešu greitai gendančio maisto maždaug už dvidešimt dolerių į lauką ir išdėlioju ant didelės lentos po veranda – mėlyniesiems kėkštams, meškėnui, pelei ir visiems kitiems, susikraunu daiktus ir išeinu – Bet prieš išeidamas suvokiu, kad čia ne mano trobelė (tai antras mano pamišimo ženklas), kad neturiu teisės laikyti paslėpęs Monsanto žiurknuodžių ir šerti pelę, kaip kad dariau, esu tai sakęs – Taigi kaip pareigingas svečias, apsistojęs svetimoje troboje, nuo žiurknuodžių indo nuimu dangtelį, bet siekdamas kompromiso, kad niekas negalėtų skųstis, palieku indą ant viršutinės lentynos – Ir tada išeinu – O man nesant..., bet... Pamatysit patys.

10

Būdamas nurimusio, tvirto ir į nieką neįstvėrusio proto, kaip pasakytų Hui Nengas, pasišokinėdamas kaip kvailys su kuprine ant pečių išeinu iš savo mielojo prieglobsčio – o juk tepraėjo trys savaitės ir vos trys keturios nuobodžio dienos, ir aš štai vėl godžiai lekiu atgal į miestą – „Išeisi džiaugsme ir liūdesy sugrįši“ – sako Tomas Kempietis, jis kalba apie tuos kvailius, kurie it moksleiviai šeštadienio vakarą ieško malonumų, klegėdami skuba šaligatviu prie automobilio, taisosi kaklaraiščius, iš nujaučiamo džiugesio trina delnus – vien kad sekmadienio rytą dejuodami nubustų sujauktoje lovoje, kurią mama vis vien nakčiai paklos – Diena nuostabi, aš išsuku iš vaiduokliško kanjono kelio ir žengiu ant pakrantės greitkelio šiapus Ratono kanjono tilto, ir štai jie – tūkstančių tūkstančiai turistų važiuoja prošal, iš lėto įveikdami staigius posūkius, aaaikčioja ir oookčioja išvydę plačią mėlyną jūros, skalaujančios, puolančios Kalifornijos pakrantę, panoramą – Tariu sau, kad be jokio vargo autostopu pasieksiu Monterėjų, tada sėsiu į autobusą ir temstant būsiu Friske, šėlsiu dideliam staugiančių girtuoklių būry, manau, jau bus grįžęs Deivas Veinas arba Kodis bus nusiteikęs pasilinksminti, merginų ten netrūks, ir taip toliau, ir panašiai samprotauju visiškai pamiršęs, kad vos prieš tris savaites apniktas baisybių turėjau dumti iš to purvino miesto – Bet argi jūra man neliepė lėkt atgal prie savo realybės?

Tačiau kaip gražu, ypač kai žiūri į priekį, šiaurėn, ten atsiveria platėliausia vingiuotos pakrantės panorama, po niekur neskubančiais debesimis snaudžia kalnai, tarsi kokia senosios Ispanijos scena arba, tiksliau, išties it kokia tikrų tikriausia ispaniškoji Kalifornija, štai ten senoji Monterėjaus piratų pakrantė, ir galima nuspėti, ką turėjo pamanyti ispanai, savo nuostabiais burlaiviais apiplaukę kyšulį ir už putotų bangų kilimo išvydę šią snaudžiančią derlingą žemę – Tarsi aukso kraštas – Senasis Monterėjus ir Big Suras, ir magiškasis Santa Krusas – Taigi ryžtingai pasitaisau kuprinės diržus ir nukėblinu keliu per petį žvilgčiodamas atgal ir pasirengęs iškelti nykštį.

Balsuoju pirmą kartą po daugelio metų ir netrukus suprantu, kad kai kas Amerikoje pasikeitė, daugiau nepavažinėsi autostopu (ypač tokiais grynai turistiniais keliais kaip šis pakrantės greitkelis, kuriuo nevažiuoja nei sunkvežimiai, nei kiti įmonių automobiliai) – Vienas po kito prošal lengvai slysta ilgi žvilgantys universalai, visų vaivorykštės spalvų, taip pat ir pasteliniai, rožiniai, mėlyni, balti, už vairo – sutuoktinis su aukšta juokinga atostogautojo kepure ilgu beisbolininko snapeliu, dėl to atrodo kaip besmegenis liurbis – Šalia jo žmonelė, Amerikos bosė, tamsūs akiniai ir pašaipa, net jei jis ir norėtų mane ar ką kitą pametėti, ji jam neleistų – O ant dviejų gilių sėdynių – vaikai, vaikai, milijonai vaikų, visokio amžiaus, jie rėkia ir mušasi dėl ledų, taško vanilę ant languoto audinio sėdynių užvalkalų – Autostopininkui šiaip ar taip nebėra vietos, nors, galimas daiktas, vargšui šunsnukiui ir būtų leista važiuoti it kokiam romiam banditui ar tyliam žudikui ant platformos už užpakalinių sėdynių, tik, deja, jos nėra, užtat yra dešimt tūkstančių chemiškai išvalytų ir nepriekaištingai išlygintų visų dydžių kostiumų ir suknelių, kad šeimyna būtų panaši į milijonierius kassyk, kai šalikelėje sustoja užvalgyti kiaušinienės su bekonu – Kassyk, kai senio kelnės kiek pasilamdo priekyje, jis verčiamas iš galinio daiktų skyriaus išsitraukti išlygintas, persivilkti ir važiuoti toliau, ir panašiai, niūrus reikalas, nors gal jis paslapčia svajoja vienas ar su bičiuliais per atostogas šiais metais nuvažiuoti

į seną gerą žvejybą – Tačiau visus jo norus užvaldė PTA*, dabar, septintame dešimtmety, ne laikas ilgėtis Didžiosios Dviejų Širdžių Upės, senų purvinų kelnių ir palapinėje ant virvės pakabintų žuvų – arba laužo vakare gurkšnojant burboną – Dabar metas moteliams, įvažiuojamiesiems restoranams, metas nešioti servetėles savo šutvei į automobilį ir plauti jį prieš grįžtant namolio – Ir jeigu jis tariasi patyrinėsiąs kokius nors tylius slaptus Amerikos kelius – klysta, navigatoriumi dabar tapo jo pašaipi ponia juodais akiniais, ji sėdi pašaipiai palinkusi prie iš anksto išspausdinto mėlynomis linijomis suliniuoto kelių žemėlapio, tokius laimingi darbuotojai su kaklaraiščiais dalija Amerikos atostogautojams – šie taip pat ryšėtų kaklaraiščius (nuvažiavę šitokį tolimą kelią), tačiau atostogų mada – sportiniai marškinėliai, kepurės ilgu snapeliu, tamsūs akiniai, laisvos išlygintos kelnės ir suvenyriniai kūdikio batukai, pamerkti į auksinį aliejų, tabaluojantys ant prietaisų skydelio – Taigi stoviu ant kelio su ta didžiule nelemta kuprine ir mano veide turbūt matyti siaubas – po visų tų naktų, prasėdėtų ant jūros kranto po milžiniškomis juodomis uolomis, mano asmeny jie įžvelgia tiesiog priešybės kiekvienai savo atostogų svajonei apoteozę ir, suprantama, važiuoja prošal – Tą dieną, pasakysiu, pro mane pravažiavo maždaug penki tūkstančiai automobilių, na, gal trys tūkstančiai, ir nė vienas nė nepamanė sustoti – Bet dėl to nesukau galvos, nes iš pat pradžių, regėdamas tą nuostabią ilgą pakrantę, besidriekiančią iki Monterėjaus, tariau sau: „Ką gi, imsiu ir pasivaikščiosiu, vos keturiolika mylių, lengvai įveiksiu" – Be to, juk kelyje bus į ką paganyti akis, tarkime, į apačioje ant uolų lojančius ruonius ar į tykias senas iš rąstų suręstas fermas, išsibarsčiusias ant kalvų palei greitkelį, ar į staiga atsiveriančias svajingas pakrantės pievas, kuriose puikuojasi ir žiaumoja karvės, žvelgdamos į beribį mėlyną Ramųjį vandenyną – Tačiau aš aviu zomšinius aulinius plonokais padais, o saulė kepinte kepina kelio asfaltą, karštis galiausiai prasiskverbia

* Ne visai aišku, ką turi omeny autorius, labiausiai tikėtina, kad kalbama apie JAV tėvų ir mokytojų asociaciją (*Parent-Teacher Association*, PTA).

kiaurai padus ir mano kojinitose ima keltis pūslės – Šlubčioju keliu niekaip nesuprasdamas, kas man yra, kol susivokiu, kad prisitrynė pūslių – Atsisėdu šalikelėje ir apsižiūriu – Iš kuprinės išsitraukiu pirmosios pagalbos rinkinį, pasitepu tepalu, užsiklijuoju pleistrus ir einu toliau – Tačiau sunki kuprinė podraug su įkaitusiu keliu tik aštrina pūslių keliamą skausmą ir pagaliau suprantu, kad arba ką nors susistabdysiu, arba niekada nenusigausiu į Monterėjų. Tačiau turistai, lai bus palaimintos jų širdys, kad ir kas būtų, jie juk nieko nežino, jie mano, kad aš išsirengiau į didelį smagų žygį su kuprine ant pečių ir važiuoja sau prošal, nors aš laikau iškėlęs nykštį

Mane apima neviltis, nes dabar iš tikrųjų pasijuntu įklimpęs, jau esu nuėjęs septynias mylias ir laukia dar septynios, bet nebegaliu žengti nė žingsnio į priekį – Be to, kamuoja troškulys, o pakeliui nėra nė vienos benzino kolonėlės, nieko nėra

– Mano kojos nutrintos, dega, kelionė virsta tikrų tikriausia kankinystės diena, nuo devintos ryto iki ketvirtos popiet įveikiu kokias devynias mylias, tada pagaliau turiu sustoti, atsisėdu ir nusišluostau nuo pėdų kraują – Kai susitvarkau kojas ir vėl apsiaunu batus ketindamas eiti toliau, teišgaliu bidzenti mažytėlaičiais žingsneliais lyg koks Beibas Rutas*, kraipydamas pėdas kaip tik išgaliu, kad stipriau nepriminčiau kurios nors pūslės – Turistai (jų vis mažėja, nes leidžiasi saulė) dabar aiškiai mato, kad greitkeliu šlubčioja žmogus su didžiule kuprine ant pečių ir prašosi pavežamas, tačiau vis viena baiminasi – o gal čia koks tranzuotojas iš Holivudo filmų, nešinas paslėptu ginklu, be to, dar toji kuprinė, tarsi jis būtų ką tik pabėgęs iš karo Kuboje... Na, arba tempia joje sukapotą lavoną – Bet, kaip sakiau, aš jų nekaltinu.

Vienintelis automobilis, kuris galėtų sustoti, važiuoja į priešingą pusę, į Surą, tai kažkoks senas kledaras, o už vairo sėdi „Pietų pakrantės – vienišos pakrantės“ tipo ilgabarzdis folko dainininkas ir moja man, bet pagaliau netoliese stabteli sunkvežimiukas ir laukia aplenkęs mane penkiasdešimčia jardų, raišuodamas nubėgu prie jo peiliams varstant kojas – Tai vyrukas su šunimi – Jis pavėžės mane

* Turimas omeny Babe'as Ruthas – JAV beisbolo legenda.

iki artimiausios benzino kolonėlės, paskui suka į šoną – Tačiau sužinojęs apie mano kojas nuveža tiesiai į Monterėjaus autobusų stotį – Tiesiog kilnus gestas – Be jokios ypatingos priežasties, aš per daug nė nesiskundžiau savo kojomis, tik užsiminiau.

Pasisiūlau nupirkti jam alaus, bet jis važiuoja namo vakarieniauti, taigi nueinu į stotį, apsivalau, pasikeičiu kai kuriuos drabužius, persikraunu daiktus, įkišu kuprinę į saugojimo kamerą, nusiperku autobuso bilietą ir šlubčiodamas tykiai išeinu į mėlyno rūko gaubiamas vakarinio Monterėjaus gatves, jaučiuosi lengvas kaip plunksna ir laimingas it milijonierius – Nebetranzuosiu, tai buvo paskutinis sykis – Ir štai ženklas: „Važiuoti draudžiama“.

11

Kitas ženklas pasirodo jau pačiame Friske; puikiai išmiegojęs naktį seno lūšnynų viešbučio kambary nueinu pasimatyti su Monsantu į jo „City Lights" knygyną, jis šypsosi, džiaugiasi mane matydamas ir sako: „Kitą savaitę ketinome tave aplankyti, galėjai palaukti", bet jo veidas nori pasakyti dar kažką – Kai liekame vienu du, jis taria: „Tavo motina parašė, kad nugaišo tavo katinas."

Paprastai žmonėms katės mirtis mažai ką reiškia, kai kuriems – daugiau, o man ir kalbant apie mano katę, – nuoširdžiai, tvirtai ir nemeluodamas pasakysiu, tai buvo tarsi mano mažo broliuko mirtis – mylėjau Taiką visa širdimi, jis buvo man lyg kūdikis, kačiukas snausdavo mano delnuose nukabinęs galvytę žemyn ar paprasčiausiai murkdavo valandų valandas, tiek, kiek jį šitaip laikydavau, vaikštinėdamas ar sėdėdamas – Jis buvo tarsi kailinė skara, sudribusi ant mano riešo, apsukdavau jį apie ranką ar patiesdavau ant jos, o jis tik murkdavo, murkdavo, ir net kai užaugo didelis, nešiodavau jį taip pat, galėdavau tą didelį katiną iškelti abiem rankom tiesiai sau virš galvos, o jis tik murkdavo visiškai manimi pasitikėdamas – Išvykdamas iš Niujorko į savo prieglobstį girioje rūpestingai jį pabučiavau ir paliepiau laukti manęs: „Attends pour mue kitigingoo"* – O motina laiške parašė, kad jis nugaišo TĄ PA-

* Prancūzų ir iškraipytos anglų kalbų mišinys – „Lauk manęs, katinėli".

ČIĄ NAKTĮ, KAI IŠVAŽIAVAU – Tačiau galbūt jūs geriau suprasite mane, jei patys perskaitysite šį laišką:

„1960 m. liepos 20 d., sekmadienis. Brangus sūnau, bijausi, kad šis laiškas tau bus nemielas, nes turiu tik liūdnų naujienų. Nė nežinau, kaip tau pasakyti – Tvirtybės, Berniuk. Man irgi pragariškai sunku. Mažojo Taiko nebėra. Visą šeštadienį jis jautėsi puikiai ir, atrodo, kaupė jėgas, o vėlai naktį žiūrėjau televizorių, naktinį filmą. Maždaug pusę antros jis pradėjo žagsėti ir vemti. Nuėjau prie jo ir mėginau kaip nors padėti, bet ką tu padarysi. Taikas drebėjo lyg nuo šalčio, taigi suvyniojau jį į Paklodę ir jis pradėjo vemti tiesiai ant manęs. Tai ir buvo galas. Nėra reikalo sakyti, kaip dabar jaučiuosi ir ką išgyvenau. Neguliau „iki pat Aušros" ir visaip mėginau jį atgaivinti, bet tuščias darbas. Ketvirtą ryto supratau, kad jo nebėra, paskui rūpestingai suvyniojau jį į švarią paklodę ir septintą ryto išėjau kasti kapo. Niekad per visą gyvenimą man joks darbas neatnešė tiek sopulio, kiek mano mylimo mažojo Taiko laidotuvės – jis buvo toks pat žmogus kaip tu ir aš. Pakasiau jį po sausmedžio vijom, kampe prie tvoros. Negaliu nei valgyti, nei miegoti. Vis žvalgausi ir tikiuosi jį pamatyti įeinantį pro rūsio dūris ir kniaukiantį „Miau kniau". Man taip negera, o kai jį laidojau nutiko keisčiausias dalykas. Rodos, visi juodaplunksniai Paukščiai, kuriuos maitinau per Žiemą, žinojo, kas vyksta. Jų buvo daugybė daugybė, jie suko ratus man virš galvos ir čirškė, ir kai Taikas atgulė kapan, visą valandą rymojo sutūpę ant tvoros – šito niekada neužmiršiu – ak, kad būčiau tada turėjusi fotoaparatą, bet Dievas ir Aš tai matėm ir žinom. Žinau, berniuk, kad tau bus skaudu, bet turėjau kaip nors pasakyti... Man taip negera, ne fiziškai, bet širdyje negera... Tiesiog negaliu susitaikyti ir patikėti, kad mano Gražiojo mažojo Taiko nebėra... ir kad nebepamatysiu, kaip jis išlenda iš savo Namuko ir Pėdina per žalią žolę.

...P. S. Turėjau išardyti Taiko namuką, paprasčiausiai negalėjau matyti jo tuščio – o jis tuščias. Ką gi, berniuk, greitai vėl tau parašysiu, saugok save. Melskis tikrajam „Dievui" – Tavo sena mama."

Taigi kai Monsantas pasakojo man naujienas, o aš sėdėjau ir šypsojausi iš laimės – taip jaučiasi kiekvienas, ištrūkęs iš ilgos vienatvės miškuose ar ligoninės lovoje, – bum ir sustingo mano širdis, sustingo nuo to paties keisto idiotiško beviltiškumo, kurį pajutau tuomet, kai ant kranto taip nevykusiai giliai įkvėpiau – Visos nuojautos susipynė į vieną giją.

Monsantas mato, kad aš siaubingai susikrimtęs, mato mano blausią šypseną (taip šypsotis pradėjau Monterėjuje – po vienatvės dienų labai džiūgavau grįžęs į pasaulį, žingsniavau gatvėmis ir apstulbęs monališkai šypsojau regėdamas visa ką aplink) – Jis mato, kad mano šypsena pamažu ištirpsta virsdama šleikščia graužatimi – Suprantama, jis nieko nežino, mat nesakiau jam, o ir dabar nelabai tenoriu sakyti, kad mano ryšys su savo katinu, kaip ir su visais ankstesniais katinais, visada buvo šiek tiek pakvaišėliškas: kažkoks psichologinis katinų tapatinimas su mano mirusiu broliu Džerardu – jis išmokė mane mylėti katinus, kai man buvo treji ar ketveri, mes gulėdavome pilvu ant grindų ir žiūrėdavome, kaip jie laka pieną – Žinoma, tai buvo mano „mažojo brolelio" Taiko mirtis – Monsantas, regėdamas mane tokį susikrimtusį, sako: „Gal tau geriau pagyventi trobelėje dar porą trejetą savaičių, ar vėl ketini prisigerti?" – „Ketinu prisigerti, taip" – Juk tiek dalykų šiaip ar taip bręsta, visi laukia, miške svajojau apie tūkstančius audringų vakarėlių – Tiesą sakant, laimė, kad apie Taiko mirtį išgirdau viename iš savo mėgiamiausių miestų, nuostabiajame San Fransiske, jeigu, kai jis numirė, būčiau buvęs namie, turbūt būčiau išprotėjęs kitaip, bet štai aš atskubėjau prisigerti su vyručiais ir geriant retsykiais mano veide vėl nušvinta toji smagi blanki šypsenėlė, ir vėl gęsta, nes pati šypsena dabar byloja apie mirtį, ši naujiena po trijų savaičių išgertuvių išvedė mane iš proto, beprotybė galiausiai prisėlino ir griebė mane tą baisią Šventos Karolinos Prie Jūros dieną, galiu ir taip ją pavadinti – Viskas, viskas supainiota, bet aš paaiškinsiu.

O tuo tarpu, kad ir kas būtų, vargšui Monsantui, tam plunksnos broliui, knieti pasimėgauti – pasidalyti su manimi didžiosiomis

naujienomis apie rašymą, apie tai, kas ką veikia, paskui į knygyną užsuka Faganas (nusileidžia laiptais prie seno Monsanto stalo su daugybe lentynėlių ir stalčių, dėl to aš irgi pajuntu graužatį, mat jaunystėje, siedamas tėvo ir savo kaip rašytojo įvaizdžius, vis svajodavau galiausiai tapti kokiu nors literatūros veikėju, turinčiu štai tokį stalą, o Monsantas, nespėjęs apie tai nė pasvajoti, viską pasiekė vienu rankos mostu) – Tvirtapetis Monsantas, didelės mėlynos akys, skaisti rausva oda ir neblėstanti šypsena, dėl kurios jis koledže buvo pramintas Šypsium ir dėl kurios paabejodavai: ar ji tikra? bet paskui tardavai sau – jei Monsantas kada nors paliaus taip šypsojęsis, turbūt liausis sukęsis ir pasaulis – Toji šypsena tokia neatskiriama nuo jo, kad neįmanoma patikėti, jog gali išblėsti – Žodžiai žodžiai žodžiai, bet jis šaunus vyrukas, patys pamatysite, na, o tą akimirką Monsantas su tikru vyrišku prielankumu aiškiai nujautė, kad man geriau nepulti į dideles išgertuves, jeigu taip prastai jaučiuosi – „Šiaip ar taip, – sako jis, – gali grįžti kiek vėliau, a“ – „Okei, Lori“ – „Ar ką nors rašai?“ – „Užrašinėju jūros garsus, viską tau papasakosiu – Tai buvo laimingiausios trys savaitės mano gyvenime, po velnių, o dabar štai kas nutiko, vargšelis Taikas – Kad būtum jį matęs, didelis, gražus geltonkailis persiškas katinas, apie tokius sakoma „lyg kartūninis“ – „Na, bet tu dar turi mano šunį Homerą, o kaip, beje, laikosi Alfis?“ – „Alfis Šventasis Asiliukas, cha, dieną jis stypso tarp medžių, pamatai jį staiga, gali ir išsigąsti, bet aš jį šėriau obuoliais, daviau kvietinių dribsnių ir panašiai“ (gyvūnai tokie liūdni ir kantrūs, tariau sau prisiminęs Taiko ir Alfio akis, ak mirtis, toji keista skandalinga mirtis ištinka ir žmones, taip ji skirta, net ir Šypsiui, vargšui Šypsiui ir vargšui Homerui, jo šuniui, ir visiems mums) – Kremtuosi dar ir dėl to, kad žinau, kaip baisiai dabar jaučiasi mano motina, visiškai viena, be savo mažojo bičiulio, ten, namuose, už trijų tūkstančių mylių (dievaži, kaip vėliau paaiškėjo, kažkokie kvaili bitnikai, norėdami pamatyti mane ir mėgindami patekti vidun, išdaužė laukujų durų stiklą ir taip ją išgąsdino, kad ji baldais užbarikadavo duris visai vasarai).

Bet štai jis, senis Benas Faganas, papsi pypkę ir krizena, ką gi, po velnių, kurių galų savo bėdomis kvaršinti galvą suaugusiems žmonėms, be to, dar ir poetams – Taigi su Benu ir jo bičiuliu Džounsiu, tokiu pat krizenančiu pypkiorium, nueiname į barą („Pas Maiką") ir išlenkiame po porą bokalų alaus, iš pradžių prisiekinėju, kad visai neketinu pasigerti, mes netgi nupėdiname į parką ir ilgai šnekučiuojamės šiltoje saulutėje – šiame miestų mieste ją visada pakeičia malonios vėsios ūkanotos sutemos – Sėdime parke prie didelės itališkos baltos bažnyčios ir žiūrime į žaidžiančius vaikus bei praeivius, kažkodėl mane suglumina kažkur skubanti šviesiaplaukė moteris, „Kur ji skuba?, ar turi kokį nors slaptą meilužį jūreivį? o gal tik eina į kontorą baigti spausdinti rašto po darbo valandų? o kas, Benai, jei mes žinotume, kur eina visi šie praeiviai, prie kokių durų, į kokį restoraną, gal turi kokį slaptą romaną?" – „Atrodo, kad miške prikaupei daugybę energijos ir noro domėtis gyvenimu" – Benas iš tikrųjų žino, ką sako, nes taip pat ne vieną mėnesį gyveno atsiskyręs, toli nuo žmonių – Senis Benas, daug liesesnis nei buvo anuomet, tomis beprotiškesnėmis Dharmos valkatų dienomis prieš penkerius metus, mažumą suvargęs, tiesą sakant, bet vis tas pats senis Benas, kuris vėlią naktį kikena palinkęs virš *Lankavataros* šventraščio ir rašo eiles apie lietaus lašus – Jis puikiai mane pažįsta, žino, jog šįvakar nusigersiu ir gersiu ištisas kelias savaites vien kad gerčiau, žino, jog po kelių savaičių ateis diena, kai išsekęs nebeįstengsiu su niekuo kalbėtis, o jis užsuks manęs aplankyti, atsisės šalia ir man miegant tyliai papsės pypkę – Štai koks jis – Mėginu jam papasakoti apie Taiką, bet kai kurie žmonės mėgsta kates, o kiti ne, nors jo buveinėj visada bėginėja koks kačiukas – Jo buveinėj paprastai rasi šiaudų kilimėlį ant grindų ir pagalvę, ant kurios jis sėdi parietęs kojas šalia rūkstančio arbatinuko, o jo knygų lentynos pilnos Stain, Paundo ir Voleso Stivenso darbų – Keistas tykus poetas, dar tik pradedamas pripažinti kaip didis giedras slaptas išminčius (vienoje jo eilutėje sakoma: „Kai tik išvykstu iš miesto, visi mano draugai užgeria") – O aš štai kaip tik dabar ir ketinu užgerti. Juk, šiaip ar taip, senis Deivas

Veinas sugrįžo, ir Deivas – regiu, kaip jis trina rankas, laukdamas dar vienų gerų pašėliškų išgertuvių su manimi, tokių kaip tąkart, prieš metus, kai parvežė mane į Niujorką iš Vakarų pakrantės podraug su Džordžu Baso, mažu japonu dzeno meistru, hipsteriu, parietusiu kojas ant čiužinio Deivo džipsterio (Vilio Džipo) gale, tai buvo nuostabi kelionė per Las Vegasą, Sent Luisą, apsistodavom brangiuose moteliuose ir visą kelią tiesiai iš butelio maukėm tik geriausią škotišką viskį – Argi gali būti geresnis būdas grįžti į Niujorką? ir juk būčiau išmetęs 190 dolerių lėktuvo bilietui – O Deivas dar nėra nėsyk matęsis su didžiuoju Kodžiu ir nekantriai laukia šios pažinties – Taigi mudu su Benu išeiname iš parko ir iš lėto nužingsniuojame į barą Kolambuso gatvėje, ten užsisakau pirmąjį dvigubą burbono ir imbierinio limonado. Už lango, toje fantastiškoje žaislinėje gatvėje žybsi šviesos ir jaučiu, kaip mano sielą užplūsta džiaugsmas – Dabar Big Surą atsimenu su giedra veriama meile bei agonija ir netgi Taiko mirtis dera su bendra harmonija, bet nenutuokiu, koks baisumas dar laukia ateity – Mes paskambiname Deivui Veinui – jis grįžo iš Rino ir triukšmingai atidarda į barą su savo džipsteriu, vairuodamas kaip visada nuostabiai (kadaise dirbo taksi vairuotoju) – visą kelią plepa ir niekada nepadaro nė menkiausios vairavimo klaidos, iš tikrųjų jis toks pat geras vairuotojas kaip Kodis, nors negaliu įsivaizduoti, kad dar kas nors taip gerai vairuotų ir kitą dieną pasiteirauju Kodžio – Bet seni pavydūs vairuotojai visada randa priekabių ir skundžiasi: „Ak tas tavo Deivas Veinas nemoka deramai pasukti, jis sulėtina greitį ir kartais netgi spusteli stabdį, užuot įveikęs tą seną posūkį didesniu greičiu, reikia mokėti elgtis su posūkiais vaikine“ – Aišku, dabar, beje ir tarp kita ko, kadangi turiu tiek daug papasakoti apie lemtingas artimiausias tris savaites, nė nenutuokiu, nuo ko čia geriau pradėti – Visai kaip gyvenime – Ir koks daugialypumas! – „O kas nutiko mažajam seniui Džordžui Baso, bičiuli?“ – „Mažasis senis Džordžas Baso, rodos, miršta nuo tuberkuliozės ligoninėje šalia Tulario“ – „Dieve, Deivai, reikia jį aplankyti“ – „Taip, sere, aplankykime rytoj“ – Šiaip ar taip, Deivas kaip visada neturi pinigų, bet

aš nesuku dėl to galvos, mat esu turčius, kitą dieną nueinu ir išgryninu penkių šimtų dolerių kelionės čekius mudviem su seniu Deivu lig soties paūžti – Deivui patinka geras maistas ir gėrimai, man taip pat – Bet jis iš Rino atsitempė tą vaikį, Roną Bleiką, gražuolį šviesiaplaukį paauglį, tas nori tapti nauju sensacingu dainininku, tokiu kaip Četas Beikeris*, ir laikosi įsitvėręs tos nuobodžios hipsterių pasaulėžiūros, kuri atrodė natūrali prieš penkerius, dešimt ar net dvidešimt penkerius metus, o dabar, septintame dešimtmetyje virto paprasčiausia poza, tiesą sakant, juntu, kad jis apgaudinėja Deivą (tik nesuprantu dėl ko) – Tačiau Deivas Veinas ir pats, beje, puikus poetas, – tam lieknam ilgakojui raudonplaukiui valui vis knieti sėsti į „Vilį" ir ištrūkti pažvejoti Rogo upėje Oregone – ten, kaip jam žinoma, yra apleista rūdos kasyklos gyvenvietė, arba triukšmingai pasitrankyti dykumos keliais, o paskui staiga vėl pasirodyti mieste ir prisigerti, – taigi jis turbūt turi kažką tokio, kas hipuojančius paauglius traukia mėgdžioti – Ir dar vienas dalykas, jis geriausias pasaulyje pašnekovas, be to, įdomus – Pamatysit – Būtent jis ir Džordžas Baso atrado fantastiškai paprastą tiesą, esą visi Amerikoje vaikšto purvinais pasturgaliais, nes pranyko senasis ritualas pasinaudojus tualetu apsiprausti, nes visame moderniajame antisepticizme jam nebėra vietos – Deivas sako: „Žmonės Amerikoje į keliones vežiojasi gausybę pakabų su chemiškai išvalytais drabužiais, jie nuo galvos iki kojų apsišlaksto odekolonais, po pažastimis turi pasikišę Nematomą Pagalbininką ar kaip tai vadinama, juos apima siaubas išvydus dėmelę ant marškinių ar suknelės, jie keičia apatinius ir kojines turbūt du sykius per dieną, vaikšto pasipūtę ir įžūlus, tardamiesi esą švariausi žmonės pasaulyje, o jų šiknaskylės murzinos – Argi ne keista? Duok gurkšnelį už tą žodelį" – taria jis siekdamas mano gėrimo, taigi užsakau dar porą, aš taip sudomintas pokalbio, kad Deivas gali užsisakyti kokio tik nori gėrimo kada tik užsimanęs – „Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas, didieji valstybės ministrai, taurieji vyskupai ir šmiskupai, visi šašai, visi iki paskutinio fabriko

* Turimas omeny Chetas Bakeris, JAV džiazo muzikantas ir dainininkas.

darbininko, apnikto liguisto išdidumo, kino žvaigždės, administratoriai ir didieji inžinieriai ir teisinių bei reklamos paslaugų firmų prezidentai su šilkiniais marškiniais, kaklaraiščiais ir dideliais brangiais sakvojažais, į kuriuos deda įvairius brangius importuotus angliškus plaukų šepečius, skutimosi reikmenis, pomadas ir kvepalus – visi jie vaikšto purvinom šiknaskylėm! O juk tereikia apsiprausti su muilu ir vandeniu! Ir niekas Amerikoje apie tai nė nepagalvojo! Tai vienas keisčiausių mano kada nors girdėtų dalykų! Ar tavęs nestebina, kad mus vadina nevalyvais purvinais bitnikais, bet mes vieninteliai vaikštome švariomis šiknaskylėmis?" – Toji prakalba apie šiknaskyles greitai pasklido ir visi, kuriuos mudu su Deivu pažinome nuo vienos pakrantės iki kitos, stojo į šį didį kryžiaus žygį ir, mano galva, ne be reikalo – Tiesą sakant, Big Sure Monsanto išvietėje aš įtaisiau lentynėlę muilui, kiekvienas kaskart ten eidamas privalėjo atsinešti vandens – Monsantas dar nieko apie tai nežinojo, „Ar supranti, kol nepasakysime vargšeliui Lorencui Monsantui, garsiajam rašytojui, kad jis vaikšto su murzina šiknaskyle, tasai taip ir vaikščios?" – „Eikim dabar pat ir jam pasakykim!" – „Žinoma, tik luktelk dar minutėlę... be to, žinai, ką žmonėms reiškia vaikščioti purvina šiknaskyle? Dėl to kyla bjaurus įkyrus kaltės jausmas, kurio jie nesuvokia visą dieną, gerai išsiprausę ryte eina į darbą, iš priemiesčių į centrą važiuojantys traukiniai kvepia jų švariai išskalbtais drabužiais ir odekolonais, bet kažkas tuos žmones graužia, kažkas ne taip, jie žino, kad kažkas ne taip, bet neišmano kas!" – Ir mes išsyk nulekiame į knygyną už kampo pranešti šitai Monsantui. Mus jau apėmęs pakilumo jausmas... Faganas mus paliko, taręs kaip visada: „Okei, vyručiai, pasilinksminkit ir prisigerkit, o aš einu namo ir ramiai praleisiu vakarą karštoje vonioje su knyga." „Namuose" dar gyvena Deivas Veinas ir Ronas Bleikas – Tai senas baldais apstatytas keturių aukštų namas San Fransisko juodaodžių rajono pariby, tenai atskiruose kambariuose, tarp išmėtytų kuprinių, čiužinių, knygų ir įvairių reikmenų gyvena Deivas, Benas, Džonsis; dailininkas Lenis Medousas, pamišęs prancūzų kilmės kanadietis girtuoklis

Paskalis ir negras Džonsonas; kiekvienas iš eilės sykį per savaitę eina apsipirkti, grįžta ir virtuvėje gamina didelę bendrą vakarienę – Visi dešimt dvylika namo gyventojų bendrai moka nuomą ir paeiliui gamindami vakarienę patogiai gyvena, rengia pašėliškus vakarėlius ir neatsigina merginų, žmonės atsineša išgerti, ir, regis, visa tai atsieina vos septynis dolerius per savaitę – Nuostabi vietelė, bet drauge ir mažumėlę varanti iš proto, ne, tiesą sakant, gerokai varanti, mat dailininkas Lenis Medousas yra muzikos mėgėjas, jis virtuvėje pakabino savo *HI FI* kolonėlę, o įrašus leidžia galiniame kambaryje, taigi dienos virėjas, tarkime, susikaupęs gamina airišką troškinį, ir jam virš galvos staiga ima pietauti Stravinskio dinozaurai – O vakarais prasideda išgertuvės su dūžtančiais buteliais, paprastai joms vadovauja pamišėlis Paskalis, šiaip jis mielas vyrukas, bet kai prisigeria, pašėlsta – Iš tikrųjų tai tikras beprotnamis – jis kaip tik atitinka tą įvaizdį, kurį turi galvoj žurnalistai kalbėdami apie bitnikų kartą, nors tai tik nekaltas mielas jaunų viengungių sumanymas ir šiaip nebloga mintis – Mat gali nulėkti į bet kurį kambarį ir susirasti žinovą, na, tarkim, nuleki į Beno kambarį ir klausi: „Ei, o ką pasakė Bodhidharma Antrajam Patriarchui?“ – „Jis pasakė, išsikrušk, lai tavo protas būna kaip siena, negeiski išorinės veiklos ir nekniski man proto savo pašaliniais planais“ – „Ir tada tas vyrukas nuėjo ir atsistojo aukštyn kojom ant sniego?“ – „Ne, tai buvo Negyvai Užkruštasis“ – Arba nubėgi į Deivo Veino kambarį, šis sėdi parietęs kojas ant čiužinio ir skaito Džeinę Ostin, ir klausi: „Kaip geriausia gaminti befstrogeną?“ „Befstrogenas – labai paprasta, tai ne kas kita, o gerai ištroškinta jautiena su svogūnais, ją reikia atvėsinti, tada įmesti grybų ir įkrėsti kuo daugiau grietinės, eisiu apačion ir parodysiu, tik pabaigsiu šito puikaus romano skyrių, noriu sužinoti, kas ten nutiks toliau“ – Arba nueini į negro kambarį ir pasiteirauji, ar galima pasiskolinti jo magnetofoną, mat kaip tik šią akimirką Dulūzas, Maklyras ir Monsantas virtuvėje labai įdomiai kalbasi su kažkokiu žurnalistu – Virtuvė buvo drauge ir pagrindinis pokalbių kambarys, čia visi sėdėdavo tarp sukrautų indų ir

išmėtytų peleninių, čia rinkdavosi visokiausi lankytojai – Tarkime, prieš metus šičia apsilankė gražutė šešiolikmetė japoniukė, tiesiog atėjo paimti iš manęs interviu, tačiau ją lydėjo kinas tapytojas – Ištisai skambėjo telefonas – Netgi pašėlę negrai ateidavo su buteliais iš už kampo (Edvardas Kulas ir keletas kitų) – Čia būdavo dzeno, džiazo, išgertuvių, žolės ir panašių dalykų, tačiau tai (kaip neva išsigimusi idėja) kažkaip pasitraukdavo į šalį išvydus bitniką, rūpestingai dažantį savo kambario sieną, baltai su dailiais plonais raudonais apvadėliais aplink duris ir langus – Arba ką nors šluojantį savo kambarį. Užklystantiems lankytojams, tokiems kaip aš arba Ronas Bleikas, visada būdavo paruoštas atliekamas čiužinys.

12

Tačiau mes su Deivu taip pat nekantriai laukiame susitikimo su Kodžiu – jis visada buvo viena pagrindinių priežasčių, skatinančių mane keliauti į Vakarų pakrantę, taigi mes skambinam jam į Los Gatosą už penkiasdešimt mylių, Santa Klaros slėny, ir aš išgirstu jo mielą liūdną balsą, tariantį: „Laukiau tavęs, seni, atvažiuokit greičiau, bet vidurnaktį man į darbą, taigi paskubėkit, pažiūrėsit, kur dirbu, mano bosas apie antrą išeina, taigi parodysiu jums savo naują darbą, mes atnaujinam padangų protektorius, ir būtų gerai, jei ko nors truputėlį atsivežtumėt, na, kokią merginą ar panašiai, juokauju, nagi pirmyn, vaikinai..."

Ir štai senis „Vilis" jau laukia mūsų gatvėje, pastatytas priešais mielą japoniškų alkoholinių gėrimų parduotuvėlę – kaip visada laikydamasis ritualo nubėgu ten ir nuperku „Pernod", škotiško viskio ar kokių kitų gėrybių, o Deivas apsisuka, privažiuoja prie parduotuvės durų ir aš sėdu ant priekinės sėdynės, Deivui iš dešinės, ten sėdžiu visąlaik, it koks Garbusis Samuelis Džonsonas, o visi kiti, kurie pageidauja važiuoti, turi ropštis ant čiužinio gale (ten vien tik čiužinys, sėdynės išimtos) ir įsitaisę tupi arba guli – paprastai tylomis, nes kai Deivo rankose „Vilio" vairas, manosiose – butelis ir mes leidžiamės į kelią, visos kalbos sklinda nuo priekinių sėdynių... „Dievaži, – rėkia Deivas vėlei visas švytėdamas, – matau tikrą senų laikų Džeką, ech, senis „Vilis" ilgėjos tavęs, laukė tavęs sugrįžtant,

brolau – Ir aš tau tuojau parodysiu, kad su amžiumi senis „Vilis“ tapo netgi dar geresnis, aną mėnesį nuvažiavau į Riną ir suremontavau jį, na štai, ar tu pasiruošęs, Vili?“ – ir mes pajudame, ir visas tos ypatingos vasaros grožis tas, kad priekinė sėdynė yra sulūžusi ir važinėja pirmyn atgal sulig kiekvienu vairuojančio Deivo judesiu – Tarsi verandoje sėdėčiau supamojoje kėdėje, tik ši veranda linguoja ir ši veranda skirta šnekoms – Ir nuo šios šnekų verandos vietoj seniokiškų dervuotų pasagų matyti plona balta švari linija kelio vidury – mes skrendam it paukščiai per Harisono gatvės rampas ir visa kita, tokių dalykų Deivas visada griebiasi stengdamasis kuo greičiau ištrūkti iš Frisko ir išvengti miesto transporto – Netrukus išvažiuojame į tiesų kelią ir nuostabiu keturių juostų Beišoro greitkeliu nuriedame tiesiai mielojo Santa Klaros slėnio link... Bet kaip nustembu pamatęs, kad vos po kelerių metų čia, po velnių, nebeliko violetinių pievų ir didžiulių runkelių laukų, tokių kaip Lorense, kai dirbau stabdžių prižiūrėtoju Pietų Ramiajame, ir netgi vėliau, dabar šičia išsirikiavusi ilga namų eilė, ji tęsiasi penkiasdešimt mylių iki pat San Chozės, tarsi į pietus nuo Frisko būtų pradėjęs augti didžiulis monstriškas Los Andželas.

Iš pradžių smagu paprasčiausiai stebėti baltą liniją, ryjamą „Vilio“ snukio, tačiau kai imu žvalgytis pro langą, visur tematyti neaprėpiami gyvenamųjų namų plotai ir nauji mėlyni fabrikai – Deivas taria: „Taip, tiesa, šito demografinio sprogimo banga kada nors pasieks kiekvieną purvino užpakalinio kiemo lopinėlį Amerikoje, velniai griebtų, turbūt netgi teks krauti vienus namus ant kitų, kursis tarsi koks miestas Miestas MIESTAS, kol namai visomis žemėlapio kryptimis iškils šimtą mylių į orą, ir tada pro galingus teleskopus į žemę žiūrintys kitų planetų gyventojai tematys dygliuotą kamuolį, pakibusį erdvėje – Tikras siaubas, kai pagalvoji, netgi mes su tom savo kvailom kalbom, mėšlas, žmogau, supranti, milijonai žmonių ir įvykių lipa vienas ant kito, dabar netgi sunku įsivaizduoti, mes visi kaip kokie pasiutę babuinai ropšimės vieni kitiems ant galvų, ar vieni ant kitų galvų, ar dar kaip kitaip pasakysi – Šimtai milijonų alkanų burnų pašėlusios reikalauja dar ir dar, ir dar – Ir

liūdniausia, kad šis pasaulis visiškai nepajėgus pagimdyti, tarkime, tokio rašytojo, kurio likimas tikru, esminiu ryšiu būtų susijęs su šiuo gyvenimu ir visomis jo smulkmenomis, kaip tu nuolatos sakai, kai kurie rašytojai geba priversti tave raudoti mėnulio sumautuos pataluos vaizdu, mėnulio, kuris regi viską iki paskutinės suknistos kruvinos siaubingo širdies išvogimo auštant smulkmenos, kai visiems nusispjaut, kaip dainuoja Sinatra („Kai visiems nusispjaut", – uždainuoja jis tyliu baritonu, paskui tęsia): – Reikia kokio nors griežto šlavėjo, kuris viską švariai iššluotų. Kalbu apie nenusakomą bejėgiškumą, Džekai, kuri pajutau, kai Selinas, auštant myždamas į Seną, užbaigė savo *Kelionę į nakties pakraštį*, taigi, na štai, aš sakau sau, Dieve, galbūt kaip tik šią akimirką kas nors auštant myža į Trentono upę, į Dunojų, į Gangą, į užšalusią Obę, į Geltonąją, į Paraną, į Vilametą ir į Merimaką, taip pat į Misūrį, į patį Misūrį, į Jumą, į Amazonę, į Temzę, į Po ir taip toliau, ir taip toliau, ir galo tam, po velnių, nėra, tarsi tai būtų kokios begalinės poemos, ir niekas to neišmano geriau nei pats senasis Buda, žinai, jis sako, na kažkaip šitaip: „Egzistuoja neišmatuojama žvaigždžių ir ūkų kupinų visatų amžinybė, ir tų visatų daugiau nei smėlio smiltelių visose galaktikose, padaugintose iš milijonų šviesmečių, bet, tiesą sakant, jeigu kalbėčiau toliau, tu persigąstum ir nieko nebesuprastum, ir tavo neviltis būtų tokia didelė, kad kristum negyvas" – štai ką apytiksliai jis pasakė vienoje iš anų savo sutrų – Makrokosmai ir mikrokosmai, speigokosmai ir mikrobai, ir pagaliau visos tos nuostabios knygos, kurių žmogus nė neturi kada perskaityti, ir ką gi padarysi šiame jau ir taip iš vienas ant kito sukrautų daiktų pastatytame daugialypiame pasaulyje, kai turi galvoti apie *Giesmių knygą*, Folknerį, *Sezarį Biroto*, Šekspyrą, *Satyrikoną*, Dantę ir dar apie ilgas istorijas, kurias vyručiai porina baruose, ir apie pačias sutras, ir apie Filipą Sidnį, Sterną, Ibn al Arabį, produktyvųjį Lope de Vegą ir neproduktyvųjį sumautą Servantesą, štiš, o dar tie visi Katulai ir Deividai, ir radijo mėgėjai lūšnynų išminčiai, su kuriais turi varžytis, nes jie visi irgi gali papasakoti milijonus istorijų, ir tu taip pat, Ronai Bleikai ant galinės sėdynės, užsičiaupk! Ir tiek daug

visko, ko tau šitaip baisiai reikia, ar nemanai? O iš tikrųjų nieko nereikia, a?" (žinoma, jis tiksliai nusako, ką jaučiu).

Ir kad patvirtintų visa tai, kas pasakyta apie tokį pasaulio perdaugiškumą, gale ant čiužinio, šalia Rono dar sėdi įsitaisęs Stenlis Popovičius; niujorkietis Stenlis Popovičius netikėtai atvyko į San Fransiską su Džeimi, savo gražuole drauge itale, bet ketina ją po kelių dienų palikti, mat rengiasi įsidarbinti cirke, aukštas tvirtas vyrukas jugoslavas, Niujorke laikė „Septynių menų" galeriją, į kurią skaityti savo kūrybos rinkdavosi ilgabarzdžiai bitnikai, o dabar štai bus cirkas ir prasidės visa didžioji jo paties epopėja kelyje – To jau per daug, mat jau tą pačią minutę jis pradeda mums pasakoti apie darbą cirke – Ir lyg šito būtų maža, mūsų dar laukia senis Kodis su SAVO tūkstančiu istorijų – Mes visi sutinkam, kad esam per menki visa kam aprėpti, kad mus supa gyvenimas, kad mes niekada to nesuprasim, taigi visą dėmesį sutelkiame į škotiško viskio maukimą iš butelio, o kai šis ištuštėja, šoku iš automobilio ir nuperku dar vieną, taškas.

13

Tačiau pakeliui pas Kodį vėl keistai ėmė reikštis manoji beprotybė, sulaukiau dar vieno iš tų bėdos ženklų, apie kuriuos buvau užsiminęs anksčiau: man pasirodė, kad danguje virš Los Gatoso regiu skraidančią lėkštę – Už penkių mylių – Pažiūriu, pamatau tą daiktą skrendant ir pasakau Deivui, jis trumpai žvilgteli ir taria: „Ak, tai tik radijo bokšto viršūnė“ – Ir tada prisimenu tą sykį, kai suvalgiau meskalino žirnelį ir lėktuvą palaikiau skraidančia lėkšte (keista istorija, bet, šiaip ar taip, reikia būti pamišėliu, kad apie tai rašytum).

Ir štai savo nuostabaus vienaukščio namo svetainėje palinkęs virš šachmatų lentos sėdi senis Kodis ir sprendžia kažkokią problemą, šalia židinyje kūrenasi ugnis, ją visai neseniai užkūrė jo žmona, mat žino, kad man patinka židiniai – Ji irgi mano gera draugė – Vaikai miega namo gilumoje, dabar maždaug vienuolikta valanda, ir senas geras Kodis štai vėl man spaudžia ranką – Nemačiau jo kelerius metus, daugiausia dėl to, kad jis atliko poros metų bausmę San Kentino kalėjime – buvo kvailai apkaltintas marihuanos laikymu... Vieną vakarą Kodis važiavo į darbą geležinkely, vėlavo, vairuotojo pažymėjimą tada jau buvo praradęs už greičio viršijimą, žiūri, stovi automobilis su dviem barzdotais džinsuotais bitnikais, paprašė jų pametėti iki darbo už du žolės pakelius, tie sutiko ir suėmė jį – Pasitaikė persirengę policininkai – Už šį didį nusikaltimą

jis dvejus metus praleido San Kentine, uždarytas į vieną kamerą su žudiku – Kodžio darbas buvo iššluoti medvilnės fabriko grindis – Maniau, kad dėl to jis bus tapęs nuožmesnis, išsikraustęs iš proto, bet, keista ir šaunu, pasidarė tik tylesnis, šviesesnis, kantresnis, vyriškesnis ir netgi draugiškesnis – Ir nors mudviejų senų dienų kelyje kvailystės jau nugrimzdo į praeitį, jo veidas liko toks pats griežtas ir ryžtingas, o raumenys miklūs, tartum bet kurią akimirką jis būtų pasirengęs leistis į kelią – Bet iš tikrųjų jis myli savo namus (už juos sumokėjo geležinkelio draudimas, kai jis susilaužė koją mėgindamas sustabdyti prekinį vagoną, kad nesudužtų), savotiškai myli žmoną, nors jie kartais ir pešasi, myli vaikus, ypač mažąjį sūnelį Timį Džoną, taip pavadintą iš dalies mano garbei – Vargšas senis, gerasis senis Kodis štai sėdi prie šachmatų lentos ir išsyk panūsta su kuo nors išbandyti jėgas, bet turi tik valandą pasišnekėti su mumis, paskui jam reikia į darbą, kad išlaikytų šeimą – jis išbėgs laukan ir tylia Los Gatoso priemiesčio gatve nustums savąjį „Neš Rambler“ markės automobilį, tada šoks vidun ir įjungs variklį, tiesą sakant, vienintelis jo nusiskundimas, kad „Nešas“ nestumiamas neužsiveda – Ir jokių priekaištų visuomenei ar panašiai neišgirsi iš šio šaunaus idealaus vyruko, kuris myli mane, tarsi būčiau to nusipelnęs, bet aš nieko nelaukdamas imu jam viską kloti, ne tik apie Big Surą, bet ir apie praėjusius kelerius metus, tik kur ten pašnekėsi, kai visi aplinkui tauška – Ir aš iš Kodžio akių matau, kad jis manosiose įžvelgia apgailestavimą – jį jaučiame abu – dėl to, kad pastaruoju metu taip ir neturėjome progos pasikalbėti, kaip kalbėdavomės anksčiau, važinėdami pirmyn atgal po Ameriką senais gerais „kelio“ laikais, pernelyg daug žmonių dabar nori su mumis pasišnekėti ir papasakoti savo istorijas, mes apsiausti, apsupti, mūsų jėgos nelygios – Ratas užsidarė ties senaisiais nakties herojais – Bet jis sako: „Vis dėlto, jūs, vyručiai, ateikit kokią pirmą, kai bosas išeis, pažiūrėsit, kaip dirbu ir palaikysit man kompaniją prieš grįždami į miestą“ – Matau, kad Deivas Veinas išsyk pamėgsta Kodį, Stenlis Popovičius irgi – jis leidosi į šią kelionę vien tam, kad pamatytų legendinį Diną Moriartį – Taip pavadinau Kodį savo

romane *Kelyje* – Bet ak, širdis man plyšta regint, kad jis prarado savo mėgstamą darbą geležinkely ir visą darbo stažą, kurį ten buvo sukaupęs nuo 1948-ųjų, ir dabar yra priverstas naujinti padangų protektorius ir kęsti bjaurius priešlaikinio paleidimo iš kalėjimo patikrinimus – Ir viskas dėl dviejų suktinių laukinės žolės, kuri savaime auga Teksase, nes tokia Dievo valia – O štai ten virš lentynos kabo sena nuotrauka, kurioje mudu su Kodžiu stovime apsikabinę saulėtoje gatvėje – Skubu papasakoti Kodžiui, kas atsitiko prieš metus, kai jo kalėjimo patarėjas religijos klausimais pakvietė mane į San Kentiną skaityti paskaitos apie religiją – Sutarėm, kad Deivas Veinas mane nuveš ir lauks lauke, už kalėjimo sienų, o aš eisiu vienas, galbūt, paslėpęs po švarku žvalumo teikiantį butelaitį (vyliausi), stambūs sargybiniai mane palydės į kalėjimo paskaitų salę, o joje sėdės koks šimtas nuteistųjų, ir priekinėje eilėje bus įsitaisęs baisiai išdidus Kodis – Ir aš iš pradžių jiems pasakysiu, kad sykį taip pat buvau patekęs į kalėjimą ir neturiu teisės skaityti paskaitos apie religiją – Bet visi jie – vieniši kaliniai ir jiems nusispjaut, apie ką aš kalbėsiu – Taigi viskas sutarta, bet, šiaip ar taip, didįjį rytą nubundu girtas ant grindų, jau vidudienis, jau per vėlu – Deivas Veinas irgi tįso ant grindų, „Vilis" laukia gatvėje, pasiruošęs nuvežti mane į San Kentiną skaityti paskaitos, bet jau per vėlu – Tačiau Kodis taria: „Viskas gerai, seni, suprantu" – Nors tai atliko mūsų draugas Irvinas, na, paskaitė paskaitą, Irvinas moka tokius dalykus daryti, jis visuomeniškesnis už mane, gali nuvažiuoti ir paskaityti savo beprotiškiausių eilėraščių – nuo jų kalėjimo kiemas net gaudė iš susižavėjimo, bet aš vis viena manau, kad nereikėjo to daryti, nes, mano galva, vien noras pasirodyti bet kokia proga, net ir ne kalėjime, jau DAUG KĄ SAKO – Aš tai pasakau Kodžiui, šis sprendžia kažkokią šachmatų užduotį ir taria: „Ei, vėl geri?" (jei yra dalykas, kurio jis nepakenčia, tai matyti, kaip aš geriu).

Mes padedame jam nustumti gatve „Nešą", paskui kurį laiką gurkšnojame ir šnekučiuojamės su Evelina, dailia šviesiaplauke moterimi, jos nori jaunasis Ronas Bleikas ir netgi Deivas Veinas nori, bet jai rūpi kiti dalykai, ji galvoja apie vaikus – jiems rytą reikia

į mokyklą ir į šokių pamokas, tik Evelina vargiai spėja kokį žodelį įterpti, nes mes visi kvatojam ir šaukiam lyg kvailiai, trokšdami padaryti jai įspūdį, nors ji tenori likti viena su manimi ir pakalbėti apie Kodį, apie jo dabartinę dvasios būseną.

Kuri susijusi ir su Bile Dabni, jo meilužе, šioji grasinosi visiškai paveržti Kodį iš Evelinos, bet apie tai dar papasakosiu.

Taigi San Chozės greitkeliu leidžiamės pažiūrėti, kaip Kodis atnaujina padangų protektorius – Štai jis, užsidėjęs apsauginius akinius, it koks Vulkanas savo kalvėje su neįtikėtina jėga svaido padangas, gerąsias krauna vieną ant kitos į krūvą, o „šitą prastą“ deda ant anos, bum, bam, ir visą laiką neužsičiaupdamas skaito ilgą fantastišką paskaitą apie protektoriaus atnaujinimą – jos išsižiojęs iš susižavėjimo klausosi Deivas Veinas – (Dieve mano, jis sugeba visa tai daryti ir tuo pat metu netgi aiškina, ką daro) – Bet apie tai užsimenu tik todėl, kad Deivas Veinas dabar supranta, kodėl man visad patiko Kodis... Deivas tikėjosi išvysti nuožmų buvusį kalinį, o regi Amerikos nakties kankinį su apsauginiais akiniais, kažkokioje baisioje padangų parduotuvėje antrą valandą nakties savo juokingais aiškinimais verčiantį bičiulius džiugiai kvatotis ir drauge nepriekaištingai atliekantį darbą, už kurį jam mokama – Pribėga, nuplėšia padangą nuo automobilio rato, dun, numeta ant staklių išrėkdamas paaiškinimus, paleidžia didelę smarkią garų srovę, meta, lenkia, bloškia, lupa, kol Deivas Veinas taria, kad tuoj numirs iš juoko arba čia pat apsiverks.

Paskui parvažiuojame į miestą ir nueiname į kažkokią beprotišką skylę dar išgerti, galiausiai aš kaip visada voliojuosi ant grindų girtas, nubundu ryte dejuodamas, toli nuo savo švarios lovos Big Sure, ir manęs nebežadina čiulbantys kėkštai nei čiurlenantis upelis, aš vėlei slogiame mieste, aš spąstuose.

14

Vietoje to svetainėje skamba dūžtantys buteliai ir prikišamai rėkia vargšas Leksas Paskalis, tai man primena prieš metus nutikusį įvykį, kai būsima Džerio Vagnerio žmona iš kito kambario galo metė į Leksą pusės galono butelį tokajaus ir pataikė tiesiai į akį, o paskui išplaukė į Japoniją tuoktis su Džeriu per iškilmingą dzenbudistinę ceremoniją, apie kurią rašė visi laikraščiai, o seniui Leksui liko žaizda, stengiuosi ją perrišti vonioje antrame aukšte kalbėdamas: „Ei, randas jau nustojo kraujuoti, viskas bus gerai, Leksai" – „Aš irgi prancūzų kilmės kanadietis", sako jis išdidžiai, ir kai mes su Deivu ir Džordžu Baso rengiamės grįžti į Niujorką, kaip atsisveikinimo dovaną jis man įteikia švento Kristoforo medalikėlį – Leksas toks vaikinas, kuriam nereikėtų gyventi šiame pamišėliškame bitnikų name, geriau jau pasislėptų kokioje nors rančoje, jis stiprus, gražus, pašėlusiai geidžia moterų ir išgertuvių ir nei vienom, nei kitom niekada nepasisotina – Taigi vėl dūžta buteliai ir skambant Bethoveno „Iškilmingoms mišioms" aš užmiegu ant grindų.

Pabundu kitą rytą, žinoma, aimanuodamas, bet ši diena didi, nes mes ketiname aplankyti vargšelį mažąjį Džordžą Baso tuberkuliozės ligoninėje – Deivas žvalina mane atnešdamas kavos ar dar vyno... Kažkaip atsidūriau ant Beno Fagano grindų, tikriausiai iki paryčių pamokslavau jam apie budizmą, budistas mat atsirado.

Jau spėju susipainioti ir čia staiga pasirodo Džojus Rozenbergas, keistas vaikinukas iš Oregono su ilga barzda ir plaukais, augančiais nuo pat sprando, visai kaip Raulio Kastro, sykį jis tapo Kalifornijos aukštosios mokyklos šuolių į aukštį čempionu, nors tėra maždaug penkių pėdų šešių colių ūgio, bet sugebėjo peršokti į neįtikėtiną šešių pėdų devynių colių aukštį iškeltą kartelę! pasirodo ir šokdamas žengdamas lengva eisena demonstruoja šuolininko į aukštį gebėjimus – Keistas sportininkas, kuris staiga nusprendė tapti kažin kokiu bitnikų Jėzumi, ir tikrai jo mėlynos jaunos akys skleidžia nepriekaištingą tyrumą ir nuoširdumą – Iš tiesų akys tokios tyros, kad nė nepastebi jo keistuoliškų plaukų ir barzdos, be to, jis vilki suplyšusius, bet drauge keistai elegantiškus drabužius („Vienas pirmų naujųjų bitnikų dendžių, – po kelių dienų pasakė man Maklyras, – girdėjai apie tokius? Atsirado nauja keista pogrindinė bitnikų grupė ar panašiai, jie dėvi kažkokius gražius dendiškus drabužius, na kad ir viso labo džinsinį švarką ir ryškias kelnes, visad vaikšto su keistais puošniais batais ir marškiniais arba, priešingai, užsimauna madingas nelygintas kelnes ir apsiauna suplyšusius sportbačius“) – Džojus vilki kažkokį rudą minkštą drabužį, lyg tuniką, ir avi Las Vegaso stiliaus laisvalaikio batus – Ir vos pamato mano nudrengtus mėlynus sportbačius, su kuriais vaikštau Big Sure, kai nutrina kojas, tai yra laikau tam atvejui, jei prisitrinčiau kojas keliaudamas per akmenis, taigi jis užsimano juos turėti, nori iškeisti savo madingus Las Vegaso stiliaus laisvalaikio batus (šviesios neapdirbtos odos) į mano kvailus aptemptus, bet vis tiek tobulus sportbačius, tiesą sakant, juos avėjau todėl, kad man tebesopėjo pūslės, pritrintos per Monterėjaus kelionę – Taigi mudu apsikeičiame batais – Ir aš paklausinėju apie jį Deivo Veino: Deivas sako: „Tai tikrai vienas keisčiausių ir mieliausių vyručių, kuriuos kada esu sutikęs, sako, pasirodė čia prieš kokią savaitę, jo klausia, ką norėtų veikti, o tas tik tyli ir šypsosi – Kaip suprantu, jis tenori į viską įsikirsti, tik stebėti, džiaugtis ir nieko ypatingo nekalbėti... Jei kas nors pakviestų jį: „Šiaušiam į Niujorką“, jis be žodžių pašoktų ir lėktų – Jie lyg kokie piligrimai, matai, tas jaunimėlis, ir mums,

seniems pirdžiams, reikia imti iš jo pavyzdį, be to, dar tikėjimas, jis tiki, matau iš akių, tiki kiekvienu keliu, kuriuo gali žengti su bet kuo, visai kaip Jėzus, manau."

Keista, vėliau svajonėse įsivaizdavau save brendantį per Arkanzaso laukus ir aptinkantį neregėtą piligrimų kompaniją, ten sėdi Deivas ir šnabžda: „Ššš. Jis miega." Jis – tai Džojus, ir mokiniai seka jo pėdomis į Niujorką, paskui jie viliasi vandeniu pereiti į aną krantą – Nors, žinoma, (netgi svajonėse) aš šaipausi ir netikiu tuo (dažnai svajodamas pinu tokias istorijas), tačiau rytą pažvelgęs į Džojaus akis staiga suprantu, TAI JIS, Jėzus, mat kiekvienas (pagal mano svajonių taisykles), kuris pažvelgia į šias akis, išsyk įtiki ir atsiverčia – Ir mano svajonės išsitęsia į ilgą pramanytą istoriją, kuri baigiasi tuo, kad galiausiai mąstančios IBM mašinos mėgina panaikinti šį „Antrąjį atėjimą" ir taip toliau (tačiau tikrovėje po kelių mėnesių, grįžęs namo, aš išmečiau jo batus į šiukšlių dėžę, mat pajutau, kad jie neša man nesėkmes, ir pasigailėjau, kad nepasilikau savo mėlynųjų sportbačių su skylėmis ties pirštais!) Kad ir kaip būtų, pasiimame draugėn Džojų ir Roną Bleiką – šis visad seka paskui Deivą – ir patraukiame aplankyti Monsanto jo parduotuvėje, tai mūsų įprastinis ritualas, paskui atsirandame „Pas Maiką" už kampo, ten dešimtą ryto pradedame dieną nuo pusryčių, gėrimų ir kelių pulo partijų prie stalų, sustatytų išilgai baro – Džojus laimi, keistesnio pulo aso niekad nesu matęs, tas vyrutis ilgais bibliniais plaukais pasilenkia, pro visiškai profesionaliai sudėtus žinovo pirštus prakiša lazdą ir tiksliais smūgiais išsklaido „namų zonos" kamuoliukus, tikras pulą žaidžiantis Jėzus – Ir tada šie vargšai išbadėję vaikiai, visi trys, meta žaidimą ir puola prie maisto! – Taip, ne kiekvieną dieną jie sutinka girtą rašytoją, išdidžiai mojuojantį jiems prieš nosis šimtais dolerių, jie užsisako visko iš eilės, spagečių, paskui didžiulių mėsainių, tada ledų, pyrago, pudingo, Deivo Veino apetitas ir taip nemenkas, bet jis prie lėkštės dar prisistumia „manhatanų" ir „martinių" – O aš tik rūškanai atsisveikinu su savo plempiamais senais fatališkais dvigubais burbonais ir imbieriniu limonadu ir po kelių dienų to gailėsiuos. Kiekvienas girtuoklis

žino, kaip viskas vyksta: kai pirmą dieną prisigeri, smagu, tiesa, iš ryto galva sunki, tačiau galima nesunkiai pasigydyti – dar truputį išgeri, pavalgai, bet jei nepavalgai ir vakare vėl geri, o pabudęs kitą dieną toliau laki ir nesiliauji maukęs ketvirtą parą, tikrai ateis diena, kai alkoholis liausis veikęs, nes tu jau esi chemiškai perkrautas ir tau būtina išsimiegoti, tačiau miegoti nebegali, nes kaip tik nuo alkoholio ir užmigdavai pastarąsias penkias naktis, taigi prasideda kliedesys – Nemiga, prakaitas, drebulys, kankinamas silpnumo pojūtis, nes tavo rankos nutirpusios ir nieko vertos, košmarai (mirties košmarai)... na, vėliau daugiau apie tai papasakosiu.

Maždaug vidudienį, kuris šią akimirką man jau virtęs naujos auksinės miglotos dienos viršūne, į automobilį įsisodiname Deivo merginą Romaną Švarc, tokią didelę baisingai gražią rumunę (kalbu apie dideles violetines akis ir aukštą ūgį, ji stambi, bet tas stambumas – lyg Mei Vest*), Deivas šnabžda man į ausį: „O, kad pamatytum, kaip ji vaikšto po Dzeno Rytų Namus vien su savo violetinėmis kelnaitėmis, ten gyvena toks vedęs vyrukas, jis kraustosi iš proto kaskart, kai ji nusileidžia į holą, bet aš jo nekaltinu, o tu kaltintum? Ji nemėgina jo ar ko nors kito sugundyti, ji tiesiog nudistė, ji tiki nudizmu ir dievaži neketina jo atsisakyti! (Dzeno Rytų Namai – tai dar vienas nuomojamas namas su baldais, ten gyvena įvairiausios susituokusios poros, vienišiai, kažkokios bohemiškos visokiausių rasių šeimukės, studijuojančios Subudą** ar kažką panašaus, nežinau, nes niekad ten nebuvau) – Kad ir kaip būtų, ji – daili stambi brunetė, tokiam moterų tipui gali priskirti bet kurią alkaną sekso vergę, bet drauge ji protinga, išsilavinusi, rašo poeziją, studijuoja dzeną, viską žino, tiesą sakant, tai didelė sveika Rumunijos žydė, kuri nori ištekėti už gero užsigrūdinusio vyruko ir išvažiuoti gyventi į fermą slėny, štai taip...

Tuberkuliozės ligoninė maždaug už dviejų valandų kelio, važiuojame pro Traką ir San Vokino slėnį, Deivas puikiai vairuoja,

* Kalbama apie Mae West, JAV aktorę, režisierę ir sekso simbolį.

** Tarptautinis dvasinis judėjimas, Muhammado Subuho įkurtas Indonezijoje trečiame XX a. dešimtmetyje.

tarp mūsų sėdi Romana, rankoje vėl laikau butelį, šviečia ryški smagi Kalifornijos saulė, pro šalį lekia slyvų sodai... Visada šaunu, kai turi gerą vairuotoją, butelį rankoje, saulės akinius ir gražią saulėtą popietę važiuoji į kokią įdomią vietą, ir smagiai šnekučiuojiesi, kaip jau sakiau – Ronas su Džojum sėdi automobilio gale ant čiužinio parietę kojas, lygiai taip pat, kaip praėjusiais metais per kelionę iš Frisko į Niujorką sėdėjo vargšas mažasis Džordžas Baso.

Tačiau išsyk už visus labiau pamėgau šį japoniuką už tai, ką jis patį pirmą vakarą, kai sutikau jį anoje beprotiškoje Bjukanano gatvės namo virtuvėje, man papasakojo: nuo vidurnakčio iki šeštos ryto lėtai ir metodiškai išklojo savą didingą Budos gyvenimo versiją, nuo vaikystės iki paskutinio atodūsio... Pasak Džordžo teorijos (jis turi daug teorijų ir netgi vedė meditacijų su varpais pamokas, viską pasvėrus, iš tikrųjų Džordžas – tai jaunas pasaulietiškai gyvenantis japonų budizmo dvasininkas), Buda neatsisakė meilės ryšių su savo žmona bei haremo merginomis ir nebuvo abejingas seksui, priešingai, jis įvaldė patį aukščiausią meilės ir erotikos meną, koks tik egzistavo ano meto Indijoje, kai buvo kuriamos didžiosios knygos, tokios kaip Kamasutra, knygos, kuriose duodama pamokymų apie kiekvieną žmogaus meilės akto su kitu žmogumi, „vyru ar moterimi“, pabrėžė Džordžas, veiksmą, aspektą, požiūrį, akimirką, gudrybę, paspaudimą, paėmimą, pastūmimą, patraukimą ir pakštelėjimą: „Jis žinojo viską, ką tik įmanoma žinoti apie įvairiausių rūšių seksą, ir tada, kai šį malonumų pasaulį iškeitė į atsiskyrėlio gyvenimą miške, visi, aišku, suprato, kad taip pasielgė anaiptol ne dėl neišmanymo... Todėl ano meto žmonės jautė didelę pagarbą kiekvienam jo žodžiui – Ir tai nebuvo koks paprastas Kazanova, turėdavęs vos vieną kitą frigidišką ryšį per kelerius metus, brolau, jis nesustojo pusiaukelėj, jam tarnavo ministrai, eunuchai ir ypatingos moterys, mokiusios jį meilės, jam būdavo pristatomos ypatingos nekaltos mergelės, jam buvo pažįstamas bet kuris iškrypimo ar neiškrypimo aspektas, be to, jis buvo puikus lankininkas ir raitelis, tėvo nurodymu jis buvo išmokytas visų gyvenimo menų, mat tėvas norėjo būti tikras, kad jis NIEKADA nepaliks rūmų – Kad suviliotų

jį malonumų pilnu gyvenimu, jie pasitelkė visas knygose aprašytas gudrybes, kaip pats žinai, jų įkalbėtas jis netgi laimingai vedė dailią merginą Jašodharą ir susilaukė su ja sūnaus Rahulos, dar jis turėjo berniukų šokėjų haremą ir viską, kas aprašyta knygose", – tada Džordžas nupasakoja kiekvieną smulkmeną, kaip antai: „Jis žinojo, kad penį reikia laikant ranka įkišti į vaginą sukamuoju judesiu, bet tai tik pirmas iš kelių variantų, kitas – nuleisti merginos šlaunis apačion taip, kad būtų matyti, kaip išsitempia vulva, ir tada penis įvedamas vidun staigiu stipriu judesiu lyg vapsvos geluonis, dar vienas – apnuoginti vulvą, aukštai iškėlus šlaunis, ir tada smarkiai įstumti varpą iki pat pagrindo, paskui erzinant galima ją ištraukti arba susitelkti ties kaire arba dešine puse – Negana to, jis žinojo visus gestus, žodžius, posakius, žinojo, ką daryti su gėlele ir ko su ja nedaryti, išmanė, kaip gerti lūpas visaip jas bučiuojant, kaip pabučiuoti aistringai ir kaip pabučiuoti švelniai, brolau, jis buvo genijus nuo pat pradžių..." – ir taip toliau, Džordžas neužsičiaupdamas pasakojo man visa tai iki pat šeštos ryto, ir tai buvo viena fantastiškiausių *Budačaritos** giesmių, kokias kada nors buvau girdėjęs, ją baigdamas Džordžas pateikė savąjį nepriekaištingą dvylikos nidanų dėsnio aiškinimą, pagal kurį Buda tiesiog logiškai išardė visą gyvybės medį ir aiškiai parodė, kas yra kas, po Bo medžiu, iliuzijų grandinė – O kelionėje į Niujorką man su Deivu automobilio priekyje be paliovos tauškiant vargšas Džordžas sėdėjo sau ant čiužinio gale šiaip labai tykiai, tik pasakė, kad leidosi į šią kelionę norėdamas išsiaiškinti, ar tai JIS važiuoja į Niujorką ar vien AUTOMOBILIS rieda į Niujorką (Vilis Džipas), o gal tik RATAI sukasi ar padangos, ar dar kas nors – Savotiškas dzeno uždavinys – Taigi, kai Oklahomos lygumose išvydome grūdų elevatorius, Džordžas tyliai pratarė: „Na, man atrodo, kad elevatorius tarsi laukia, kol prie jo priartės kelias" arba štai staiga pareiškia: „Kol jūs, vyručiai, čia ginčijotės, kaip sumaišyti gerą „Pernod Martini", aš mačiau baltą arklį, stovintį apleistoje parduotuvėje" – Las Vegase išsinuomojom kambarį gerame motely ir nuėjom palošti rulete, Sent Luise buvom

* Turima omeny Ašvaghošos poema apie Budos Gautamos gyvenimą (*Budos darbai*).

nusivilkę į rytinės Sent Luiso pusės laktnaktbarius pažiūrėti šokančių pilvų, tenai trys pačios žaviausios merginos šoko žvelgdamos tiesiai į mus ir šypsodamosi, tartum viską žinotų apie Džordžą ir jo erogeninio Budos teorijas (štai sėdi monarchas ir stebi žokanžiasmergnas), tarsi viską žinotų apie Deivą Veiną – šis, kai tik pamato gražią merginą, apsilaižydamas taria: „Niam niam..."

Bet dabar Džordžas serga tuberkulioze ir netgi kalbama, kad gali numirti... Ir nuo to mano sąmonėje tvyranti tamsa dar labiau sutirštėja, staiga užgriūva visi tie susikaupę su MIRTIMI susiję dalykai – Man nesitiki, kad senas dzeno meistras Džordžas leis dabar savo kūnui numirti, bet kai pereiname pievelę, įžengiame į lovų pristatytą palatą ir pamatome jį liūdnai sėdintį ant lovos krašto su užkritusiais ant kaktos plaukais, nors anksčiau jie visada būdavo sušukuoti į viršų, patikiu, jog gali taip atsitikti – Jis vilki chalatą ir pakėlęs akis pažvelgia į mus beveik nepatenkintas (bet niekam neaptinka, kai ligoninėje nelauktai aplanko draugai ar giminaičiai) – Niekas nenori staigmenų gulėdamas ligoninės lovoje – Jis atsidūsta ir su mumis išeina į šiltą pievelę, o jo veidas sako: „Ak, tai atvažiavot manęs aplankyti, nes sergu, bet ko jums iš tikrųjų reikia?" – tarsi visą jo praėjusių metų humoro persunktą drąsą būtų pakeitęs giliausias japoniškas skepsis – kaip kad samurajų savižudiškos depresijos priepuolio minutę (mane stebina jo apgailėtinas baisus niūrumas).

15

Noriu pasakyti, kad tada, matyt, pirmą sykį su baime suvokiau, ką iš tikrųjų reiškia būti japonu – Būti japonu ir nebetikėti gyvenimu, būti paniurusiam lyg Bethovenas, bet japoniškai niūriam, ir šio niūrumo ištakos – Bašio niūrumas, didi griausminga Isos ir Šikio rūstis, klūpojimas šaltyje nulenkus galvą – tarsi nulenktagalvė užmarštis, ištikusi visus seniai dulkėmis virtusius Japonijos arklius.

Jis sėdi pievelėje ant suoliuko nuleidęs akis, ir kai Deivas taria jam: „Na, Džordžai, tu greitai pasveiksi", – paprastai atsako: „Nežinau" – Bet iš tikrųjų jis nori pasakyti „Man nusispjaut" – Visada buvęs man šiltas ir mandagus dabar Džordžas į mane beveik nekreipia dėmesio – Jis šiek tiek nervinasi, nes kiti pacientai, karo veteranai, mato, kad jį aplankė šutvė apskurusių bitnikų, įskaitant Džojų Rozenbergą, – tas šokinėja po pievelę ir apžiūrinėja gėles nuoširdžiai šypsodamasis sugluminto žmogaus šypsena – Bet mažasis tvarkingasis Džordžas, viso labo penkių pėdų ir penkių colių ūgio ir kelių svarų svorio, toks švarus su minkštais puriais it vaiko plaukais ir švelniomis rankomis tiesiog sėdi nudelbęs akis į žemę – Jo atsakymai tarsi senio (nors jam dar tik trisdešimt) – „Manau, visa dharma kalba apie tai, kad viskas yra niekas, tik silpnumas mano kauluose" – prisipažįsta jis ir aš sudrebu (mums važiuojant Deivas perspėjo, kad Džordžas labai pasikeitė) – Bet mėginu taisyti padėtį: „Ar pameni tas šokėjas Sent Luise?" – „Aha, kekšė davė saldainiuką"

(jis turi omeny iškvėpintos medvilnės skiautelę, kurią šokdama mums numetė viena mergina, vėliau mes tą skiautę pakabinom ant avarijos vietą ženklinančio greitkelio kryžiaus, – vieną kruvino saulėlydžio vakarą Arizonoje ištraukėme jį iš žemės ir prismeigėme tą iškvėpintą dailią medvilnės skiautę prie Kristaus galvos – o atsivežę kryžių į Niujorką visiems liepėme tą skiautę uostyti, paskui Džordžas konstatavo, kaip gražiai mes netyčia pasielgėme, mat grynas šio darbo rezultatas buvo tas, kad Grenič Vilidžo hipsteriai, atėję mūsų aplankyti, ėmė kryžių ir glaudė prie galvos (nosies) – Bet Džordžui tai neberūpi – Ir, šiaip ar taip, jau metas važiuoti.

Bet ak, kai išvažiuodami mes jam mojuojame, o jis neryžtingai nusisuka ketindamas grįžti į ligoninę, aš atsilieku nuo kitų ir kelis-kart atsisukęs vis pamoju – Galiausiai iš šio atsisveikinimo padariau pokštą, šoku už kampo, dirsčioju iš už jo ir vėl pamoju – Jis neria už krūmo ir atsakydamas moja man, aš šaunu prie krūmo ir dirsteliu į jį – Staiga pamanau – mes du pamišę beviltiški išminčiai, kvailiojantys ant pievelės – Galų gale imame tolti vienas nuo kito, jis artėja prie durų, mudu rodom vienas kitam įmantriausius mostus, iki pačių menkiausių – kai jis žengia pro duris vidun, lukteliu ir pamatau jo iškištą pirštą – O aš iš už savojo kampo iškišu batą – Tada Džordžas iš už durų kyšteli akį – Aš iš už savojo kampo nieko nebeiškišu, tik surinku „Vūū!“ – O jis iš už durų nieko nebeiškiša ir nieko nebesurinka – Aš pasislėpęs už kampo nieko nedarau – Tada staiga iššokęs pasirodau ir JIS taip pat staiga iššoka, mes pamojame vienas kitam rankomis sukdami ore ratus ir neriame atgal pasislėpti – Aš imuosi gudrybės – paprasčiausiai skubiai nueinu, bet staiga atsisuku ir vėl pamoju – Jis žengia atatupstas ir taip pat moja – Kuo labiau nuo jo tolstu irgi žengdamas atatupstas, tuo daugiau mojuoju – Pagaliau mes gerokai nutolstame vienas nuo kito, maždaug per šimtą jardų, tęsti žaidimą beveik nebeįmanoma, bet mes kažkaip jį tęsiame – Galiausiai išvystu tolimą liūdną dzenbudistinį rankos mostelėjimą – Aš pašoku ir pamoju, abiem rankom ore sukdamas ratus – Jis daro tą patį – Tada įeina į ligoninę, bet po akimirkos išlenda, tik šįkart jau pro palatos langą! – Iš už medžio

parodau jam „paršo nosį“ – Ir nėra tam galo – Kiti vyručiai jau sėdi automobilyje stebėdamiesi, kur užtrukau – O užtrukau dėl to, kad žinau, jog Džordžas pasveiks, gyvens ir mokys džiaugsmingų tiesų, ir Džordžas žino, kad aš tai žinau, todėl ir žaidžia su manimi šį žaidimą, magišką džiugios laisvės žaidimą, tai pagaliau ir yra dzenas arba šiuo atveju japono siela, ir aš tariu sau: „Kada nors su Džordžu nukeliausiu į Japoniją“ – pasižadu po paskutinių santūrių mudviejų atsisveikinimo mostų, mat jau skamba vakarienės kviečiantis varpas ir kiti pacientai skuba rikiuotis į eilę prie ėdalo, o aš žinau, kad Džordžas turi fantastišką apetitą, slypintį trapiame kūnely, ir nebenoriu daugiau jo užlaikyti, bet jis vis viena iškrečia paskutinį pokštą – pro langą į didelį baseiną išmeta stiklinę vandens ir daugiau jo nematau.

„Ką tai galėtų reikšti?“ – kasausi galvą eidamas prie automobilio.

16

Pasibaigus šiai beprotiškai dienai sėdžiu trečią valandą ryto automobilyje, lekiančiame šimto mylių per valandą greičiu miegančiomis San Fransisko gatvėmis, kalvomis ir uosto rajonais, Deivas nuėjo miegoti su Romana, kiti nusigėrė, tarp jų ir tasai pašėlęs nuomojamo su baldais namo kaimynas (bohemos tipas, bet kartu ir darbštuolis, dažytojas, grįžta namo dideliais purvinais batais, gyvena su savo mažu berniuku, nes žmona mirusi) – Buvau pas jį bute, per jo HI FI klausėmės griausmingo Steno Geco džiazo ir aš leptelėjau, kad, mano galva, Deivas Veinas ir Kodis Pomerėjus du geriausi vairuotojai pasauly – „Ką? – surinka jis, tas augalotas, stambus, šviesiaplaukis vyrutis su keista lūpose sustingusia šypsena, – žmogau, man nekart yra tekę palenktyniaut! Žiūrėk, tuoj parodysiu!“ – Taigi jau beveik švinta, o mes kertame Bjukanano gatvę ir žviegiančiom padangom raunam už kampo, jis įsibėgėja ir nuzvimbia tiesiai prie raudono šviesoforo signalo, tada cypindamas ratus staiga metasi į kairę ir visu greičiu pakyla ant kalvos, ant viršūnės, tariu sau, turės kiek pristabdyti, kad apsižvalgytų, kas anoj pusėj, bet anas tik dar labiau padidina greitį ir beveik nuskrenda žemyn, mes teškiamės į vieną tų neįtikėtinai stačių San Fransisko gatvių, nukreipę snukį į įlankos vandenis, o jis dar spusteli akceleratorių! Šimto mylių per valandą greičiu nučiuožiame į pakalnę, ten sankryža, bet, laimė, dega žalias šviesoforo signalas ir mes

šauname pro jį, nesmarkiai bumptelėdami tik porąkart, vieną sykį ten, kur susikerta gatvės, antrąsyk – kur vėl prasideda nuolydis – Įvažiuojame į uosto rajoną ir su žviegesiu pasukame dešinėn – Po minutės jau skriejame per pakilumas, įrengtas prie tilto, ir man nė nespėjus sykį kitą gurkštelėti iš savo paskutinio vėlyvo butelio, jau stovime prie namų Bjukanano gatvėje – Geriausias vairuotojas pasauly, kad ir kas jis būtų, daugiau jo nemačiau – Kažkoks Briusas ar panašiai – Na ir lenktynės.

17

Galiausiai girtas dejuoju ant grindų, šįkart prie Deivo čiužinio, pamiršęs, kad Deivo net nėra namie. Bet, kaip dabar pamenu, tą rytą nutiko keistas dalykas: dar prieš Kodžio skambutį iš slėnio: jaučiuosi beviltiškai idiotiškai prislėgtas ir vėl sunkiai dūsauju, prisiminęs, kad nebėra Taiko, atsiminęs tą įdubusį paplūdimį, bet prie radiatoriaus tualete guli Bosvelo *Džonsonas**, kurį mes taip linksmai aptarinėjom automobilyje; atverčiu pirmą pasitaikiusį puslapį, paskui kitą ir imu skaityti nuo viršutinės kairės pastraipos, staiga vėl atsiduriu visiškai tobulame pasaulyje: senis daktaras Džonsonas su Bosvelu lankosi vienoje Škotijos pily, priklausančioje jų mirusiam draugui, vardu Roris Moras, prie didelio židinio jie geria cheresą ir žiūri į Rorio portretą ant sienos, greta sėdi ir Rorio našlė, Džonsonas staiga taria: „Sere, štai ką padaryčiau, jei norėčiau turėti reikalų su Rorio Moro kardu – (portrete senis Roris pavaizduotas su škotišku kiltu) – smeigčiau jam ir su malonumu badyčiau kaip gyvulį“, apsiblausęs nuo pagirių suvokiu, kad jeigu ir yra koks nors būdas Rorio Moro našlei parodyti savo sielvartą dėl nelemtų jo mirties aplinkybių, geresnio nerasi – Toks apgailėtinas, iracionalus ir drauge tobulas – Aš nulekiu į virtuvę, joje susirankioję šiokį tokį užkandį jau pusryčiauja Deivas Veinas ir kiti, ir pradedu jiems visą tai skaityti – Džounsis įsikandęs pypkę šnairuoja į mane – ko

---

* Turimas omeny Jameso Boswello veikalas *Life of Samuel Johnson*.

gi aš taip literatūriškai nusiteikęs iš pat labo ryto, bet aš anaiptol nesu literatūriškai nusiteikęs – Vėl regiu mirtį, Rorio Moro mirtį, o Džonsono reakcija į mirtį tiesiog ideali, tokia ideali, jog trokštu, kad senis Džonsonas dabar sėdėtų čia, virtuvėje – („Padėkite man!" – galvoju).

Skambina Kodis iš Los Gatoso ir praneša, kad prarado darbą padangų protektoriaus atnaujinimo dirbtuvėse – „Todėl, kad mes ten vakar buvome?" – „Ne, visai dėl kitų dalykų, jis turėjo atleisti kelis žmones, nes jį smaugia hipotekos paskola ir panašiai, ir kažkokia mergšė mėgina iškelti jam bylą dėl čekio suklastojimo ir taip toliau, taigi, brol, teks man ieškotis kito darbo, juk turiu mokėti nuomą ir apskritai sumauti mano reikalai, ak seni, ar galėtum, kaip manai, aš prašau, ai, neprašau, garbės žodis, Džekai, ech, ar galėtum man paskolinti šimtą dolerių, ką?" – „Dievaži, Kodi, tuoj būsiu pas tave ir PADOVANOSIU tau šimtą dolerių" – „Iš tikrųjų? klausyk, man užteks ir to, kad paskolinsi, bet jeigu padovanosi, hm... (sumirkčioja blakstienom prie ragelio, nes žino, kad taip ir padarysiu) Seni mano mielas, bet kaipgi tu čia atvažiuosi ir duosi man tuos pinigus, sūnau, kaipgi pradžiuginsi mano seną širdį?" – „Deivas mane nuveš" – „Okei, iškart sumokėsiu nuomą ir kadangi šiandien penktadienis, ne, ketvirtadienis, ar kas, teisingai, ketvirtadienis, iki pirmadienio pasiieškosiu naujo darbo, taigi galėsi pasilikti pas mane, per ilgą savaitgalį kartu dykinėsim ir kalbėsimės, brol, kaip anksčiau, galiu tave prie šachmatų lentos sutriuškinti arba galime pasižiūrėti beisbolo rungtynes, – tada pašnabždom, – be to, galim nusiplauti į miestą ir pasimatyti su manąja širdele" – Taigi paklausiu Deivo Veino ir jis atsako: taip, galiu tuoj pat, jis paprasčiausiai sekioja mane, kaip ir aš sekioju kitus žmones, ir štai mes vėl kely.

Pakeliui užsukame aplankyti Monsanto jo knygyne ir staiga man šauna į galvą mintis – o ką jei aš, Deivas ir Kodis nuvažiuotume į trobą ir praleistume šaunų tykų beprotišką savaitgalį (kaip?), bet Monsantas, išgirdęs šį sumanymą, taip pat užsidega – ir jis važiuos, ir pasiims drauge savo mažąjį bičiulį kiną Arturą Ma, Santa Kruze

dar pasigriebsim Maklyrą ir aplankysime Henrį Milerį, ir štai netikėtai prasideda dar viena didžiulė fiesta.

Gatvėje mūsų laukia „Vilis", aš nueinu į krautuvę ir nuperku butelį, Deivas apsuka „Vilį", ant čiužinio gale šįkart sėdi Ronas Bleikas ir Benas Faganas, įsitaisau priekyje ant savo supamosios sėdynės ir mes rėkaliodami vaiskią popietę jau važiuojame Bei Šoro greitkeliu aplankyti senio Kodžio, už mūsų savo džipu lekia Monsantas su Arturu Ma, taigi dabar važiuoja du džipai, ir netrukus, kaip pamatysite, prisidės dar du – Pas Kodį atvažiuojame vidur dienos, jo namai jau pilni svečių (vietiniai Los Gatoso literatai ir visokie kitokie žmonės, ir dar ten nenutildamas skamba telefonas), Kodis sako Evelinai: „Aš su Džeku ir savo senų laikų bičais praleisiu kelias dienas, o pirmadienį eisiu ieškotis darbo" – „Okei" – Taigi visi nueinam į puikų picos restoraną, Kodis paima šimtą grynaisiais ir restorane atiduoda Evelinai, vėliau tądien du džipai tęsia kelionę į Monterėjų, rieda tuo prakeiktu keliu, kuriuo aš šlubavau pūslėtomis kojomis, važiuoja baisiojo tilto Ratono kanjone link. Jau maniau, kad niekada nepamatysiu šios baisios vietos. Bet štai dabar grįžtu su govėda ekskursantų. Mums vėl galynėjantis su kalnų keliu, atsiveria apačioje plytintis kanjonas ir aš iš žavesio bei liūdesio prikandu lūpą.

18

Šis vaizdas man pažįstamas it senas veidas iš senos fotografijos, tarsi būtų praėję milijonai metų nuo tada, kai palikau saulės nutviekstus, šešėlį ant uolų metančius krūmus ir beširdę baltą putą ant geltono smėlio plakančią mėlyną jūrą, geltonas *arroyo** vagas, nutįsusias nuo galingų stataus skardžio pečių ir tolimas melsvas pievas, tuos masyvius vienas ant kito su dundesiu slenkančius žemės plutos klodus, kuriuos šitaip keista regėti kelias pastarąsias dienas žvelgus vien į mažus žmonių veidelius ir burnytes. Tarsi gamta būtų užsidėjusi raupsų išvagotą Gargantiua veidą su plačiausiomis šnervėmis, sunkiais maišais po akimis ir tokia burna, kad galėtų nė nedūsaudama iš gailesčio ar nemielo prisiminimo praryti penkis tūkstančius didelių džipų ir dešimt tūkstančių Deivų Veinų ir Kodžių Pomerėjų – Štai jie, visi liūdni manojo slėnio kontūrai, tarpekliai ir vėl iškilusi Mien Mo kalno kepurė, ir snaudžiančios girios po mūsų aukštai nusidriekusiu keliu, ir staiga, iš tikrųjų, štai vargšas Alfis išnyra tolumoje, vidudienį besiganantis prie koralų užtvaros – O štai ir upelis teka pasišokinėdamas, tartum nieko niekur niekada nebūtų atsitikę, jis netgi dienos šviesoj tarp aukštų susipynusių žolių atrodo kažkoks tamsus ir išvargęs. Kodis niekad anksčiau neregėjo šio krašto, nors dabar jis jau senas kalifornietis,

* Ispaniškas žodis, reiškiantis sezoniškai išdžiūvančio upelio vagą, paprastai ant uolų, tar pekliuose ir pan.

matau, kad baisiai sužavėtas ir netgi džiaugiasi leidęsis į šią nedidelę išvyką su vaikinais ir manimi, grožisi nuostabiu vaizdu – Jis dabar ir vėl lyg mažas berniukas, pirmąkart po daugelio metų, mat atrodo lyg paleistas iš mokyklos, darbo neturi, sąskaitos apmokėtos, nereikia nieko daryti, tik su dėkingumu linksminti mane, jo akys žiba – Iš tikrųjų nuo to laiko, kai išėjo iš San Kentino, jis lyg apsėstas elgiasi kažkaip berniokiškai, tartum kalėjimo sienos būtų iš jo išsiurbusios visą suaugėlišką tamsią įtampą – Tiesą sakant, jis kas vakarą po vakarienės savo kameroje, kurioje kalėjo drauge su tyliu galvažudžiu, palenkdavo rimtą galvą prie kasdienio ar bent kas antros dienos filosofinių bei religinių apmąstymų kupino laiško, skirto meilužei Bilei... O kai užgesus šviesoms guli kalėjimo lovoje ir nesinori miego, turi marias laiko atsiminti pasaulį ir mėgautis jo saldybe, jei tik tokios esama (nors kalėjime pasaulį visada saldu atminti, kad ir kaip ten būtų sunku, kaip sako Žene*), ir už tai jis ne tik patyrė veriančio kartėlio bausmę (na, dar, suprantama, visada gerai dvejus metus pailsėti nuo alkoholio ir pernelyg dažno rūkymo) (ir laikytis miego režimo), bet ir vėl tapo lyg vaikas, nors, kaip jau sakiau, tasai įkyrus berniokiškumas, manau, būdingas visiems, neseniai paleistiems iš kalėjimo – Nors siekdama griežtai nubausti nusikaltėlius uždaro juos už tvirtų sienų, visuomenė iš tikrųjų jiems suteikia naujų jėgų daryti kitus nusikaltimus, šlovingus ir nelabai – „O kad mane velniai griebtų, – nesiliauja kartojęs jis matydamas tuos skardžius, uolas, nusvirusius vijoklius ir nudžiūvusius medžius, – tai nori man pasakyti, kad tris savaites gyvenai čia vienas? Ne, aš neišdrįsčiau, naktį čia tikriausiai nyku... pažiūrėk į tą seną mulą apačioj... žmogau, tik įsikirsk, koksai tas sekvojų kraštas ten, tolumoj... dievaž primena man senąjį Koloradą, kai kasdien nuvarydavau po mašiną ir traukdavau į tokius va kalnus su kokia šviežutėle iš mokyklos... Niam niam“, – pabrėžtinai taria Deivas Veinas nuo vairo atsukdamas į mus pakvaišėlišką žvilgsnį, dideles, pašėlusias, karštligiškai žibančias akis, kupinas niam niam ir jab jum drauge – „Kokių galų, vyručiai, nesukurpiat kokio didelio

* Turimas omeny prancūzų rašytojas Jeanas Genet.

plano ir neatsitempiat čia pasilinksminti krūvos mergų iš mokyklos, jei jau apie tai kalbat", – liūdnai sako visiškai atsipalaidavęs Kodis – Mums įkandin atkakliai seka Monsanto džipas – Važiuodamas pro Monterėjų jis paskambino Petui Maklyrui – šis vasarai apsigyveno Santa Kruze su žmona ir vaiku ir dabar atsilikęs keliomis myliomis greitkeliu važiuoja paskui mus – Tai didžioji Big Suro diena.

Mes nuriedame pakalnėn ir kertame upelį, tada aš išdidžiai išlipu prie užtvaros, oficialiai atidarau vartus ir leidžiu įvažiuoti automobiliams. Keliu su dviem provėžomis nudardame prie trobelės ir pastatome džipus. Pamačius trobelę man suvirpa širdis. Pamačius ją tokią liūdną, beveik kaip žmogų, laukiantį manęs tarytum per amžius, išgirdus savo mažąjį švarų čiurlenantį upelį, kuris vėl užtraukia man savo giesmę, išvydus tuos pačius mėlynuosius kėkštus, tebelaukiančius medyje ir galbūt širstančius ant manęs, mat išvykęs ant verandos turėklų nebebėriau jiems dribsnių kiekvieną palaimintą rytą – Ir iš tikrųjų pirmiausia, ką padarau, tai puolu į trobą, atnešu ir paberiu jiems maisto – Tačiau aplinkui tiek daug žmonių, kad kėkštai bijo jo paragauti. Monsantas, visas išsidabinęs senais apdarais, laukdamas vyno ir smagių pašnekesių fiestos savo mieloje trobelėje, nuo įkalto į sieną vinies nusikabina didelį šaunų kirvį, išeina į lauką ir pradeda kapoti didžiulį rąstą – Iš tikrųjų tai pusė medžio, kuris nuvirto prieš daugelį metų, retsykiais jį vis kas nors pakapoja, bet dabar Monsantas ketina jį perkirsti į dvi dalis, paskui dar į dvi, kad galėtume prisikapoti stambių malkų dideliam laužui – Tuo metu mažasis Arturas Ma, kuris niekada niekur neina be piešimo popieriaus ir „Yellowjack" flomasterių, jau sėdi ant mano kėdės verandoje (dar užsidėjęs mano skrybėlę) ir paišo vieną iš savo nenusakomų piešinių – šiandien nupaišys kokius dvidešimt penkis ir dar dvidešimt penkis rytoj – Kalbės ir paišys – Jis turi visų spalvų flomasterių, raudonų, mėlynų, geltonų, žalių, juodų, jis piešia nuostabius pasąmonės tvyksnius, taip pat moka nupiešti puikių realistinių scenų ir apskritai paišo, ką užsimanęs, iki karikatūrų – Deivas iš „Vilio" ima mano ir savo kuprines ir sumeta į trobą, Benas Faganas vaikštinėja palei upelį ir su palaiminga

bhikšaus šypsena papsi pypkę, Ronas Bleikas išvynioja mėsą kepsniams, kurios pakeliui nusipirkome Monterėjuje, o aš jau atkimšinėju butelius, pasukdamas ir ištraukdamas plastikinius kamščius tokiais meistriškais judesiais, kokių gali išmokti tik daugelį metu girtuokliaudamas alėjose rytuose ir vakaruose. Viskas tas pat – virš kanjono sienų kyla rūkas, temdydamas saulę, bet saulė nepasiduoda ir kovoja – Trobos vidus ir pagaliau užkurtas laužas – vis dar toks pats mielas prieglobstis, dabar, kai žvelgiu į jį, jis toks ryškus mano sąmonėje it neįprastai gerai sufokusuotas kadras – Paparčio šakelė tebestovi stiklinėje su vandeniu, knygos savo vietose, ant lentynų išrikiuoti grakštūs bakalėjos stiklainiai – Aš džiaugiuosi atvažiavęs čia su kompanija, bet kartu juntu ir slaptą liūdesį – jį vėliau nusakys Monsantas: „Žinai, tokioje vietoje žmogui iš tikrųjų reikia būti vienam. Kai čia atsitempi didelę kompaniją, ji kažkaip išniekina šią vietą, na, aš nekalbu apie mus ar ką nors konkrečiai, supranti? Tie medžiai apimti tokio saldaus liūdesio, kad, rodos, riksmais ar net paprastais pokalbiais, juos galim įžeisti.“ – Aš ir pats tai jaučiu.

Su visa kompanija taku nusileidžiame prie jūros, praeiname po „tuo šunsnukiu tiltu“, kaip jį pavadina Kodis, su siaubu užvertęs galvą į viršų... – „Šitas daiktas bet ką atbaidys“ – Bet užvis baisiausias tokiam senam vairuotojui kaip Kodis, Deivui taip pat, tos apverstos senos važiuoklės smėlyje vaizdas, jiedu kokį pusvalandį grabinėja nuolaužas ir purto galvas – Kurį laiką pasitriname paplūdimy, paskui nutariam čia grįžti naktį su gėrimais, žibintais ir sukrauti didžiulį laužą, na, o dabar metas eiti į trobą, išsikepti kepsnių ir paūžti; prie trobos jau stovi Maklyro džipas, o štai ir jis pats su savo gražuole šviesiaplauke žmona, mūvinčia aptemptus mėlynus džinsus, pažvelgęs į juos Deivas taria „Niam niam“, o Kodis sumurma: „Tai, tiesa, taip, tiesa, och mm, brangioji, taip.“

19

Kanjono gilumoje prasideda didelės triukšmingos išgertuvės – Pro langus skverbiasi sutemų rūko vėsa ir tie išlepėliai pareikalauja uždaryti medines langines, taigi visi sėdim vienos lempos šviesoje kosėdami nuo dūmų, bet jiems nusispjaut – Jie mano, kad dūmai viso labo sklinda nuo kepančių ant laužo kepsnių – Rankoje laikau ąsotį ir neketinu jo paleisti – Maklyras, gražus jaunas poetas, ką tik sukūrė fantastiškiausią poemą Amerikoje, pavadinimu „Tamsiai ruda", joje aprašė kiekvieną ekstaziškoje unijoje bei komunijoje susijungusių savo ir savo žmonos kūnų dalelę, visą vidų atvėrė ir viskąišvilkoparodė ir ne tik, ir dabar peršasi mums ją perskaityti – Tačiau aš irgi noriu pagarsinti savo poemą „Jūra" – Bet Kodis su Deivu šnekasi apie kažką kita, o tas kvailas vaikis Ronas Bleikas dainuoja kaip koks Četas Beikeris* – Arturas Ma paišo kampe, ir viskas vyksta maždaug taip:

„Štai ką daro seniai, Kodi, jie iš lėto atbulom važiuoja į „Safeway" prekybcentrių automobilių parkavimo vietas" – „Taip, tiesa, pasakojau tau apie savo dviratį, betgi tiesa, iš tikrųjų jie taip daro, matai, kol jų senės apsipirkinėja parduotuvėje, jie nusprendžia, kad pastatys mašiną kiek arčiau prie įėjimo ir tada kokį pusvalandį apgalvoja savo didįjį manevrą, paskui atbulom pajuda iš savo vietos, vos įstengdami pasukti galvą ir pažiūrėti, kas yra gale, nors gale

* Turimas omeny JAV džiazo muzikantas ir dainininkas Chesney's Henry's Bakeris (Chetas).

dažniausiai nieko nebūna, drebėdami labai iš tyko rieda į išsirinktą vietą, bet staiga į ją savo pikapą įgrūda koks nors vyrukas, o seniai kasosi galvas ir inkščia: „Ooo, na ir jaunimas šiais laikais", ir panašiai, ak taip, bet mano DVIRATIS Denvery, pasakysiu tau, jis buvo sukrypęs ir ratas taip klibėjo, kad norom nenorom turėjau išrasti naują manevravimo rankenomis būdą, supranti..." – „Ei, Kodi, išgerk", – šaukiu jam į ausį, tuo metu Maklyras deklamuoja: „Bučiuok mano šlaunis tamsoje, lizdą liepsnos", o Monsantas kikendamas sako Faganui: „Tai štai, tas išprotėjęs personažas nulipa laiptais žemyn ir prašo Alisterio Kroulio egzemplioriaus*, o aš nieko apie aną nežinau, nes tu man tada dar nebuvai papasakojęs, paskui išeidamas matau, kaip jis paslapčiom ištraukia tą knygą iš lentynos, išsiima iš kišenės kitą ir pastato į jos vietą, o ta knyga – kažkokio Dentono Velčo romanas apie vieną vaikinuką iš Kinijos, kuris klajoja po gatves kaip tikras romantikas jaunasis Trumanas Kapotė, tik čia kalbama apie Kiniją", ir staiga Arturas Ma surinka: „Nusiraminkit, jūs, šunsnukių gauja, mano aky – skylė!" – žodžiu, vyksta įprastas vakarėlis, ir taip toliau, galiausiai vakarienės iškepame kepsnius (aš prie jų nė neprisiliečiu, vien geriu), paskui paplūdimy užkuriame didelį laužą – ten nužingsniuojam viena šutve mojuodami rankomis, aš vaizduojuosi esąs partizanų būrio vadas ir žygiuoju priešaky leitenanto, duodamas nurodymus, nešini prožektoriais ir šūkaudami pulku nusileidžiame siauru taku žemyn, skaičiuojam „Viens du trys" ir raginam priešą išlįsti iš savo slėptuvės, tai bent partizanai. Monsantas, tas senas medkirtys, paplūdimy užkuria didžiulį laužą, jis matyti už kelių mylių, vairuotojai, važiuojantys automobiliais per aukštą tiltą, regi, kad nakties glūdumoj vyksta vakarėlis, laužas apšviečia klaikias keistas tilto sijas bei atramas beveik iki pat viršaus, ant uolų šoka gigantiški šešėliai – Jūra sūkuriuoja, bet atrodo nugalėta – Tai visai kas kita, nei sėdėti vienam pragaro platybėse ir užrašinėti jūros garsus.

Vakaras baigiasi tuo, kad visi mirtinai nusikamavę tįso ant sulankstomų lovų ar guli miegmaišiuose lauke (Maklyras su žmona

---

* Kalbama apie Aleisterį Crowley, įtakingą anglų okultistą, astrologą ir mistiką.

išvažiuoja namo), bet mudu su Arturu Ma liekame prie vėlyvo laužo ir iki aušros rėkaliojame spontaniškus klausimus ir atsakymus, tarkime: „Kas tau sakė, kad ant tavo galvos skrybėlė?“ – „Mano galva niekad nesuka galvos dėl skrybėlių“ – „O kaip tau sekasi skleisti gėrį?“ – „Mano gėris jau pasklido visur ir apsėmė inkstus“ – (štai man dar vienas didis gigantas mažas draugas rytietis, Rytų pakrantės gyventojui, niekada nepažinojusiam nei kinų, nei japonų, Vakarų pakrantėje tai įprasta, tačiau tokiam kaip aš nuostabu, ir ko gi tada vertos visos mano ankstesnės dzeno, čano ir dao studijos) – (be to, Arturas, gero būdo mažas švelniaplaukis, – toks tykus rytietiškas bastūnėlis) Mes pereiname prie didžių giedamų jų teiginių, giedame iš eilės, nėmaž nesusimąstydami, tiesiog vienas, paskui kitas, bim ir bam, o visas grožis tas, kad kol vienas mūsų šaukia, tarkim, (aš): „Šįvakar rugpjūčio mėnulis pasieks apogėjų, ankstyvas, geltono atspalvio ir visą mano stogą nužers angelais kartu su devomis, barstančiomis gėles“ (bet kokia nesąmonė gali būti taisyklė), – kitas turi laiko apgalvoti ne tik savo teiginį, bet ir perimti pasąmoninį „angelų ant mano stogo“ idėjos įkvėpimą ir negalvodamas išrėkti dar kvailesnį atsaką ar dar netikėtesnį, beprotiškesnį, bukagalviškesnį, įsimintinesnį, štai geresnis: „Piligrimai iš padangių mėto šūdus ir saldžius bevardžius nemakuliarinius geležinkelio traukinius su visagaliais jaunuoliais, gimdančiais beždžiones, moterys, kurios nutrepsės per sceną, laukia tos akimirkos, kai aš žnaibydamas save įrodysiu, kad mintis panaši į prisilietimą“ – Bet tai tik pradžia, mes perpratome taisykles ir mums sekėsi vis geriau, kol auštant, kiek pamenu, pasiekėme tokį fantastišką nuostabų lygį (visiems kitiems knarkiant), kad tai girdėdami turbūt drebėjo dangūs ir mums netrukdė: pažiūrėkime, ar pajėgsiu bent kiek atkurti šio žaidimo stilių:

ARTURAS: Kada ketini tapti Aštuntuoju Patriarchu?

AŠ: Kai tik atiduosi mano tą seną kandžių sukapotą megztinį – (buvo pasakyta daug geriau, bet dabar tai pamirškite, nes pirmiausia noriu papasakoti apie Arturą Ma ir tada jau pamėginti atkurti mūsų fiestą).

20

Kai kalbu apie „savo pirmą mažąjį draugą kiną“, vis vadinu „mažuoju“ ir Džordžą, ir Arturą, bet ir vienas, ir kitas iš tikrųjų buvo maži – Džordžas kalbėdavo lėtai ir būdavo truputį viskam abejingas, kaip ir dera dzeno meistrui, kuris supranta, kad, šiaip ar taip, viskas viena ir tas pat, o Arturas draugiškesnis, kai kuriais atžvilgiais šiltesnis, smalsus, nuolatos turintis ko paklausti, aktyvesnis nei Džordžas, be perstojo piešiantis ir, žinoma, kinas, o ne japonas – Jis norėjo, kad per artimiausias savaites susipažinčiau su jo tėvu – Tuo metu Arturas buvo geriausias Monsanto draugas, eidami gatve kartu jiedu atrodydavo itin keista pora: didelis raudonžandis laimingas vyras, apkirptas ežiuku, vilkintis velvetinį švarką ir retsykiais papsintis pypkę, ir mažas, panašus į vaiką kinukas, atrodantis toks jaunas, kad barmenai jo neaptarnaudavo, nors iš tiesų jam buvo trisdešimt metų – Vis dėlto, Arturas buvo garsios kinų kvartalo giminės sūnus, o kinų kvartalas plyti tiesiai už žymiųjų San Fransisko bitnikų gatvių – Be to, Arturas buvo pats šauniausias mažasis meilužis ir jį supo pasakiškai gražios merginos, jis buvo ką tik išsiskyręs su savo žmona, aš tos merginos niekad nebuvau matęs, tačiau Monsantas man sakė, kad ji – pati dailiausia negrė pasaulyje – Arturas buvo kilęs iš didelės šeimynos, bet ši nepritarė jo polinkiui į dailę ir bohemą, taigi jis gyveno vienas patogiame sename viešbutyje Nort Byče ir retsy-

kiais nueidavo aplankyti savo tėvo į kinų kvartalą už kampo – jis sėdėdavo savojoje tradicinėje kiniškoje krautuvėlėje, palinkęs virš nesuskaičiuojamų, ant gražaus spalvoto popieriaus energingais kiniškais potėpiais parašytų eilėraščių, vėliau juos pakabindavo ant kambarėlio lubų – Štai toks jis sėdėdavo, švarus, tvarkingas, kone spindintis, svarstydamas, kokį gi dar sukurti eilėraštį, bet jo žvitrios akutės nuolatos žvilgčiodavo į laukujes duris, įdomaudamos, kas ten eina pro šal, o jeigu kas nors užsukdavo į pačią krautuvę, jis jau žinodavo, kas tai per žmogus ir ko atėjęs – Iš tikrųjų tai buvo geriausias Čang Kaišeko* draugas bei patikėtinis Amerikoje, gryna tiesa – O pats Arturas palaikė raudonuosius kinus, bet tai buvo šeimos ir Kinijos reikalas, apie kurį neturėjau ko pasakyti ir kuris manęs nedomino, nebent tiek, kiek atskleidžia dramatišką senos kultūros tėvo ir sūnaus portretą – Tačiau svarbiausia, šiaip ar taip, buvo tai, kad jis kvailiojo su manimi visai kaip Džordžas ir kaip Džordžas džiugino mane – Kažkuo nuo senų laikų pažįstamas jo ištikimas buvimas šalia stebino mane – galbūt kada nors anksčiau gyvenau kitą gyvenimą Kinijoje, o gal pats Arturas buvo vakarietis ir jo ankstesnis gyvenimas siejosi su maniškiu kur nors kitur, ne Kinijoje? – Apmaudu, kad neužrašiau to, ką mes bundant paukščiams šūkavome vienas kitam klausdami ir atsakydami, šitai skambėjo maždaug taip:

AŠ: Kol kas nors neįsmeigs man į širdį karštos geležies arba neprikaups Blogos Karmos, tas už aną, o šis už tą, visa krūva, arba neištrauks iš lovos mano motinos ir nenužudys jos priešais mano sumautas žmogiškas akis...

ARTURAS: Ir aš susilaužysiu ranką į galvas...

AŠ: Kaskart, kai sviedi į katę akmenį iš savo stiklinio namo, tu užsitrauki automatinę Stenlio Gouldo** žiemą, tokią tamsią, kylančią iš mirties po mirties, ir sensti

* Turimas omeny Čang Kaišekas, Kinijos karinis ir politinis lyderis, įtakingas Guomindano narys, Sun Jatseno rėmėjas.

** Kalbama apie Stanley Gouldą, Kerouaco pažįstamą Niujorko hipsterį.

ARTURAS: Todėl, kad, ledi, tie šiukšliadėžių atstovai* kąs jums, kaip ir jūs jiems kandote, ir bus šalti...

AŠ: Ir tavo sūnus niekuomet neras poilsio netrikdomai suvokdamas, kad tai, ką jis galvoja, jis galvoja, kad tai, ką daro, galvoja, kad tai, ką jaučia, galvoja, ir ateity...

ARTURAS: O ateitis tokia, kad mano sumautas senas kardas Bičiukas Paša vėl prarado pislumą...

AŠ: Ir šiąnakt mėnuo regės, kaip angelai susiburs lauke prie kūdikio lango, už kurio tas guguoja, apsipylęs vėmaliukais ir verksmingomis akytėmis ieško kūdikiško vandens krioklio ant mažutėlio kalnelio šlaito, tądien, kai mažas arabas piemenėlis priglaudė prie krūtinės ėriuką užgimusį, mamai mekenant aptvare prie jo kanopėlių...

ARTURAS: Ir tada Džo silkinis, užmiršk, ir ne, ir ne...

AŠ: Šššššauuu graaa...

ARTURAS: Vėjas ir motorstart...

AŠ: Angelai devos monstrai asuros devadatos vedantos Maklaflinai Stounai klyks ir šokinės pragare, jeigu jie nemyli ėriuko ėriuko ėriuko iš pragaro ėriukomuštinio...

ARTURAS: Kodėl Skotas Ficdžeraldas saugojo užrašų knygutę?

AŠ: Tokią nuostabią užrašų knygutę...

ARTURAS: Komi donera ness pata sutyamp anda wanda vesnoki shadakiroo paryoumemga sikarem nora sarkadium baron roy kellegiam myorki ayastuna haidanseetzel ampho andiam yerka yama chelmsford alya bonneavance koroom cemanda versel...

AŠ: Koncertas dvidešimt šeštojo armėnų suvažiavimo proga.

---

* Autorius tikriausiai turi omeny XX a. pradžioje išgarsėjusią realistinio meno mokyklą „Ashcan School". Angl. *ashcan* reiškia „šiukšliadėžę". Tačiau dėl laisvos personažų pokalbio asociacijų žaismės šis vertėjo spėjimas gali ir nepasitvirtinti.

21

Beje, pamiršau pasakyti, kad per tris savaites vienatvės danguje nėsyk nebuvo pasirodžiusios žvaigždės, nė minutei, nė vieną naktį, mat buvo rūkų sezonas, išskyrus pačią paskutinę naktį, kai rengiausi kelionėn – O dabar žvaigždės žibėdavo kasnakt, saulė šviesdavo gerokai ilgiau, tačiau rudenį Big Sure atlydėjo piktas vėjas: rodos, kad į Ratono kanjoną, sukaupęs visas jėgas, pučia pats Ramusis vandenynas, sudvozgia ir pro didelį plyšį iš kito galo purtydamas medžius iš kanjono gilumos su ūžesiu bei dundesiu staiga atsklinda smarkus vėtros gūsis, tas baisus triukšmas, pasigirdęs jam ten įsiveržus, man ne prie širdies – Jis man atrodo pikta lemiantis – Rūkas, tyla ir tykūs medžiai man patiko daug labiau – O dabar visas kanjonas nuo vieno vėtros gūsio užkaukė ir subangavo visomis kryptimis taip padrikai, kad net su manimi esantys vyrukai šiek tiek nustebo tai regėdami – Gūsis buvo pernelyg stiprus tokiam mažam kanjonui.

Dėl šios permainos paliovė girdėtis nuolatinis raminantis upelio čiurlenimas. Gerai buvo tik tai, kad reaktyviniams lėktuvams virš galvos viršijant garso greitį jų sukeltą griausmo bangą išsklaidydavo vėjas, o rūkų sezono metu ji pasiekdavo kanjoną, susitelkdavo čia ir sudrebindavo namą lyg sprogimas, pirmą kartą (kai buvau vienas) net pamaniau, kad kažkas netoliese susprogdino dinamito užtaisą.

Kai nubudau dūsaudamas ir liguistas, aplinkui pamačiau gausybę vyno, bus gerai pradžiai galvoj šunims kaukiant, na ką gi, o Monsantas pasišalino anksti ir, kaip jam įprasta, išmintingai atsigulė miegoti prie upelio ir dabar, pabudęs, su daina nardino galvą į upelį, purkštavo „Brrr“ ir trynė rankas prieš naują dieną – Deivas Veinas gamino pusryčius kaip visad skaitydamas paskaitą: „Dabar, kad tinkamai iškeptume kiaušinius, reikia uždengti juos dangčiu, tada tryniai gražiai nuo garų pabals, o kai tik paruošiu blynų tešlą, imsimės ir jų“ – Manosios bakalėjos atsargos iš pat pradžių buvo tokios apsčios, kad dabar jomis maitinosi visas partizanų būrys.

Po pusryčių prasidėjo didžiosios kapojimo kirviu varžybos, kai kurie mūsų sėdėjo verandoje ir sirgo, o varžybų dalyviai apačioje kapojo daugiau kaip pėdos storio rąstą – Jie stengėsi atkirsti dviejų pėdų ilgio rąstgalį, nelengvas darbas – Supratau, kad žmogaus būdą visada pažinsi iš to, kaip jis kapoja medį – Monsantas, kaip jau sakiau, senas medkirtys iš Meino, parodė mums, kaip gyvena savo gyvenimą – tiesiog trumpais tiksliais kirčiais pakreipdamas kirvio ašmenis ir į kairę, ir į dešinę atliko darbą per gana trumpą laiką ir pernelyg nesuplukęs – Jo smūgiai buvo greiti – O senis Faganas su pypke dantyse atkakliai plušo taip, kaip, spėju, buvo išmokęs Oregone ir šiaurės vakarų ugniagesių mokyklose, ir taip pat susidorojo su savo darbu – tyliai, nepratardamas nė žodžio – Na, o Kodis atskleidė savo fantastišką ugningą būdą puldamas rąstą su baisinga galybe, kai smogdavo kirviu iš visų jėgų, sugriebęs už paties koto galo, iš vidaus kaip ilgas sudejuodavo visas medžio kamienas, bum, kartais pasigirsdavo, kaip medis skyla išilgai, Kodis iš tikrųjų labai stiprus – kai su tokiu smarkumu voždavo kirviu, net jo pėdos pakildavo nuo žemės – Jis atkirto savąjį rąstgalį su graikų dievo įniršiu – bet vis dėlto užtruko ilgiau ir suprakaitavo daug labiau nei Monsantas.

„Teko pamojuoti kirviu darbo brigadoje pietų Arizonoje“, – tarė Kodis žiebdamas ašmenimis taip, kad visas rąstas pašoko nuo žemės – Vis dėlto tai buvo didelės, bet beprasmės jėgos pavyzdys, štai jis – vargšo Kodžio gyvenimas ir tam tikru atžvilgiu manasis – Aš

irgi kapojau iš visų jėgų ir vis labiau niršau, ir vis labiau skubėjau, ir rausiausi į rąstą, tačiau užtrukau ilgiau nei Monsantas – jis stebėjo mus su šypsena – Paskui laimę išmėgino mažasis Arturas, bet pasidavė po penkių smūgių... Šiaip ar taip, atrodė, kad kirvis jį nusvers... Tada pasirodė Deivas, jis kapojo plačiais lengvais smūgiais ir netrukus turėjome penkis didelius rąstgalius malkoms – Bet atėjo metas sėsti į mašinas (vėl atvažiavo Maklyras) ir važiuoti pakrantės greitkeliu pietų kryptimi į karštųjų versmių pirtį – iš pradžių man tai skambėjo patraukliai. Tačiau į Big Surą buvo atėjęs dar vienas ruduo, vyno raudonio, žaižaruojantis, mėlynas, dėl to tik dar labiau išryškėjo gigantiški pakrantės mastai ir baisumas, atsiskleidė visa jos siaubinga didybė, ji vingiavo mylių mylias į pietus, trys mūsų džipai sukinėjasi įveikdami vis dažnėjančius posūkius, mums pašonėje veriasi statūs nuolydžiai, toliau stūkso aukšti vaiduokliški tiltai, kuriuos turėsime pervažiuoti, o apačioje mirtį nešančios uolos – Tai regėdami vyrukai šūkčioja iš susižavėjimo – O man tai tik nesvetingas beprotnamis žemėje, aš tokių dalykų jau pakankamai prisižiūrėjau ir netgi nurijau su giliu atodūsiu – Vyrukai įtikinėja, kad karštųjų versmių pirtis man bus į naudą (jie mato, kad esu pagiringas ir paniuręs), bet kai atvykstame, Maklyras iš atvirų baseinų terasos mosteli į jūrą ir man vėl suvirpa širdis: „Pažiūrėkite, kas ten plaukioja jūros dumbliuose, negyva ūdra!“ – Ir iš tikrųjų, manau, ten negyva ūdra, didelis rudas nublyškęs gumulas gedulingai supasi ant bangų tarp šlykščių dumblių, mano ūdra, mano brangi ūdra, mano brangi ūdra, apie kurią rašiau eiles – „Kodėl ji numirė, – klausiu savęs apimtas nevilties, – Kodėl jie taip daro? Kokia to prasmė?“ – Vyrukai prisidengia delnais akis, kad geriau įžiūrėtų ana ten plaukiantį didelį taikų iškankintą jūrų vėplį, tarsi jis tebūtų paprastas praeinančio susidomėjimo objektas, bet man tai – smūgis akims ir dūris į širdį – Karštųjų srovių baseinai garuoja, Faganas, Monsantas ir kiti taikiai sėdi panirę į vandenį iki kaklo, visi nuogi, tačiau čia įvairiomis pirties pozomis aplink stoviniuoja ir pulkelis nuogų pedikų, dėl to sudvejoju, ar man nusirengti, vien iš principo – O štai Kodis dėl nieko nesuka galvos, guli sau su

drabužiais saulėkaitoje ant terasos stalo ir rūko – Vis dėlto pasiskolinu iš Maklyro geltonas glaudes ir įlipu į vandenį – „Ir ko čia į baseiną berniukams įlindai su glaudėm?“ – kikendamas klausia Faganas – Su siaubu pamatau, kad karštame vandeny plaukioja sperma... Apsižvalgau ir regiu, kad kiti vyrukai (pedikai) ilgais švelniais žvilgsniais glosto Roną Bleiką – šis stovi nusisukęs į jūrą, demonstruodamas visiems subinę, ką jau kalbėti apie Maklyrą ir Deivą Veiną – Tačiau mudviem su Kodžiu itin būdinga tai, kad tokiomis aplinkybėmis nenusirengiame (galbūt todėl, kad mudu abu išauklėti katalikiškai?) – Bet juk mes – didieji savo kartos sekso herojai – Galbūt taip pamanėte? – Tačiau nuo keisto mus stebinčių pedikų, padvėsusios ūdros jūroje ir spermos baseine derinio man darosi bloga, negana to, kai kažkas man pasako, kad pirtis priklauso Kevinui Kadahiui, kurį labai gerai pažinau Niujorke, ir aš vieno jaunų nepažįstamųjų paklausiu, kur Kevinas Kadahis, man net nesiteikiama atsakyti – Tardamas, kad manęs neišgirdo, paklausiu antrąkart, jokio atsako, nepastebi, tada paklausiu trečiąkart, šįsyk jis atsistoja piktas ir išdidžiai nucimpina į rūbinę – Dėl to sumaištis mano iškamuotose pragertose smegenyse tik auga, mane persekioja nuolatinės užuominos apie mirtį, miršta net ir manoji taikinga meilė Ratono kanjonui, staiga ji pavirsta siaubu.

Iš pirčių nuvažiuojame į „Nepentą“ – tai gražus restoranas uolos viršūnėje su didžiuliu vidaus kiemu – puiki virtuvė, puikūs padavėjai ir puiki vadyba, geri gėrimai, šachmatų stalai, kėdės – tik sėdėk saulutėje ir grožėkis didžiąja pakrante – Čia visi susėdame prie skirtingų stalų ir Kodis pradeda su kiekvienu norinčiuoju žaisti šachmatais, drauge kirsdamas tuos nuostabius mėsainius, kuriuos mes vadiname rojainiais (didžiuliai, su įvairiausiu įdaru) – Kodis nemėgsta vien sėdėti ir neskubriai šnekučiuotis, jei šis vaikinas nori pašnekėti, jis šnekės vienas valandų valandas, kol išsems ir išaiškins visus klausimus, jis nelinkęs vien kūprintis prie šachmatų lentos ir krizenti: „Che che che, senis Skrudžas gaili pėstininko, ar ne? Am! Ir nebėr!“ – Bet kol aš ten sėdžiu su Maklyru ir Monsantu diskutuodamas apie literatūrą, netoliese

pažintį užmezga keista pora – Vienas jų, jaunuolis, sakosi esąs armijos leitenantas – Ir aš akimirksniu (jau esu išgėręs penktą taurę „Manhatano“) išplėtoju partizanų karo teoriją, ją grindžiu praėjusios nakties pastebėjimais – kai visai rimtai pamaniau, kad jeigu Monsantas, Arturas, Kodis, Deivas, Benas, Ronas Bleikas ir aš būtume vieno kovotojų būrio nariai (ir prisisegę prie diržų neštumės skardines gėralo), priešui būtų labai sunku kuriam nors iš mūsų pakenkti, nes mes, kaip artimi draugai, desperatiškai saugotume vienas kitą, ir aš tai papasakoju tam pirmajam, leitenantui, kuris patraukė vyresniojo vyruko dėmesį – o tasai apsiskelbė esąs armijos GENEROLAS – Toliau, prie kito staliuko sėdi dar keletas homoseksualų ir tai paskatina Deivą Veiną vieną tylią, mieguistą akimirką pakelti akis nuo šachmatų ir sausai sniaukrojant pareikšti: „Po sekvojos spinduliais žmonės kalba apie homoseksualumą ir karą... vadinkite tai manuoju „Nepento“ haiku“, – „Jėėė, – taria Kodis skelbdamas jam šachą, – žiūrėsim, ką tu padarysi, mano berniuk, traukis iš čia, aš tave užspeisiu savo karaliene, mielasis.“ Generolą paminėjau vien todėl, kad kažkuo grėsmingas man pasirodė faktas, jog per šias ilgai užsitęsusias išgertuves sutikau jį ir dar vieną generolą, du keistus generolus, nors anksčiau niekad gyvenime nebuvau sutikęs jokio generolo – Pirmasis generolas atrodė keistas todėl, kad buvo pernelyg mandagus, bet kartu iš jo plieninių akių už bukagalviškų tamsių akinių sklido kažkokia grėsmė – Kažkuo grėsmingas atrodė ir pirmasis leitenantas, jis atspėjo, kas mes tokie (San Fransisko poetai, juk iš tikrųjų buvom jų branduolys), ir dėl šios žinios anaiptol nenudžiugo, nors generolas atrodė patenkintas – Vis dėlto kažkoks grėsmingas man pasirodė jo didis susidomėjimas manąja teorija apie partizanų karą kariaujančius bičiulių būrius, ir kai maždaug po metų prezidentas Kenedis daliai mūsų ginkluotųjų pajėgų įsakė pritaikyti kaip tik tokią naują schemą, pamaniau (tebebuvau pamišęs, bet jau dėl kitų priežasčių), ar tik tas generolas nebus perėmęs mano idėjos... Antrasis generolas, dar keistesnis, pasirodė, kai mano beprotybė buvo dar toliau nužengusi.

„Manhatanai“ ir vėl „Manhatanai“, kai pagaliau vakarop grįžom į trobą, jaučiausi jau gerai, bet supratau, kad kitą dieną būsiu lavonas – Tačiau vargšas jaunasis Ronas Bleikas paklausė, ar galėtų pasilikti su manimi troboje, o kiti trimis automobiliais ketino grįžti į miestą, niekaip nesugalvojau, kaip neįžeisdamas galėčiau jam atsakyti, taigi sutikau... Kai visi staiga išvažiavo, likau vienas su tuo pamišusiu bitnikėliu, dainuojančiu man dainas, o aš tenorėjau vieno – išsimiegoti – Bet privalėjau padaryti viską, ką galiu, kad nenuvilčiau jo tikinčios širdies. Juk galų gale vargšas vaikis iš tikrųjų tikėjo, kad visas šis bitnikų reikalas – tai kažkas kilnaus, idealistiško, gero, o aš, pasak laikraščių, buvau Bitnikų Karalius, nors sykiu man bloga ir koktu nuo nesibaigiančio vis naujų vaikių entuziazmo, jie stengiasi susipažinti su manimi ir išlieti man į ausis visą savo gyvenimą, kad šokinėčiau pritardamas: „Taip, taip, teisingai“, tik nebeturiu jėgų – Aš į Big Surą vasarai atvažiavau kaip tik todėl, kad pabėgčiau nuo tokių dalykų – Kaip tie graudulį keliantys moksleiviukai, kurie vieną vakarą atėjo prie mano namų durų Long Ailande, apsivilkę švarkus su užrašu „Dharmos valkatos“ ir manydami, jog man dvidešimt penkeri, mat ant knygos aplanko buvo klaida, ir štai jums aš, pagal amžių jiems į tėvus tinkantis – Bet ne, svinguojantis džiazuojantis jaunasis Ronas nori į viską įsikirsti, eiti į paplūdimį, lipti į kalnus, rengti žygius, viską pamatyti, viską padaryti, su visais susitikti – Ir aš, apsirūpinęs paskutine kvorta portveino, sutinku eiti su juo į paplūdimį.

Mes nusileidžiame senu liūdesio pilnu bhikšų taku ir staiga žolėje išvystu negyvą pelę – „Mažytė negyva pelytė“, – sumaniai tariu poetiškai, bet staiga suvokiu, pirmą kartą atminęs, kad ant Monsanto lentynos palikau atidarytą žiurknuodžių indą, – taigi čia mano pelė – Štai ji guli negyva – Kaip ūdra jūroje – Tai mano nuosava pelė, kurią visą vasarą rūpestingai šėriau šokoladu ir sūriu, tačiau dar kartą netyčia suardžiau savo didžiuosius planus nekenkti jokiam gyvam padarui, netgi vabalui, ir štai dar sykį vienaip ar kitaip užmušiau pelę – Negana to, kai prieiname tą vietą, kur paprastai saulutėje šildosi raištinė gyvatė, parodau ją Ronui ir šis staiga

surinka: „ATSARGIAI! Niekad nežinai, kas tai per gyvatė!“ – aš gerokai išsigąstu, iš siaubo suvirpa širdis – Mažoji draugė raištinė gyvačiukė mano sąmonėje iš gyvo padarėlio ilgu žaliu kūnu pavirsta pikta Big Suro gyvate.

Negana to, palei bangų mūšos liniją visada tįso nusidriekę ilgi tuščiaviduriai jūržolių kaspinai, kai kurie didžiuliai, it gyvi kūnai su oda, gyvos medžiagos skiautės, į kurias žvelgiant man visada kažkodėl graudu, o štai dabar jaunasis hipsteris jas kiloja ir paplūdimy su jomis šoka dervišo šokį, manąjį Surą paversdamas kažkokia jūrine sumaištimi – Kažkokia smegenų sumaištimi.

Visą naktį lempos šviesoje mudu traukiame dainas ir šūkaliojame, tai puiku, tačiau ryte butelis ištuštėja, ir aš vėlei nubundu apimtas „galutinio siaubo“, jausdamasis lygiai taip pat, kaip dar prieš pabėgamas čionai pasijutau nubudęs Frisko lūšnynų kambary, ir vėl esu užspeistas kampan, girdžiu save inkščiant: „Už ką Dievas mane kankina?“ – Tačiau tie, kurie niekad nėra išgyvenę baltosios karštligės, net pradinių jos stadijų, tikriausiai nesupras, kad tai ne tiek fizinis skausmas, kiek dvasios kančia, ir jos neapsakysi to neišmanantiems, kurie negeria ir kaltina geriančiuosius neatsakingumu – Dvasios kančia tokia didelė, kad jautiesi, lyg būtum išdavęs patį savo užgimimą ir dargi motinos pastangas, pačius jos gimdymo sąrėmius, kai ji tave gimdė ir paleido į šį pasaulį, tarsi būtum išdavęs kiekvieną savo tėvo pastangą tave išmaitinti, išauginti, pastatyti ant kojų ir, Dieve mano, netgi „paruošti gyvenimui“, tavo pečius užgriuvusi kaltė tokia sunki, kad imi tapatinti save su velniu, o Dievas atrodo kažin kur nutolęs, palikęs tave tavajai liguistai kvailybei – Tau bloga pačia tikriausia žodžio prasme, kvėpuoji ir pats tuo netiki, blogablogabloga, dejuoja tavo siela, žvelgi į savo bejėges rankas, tartum jos būtų apimtos liepsnos, bet negali nė pajudėti, kad joms kaip nors padėtum, žvelgi į pasaulį mirusiomis akimis, veide – neišmatuojamas nepasitenkinimas, lyg tupinčio ant debesies angelo užkietėjusiais viduriais – Iš tikrųjų į pasaulį žvelgi vėžininko žvilgsniu, pro rudai pilką pisvilnę ant akių – Tavo liežuvis baltas ir šlykštus, dantys dėmėti, plaukai – tarsi išdžiūvę pernakt,

akių kampučiuose – didžiuliai purvo gniutulai, nosis spindi nuo riebalų, lūpų kampuose putos, trumpai tariant, tai pats nepakenčiamiausias šlykštumas, gerai pažįstamas visiems tiems, kurie yra girti šlitinėję šio pasaulio Baueri* gatvėmis – Tačiau čia anaiptol nėra jokio džiaugsmo, nors žmonės ir sako: „Et, jis prisigėrė ir dabar laimingas, tegu išsimiega“ – O vargšas girtuoklis rauda... Jis rauda dėl savo motinos ir tėvo, ir šaunaus brolio, ir šaunaus draugo, jis šaukiasi pagalbos – Suėmęs save į rankas stengiasi pritraukti vieną batą arčiau kojos, bet net ir tai jam nelabai pavyksta, jis išmeta batą arba ką nors apverčia, jis būtinai padarys ką nors, dėl ko ir vėl pravirks – Jam norisi užsidengti rankomis veidą ir vaitoti meldžiant gailestingumo, bet girtuoklis žino – gailestingumo nėra – Ne vien todėl, kad jo nenusipelno, ne, visa tai apskritai neegzistuoja – Jis pakelia akis į mėlyną dangų ir nieko ten neišvysta, vien tuščia erdvė, rodanti jam didžiaveidę grimasą. Girtuoklis žvelgia į pasaulį, šis rodo jam liežuvį, o kai nusimeta šią kaukę, spingso į jį tuščiomis didelėmis raudonomis akimis, tokiomis pat kaip girtuoklio akys – Galbūt girtuoklis ir regi, kad žemė juda, bet neranda jokios ypatingos prasmės, kurią būtų galima suteikti šiam judėjimui – Pakanka netikėto garso už nugaros ir jis suurzgia iš įsiūčio – Girtuoklis timpčioja ir trauko savo varganus dėmėtus marškinius – Jam rodosi, kad trina veidą į kažką, ko nėra. Jo kojinės – tiršta sena drėgna glitėsių košė – Nuo tekančio prakaito niežti apžėlę skruostai ir peršti iškankintos lūpos – Jį kamuoja iškreiptas jausmas, kad „daugiau niekada“, „daugiau nė lašo“, ak... Tai, kas vakar buvo gražu ir tyra, iracionaliai, dėl nesuprantamos priežasties ėmė ir pavirto didele bjauria šūdo krūva... Plaukai ant jo pirštų dėbso į jį, lyg būtų iš kapo duobės – Marškiniai ir kelnės prilipo jam prie kūno, tarsi jis būtų pasmerktas būti girtas per amžius – Sąžinės graužatis taip jį veria, tarsi ją kas nors grūstų per viršų – Gražūs balti debesys danguje tik skaudina akis – Lieka vien nusisukti, atsigulti veidu į

---

* Aliuzija į Bowery gatvę Niujorke, garsėjusią pigiomis užeigomis, lindynėmis ir audringu gyvenimu.

žemę ir verkti – Burna tokia suskeldėjusi, kad nėra kaip nė dantimis griežti – Nėra jėgų net plaukams rautis.

Ir štai Ronas Bleikas pradeda naują dieną visa gerkle plėšdamas dainą – Aš nusileidžiu prie upelio, griūvu ant smėlio ir tįsau liūdnomis akimis žvelgdamas į vandenį – šis man jau ne draugas ir netgi nori, kad eičiau šalin – Troboje nebelikę nė lašo išgerti, visi sumauti džipai išrūko vežini sveikų žmonių kroviniu, o aš likau čia vienišas su tuo entuziastingu vaikiu, lakštingala pragydusiu – Maži vabalėliai, kuriuos suglumęs, vienišas ir laimingas gelbėdavau iš vandens, dabar skęsta nepaisomi, nors man ir ranka pasiekiami – Išvietėje tebedirba savo darbą voras – Toli slėny tiksliai perteikdamas mano savijautą gedulingai mykia Alfis – Mėlynieji kėkštai tarška aplink, tarytum dėl to, kad esu pernelyg pavargęs ir nebeturiu jėgų jų pamaitinti, norėtų mane išmėginti, „Vis dėlto jie prakeikti maitėdos", – dejuoju prispaudęs burną prie smėlio – Kadaise mielas upelio tekšenimas gurgenimas kliukliuksenimas dabar pavirto nepabaigiamu aklos, nieko nesuprantančios gamtos veblenimu – Mano ankstesni svaičiojimai apie milijonų metų sąnašas, dengiančias visa aplinkui, visus miestus ir kartas, galų gale juk tėra sena kvaila mintis: „Tik blaivus bukaprotis galėjo tai sugalvoti, ir pamanyk – džiugina jį tokia nesąmonė" (mat tam tikru atžvilgiu girtuoklis įgyja išminties, kaip sakė Gėtė ar Bleikas, ar nesvarbu kas: „Kelias į išmintį veda per perteklių") – Tačiau tokios būsenos tegali pasakyti: „Išmintis – tik dar vienas būdas įvaryti žmogui bloguli" – „Man BLOGA", – pabrėžtinai surinku medžiams, aplinkiniams miškams, kalvoms virš galvos, su neviltimi apsižvalgau, bet visiems nusispjaut... Girdžiu, kaip prie pietų stalo troboje dainuoja Ronas – Dar baisiau, kad jis jaučiasi kaltas ir nori man padėti: „Padarysiu, ką tik galiu" – Vėliau jis išeina pasivaikščioti, o aš įkėblinu į trobą, išsitiesiu ant lovos ir kokias dvi valandas virkauju ir aimanuoju: „O mon Dieux, pourquoi Tum'laisse faire malade comme ça – Papa Papa aide moi – Aw j'ai mal au coeur – J'envie auauauauau"* (užtraukiu

* O Dieve, kodėl leidi man taip kentėti. Tėti, tėti, padėk man. Ak, man skauda širdį. Aš noriu... (Pranc.)

ilgą „auauauauau", – manau, ištisą minutę) – Tariuosi esąs vienas ir duodu valią jausmams, kaip girdėjau darant tėvą, kai jis naktį merdėjo nuo vėžio lovoje šalia manęs... Svyruodamas įstengiu atsistoti, nuklibinkščiuoju prie durų, atsiremiu į jas ir tada su dvigubu ir dar kartą padvigubintu siaubu suvokiu, kad Ronas Bleikas visą laiką sėdėjo troboje su knyga rankoje ir viską girdėjo – (dabar man smalsu, ką jis vėliau papasakojo apie tai žmonėms, mano vapalionės turbūt buvo klaikios) – (tai idiotas, netgi kretinas, o gal tik prancūzų kilmės kanadietis, kas žino?)

„Atleisk, Ronai, kad turėjai tai išklausyti, man bloga." – „Žinau, brolau, nieko baisaus, atsigulk ir pamėgink numigti" – „Aš negaliu miegoti!" – surinku tūžmingai – Noriu sušukti: „Atsikrušk, mažas idiote, ką tu žinai, kaip aš jaučiuosi!" – bet tada suprantu, kaip visa tai seniokiškai šlykštu ir beviltiška, juk Ronas tik džiaugiasi savo didžiuoju savaitgaliu su didžiu rašytoju ir ketina visiems draugams papasakoti, kokios šaunios, linksmos buvo išgertuvės ir ką aš kalbėjau, ką dariau – Bet man atrodo ir viliuosi, kad jis gavo blaivybės, o gal ir tikrojo bitniko gyvenimo pamoką. Mat prasčiau ir dar labiau pamišęs jaučiausi tik vieną vienintelį kartą – kai po savaitės mudu su Deivu grįžom čia su dviem merginom, tai jau buvo paskutinės siaubingos nakties užuomazga.

22

Bet pažiūrėkite: popiet nenustygstantis vietoje jaunikllis Ronas užsimano autostopu važiuoti į Monterėjų ir, tik pamanykite, pasimatyti su Maklyru – „Okei, važiuok“, – sakau jam – „O tu nevažiuosi su manimi?“ – klausia jis nustebęs, kad „kelių čempionas“ netgi nebeketina tranzuoti – „Ne, liksiu čia, noriu atgauti sveikatą, man reikia pabūti vienam“, – ir iš tiesų vos tik jis nuo kanjono kelio viršuje paskutinį kartą atsisveikindamas šūktelėjo ir nuėjo tolyn, atsisėdau saulės nutviekstoje verandoje, pagaliau vėl palesinau paukščius, išsiskalbiau marškinius, kojines, kelnes ir padžioviau ant krūmų, priklaupęs prie upelio išsriaubiau kelias tonas vandens, tyliai pažiūrėjau į medžius ir netrukus saulei leidžiantis pakėlęs ranką prisiekiu – man gerai, kaip kad visada buvo gerai – štai taip netikėtai.

„Ar gali būti, kad Ronas ir visi kiti vaikinai, Deivas, Maklyras ir dar bala žino kas, na, visi likusieji – tai didelė kompanija burtininkų, kurie susimokė mane išvesti iš proto?“ – rimtai apsvarstau šį klausimą... Pamenu, vaikystėje mane buvo apnikusi mintis, kurią rimčiausiai apgalvodavau grįždamas namo iš Šv. Juozapo parapinės mokyklos arba sėdėdamas namų svetainėje – man atrodė, kad visas pasaulis šaiposi iš užsisvajojusio manęs, o aš to nepastebiu, nes kaskart, kai atsisuku pažiūrėti, kas dedasi už nugaros, visi staiga sustoja į savo vietas įprastinėmis veido

išraiškomis, bet vos tik nusisuku, varsto man sprandą žvilgsniais, šnabždasi, kikena ir kuria piktus planus, patylomis, jų neišgirsi, o kai vėl staiga atsisuku, ir vėl nuduoda užsiimą savo darbais, sako: „Kiaušinius reikia kepti šitaip“ arba žiūrėdami į šalį dainuoja Četo Beikerio dainas, arba klausia: „Ar aš tau pasakojau tada apie Džimą?“ – Be to, puoselėdamas šią savo vaikystės mintį tariau sau, jog visas pasaulis šaiposi iš manęs todėl, kad visi yra vienos slaptos amžinos draugijos, Padangių draugijos, nariai, žinantys pasaulio paslaptį, jie mulkino mane, kad nubusčiau ir pamatyčiau šviesą (iš tikrųjų tapčiau nušvitęs) – Taigi aš, Ty Žanas, buvau paskutinis Ty Žanas, likęs pasauly, paskutinis vargšas Dievo kvailelis, o tie žmonės man už nugaros buvo žemėje apsigyvenę velniai, tarp kurių Dievas įmetė mane, kūdikėlį angeliuką, tad iš tiesų aš buvau paskutinysis Jėzus, o visi tie žmonės laukė, kol tai suprasiu, pabusiu, nutversiu juos slapukaujant ir mes visi nusijuoksim staiga atsidūrę Danguje – Tačiau gyvūnai juk nerezgė man už nugaros jokių planų, mano katės visada buvo it puošmenos, liūdnai laižančios sau letenėles, o Jėzus, jis tebuvo liūdnas stebėtojas, kažkuo panašus į gyvūnus – Jis man nusigręžus vogčia nežvilgčiodavo – Štai kur glūdi mano tikėjimo Jėzumi šaknys – Taigi vienintelė tikrovė pasaulyje buvo Jėzus ir avinėliai (gyvūnai), ir mano brolis Džerardas, mokęs mane – Nors kai kurie slapukautojai buvo mieli, liūdni, visai kaip mano tėvas, bet jie privalėjo eiti išvien su visais, mat plaukė su jais vienoje valtyje – Tačiau aš sulaukiau nubudimo ir viskas pranyko, išskyrus Dangų, o tai yra Dievas – Štai kodėl gerokai vėliau gyvenime, turint omeny keistas, pripažinkite, vaikystės mintis, kai jau patyriau alpulį primenančią Auksinės Amžinybės viziją, taip pat ir kitas, po jos ir dar prieš ją, įskaitant *samadhi* būseną per budistines meditacijas girioje, suvokiau save kaip ypatingą vienišą angelą, Dangaus pasiuntinį, atsiųstą čia visiems pasakyti ar savo pavyzdžiu parodyti, kad ši slapukautojų visuomenė iš tikrųjų yra šėtono visuomenė, einanti klaidingu keliu. Išgyvenus tokią praeitį ir dabar štai mane, suaugusį, dėl besaikio girtuok-

liavimo ištikus dvasios katastrofai, lengvai radosi fantazija, kad visas pasaulis nori savo búrtais išvaryti mane iš proto: matyt, tuo tikėjau pasąmoningai, nes, kaip jau sakiau, vos tik Ronas Bleikas išvyko, išsyk vėl atgavau jėgas ir netgi pasijutau patenkintas.

Netgi labai patenkintas – kitą rytą atsikėliau linksmesnis, sveikesnis ir ryžtingesnis nei kada nors anksčiau, buvau savimi ir senasis Big Suro slėnis vėl tapo mano, prie manęs priėjo senas mielas Alfis ir aš jį pašėriau plekšnodamas per didelį šiurkštų sprandą, apžėlusį skirtingų atspalvių koketiškais karčiais, tolumoje stūksojo Mien Mo kalnas, paprasčiausias niūrus senas kalnas juokingais krūmokšniais apaugusiais šlaitais, su taikia ferma viršūnėje, ir visą dieną galėjau nieko neveikti, tik smagiai leisti laiką, netrikdomas burtininkų ir girtuoklysčių – Ir štai aš vėl traukiu daineles: „Mano siela – tai ne sniegas, negi nežinojai? Mano siela interpoliaus spalvos“ – ir panašius niekus – Šaukiu: „Jeigu Arturas Ma – raganius, tai jis, aišku, labai juokingas raganius! Cha cha!“ ...O va kvailys kėkštas ant verandos turėklų, stypso pakėlęs vieną koją ant muilo gabalėlio, kapoja jį snapu ir lesa, nekreipdamas dėmesio į grūdus, nusijuokiu ir surinku jam, jis pakelia galvą ir gudriai žvilgteli į mane tarsi sakydamas: „Kas acitiko? Ikočenori?“ – „Tai tai tai ivieturadai“, – stebisi kitas kėkštas, nutupia šalia ir staiga vėl purpteli... Ir vėl viskas man gyvenime rodosi gražu, netgi imu prisiminti visokias išgertuvių beprotybes, paskui žengiu dar toliau ir atsimenu įvairius beprotiškus viso savo gyvenimo dalykus, net keista, kiek mes savo dvasia galime pakelti, manau, šios jėgos pakaktų ir kalnams pajudinti, vėl pakelti savo batus ir nuplumpsėti laimingiems lyg niekur nieko, bet gerosios energijos šaltinis slypi mūsų pačių kauluose – Ir kai aplankau jūrą, jinai manęs nebegąsdina, aš tik sudainuoju „Septyniasdešimt tūkstančių pinklininkų jūroje“, tada grįžtu į savo trobelę ir tiesiog tykiai įsipilu kavos puodelin, popietė, kaip malonu!

Šokteliu į mišką, kertu ką tik papuola ir guldau rąstus kaip tik papuola, suverčiu prie kelio, paskui neskubėdamas parsitempsiu namo – Ištyrinėju apatinę trobelės dalį upelio pusėje ir aptinku

joje penkiolika degtukų nenumatytam atvejui – Gurkšnis chereso, kad jį kur – Aptinku seną *San Fransis Chronicle* numerį su savo vardu per visą viršelį – Vidury upelio perskeliu perpus milžinišką sekvojos rąstą – Štai kokia diena, tobula, galiausiai užlopau savo šventąjį megztinį dainuodamas „Nieko nėr geriau už namus“ ir prisimindamas motiną – Aš netgi stačia galva pasineriu į rastas knygas ir žurnalus, skaitau *Patafiziką* ir paniekinamai lempos šviesoje surinku: „Tai intelektinis pašaipaus juoko pateisinimas“, nusviedžiu tą žurnalą šalin ir priduriu: „Ypač patrauklus kai kuriems paviršutiniškiems tipams“ – Paskui savo niurzglišką dėmesį atkreipiu į porą nežinomų *Fin du Siècle* poetų – Teo Marcialį ir Henrį Harlandą – Po vakarienės snaudžiu ir sapnuoju Amerikos jūrų laivyną, laivą, nuleidusį inkarą šalia karo veiksmų zonos, netoli salos, visa aplinkui atrodo apsnūdę, du jūreiviai kyla taku su meškerėmis, tarp jų bidzena šuo, jie eina tyliai pasimylėti tarp kalvų: kapitonas ir kiti komandos nariai žino, kad jie gėjai, bet, užuot siutę dėl to, jaučiasi mieguistai pakerėti tokios švelnios meilės: regi jūreivį vogčiomis sekantį juos su žiūronais iš juto: lyg ir turėtų būti kariaujama, bet nieko nevyksta, tik skalbiniai...

Nubundu iš šio kvailo, bet drauge keistai mielo sapno nudžiugęs – Be to, dabar kasnakt sužimba žvaigždės, išeinu į verandą, sėdžiu ant senos brezentinės kėdės ir užvertęs galvą žiūriu į tą subuvimą viršuje, koks žvaigždžių subuvimas dangaus skliaute, visos jos verkia su džiugiu liūdesiu, vingiuoja ten ringiuoja pašaipūs keliai su šviesmečių alėjomis, senomis kaip Ponia Mei Vity* ir kalnai... Tą mėnesėtą rugpjūčio naktį nužingsniuoju iki Mien Mo kalno, žvelgiu į puikius ūkanotus kalnus, stūksančius horizonte ir tarsi sakančius man: „Nereikia kankinti savo sąmonės nesibaigiančiomis mintimis“, taigi atsisėdu ant smėlio, nukreipiu žvilgsnį į save ir vėl išvystu senąsias to, kas negimę, rožes – Nuostabu, tokia permaina vos per kelias valandas – Ir man pakanka fizinių jėgų grįžti prie jūros, staiga suvokiu, koks išeitų nuostabus rytietiškas šilkinis ri-

* Dame Mae Witty (1865–1948) – anglų aktorė, labiausiai išgarsėjusi, kai senatvėje nusifilmavo keliuose filmuose.

tinys su nutapytu šio kanjono vaizdu, tokį ritinį pamažėle atskleidi viename gale ir vynioji, vynioji, o slėnis veriasi, staiga pasirodo pajūrio uolos, paskui netikėtai išnyra lempų apšviestose trobelėse sėdintys vieniši bodhistavos, staiga randasi upeliai, akmenys ir medžiai, staiga nusidriekia baltas smėlis, staiga subanguoja jūra, jūra platėja, ir štai tu jau pasiekei ritinio galą – Ir būtinai turi tvyroti toji miglota rožinė besimainančių atspalvių ir pasklidusių šešėlių prietema, įkūnijanti tikrąjį nakties efemeriškumą – Vienas ilgas ritinys, pradedantis skleistis nuo ganyklos aptvaro tarp ūkanotų kalvų, mėnesėtos pievos ir netgi šieno kupetos prie upelio, paskui štai takas leidžiasi, upelis susiaurėja ir tada paslaptis, O JŪRA – Tyrinėju slėnio ritinį, o drauge dainuoju: „Žmogus – tai veiklus gyvūnėlis, gražutis gyvūnėlis, ir visos jo mintys nė šūdo nevertos."

Grįžęs į trobelę prieš miegą verduosi karšto „Ovaltine" kakavos gėrimo ir virdamas netgi užtraukiu angelo balsu „Sweet Sixteen" (dievaži geriau negu Ronas Bleikas), senų prisiminimų apniktas atsimenu mamą ir tėtį, pianiną senajame Masačusetse, senąsias vasaros naktų dainas.

Štai šitaip nueinu miegoti, po žvaigždėmis, verandoje, o švintant su palaiminga šypsena veide apsiverčiu ant kito šono, mat įsitaisę dviejuose didžiuliuose nudžiūvusių medžių kamienuose iš priešingų slėnio pusių ima šnekučiuotis apuokai: ūūū ūūū ūūū. Taigi gal ir tiesą sako Milarepa: „Nors jūs, naujosios kartos jaunikliai, ir gyvenate miestuose, ištiktuose apgaulingos lemties, tiesos grandinė tebėra gyva" (ir tai buvo pasakyta 890-aisiais!) – „Kai lieki vienas, negalvok apie linksmybes mieste... Nukreipk protą į save, ir atrasi savo kelią... Turtas, kurį atradau, tai neišsemiama Šventa Gerovė... Draugas, kurį atradau, tai amžinosios Tuštumos palaima... Čia, Jolmo Tag Pug Senge Dzon vietovėje, gailus virpulingas tigrės kniauksmas primena, kad linksmai žaidžia jos apgailėtini jaunikliai... It beprotis neturiu nei pretenzijų, nei vilties... Kalbu jums gryną tiesą... Štai mano pamišėliški žodžiai... O nesuskaičiuojami į savo motinas panašūs gyviai, įsivaizduojamo likimo valia jūs regite miriadas vizijų ir patiriate begalinį jausmų srautą... Aš šypsausi...

Jogui viskas puiku ir nuostabu... Dieviškoje šio Sau Pakankamo dangaus plotelio tyloje visi savalaikiai garsai, kuriuos girdžiu, bičiuliai man... Tokioje mieloje vietoje, vienatvėje, aš, Milarepa, laimingai gyvenu ir medituoju tuštumą nušviečiantį protą – Kuo daugiau Pakilimų ir Nuopuolių, tuo didesnis mano Džiaugsmas – Kuo didesnė baimė, tuo didesnė mano laimė..."

23

O ryte (aš juk ne Milarepa, kuris galėjo nors ir ant sniego nuogas sėdėti, o sykį kažkas jį net matė skraidantį) grįžta Ronas Bleikas, drauge atvažiuoja Petas Maklyras su gražuole žmona ir jiedu, dievaži, atsiveža savo mielą penkiametę dukrelę – smagu pažiūrėti, kai ji mosikuodama rankomis krypuoja per lauką ieškodama gėlių, viskas jai šiame kančios prisigėrusiame žmonių kanjone atrodo lyg tobulas naujas gražus pirmykštis Edeno sodo rytas – Ir išaušta visai gražus rytmetis – Tvyro rūkas, taigi uždarome langines, užkuriame ugnį židiny, uždegame lempą, mudu su Petu, ir sėdime siurbčiodami iš jo atsinešto ąsočio, kalbėdamiesi apie literatūrą ir poeziją, o jo žmona klausosi, retsykiais pakildama pašildyti dar kavos ir arbatos arba išeina į lauką pažaisti su Ronu ir mergaite – Mudu su Petu apėmusi rimtų pokalbių nuotaika ir man krūtinę kutena tas vienišas virpulys, kuris visada mane įspėja: iš tikrųjų tu myli žmones ir džiaugiesi, kad Petas čia.

Petas – vienas gražiausių, jei ne PATS gražiausias iš mano kada nors sutiktų vyrų – Keista, savo eilėraščių rinkinio pratarmėje jis paskelbė, kad jo herojai, jo triumviratas, yra Džin Harlou, Rembo ir Vaikis Bilis*, juk Petas pats pakankamai gražus, kad galėtų filme vaidinti Vaikį Bilį, toks pats tamsiaplaukis gražuolis šiek tiek

* Jean Harlow – garsi JAV aktorė, sekso simbolis, Arthuras Rimbaud – prancūzų poetas simbolistas, Billy the Kid (tikr. Williamas Bonnie) – legendinis JAV nusikaltėlis.

primerktomis akimis, kokį vaizduojamės buvus legendinį Vaikį Bilį (manau, šis įvaizdis neturi nieko bendro su tikruoju Viljamu Boniu, kalbama, kad jis buvo bukagalvis spuoguotas pabaisa).

Jaukioj trobos prieblandoj prie šiltos rausvai žioruojančios mergaitiškos ugnelės mes leidžiamės į ilgą, visaapimančią diskusiją, aš dėl juoko užsidedu tamsius akinius, Petas taria: „Na, Džekai, neturėjau progos su tavim pasikalbėti vakar ar net praėjusiais metais, netgi prieš dešimt metų, kai tave pirmąkart sutikau, pamenu, išgąsdinai mane, kai su Pomerėjum užlėkėt mano namo laiptais ir atsinešėt žolės, atrodėt kaip kokie automobilių vagys ar bankų plėšikai – Ir žinai, daugiausia tos pašaipios rašliavos, nukreiptos prieš mus, San Fransiską ar bitnikų poetus ir rašytojus, atsirado dėl to, kad daugelis mūsų NEPANAŠŪS į rašytojus ar intelektualus ar dar bala žino ką, o jūs su Pomerėjum, pasakysiu, atrodot baisiai, ir aš, neabejoju, esu ne geresnis“ – „Žmogau, tau reikia traukti į Holivudą ir vaidinti Vaikį Bilį“ – „Žmogau, jau geriau trauksiu į Holivudą ir vaidinsiu Rembo“ – „Na, užtat Džin Harlou nesuvaidinsi“ – „Aš iš tikrųjų noriu, kad mano „Tamsiai rudą“ išspausdintų Paryžiuje, žinai, manau, kad jei užtartum žodį „Gallimard“ ar „Girodias“ leidykloj, man būt į naudą“ – „Nežinau“ – „Žinai, kai perskaičiau tavo *Meksiko Sičio bliuzą*, iškart persimainiau ir pradėjau rašyti visiškai kitaip, su ta knyga tu padėjai man nušvisti“ – „Bet tu darai visai ne tai, toli gražu ne tai, aš esu kalbos verpėjas, o tu idėjos žmogus“ – šitaip šnekamės maždaug iki vidudienio, Ronas tai įeina, tai išeina, kol pagaliau su mažosiomis poniomis ir Petu išsirengia į paplūdimį, o aš net nežinau, kad pasirodė saulė, mes sėdim trobos gilumoj ir kalbam apie Vijoną ir Servantesą.

Staiga, bum, su baisiu trenksmu atsidaro durys, kambarį nušviečia įsiveržusi saulės šviesa ir aš tarpdury pamatau Angelą išskėstomis rankomis! – Tai Kodis. Apsirengęs geriausiu išeiginiu kostiumu! O už jo rikiuojasi keli paskutinio kurso auksiniai angelai, nuo Evelinos, auksinės dailios žmonos, iki žaviausio angelo, mažosios Timės, su žyrančiais nuo plaukų saulės spindulėliais! – Šis vaizdas toks neįtikėtinas ir stulbinamas, kad mudu su Petu nevalin-

gai pašokame nuo kėdžių – tarsi iš baimingos pagarbos ar išgąsčio, nors aš jaučiuosi ne tiek išsigandęs, kiek ekstaziškai nustebęs, tarsi išvydęs viziją... Kodis stovi netardamas nė žodžio, kažkodėl atkišęs į priekį rankas, tokia poza, lyg norėtų mus nustebinti ar perspėti, ir šią akimirką jis toks panašus į šventą Mykolą, kad tiesiog neįtikėtina, ypač kai staiga suvokiu, ką jis iš tikrųjų iškrėtė – liepė žmonai ir vaikams tylutėliai užsėlinti verandos laiptais aukštyn (jie girgžda ir braška), tada pirštų galais nutipenti per medines lentas, šiek tiek luktelėti, kol jis pasirengs staiga atverti duris, išsirikiuoti į lygią gretą, ir pokšt, atidaręs duris į apakintas mistiškas didžiojo hipsterio Peto Maklyro akis švystelėjo auksinę visatą ir nutvieskė didįjį nustebusį dėkingą mane – Pamenu, sykį mačiau visą šutvę pirštų galais tipenančių porelių, Vest gatvėje Louely, jos įsėlino pro mūsų užpakalines virtuvės duris, jų vadas man, apstulbusiam devynmečiui, prispaudęs pirštą prie lūpų liepė tylėti, o tada visi įsiveržė pas mano tėvą, per seną XX amžiaus ketvirto dešimtmečio radiją nekaltai klausantį „Primo Carnera“ ir „Ernie Schaaft“ rungtynių – Kad iš širdies palėbautų – Tačiau senamadiškai pirštų galais atsėlinusi Kodžio šeima atnešė keistą apokaliptinį auksinės šviesos proveržį, tokį jam visada pavyksta sukelti, kaip kad tuomet, apie tai jau kažkur esu užsiminęs, Meksikoje, kai jis kelio provėžomis labai iš lėto vairavo seną automobilį, o mes smaginomės apsipūtę ir aš pamačiau auksinį Rojų, bet ir kitais sykiais jis atrodydavo toks auksinis, tarsi, kaip sakau, tysotų ant kokios nors sofos Rojuje, auksinėje Rojaus viršūnėje.

Bet tai nereiškia, kad jis tyčia siekia sukelti tokį įspūdį: tiesiog kupinas įgimto dramatiško paslaptingumo laiko atkišęs į priekį rankas, lyg sakytų: „Žiūrėk, saulė! Žiūrėk, angelai!“, lyg rodytų į auksines savo šeimos narių galvas, o mudu su Petu stypsom apstulbę.

„Su gimtadieniu, Džekai! – surinka Kodis ar kažkaip kitaip, kaip jam įprasta, beprotiškai beprasmiškai pasisveikina, – atnešiau tau gerų naujienų! Atsivežiau Eveliną, Emilę, Gabę ir Timę, mes visi tokie dėkingi ir laimingi, nes viskas absoliučiai mirtinai

tobulai išėjo, ar gyvybiškai tobulai, vaikine, su tavo duota dolerių šimtine, tuoj papasakosiu tau fantastišką istoriją, kaip buvo – (jam tai fantastikų fantastika) – nuvažiavau ir išmainiau savo „Nešą", kuris, kaip žinai, jau net neužsivesdavo, teko paprašyti bičiulių pastumti, o tas vyrukas turėjo tobulą violetinę gražuolę ar kaip ta spalva vadinasi, Ma? Purpuras, šmurpuras, didelis džipas, Džekai, tobulas grožis, paklausyk, su nuostabiu radiju, naujutėliai užpakaliniai žibintai, ir šis, ir anas, netgi tobulos naujos padangos, puikūs blizgantys dažai, susileisi pamatęs tą spalvą, štai, vynuoginė! (kai Evelina sumurma spalvos pavadinimą) Vynuoginė spalva visiems seniems vynuogių vyno lakikams, mes čia atvažiavom ne tik padėkoti tau ir pasimatyti su tavimi, bet ir pirmiausia atšvęsti šią progą, koks aš jausmingas ir sentimentalus, kaip mergaitė, chi chi chi, taip, teisingai, užeikit vidun, vaikai, o paskui eikit lauk ir atneškit daiktus iš mašinos, šįvakar miegosit lauke, kvėpuokit geru šviežiu oru, be to, Džekai, širdis man tiesiog VERŽIASI iš krūtinės, aš gavau NAUJĄ DARBĄ!! Ir dar kietą gražų naują džipuką priedo! O mano naujasis darbas pačiame Los Gatoso centre, iš tikrųjų man net nebereikia važiuoti į darbą mašina, galiu eiti pėsčias, vos pusė mylios, na, Ma, ateik, štai, susipažink su seniu Petu Maklyru, iškepk kiaušinienės ar pulk prie kepsnių, kuriuos atsivežėm, atidarykit tą *vianrozinį*[*] vyną, kur atboginom senam girtuokliui Džekui, tam šauniam seniui, o aš pats asmeniškai paėjėsiu su juo keleliu iki savo džipo, atrakink vartus, Džekai, tu turi vartų raktus, Džekai, mudu eisime šnekėdamiesi kaip senais gerais laikais, o paskui labai labai palengva parplauksim mano naujuoju laivu." Taigi su lig Kodžio pasirodymu prasideda visiškai nauja diena, susiklosto visiškai nauja padėtis, atsiveria visiškai nauja visata – staiga pirmąkart po daugelio metų liekam vieni, greitai nužingsniuojam prie automobilio, jis patenkintas pažvelgia į mane išdykėlišku žvilgsniu, lyg ketindamas padaryti man staigmeną, visų staigmenų staigmeną: „Atspėjai, seni, turiu PASKUTINIŲ, PASKUTINIAUSIŲ, pačių tobuliausių pasauly juodaplaukių pasė-

---

[*] Aliuzija į *La vie en Rose* (pranc.) – „Rožinis gyvenimas" pagal Édith Piaf dainą (1946).

tų ir gerai prikimštų superbombiškų kasiakų, ir dabar mes su tavim juos prisidegsim, štai kodėl nenorėjau, kad čia iškart temptumeis vyno, dar spėsim išgerti vyno, vaikine, išgerti ir pašokti, – jis pridega žolės ir taria: – O dabar neskubėk eiti, metas pasivaikščioti kaip kadaise, pameni, kaip kartais vaikštinėdavom per išeigines, dirbdami geležinkely, arba kaip mindavom Trečiosios ir Taunsendo dervą, kaip tu pasakei, arba kaip žiūrėjom į besileidžiančią virš Mišeno sankryžos saulę, tokią tobulai šventą purpurinę... taip, pone, tyliai ir lengvai sau, žiūrėdami į šitą prapuolusį slėnį" – taigi imam pūsti žolę, tačiau, kaip įprasta, dėl jos mūsų protus apninka įtarimų paranoja ir mes eidami prie automobilio kažkaip nutylame – tai iš tikrųjų pasirodo esąs naujutėlis žvilgantis raudonųjų vynuogių spalvos džipas su visa reikiama įranga, tačiau mūsų auksinį susitikimą sugadina dalykinė Kodžio paskaita, kodėl automobilis toks nuostabus (techninės charakteristikos), ir jis netgi šūksniais mane ragina greičiau atrakinti vartus: „Negaliu čia laukti visą dieną, bais bais bais."

Bet reikalas ne tas, kalbu apie žolės paranoją, o gal ir tas – Šiaip ar taip, seniai mečiau pūsti, nes mane tai erzina – Mes iš lėto nuvažiuojame prie trobos, Evelina jau susipažinus su Peto žmona ir šnekučiuojasi apie moteriškus reikalus, o mes su Maklyru ir Kodžiu, susėdę prie stalo, planuojame surengti ekskursiją su vaikais į paplūdimį. Štai, Evelina čia, o aš su ja taip pat neturėjau progos pasikalbėti daugelį metų; ak, tos senos dienos, kai iki vėlumos užsisėdėdavom prie židinio, aptardami, kaip jau sakiau, Kodžio dvasios būseną, Kodis šioks, Kodis toks, būdavo girdėti, kaip po Amerikos stogais nuo vienos pakrantės iki kitos skamba Kodžio vardas, kone galėjai išgirsti, ką apie jį kalba jo moterys, visad tardamos „Kodis" su kažkokiu skausmu, bet drauge būdavo justi ir niurzglus mergaitiškas pasitenkinimas: „Kodis turi išmokti suvaldyti savo milžiniškas jėgas" ir „Kodis visuomet taip nuzulina savo baltą melą, kad tas pavirsta juodu melu", be to, pasak Irvino Gardeno, Kodžio moterys per tarpžemyninius pokalbius telefonu visad aptarinėja jo pasididžiavimą (tai visai įmanoma).

Mat jis su savo moterimis visada baisiausiai siekdavo kuo glaudesnio ryšio – tokio, kad galiausiai jie susiliedavo į vieną susisukusio aštuonkojo pavidalo masę, susidedančią iš sielų, ašarų, feliacijos, viešbučio kambarių schemų, lakstymo prie automobilių ir atgal, durų ir didžių krizių vidur nakties, oho, kada nors ant šito bepročio kapo bent jau bus galima užrašyti: „Jis gyveno, jis prakaitavo" – Kompromisai ne Kodžiui – Nors dabar, kaip jau sakiau, jis jaučiasi mažumėlę paauklėtas ir šiek tiek pavargęs nuo pasaulio – po apmaudžiai neteisingo arešto ir bausmės Kodis lyg kažkaip apsiramino, tada, prieš išvažiuodamas, visų esančių kambaryje labui puolė kuo nuodugniausiai dėstyti kiekvieną savo mintį, apsimovė kojines ir susirinkiojo dokumentus, o dabar tokių dalykų purtosi ir turbūt tik sausai gūžtelėtų pečiais – Veikia jėzuitas – Nors pamenu vieną visiškai Kodžio dvasią atitinkantį pašėlišką nutikimą troboje: painų ir kartu kupiną milijono niuansų, tartum staiga būtų sprogusi ir vėl tą pačią sekundę susitraukusi į kiautą visa kūrinija – prie manęs prieina Peto dukrelė, mielas angeliukas, ir įteikia man mažytėlaitę gėlytę („Čia tau", – sako ji man) (kažkodėl tas mažas padarėlis taria, kad man reikia gėlės arba galbūt turėdama kokių žavių paskatų, tarkime, papuošimo sumetimais, ją pamokė motina), tuo metu Kodis savo sūneliui Timui nirtulingai aiškina: „Tavo dešinė ranka niekada neturi žinoti, ką daro kairė", o aš tą akimirką stengiuosi suimti pirštais neįtikėtinai mažulytę gėlytę, bet ji tokia mažutė, kad man nepavyksta, aš jos neapčiuopiu ir vos galiu įžiūrėti, tiesą sakant, tokią mažą gėlytę galėjo rasti tik tokia štai maža mergaitė, aš pažvelgiu į Timą mokantį Kodį ir norėdamas padaryti įspūdį dar ir žiūrinčiai į mane Evelinai paskelbiu: „Tavo dešinė ranka niekada neturi žinoti, ką daro kairė, bet va manoji dešinė net negali suimti šios gėlytės", o Kodis tik pakelia akis: „Taip, taip."

Taigi nuotykis, prasidėjęs kaip didis šventas senų draugų susitikimas ir netikėtas vakarėlis Rojuje, išvirsta į gausingus pasipuikavimo tauškalus, na, bent jau turint omeny mane, tačiau gavus išgerti vyno man palengvėja ir mes visi nužingsniuojame į paplūdimį – Aš

einu priekyje su Evelina, o kai takas susiaurėja, it koks indėnas nupėdinu pirmas, kad parodyčiau jai, koks šaunus indėnas buvau visą vasarą – Veržiuosi viską jai išpasakoti – „Matai tą miškelį tenai? Kada nors iš batų išvirsi pamačiusi ten tyliai stovintį mulą, garbanos ant kaktos kaip kokios gražuolės, toks didelis susimąstęs biblinis mulas, arba štai ten, arba va čia, o pažiūrėk į tiltą, na, ką pasakysi?" – Visus vaikus pakeri automobilio liekanos – Kažkurią akimirką sėdžiu ant smėlio, pro šalį eina Kodis ir aš jam, pamėgdžiodamas Volesą Byrį* ir kasydamasis pažastis, tariu: „Kad jisai padvėstų Mirties slėny" (paskutiniai puikaus filmo „Dvidešimties kinkinys" žodžiai), o Kodis atsako: „Teisingai, jei įmanoma pamėgdžioti Volesą Byrį, tai tik šitaip, visiškai gerai nutaisei balsą, „kad jisai padvėstų Mirties slėny", chi chi, taip", ir tuoj pat nulekia pasišnekėti su Maklyro žmona.

Su keistu liūdnu padrikumu šeimos ir ne šeimos išsibarsčiusios po paplūdimį, visi vangiai žiūri į jūrą, neorganizuoti ir nusiminę kaip iškyloje – Kažkurią akimirką sakau Evelinai, kad vieną dieną iš Havajų galėtų lengvai atsiristi potvynio banga ir tada mes iš už daugelio mylių pamatytume milžinišką baisią vandens sieną: „Vaikeli, turėtum nemenkai pasistengti, kad nuo jos pabėgtum ir užsiropštum ant ana tų uolų, ar ne?" – tai nugirsta Kodis ir taria: „Ką?", aš jam paaiškinu: „Lažinuosi, kad ji mus visus nuplautų ir nuneštų į Salinasą", o Kodis: „Ką? Ir naujutėlaitį džipą? Einu ir patrauksiu jį" (vienas jo keisto humoro pavydžių).

„Ir kaip čia tarti lietų viešpatavus?" – sakau Evelinai norėdamas parodyti, koks aš didis poetas – Ji iš tikrųjų myli mane, kadaise mylėjo mane kaip vyrą ir kurį laiką turėjo du vyrus – Kodį ir mane, mes buvome tobula šeima, kol galiausiai Kodis ėmė pavyduliauti, o gal mane apėmė pavydas, kurį laiką tęsėsi beprotiškas gyvenimas, aš grįždavau iš darbo geležinkely visas purvinas, su darbiniu žibintu, ir kai lipdavau į savo putotą džiaugsmo vonią, senis Kodis išskubėdavo budėti, taigi Evelina antrai pamainai gaudavo naują vyrą, o kai auštant visas murzinas grįždavo Kodis ir lipdavo į savo putotą

* Wallace Beery – JAV aktorius.

džiaugsmo vonią, dzin, suskambėdavo telefonas, mane iškviesdavo depo tarnautojai ir aš išskubėdavau darban, mudu abu pakaitomis važinėdavom tuo pačiu išklerusiu automobiliu – Ir Evelina visada tvirtina, kad mes esam sukurti vienas kitam, bet šiame konkrečiame gyvenime jos karma – tarnauti Kodžiui, ir aš iš tiesų tuo tikiu, kaip tikiu, kad jinai jį myli, bet Evelina sako: „Aš susirasiu tave, Džekai, kitame gyvenime. Ir tu būsi labai laimingas" – „Ką? – šaukiu dėl juoko, – o aš lakiosiu amžinomis karmos salėmis, stengdamasis nuo tavęs pasprukti, ar ne?" – „Tau prireiks visos amžinybės, kad manęs atsikratytum", – priduria ji liūdnai ir mane apima pavydas, noriu, kad ji pasakytų, jog niekada jos neatsikratysiu... Noriu būti persekiojamas amžinai, kol pats ją pagausiu.

„Ak, Džekai, – taria ji paplūdimy apkabindama mane viena ranka, – smagu vėl tave pamatyti, o kad mes vėl tykiai sėdėtume ir valgytume pačių pasigamintą picą, kartu žiūrėtume televizorių, dabar tu turi tiek draugų ir įsipareigojimų, kaip liūdna, tu nuodiji save gerdamas ir panašiai, atvažiuok pas mus, paviešėsi, pailsėsi" – „Atvažiuosiu" – Bet Ronui Bleikui verda kraujas dėl Evelinos, jis vis prieina ir šoka su jūržolėmis, norėdamas padaryti jai įspūdį, ir netgi paprašė manęs paklausti Kodžio, ar tas neleistų jam kurį laiką pabūti vienam su Evelina. „Pirmyn, vyruti", – atsakė Kodis.

Pasibaigus alkoholio atsargoms Ronas iš tikrųjų gauna progą pabūti vienas su Evelina – mes su Kodžiu ir vaikais vienu automobiliu, o Maklyras su šeima kitu išvažiuojame į Monterėjų apsirūpinti juo nakčiai ir kartu nusipirkti cigarečių – Evelina su Ronu laukdami mūsų paplūdimy užkuria didelį laužą... Mums važiuojant mažasis Timas sako tėčiui: „Mums reikėjo paimti mamą, ji pliaže sušlapo kelnes" – „Dabar jos tikriausiai jau garuoja rūksta", – Kodis dalykiškai pagarsina dar vieną savo fantastišką juoką, automobiliui su dundesiu lekiant baisiuoju siauru purvinu kanjono keliu, švilpiam lyg kokie bėgliai kalnuose iš filmo, o vargšas Maklyras atsilieka nuo mūsų daugelį mylių – Kai Kodis privažiuoja siaurą pavojingą posūkį ir iš prarajos mums tiesiai į akis pažvelgia mirtis, jis

paprasčiausiai staigiai pasuka vairą tardamas: „Vairuoti kalnuose, vyruti, tai tau ne nosį krapštyti, šitie keliai nejuda, tu judi..." Mes išvažiuojame į greitkelį ir Big Suro sutemose nušvilpiame tiesiai į Monterėjų, o apačioje ant blausių prieblandoj skendinčių putotų uolų klykauja ruoniai.

24

Mūsų vasaros stovykloje Maklyras atskleidžia dar vieną keistą savo gražios, bet kiek dekadentiškos Rembo tipo asmenybės briauną – įžengia į svetainę su prakeiktu VANAGU ant peties – Beje, šis vanagas – jo augintinis, juodas kaip naktis, tupi ant peties ir šlykščiai lesa Maklyro atkištą mėsainio gabalą – Šis vaizdas kaip reta poetiškas, Maklyro poezija iš tikrųjų primena juodą vanagą, jis visada rašo apie tamsą, tamsiai rudą spalvą, tamsius miegamuosius, judančias užuolaidas, chemiškai žibančias tamsias pagalves, meilę chemine ugnimi liepsnojančioje raudonoje tamsoje, ir visa tai apdainuoja gražiomis ilgomis eilutėmis, kurios nusidriekia puslapiu kažkaip padrikai, bet vykusiai – Gražusis Vanagas Maklyras, ir aš staiga surinku: „Dabar žinau tavo tikrąjį vardą! Emlyras, kurapkų medžiotojas iš Škotijos aukštumų, kuris tuojau išprotės ir audroje ims rautis žilus plaukus" – Arba išrėkiu panašią kvailystę, mat nusipirkom dar vyno ir aš vėl pasijutau gerai – Metas grįžti į trobelę, skrieti tamsiu greitkeliu, kaip tik Kodis moka (net geriau už Deivą Veiną, nors vairuojant Deivui Veinui jautiesi saugesnis, užtat Kodžiui naktį mygiant iš ratų, rodos, su dundesiu artėja pati lemtis, ne todėl, kad jis nesugebėtų suvaldyti automobilio, bet todėl, kad apima jausmas, jog mašina staiga atsiplėš nuo kelio ir pakils į Dangų ar bent nuskries į tai, ką rusai vadina Tamsiuoju kosmosu, kai Kodis ją gena išilgai baltos kelio linijos nakty, už

lango tik švilpia dunda vėjas, Deivo Veino vairavimas – vien pokalbiai ir sklandus plaukimas, Kodžio vairavimas – tai krizė, kuri, junti, tuoj dar paaštrės) – Kodis man taria: „Ne tik šiandien, bet ir kitom dienom su vyručiais, ak ta Maklyro gražuolė, och tie aptempti mėlyni džinsai, brolau, aš raudojau po medžiu matydamas ją taip nekaltai šmirinėjančią aplink, ūūū, tai štai, seni, pasakysiu, ką mes darom rytoj – su visa šeima grįžtam į Los Gatosą ir po vaidinimo „Nušvilpk sukčių", kurį kartu pažiūrėsim septintą, paliekam Eveliną su vaikais namie" – „Po ko?" – „Tai toks vaidinimas, – atsako jis staiga pavargusiu, unkščiančiu senos moters iš JAV tėvų ir mokytojų asociacijos komiteto balsu, – ateini, atsisėdi ir štai prasideda senas 1910-ųjų vaidinimas apie sukčius, besistengiančius atimti įkeistą turtą, ūsai, žinai, suplėšytas kartūnas, gali sėdėti, matai, ir nušvilpti sukčių kaip tik moki, netgi keiksmus gali laidyti ar panašiai, ką aš žinau – Bet, žinai, čia Evelinos pasaulis, ji ėmėsi šito, kol tupėjau už grotų, taigi nėr kaip dėl to pavydėti, tiesą sakant, nėr kaip ir žodelį pasakyti, kai esi šeimos tėvas ir vediesi už parankės mažą moterį, be to, ir vaikams tai patinka, taigi įvykdę šį planą ir tau nušvilpus sukčių, mes paliksime juos namie, o tada jau, brolau... – zvimbina automobilį taip, kad nė manyt nemanei, vanagas juodas kaip naktis, bet, užuot trynęs iš užsidegimo rankas, jis tik įsitaiso tvirčiau, taip sakant Zvimbina: – mudu su tavim lėksim Bei Šoro greitkeliu ir tu kaip visada uždavinėsi savo kvailus, beveik kaimo Jurgio vertus girtuokliškus klausimus: „Ei, Kodi (inkšti kaip senas prasilakėlis), man rodos, mes įvažiuojam į Berlingeimą, ar ne?" – ir tu visuomet klysti, chi chi, bukas pašėlęs sušiktas seni Džekai, tada mes, du bičiuliai, įvairuosim į miestą ir šausim tiesiai pas mano seną brangutę Viljaminą, mat noriu, kad su ja susipažintum, noriu, kad į ją įsikirstum, nes ji pati į TAVE įsikirs, mano mielas senas šunsnuki Džekai, ir aš paliksiu jus, du balandėlius, vienu du, gyvenk tenai ir džiaukis ta nučiuožusia nuo proto moteryte, todėl kad, be to, (dabar jo balsas jau dalykiškas) noriu, kad ji kiek įmanoma geriau įsikirstų į viską, ką turi jai pasakyti apie tai, ką ŽINAI, ar girdi? Ji man gimininga siela, patikima

draugė ir meilužė, noriu, kad ji būtų laiminga ir mokytųsi" – „Kaip ji atrodo?" – paklausiu storžieviškai, regiu, kaip jo veidą iškreipia grimasa, jis iš tikrųjų mane pažįsta: „Ech, na, ji atrodo gerai, turi mažą pašėlusį kūną, tiek ir tepasakysiu, o lovoje ji pati pirmiausia, vienintelė ir paskutinė įmanoma šauniausia iš visko, į ką esi įsikirtęs" – Tai tik dar viena iš ilgos virtinės progų, kai Kodis, kad viskas susimegztų į vieną mazgą, mane paverčia savo gražuolių kavalieriumi padėjėju, jis iš tikrųjų myli mane kaip brolį ir dar labiau, nors retsykiais supyksta ant manęs, ypač kai balbatuoju kabalduoju su buteliu arba tąsyk, kai beveik nuroviau automobilio greičių dėžę, mat pamiršau vairuojąs, tiesą sakant, tada aš jam buvau panašus į jo seną girtuoklį tėvą, bet fantastiška tai, kad JIS man panašus į MANO tėvą, taigi tarp mūsų egzistuoja šis keistas amžinas tėvo įvaizdžio ryšys, vis dar gyvas, kartais net priverčiantis apsiašaroti, galvodamas apie Kodį nesunkiai galiu kone pravirkti, kartais, kai jis žvelgia į mane, įžiūriu besitvenkiančias ašaras ir jo akyse – Kodis man primena mano tėvą, nes taip pat smarkauja, skuba, visas kišenes prisigrūda lenktynių biuletenių, popierių, pieštukų, ir mes pasirengę leistis į kokį nors žygį naktį, į kurį jis žiūri su didžiausiu rimtumu, tarsi tai būtų paskutinė kelionė, bet ji visada baigiasi linksmu triukšmingu beprasmiu brolių Marksų* nuotykiu, ir dėl to aš jį tik dar labiau myliu (taip pat ir savo tėvą) – Štai kaip – Ir kai pagaliau parašiau knygą apie mus *(Kelyje)*, pamiršau paminėti du svarbius dalykus – pirma, kad vaikystėje mudu abu buvome maži pamaldūs katalikai, iš to randasi kažkoks bendrumas, nors apie šį dalyką niekad nekalbame, tiesiog tai glūdi mūsų prigimty, ir antra, visų svarbiausia, tasai keistas ryšys: kai mudu dalijomės kitą merginą (Merilou, arba, tikriau, pavadinkime ją Džoana), Kodis pareiškė: „Štai taip ir gyvensim, seni, tu ir aš, kaip dvigubas vyras, o vėliau turėsime visą haremą, krūvą haremų, brolau, ir mudu pasivadinsim, tikriau, – (jaudulingai), – vienas pasivadins Dulūmerėjum, supranti, Dulūzas ir Pomerėjus, Dulūmerėjus, supranti,

* Kalbama apie komedijos žanro aktorių grupę „Marx Brothers", kuri buvo populiari pirmoje XX a. pusėje.

chi chi chi", – nors tuomet jis buvo jaunesnis ir iš tikrųjų kvailas, iš to galima spręsti, ką jis apie mane manė; kažkoks naujas reiškinys pasauly, rodantis, kad vyrai iš tikrųjų gali būti draugai pagal angelų pavyzdį – nei homoseksualizmo, nei peštynių dėl merginų – Vienintelis dalykas, dėl kurio mes, deja, pešėmės, buvo pinigai, arba tas juokingas nutikimas, kai susikivirčijom dėl žiupsnio marihuanos – mums skirstant ją į dalis peiliu, į sulenkto puslapio vidurį subyrėjo dulkės ir aš pareiškiau, kad noriu jų kiek pasiimti, o jis atrėžė: „Mūsų pradinis susitarimas neturi nieko bendro su dulkėmis!" – tada Kodis susiberia visas dulkes į kišenę ir įraudęs išdidžiai nužirglioja, aš pašoku, susidedu daiktus ir paskelbiu, kad išvažiuoju, Evelina pasišauna mane nuvežti į miestą, bet neužsiveda automobilis (tai buvo prieš daugelį metų), taigi Kodis, įraudęs, įsiutęs, susigėdęs, turi tą kledarą stumti, mes riedame San Chozės bulvaru, o Kodis už nugaros stumia mus, bet dardina automobilį ne todėl, kad tas užsivestų, o kad paauklėtų mane už gobšumą, ir man nereikėtų niekur važiuoti – Jis eina įsirėžęs į automobilio galą ir tranko jį – Tą naktį galiausiai tįsau girtas ant Melo Damlito grindų Nort Byče – Kad ir kaip būtų, mūsų problema, problema dviejų pažangiausių pasauly vyrų padermės draugų, kurie tebesipeša dėl pinigų, rodo, kaip sako Džuljenas iš Niujorko, tą faktą, kad „pinigai – vienintelis dalykas, dėl kurio pešasi sumauti kanadiečiai, kaip ir, matyt, kaimo jurgiai iš Oklahomos", o pats Džuljenas, spėju, svajose tariasi esąs kilnus škotas, kovojantis tik dėl garbės (bet aš jam sakau: „Ak, škotai, jūs pratę nešiotis spjaudalą savo laikrodžio kišenėlėje"). *Lacrimae rerum*, daiktų ašaros, aš taip visada sakau – „Mes su Kodžiu", o ne „Kodis ir aš" ar panašiai, ir mus dabar pro pasaulio naktį iš nuostabos prikandęs lūpą stebi Irvinas, jis taria: „Ak, Vakarų angelai, Dangaus bendražygiai", taip pat rašo laiškus klausdamas: „Na ką, kas naujo, kokios vizijos, kokie argumentai, kokie malonūs susitarimai", – ir taip toliau.

Tą vakarą vaikai galiausiai užmiega džipe, mat didelės tamsios girios jiems kelia baimę, aš permiegu miegmaišy prie upelio, o ryte visi išvykstame į Los Gatosą ir pažiūrime vaidinimą apie sukčių –

Nusivylęs Ronas liūdnomis akimis vis žvilgčioja į Eveliną, akivaizdu, kad jinai jį atstūmė, ji man sako (aš jos nekaltinu): „Baisu, kaip Kodis perša man žmones, aš bent jau būčiau linkusi pasirinkti pati“ (bet ji juokiasi, nes jai juokinga, kaip juokinga ir tai, kaip Kodis nerimastingai, susirūpinęs klausia savęs, ar ji iš tikrųjų to nori, o nori ji visai ko kito) – „Bent jau ne su visiškai svetimais“, – sakau dėl juoko – O ji: „Be to, man jau bloga nuo šitų sekso reikalų, jis tik apie tai ir kalba, jis ir jo draugai, visi jie, kilnuoliai, pasišovę daryti gera, tartum kokie Dievo bendradarbiai, nors galvose jiems tik subinės – štai kodėl tu man tokia atgaiva“, – priduria – „Bet ne tokia atgaiva kaip visi anie? Ei“ – Taip mes bendraujame su Evelina, esam tikri bičiuliai ir galim pasijuokti iš bet ko, netgi iš pirmojo vakaro, kai ją sutikau Denvery 1947-aisiais ir mudu šokome, o Kodis sunerimęs mus stebėjo, tikra romantiška porelė, ir kartais aš suvirpu pagalvojęs apie tą žvaigždžių paslaptį – kaipgi ji mane SUSIRAS kitame gyvenime, och – Ir tikrai tikiu, kad drauge tai bus ir mano išgelbėjimas. Laukia ilgas kelias.

25

Pats kvailas bukaprotiškas sukčiaus nušvilpimo vaidinimas – kaip vaidinimas, įvažiuojame į veiksmo vietą, aplinkui stovi tikroviškos senojo Vakarų stiliaus vežiojamosios virtuvės ir palapinės, prie įėjimo stypso didelis storas šerifas su dviem šešių kulkų revolveriais, Kodis taria: „Matai, tai dėl kolorito", bet aš esu girtas, ir kai visi pasipilame iš automobilio, prieinu prie šerifo ir imu jam pasakoti pietietišką anekdotą (iš tikrųjų tai tik vieno Erskino Koldvelo apsakymo siužetas), jis išklauso su kvaila šypsenėle arba veikiau nutaisęs budelio veido išraišką, o gal ir pietiečio konsteblio, besiklausančio jankio, mina – Taigi, suprantama, vėliau aš nustembu – kai užeiname į šaunų seną vakarietišką salūną, vaikai ima barškinti senovinį pianiną ir aš prie jų grojimo prisidedu garsiais Stravinskio akordais, bet čia prieina storulis šerifas su dviem pistoletais ir grėsmingu balsu tarsi televizijos vesternų herojus pareiškia: „Šituo pianinu groti negalima" – Aš nustebęs pasisuku į Eveliną ir sužinau, kad jis – sumautas visos šios nuosavybės šeimininkas, ir jeigu jis sako, kad negalima groti pianinu, aš neturiu jokio teisinio pagrindo paprieštarauti – Be to, jo šešiakulkiai revolveriai užtaisyti tikromis kulkomis – Šerifas išeina vaidinti savo vaidmens – O aš, kad atsiplėščiau nuo džiaugsmingo pianino trankymo drauge su vaikais ir pažvelgčiau į baisų negyvą veidą nepritarimo siaubui, pašoku ir sušunku: „Na ir velniop viską, aš išvažiuoju!", tada Kodis

palydi mane iki automobilio, tenai dar gurkšteliu baltojo portveino – „Nešdinkimės iš čia, po velnių“, – siūlau... „Kaip tik apie tai ir pagalvojau, – sako Kodis, – tiesą sakant, aš jau paprašiau vaidinimo režisieriaus, kad parvežtų Eveliną su vaikais namo, taigi dabar pat traukiam į miestą“ – „Puiku!“ – „Ir Evelinai jau pasakiau, kad mes dingstam, taigi varom.“ „Atleisk, Kodi, kad sumoviau tavo šeimos šventę“ – „Ne ne, – prieštarauja jis. – Žinai, brolau, man reikėjo čia atvažiuoti ir parodyti, koks esu geras vyrelis ir tėvelis, be to, juk žinai, aš paleistas lygtinai, taigi turiu vaizduoti pavyzdingą, bet čia nuobodybė“ – Ir kad parodytume, kokia tai nuobodybė, mes nudumiame keliu be menkiausio vargo aplenkdami šešis automobilius – „Ir aš DŽIAUGIUOSI, kad taip atsitiko, mat turėjom dingstį, chi chi, žinai, juokingas tas mūsų išsinešdinimas, kai tai atsitiko, kaip tik ieškojau dingsties, žinai, tas senas pirdžius beprotis! Žinai, jis milijonierius! Kalbėjausi su juo, su tuo besmegeniu, ir džiaukis, kad tau nereikėjo ten trainiotis laukiant vaidinimo, vyruti, o jau AUDITORIJA, vai vai, jau turbūt geriau grįžti į San Kentiną, bet štai mes kely, sūnau!“

Taigi kaip seniau mudu lekiame automobiliu palei greitkelio liniją vieni kažkur nakty, bet kur tiksliai niekas nežino, tiek to, ypač šį kartą – Balta kelio linija sminga į mūsų automobilio sparną lyg nerimastingas nekantrus elektroninis impulsas, virpantis nakty, kaip dailiai jis retkarčiais pakrypsta į vieną ar į kitą pusę, kai Kodis švelniai pasuka automobilį lenkdamas arba dėl kitos priežasties, norėdamas išvengti nelygumo ar panašiai... Ir kaip nuostabiai didžiajame Bei Šoro greitkelyje jis išplaukia iš kelio juostų ir vėl į jas įplaukia, beveik be pastangų ir visiškai nepastebimai, nepriekaištingai iš kairės ir iš dešinės lenkia įvairiausius automobilius, iš kurių į mus nukrypsta nerimo žvilgsniai, nors tik jis vienas kelyje temoka vairuoti be jokių klaidų – Kalifornijos pasaulį nuo viršaus lig apačios dengia mėlynos sutemos – Priekyje žiba Friskas – Mūsų radijas groja ritmenbliuzą, o mes atviražabtėje tyloje pakaitomis pučiame žolės suktinę, dūmodami tokias plačias savas dūmas, kad nebegalime jų išlaikyti, jei pamėgintume, tai truktų milijonus

metų ir prireiktų milijardo knygų – Per vėlu, jau per vėlu, viso to, ką mudu regėjome abu kartu ir kiekvienas atskirai, istorija pati tapo biblioteka – ir mano lentynos kyla vis aukščiau – Jos pilnos miglotų raštų arba Miglos raštų – Sąmonė susisuko visose užslėptose, visose užgrūstose užstekentose kertėse, ir nebėra kaip išsakyti savo paskutinių minčių, ką jau kalbėti apie senąsias – Didį proto genijų Kodį aš skelbiu geriausiu pasaulio rašytoju, kurį kada nors bus pažinęs pasaulis, jei jis vėl imsis plunksnos, kaip buvo ėmęsis anksčiau – Viskas taip siaubingai didinga, kad mudu abu sėdime ir dūsaujame – „Ne, jei ką ir esu parašęs, – sako jis, – tai keli laiškai Viljaminai, iš tikrųjų vos keli, ji gavo juos perrištus kaspinu, pamaniau, jei būčiau pamėginęs parašyti knygą ar ką nors panašaus, kokį prozos kūrinį, iš manęs tai būtų atimta išleidžiant, taigi rašydavau jai maždaug po tris laiškus per savaitę dvejus metus – ir bėda, žinoma, kaip jau sakiau ir kaip tu milijoną kartų girdėjai, yra ta, kad protas srūva, protas kyla aukštyn ir niekas jokiomis įmanomomis p... et, velnias, nenoriu apie tai kalbėti“ – Be to, žvilgtelėjęs į Kodį, matau, kad jis visai nė neketina tapti rašytoju, mat pats gyvenimas jam toks šventas, kad nereikia su juo nieko daugiau daryti, tik jį gyventi, o rašymas – tai tik pavėluota mintis, tik įbrėžimas paviršiuje – Bet jei jis galėtų! Jei jis galėtų! O aš štai važiuoju per Kaliforniją, už daugelio mylių nuo namų, kur palaidotas mano katinas ir sielvartauja motina – va apie ką galvoju. Aš visada didžiuojuosi, kad kažkaip gebu mylėti pasaulį – Nekęsti, kai palygini, taip paprasta – O štai dabar meilikauju sau ir nuleidęs galvą keikiu pačią kvailiausią neapykantą, kokią kada nors esu jautęs.

26

Nepaisydamas to, ką pasakė Kodis, aš puikiausiai suprantu, kad iš tikrųjų šio vakaro susitarimas toks – mudu kartu paprasčiausiai važiuojame aplankyti Bilės, kad ją pradžiugintume pažintimi su manim (kai jis jau apie mane papasakojo ir ji perskaitė mano knygas, ir taip toliau), ir Kodis, tiesą sakant, jau sutaręs su Evelina, kad mėnesį pagyvensiu pas juos Los Gatose, nakvosiu, kaip ir anksčiau, miegmaišy jų galukiemy, bet ne todėl, kad jie manęs nepageidauja savo name, o todėl, kad toks mano paties noras, be to, šiaip ar taip, miegoti po žvaigždėmis smagu ir dar aš nesimaišysiu šeimai po kojomis, kai visi atsikėlę ruošis eiti į darbą ar į mokyklą – Vidudienį jie matys, kaip aš atkėblinu iš didelio galinio kiemo ir žiovaudamas laukiu kavos – Man tinka, noriu pasakyti, kad kaip tik to ir noriu, toks mano planas – tačiau štai mes užbėgame laiptais aukštyn į Viljaminos butą ir įsiveržiame į tvarkingą nedidelę gerai įrengtą buveinę su akvariume plaukiojančia auksine žuvyte, knygomis ir keistais mažmožiais, virtuvė švari, net blizga, o štai ir pati Bilė, blondinė lenktais antakiais, visai kaip šviesiaplaukio Džuljeno, jo antakiai irgi lenkti, ir aš surinku: „Tai Džuljenas, dievaži, tai Džuljenas!“ (tuo metu jau esu girtas, nes mes, kaip senais laikais, pametėjom seną Bei Šoro autostopininką, kuris prisistatė Džo Ihnatu, ir mes jam nupirkom butelį, dar vieną pagriebiau sau, tiesą sakant, niekad nepamiršiu senio Džo Ihnato, mat jis pasisakė esąs

rusas, ir jo vardas – senovinis rusiškas, o kai aš jam surašiau mūsų vardus, jis mane patikino, kad mano vardas – taip pat senovinis rusiškas) (nors šis bretoniškas) (jis taip pat prasitarė mums, kad jį viešajame tualete be jokios priežasties ką tik sumušė jaunas negras, o Kodis aikteli ir taria man: „Buvau sutikęs tų negrų, kurie muša senius, San Kentine jie vadinasi „Stipriarankiais“, jie laikosi nuošaly ir nebendrauja su kitais kaliniais, visi negrai, ir, rodosi, vienintelis jų tikslas – mušti senus bejėgius žmones, jis nė kiek nemeluoja...“ „O kodėl jie taip daro?“ „Och, brolau, nežinau, tiesiog jų tikslas – sumušti kokį seną žmogų, kuris negali pasipriešinti, tiesiog muša jį, muša, kol tas užverčia kojas“, o pasaulio siaube, kurį galiausiai teko pažinti Kodžiui) – Taigi sėdime su Bile jos bute, už lango vėl matyti žibančios miesto šviesos, ak, *Urbi y Roma*, vėl regiu pasaulį, kokios mėlynos beprotiškos jos akys, lenkti antakiai, protingas veidas, visai kaip Džuljeno, aš vis kartoju: „Džuljenas, velniai griebtų“ ir netgi pro girtumą Kodžio akyse įžiūriu nerimastingą jaudulį – Reikalas tas, kad mudu su Bile suvirtom vienas ant kito lyg dvi tonos plytų tiesiai Kodžiui panosėj, taigi kai jis atsistoja ir pasako grįžtąs į Las Gatosą, mat norįs mažumėlę numigti prieš darbą, jau visiškai aišku, kad aš pasilieku čia, kur esu, ir ne tik šiai nakčiai, bet ir kelioms savaitėms, mėnesiams, metams.

Vargšas Kodis – Bet matote, aš jau paaiškinau, kodėl jis iš tikrųjų nesąmoningai trokšta, kad kaip tik taip ir atsitiktų, nors pats niekada to nepripažins ir vis prigalvoja dingsčių ant manęs supykti ir išvadinti šunsnukiu – Tačiau, nekalbant apie Kodį, matau, kad Bilė bus labai draugiška keista pašnekovė šią vienišą naktį ir man iš tikrųjų REIKIA pabūti su ja kurį laiką – Ir mudu su Bile, tiesą sakant, paaiškiname Kodžiui kodėl – Bet čia nėra jokių piktų minčių, nieko priešiško ar nelemto, tiesiog keistas nekaltumas, spontaniškas meilės proveržis, ir Kodis, šiaip ar taip, supranta tai geriau nei kas nors kitas, taigi jis išvažiuoja vidurnaktį, žadėdamas grįžti rytoj vakare, ir staiga aš lieku vienas su žavia moterimi, mes sėdime ant grindų tarp šūsnies knygų ir butelių parietę kojas, atsisukę vienas į kitą ir kalbamės be paliovos. Dabar, prisiminęs, koks tvarkingas,

švarus ir jaukus buvo jos butas pirmąjį vakarą, aš pajuntu skausmą ir sąžinės graužatį – Krėslas prie akvariumo su auksine žuvyte – jį aš greitai pasisavinau ir ištisą savaitę ant jo seniokiškai sėdėjau gurkšnodamas portveiną, virtuvė su išmoningai sudėliotais prieskoniais ir kiaušiniais šaldytuve, ir, kad jau apie tai kalbu, vargšas Bilės sūnelis, miegantis gražiai apstatytame galiniame kambaryje (jos mirusio vyro, kuris irgi dirbo geležinkely, vaikas), jo vardas Eliotas ir tąnakt aš jį pamačiau tik vėliau – Laikydama rankose didžiulį Kodžio laiškų iš San Kentino ryšulį ji leidžiasi samprotauti apie Kodį ir amžinybę, o aš gurkšnodamas iš butelio įstengiu tik kartoti: „Džuljenai, tu per daug kalbi! Džuljenai Džuljenai, Dieve, ir kas galėjo pagalvoti, kad aš sutiksiu moterį, panašią į Džuljeną... tu panaši į Džuljeną, bet tu ne Džuljenas, be to, tu moteris, kaip keista, po velnių" – Tiesą sakant, jau tenka mane girtą nuvilkti į lovą – Tačiau tik kai mudu pirmąsyk šauniai pasimylėjome, aš supratau, kad viskas, ką sakė Kodis, yra visiška tiesa – Bet svarbiausia, kad nors Bilė atrodė kaip Džuljenas ir taip toliau, nors saugojo didelę, kaspinu perrištą Kodžio liūdnų abstrakčių laiškų apie karmą šūsnį ir rytais išeidavo į mados agentūrą uždirbti savo šimtinės per savaitę, ji turėjo patį muzikaliausią gražų ir liūdną balsą, kokį kada nors buvau girdėjęs. Iš tikrųjų ji kalba kvailokus dalykus, mat galų gale jos išprusimas grįstas tikra kalifornietiška isterija, šiuo atžvilgiu ji panėši į ankstesnę Kodžio meilužę Rozmari – ši taip pat yra liesa, šviesiaplaukė, pamišusi ir šneka abstrakčiai (tarkime, sako: „Maniau, kad galiu kaip nors sušvelninti prieštarą tarp imanentinės ir universaliosios etikos, man rodės, jog šis prieštaravimas – mano problema, ir mėginau su ja susidoroti padedama terapijos, kaip antai tardama, kad evoliucija presuponuoja involiuciją ir panašiai), aš atsidūstu, bet retkarčiais Bilė pasako ir ką nors įdomaus, pavyzdžiui: „Kai Kodis buvo kalėjime, mano svarbiausias užsiėmimas buvo melstis už jį, melsdavausi visą dieną, taip pat kas vakarą truputį melsdavomės ir kartu – nuo devintos iki devynių minučių po devintos, bet dabar jis jau laisvėje ir vyksta kažkas kita, tik nesu tikra, kas... bet žinau, kad kai tam tikru atžvilgiu peržengiame laiko

ribas, prisidedame prie sąmyšio, o kitais atžvilgiais netgi nespėjam su laiku...“) – Bet taip pat ji mala visokiausią man nerūpintį ir neįdomų mėšlą apie kanalus, apie tai, kad žmonės yra arba uždari, arba atviri kanalai, o Kodis – tai didelis atviras kanalas, liejantis į dangų visą savo šventą užsidegimą, dabar iš tikrųjų nebeatmenu, ji kalba apie likimus, atodūsius, pasaulio stogus, kai jie sulaikę kvėpavimą mėgina paaiškinti tikras kvailystes, į jų vargšes galvas šviečia žvaigždės – Ir visuose laiškuose jai (dirsteliu į juos) kalbama apie tai, kaip jie susitiko ir jų sielos susidūrė šioje dimensijoje dėl neišpildytos karmos kitoje planetoje ir kitame matmeny, ir dabar jie turi būti pasirengę prisiimti šią didžią atsakomybę, kad atitiktų šiokį ar tokį matą, net nenoriu leistis į tokias kalbas – Nes aišku dar ir tai, kad kai Viljamina kalba su manimi, man be galo nuobodu, mane domina tik liūdna jos balso muzika ir keista aplinkybė (manau, taip pat karminė), kad ji panaši į vargšą Džuljeną.

Svarbiausia – jos balsas – Ji kalba sudaužyta širdimi... Jos balsas skamba trūkčiojamai it liutnia iš prarastos širdies ir melodingai lyg atokioj giraitėj, kartais jo beveik negali ištverti, tarsi naktiniame klube dainuotų kažkoks fantastiškas futuristinis dainininkas Džeris Souternas – Las Vegase prožektoriaus šviesoje žengia prie mikrofono, bet jam nė nereikia dainuoti, jisai vien kalbėdamas priverčia vyrus dūsauti, o moteris, manau, stebėtis (jei moteris apskritai kada nors stebisi)... Tad kai ji mėgina man paaiškinti visas tas nesąmones (savo, Kodžio ir jo naujo bičiulio Perio, ketinančio atvažiuoti kitą dieną, filosofiją), aš tik sėdžiu, žaviuosi ir stebeiliju į jos lūpas, svarstydamas, iš kur ir kodėl randasi grožis – Ir galiausiai mes šauniai pasimylime – Mažoji šviesiaplaukė gerai išmano visas mylėjimosi subtilybes ir rodo švelnią atjautą, netgi turi jos per virš, mat auštant mudu jau ketiname susituokti ir po savaitės skristi į Meksiką – Iš tikrųjų dabar taip ir regiu – keturlypė santuoka su Kodžiu ir Evelina.

Mat ji – didelė Evelinos priešė – Bilė nesitenkina tik tuo, kad yra Kodžio meilužė ir dvasios atgaiva, ji nori paimti viršų, paguldyti Eveliną ant menčių ir amžiams paveržti Kodį, siekdama šio tikslo

Bilė netgi leidosi į neturintį ateities dangišką didį meilės nuotykį su seniu Džeku (tokiu pat senu) – Nėra didelio skirtumo tarp jos ir Evelinos, kai jodvi kalba apie Kodį, tik Evelinos kalbos man visuomet kerimai įdomios – o Bilė kelia nuobodulį, nors, žinoma, aš jai to nesakau – Evelina vis dar nugalėtoja, ir man įdomu, ką mano Kodis.

Ak tos pergalės, nesėkmės ir moterų, blondinių, gudrybės, ir visa tai vyksta didžiame magiškame gandharvų mieste San Fransiske, ir štai aš vienas ant magiško kilimo su viena jų, valio, iš pradžių tai, žinoma, didi puota, didis akinantis naujos patirties proveržis – Ir nė nesvajoju, kas bus toliau – Su liūdna muzikalia Bile glėby ir mano vardas dabar Bilis, Bilė ir Bilis susikibę rankom, ak nuostabu, ir Kodis tam tikru atžvilgiu davė sutikimą, mudu klajojame po švelnius Čingischano meilės ir vilties debesis, ir pamišėlis tas, kuris niekada to nedarė – Juk naujas meilės nuotykis visad atneša viltį, visad vainikuoja iracionalią mirtingą vienatvę, už tai, ką patyriau (tą gyvatės pavidalo siaubą) giliai įkvėpęs mirtiną joduoto oro gurkšnį Big Suro paplūdimy, dabar atlyginta, ši patirtis dabar pašlovinta ir iškelta it šventa urna į dangų, pakako vien nusimesti drabužius ir nenusakomai nervingame, liūdname meilės smagume susijungti protams bei kūnams... Neleiskite seniems atsilikėliams tvirtinti, kad yra kitaip, be to, niekas niekad pasauly nė neišdrįs aprašyti tikrosios meilės istorijos, baisu, mes turime tenkintis penkiasdešimčia procentų neišbaigta literatūra ir dramomis – Mudu gulime lūpos prie lūpų, bučinys prie bučinio intymioje tamsoje, strėnos prie strėnų, pasidavę neįtikėtinai saldybei, tokiai tolimai mūsų baisioms protinėms abstrakcijoms, kad imi svarstyti, kodėl žmonės priskyrė Dievui antiseksualumą – Visam plačiajam pasauly po apsauginėmis grotelėmis, po užverstais sąvartynais slypi slapta pogrindinė beprotiško geismo tiesa, apie ją niekada nekalbama laikraščiuose, ji trūkčiojama intonacija lyg nuospauda aprašyta rašytojų ir su apsimestiniu išmanymu nutapyta dailininkų, ak, tiesiog klausykitės Vagnerio „Tristano ir Izoldos“ ir vaizduokitės jį su jo mylima nuoga gražuole Bavarijos laukuose po rudens lapais.

Kaip viskas keista, tai, kas nutiko per pastarąsias savaites, tąsymasis pirmyn atgal, mano skausmas mieste ir Sure, viskas taip racionaliai susikrovė, susidėjo lyg kokia didelė konstrukcija, ant jos iškilo tramplinas, ir aš nuo jo nerangiai nėriau į Bilės sielą, taigi kuo čia skųstis? Vidurnaktį ji man atneša mažą ketverių metų berniuką, kad parodytų savo sūnelio dvasios grožį – Tai vienas paslaptingiausių žmonių, kokių kada nors esu sutikęs – Jis turi labai gražias dideles drėgnas rudas akis ir nekenčia visų, kurie prisiartina prie jo motinos, jis be perstogės jos klausinėja: „O kodėl tu su juo būni? O kodėl jis čia? O kas jis toks?" arba „O kodėl už lango tamsu?", arba „O kodėl vakar švietė saulė?" ir panašiai, jis tiesiog klausinėja apie viską iš eilės, o ji su begaliniu malonumu ir kantrumu atsakinėja, tada aš tariu: „Ar jis tau neįkyri šitais savo klausimais? Tegu geriau sau niūniuoja ir kvailioja, kaip dera mažam vaikui, o dabar štai rangosi tau ant kelių ir VISKO klausinėja, klausyk, kodėl jam tiesiog nepadainavus?" – Į tai ji: „Atsakau jam todėl, kad galiu nesulaukti kito klausimo, viskas, ko jis manęs klausia ir ką man sako, yra svarbu, nes susiję su absoliutu, kurio man galbūt trūksta" – „Ką tu vadini absoliutu?" – „Tu juk pats sakei, kad viskas yra absoliutas", – ir ji, žinoma, teisi, o aš suvokiu, kad savo purvina siela jau pavydžiu Eliotui.

27

Manau, nakties paklotė – vieta aimanuojančiai šlovingai dieviškai meilei, bet kartu tai mažumėlę nuobodu, ir mudu juokiamės aptardami šį faktą – Pirmą naktį nesumerkiam akių iki pat aušros, šnekučiuojamės apie viską, kas rašoma knygose, iki smulkmenų išnarstome Kodžio gyvenimą, iki smulkmenų manąjį, iki smulkmenų Bilės, iki smulkmenų Evelinos, tada grįžtame prie knygų, imamės filosofijų, religijų ir absoliuto, o galiausiai aš šnabždu eiles... Vargšelė ryte turi keltis ir eiti į darbą, o aš lieku knarkti girtas... Bet ji pagamina gardžius pusryčius ir nuveda Eliotą pas dieninę auklę, o aš nubundu pirmą dienos vienas, trukteliu vyno ir su knyga įlipu į karštą vonią – Vis skamba telefonas, visi nuo Monsanto iki Fagano, nuo Maklyro iki Mėnulio žmogaus* kažkaip išsiaiškino, kur aš esu ir kokiu numeriu man galima prisiskambinti, nors nė vienas niekad nepažinojo Bilės ir net akyse jos nėsyk neregėjo – Pašiurpstu pagalvojęs, kaip pasius Kodis, kad jo slaptas gyvenimas pasidarė toks viešas.

Bet štai ateina Peris – Kaip ir mane, Perį su Kodžiu sieja toks pats keistas broliškas ryšys, dėl kurio jis – visų Kodžio merginų draugas ir kartais meilužis... Ir aš nutuokiu kodėl – Jis labai panašus į mane, tik yra jaunas, ir atrodo taip, kaip aš atrodžiau tada, kai mes

* Tikriausiai turimas omeny bulvarinės literatūros žurnalo *Dešimt detektyvo asų* (*Ten Detective Aces*) herojus (orig. *The Moon Man*).

pirmąkart susitikome su Kodžiu, nors reikalas ne visai tas, šis vyrukas – tai audringa, prarasta, vėtyta ir mėtyta siela, ką tik paleista iš Soledado valstybinio kalėjimo, kur sėdėjo už mėginimą apiplėšti, berniukiško veido ir juodų užkritusių ant kaktos plaukų, bet galingų raumeningų rankų, kuriomis, kaip regiu, galėtų žmogų per pusę perlaužti – Ir pavardė jo keista – Peris Iterbaidas, ir aš nieko nelaukdamas sakau: „Žinau, tu baskas“ – „Baskas? Iš tikrųjų? Niekad nebūčiau pagalvojęs. Paskambinkim mano motinai tarpmiestiniu į Jutą, pasakysim!“ – Taigi skambina savo motinai į tokią tolybę Bilės sąskaita, ir štai aš su buteliu vyno vienoje rankoje ir nuorūka burnoje kalbuosi su buvusio kalinio basko motina, gyvenančia Jutoje, ir tvirtu balsu ją įtikinėju: „Taip, manau, tai baskiška pavardė“ – Ji klausia: „Ei, ką sakot, kas jūs toks?“ – O Peris šypsosi baisiausiai patenkintas – Labai keistas vyrukas – Tiesą sakant, tik labai seniai savo, kaip literato, gyvenime buvau sutikęs tokį tikrą kietą *hombre**, ragavusį kalėjimo, plieninių rankų, karštligiškų pažiūrų, kurios kelia baimę vyriausybėms ir priverčia išbalti valdininkus, štai kodėl jie, tokio tipo žmonės, visad laikomi kalėjimuose – Taip, tačiau tokio tipo žmonių kaip tik ir prireikia šaliai, kai koks nors senstantis valdytojas sumano pradėti dar vieną karelį – Iš tikrųjų pavojingas personažas tasai Peris, mat nors ir vertinu jo poetišką sielą ir panašiai, žvelgdamas į jį suprantu, kad dėl idėjos ar dėl meilės jis tikriausiai galėtų ką nors susprogdinti, užmušti.

Jo draugužiai skambina į Bilės duris, rodos, visi žino, kad aš čia, jie užeina, kažkokie negrai anarchistai, buvę kaliniai, lyg kokia gauja, tariu sau – Tartum karštakraujų išminčių šutvė, negrai – energingi, pašėlę, intelektualūs, bet visi turi stiprias raumeningas rankas ir gali pasigirti įrašais apie teistumą, bet kalba taip, lyg nuo jų žodžių priklausytų patsai pasaulio likimas – Sunku paaiškinti (bet pamėginsiu). Svarstau, ar tik Bilė ir jos šutvė, tauškianti apie šiokius ir anokius pramanytus dvasinius dalykus, nebus paprasčiausiai kokia didelė slapta sukčių komanda, bet pamenu, kad dar San Fransiske pajutau virš tam tikrų visuomenės sluoksnių stogų

* „Bičas“ (isp. sleng.).

tvyrant kažkokią efemerišką isteriją, kuri visada veda prie savižudybių ir luošinimosi... O aš tarp šių keistų energingų nusikaltėlių širdies jaudintojų – tik nekaltas paklydęs mėgėjas pamedituoti, „nemokša“ – Tiesą sakant, tai man primena vieną košmarą, kurį susapnavau prieš pat atvažiuodamas į Pakrantę, sapnuoju, kad grįžau į San Fransiską, bet čia vyksta kažkas keisto – visame mieste mirtina tyla, žmonės, spaustuvininkai, tarnautojai, dažytojai tyliai stypso prie antro aukšto langų ir žvelgia į tuščias San Fransisko gatves, retkarčiais apačioje praeina vienas kitas bitnikas, taip pat tylomis, juos stebi, bet ne tik valdžia, o visi, atrodo, kad bitnikams palikta visa gatvių sistema, tačiau niekas nieko nesako, ir šioje spengiančioje tyloje aš savaeige platforma nuvažiuoju tiesiai į miesto centrą, paskui privažiuoju fermas, kur moteriškė, laikanti vištų ūkį, pakviečia mane dėtis prie jos ir gyventi kartu... Nedidelė platforma tykiai rieda, o žmonės žiūri pro langus, sustoję grupėmis ir pasisukę profiliu, lyg senuose van Deiko paveiksluose, energingi, įtartini, įsimintini – Man šitai primena Bilės reikalus, bet aš reikšmingomis laikau tik savo paties proto koncepcijas, taigi tai, kas, mano manymu, vyksta, šiaip ar taip, tikriausiai nesusiję su tikrove – Tačiau šie įvykiai irgi byloja apie artėjančią beprotybę Big Sure.

28

Keista – Peris Iterbaidas pačią pirmąją dieną, kai Bilė darbe ir mes ką tik paskambinom jo motinai, kviečia mane važiuoti drauge aplankyti vieno JAV kariuomenės generolo – „O kam? Ir kodėl tie visi generolai spokso pro tylius langus?“ – klausiu, bet Perio niekas nestebina – „Važiuojam ten, nes noriu, kad įsikirstum į pačias gražiausias merginas, kokias kada nors esame matę“ – ir mes imam taksi – Tačiau „gražiosios merginos“ pasirodo esančios aštuonerių, devynerių ir dešimties metų amžiaus, tai generolo dukterys ar net pusseserės, o gal šalimais gyvenančio kito keisto generolo dukros, bet čia yra ir jų motina, taip pat galiniame kambary žaidžia berniukai, su mumis ir Eliotas – jį visą kelią ant pečių nešė Peris – Pažvelgiu į Perį, šis sako: „Norėjau, kad pamatytum pačias gražiausias subines mieste“, ir aš suvokiu, kad jis pavojingas ligonis – Paskui jis taria: „Matai tą gražuolę? – tai dešimtmetė generolo (jo dar nėra namie) duktė su „arklio uodegos“ šukuosena, – dabar pat ją pagrobsiu“, – jis paima ją už rankos ir jiedu išeina kokiai valandai į gatvę, o aš tuo tarpu sėdžiu, geriu ir kalbuosi su motina – Kažkokia neįtikėtina konspiracija, kad galutinai išvestų mane iš proto – Motina mandagi, kaip įprasta – Grįžta namo generolas, didelis, raukšlėto veido, plikagalvis, ir atsiveda geriausią savo draugą, fotografą, vardu Šy, tai liesas, tvarkingai susišukavęs, gerai apsirengęs paprastas komercinis fotografas iš miesto centro – Aš

nieko nesuprantu – Bet staiga kitame kambary pravirksta Eliotas, puolu tenai ir matau, kad tiedu berniukai jam trinktelėjo ar panašiai, nes jis kažkaip prasižengė, taigi pabaru juos ir kaip Peris parsinešu Eliotą ant pečių į svetainę, bet tas nori tuoj pat nulipti ant žemės, jis net nesėdi man ant kelių, tiesą sakant jis manęs be galo nekenčia – Apimtas nevilties paskambinu Bilei į agentūrą ir ji sako, kad tuojau baigs darbą ir atvažiuos mūsų paimti, ir priduria: „O kaip šiandien Peris?“ – „Jis grobia mergaites, gražuoles, anot jo, jis ketina vesti dešimtmetes mergaites su „arklio uodegom“ – „Toks jau jis yra, pasistenk į jį įsikirsti“ – Melodingas liūdnas jos balsas per telefoną.

Atkreipiu savo vargamą iškankintą dėmesį į generolą – jis pasakoja, kad per Antrąjį pasaulinį karą buvo antifašistas ir kovėsi su maki*, taip pat kovojo išvien su Ramiojo vandenyno Pietų pakrantės partizanais ir žino vieną geriausių restoranų San Fransiske, į kurį visi galim nuvažiuoti paūžti, tai filipiniečių restoranas šalia kinų kvartalo, aš sakau okei, puiku – Ir jis duoda man dar išgerti – Žvelgdamas į įdomų airišką fotografo Šy veidą surinku: „Gali mane nufotografuoti kada tik panorėjęs“, o jis piktai atkerta: „Tik ne dėl propagandos, tebūna bet kas, išskyrus propagandą“ – „Ką po velniais tu turi omeny sakydamas „propaganda“? Aš neturiu nieko bendro su propaganda“ (čia tarpdury pasirodo Peris su Pupu, įsikibusia jam į ranką, jiedu buvo nuėję patyrinėti gatvės ir atsinešė kokakolos), ir tada suprantu, kad kiekvienas gyvena sau tykiai, tik aš vienas pamišęs. Tiesą sakant, trokštu, kad šalia būtų senis Kodis ir viską man paaiškintų, tačiau netrukus išaiškėja, kad net ir Kodis negalėtų nieko paaiškinti, aš rimtai pradedu kraustytis iš proto, kaip išprotėjo *Požemių*** Airina, nors dar nesu to iki galo įsisąmoninęs... Pradedu įžvelgti intrigą kiekvienoje paprastoje eilutėje – Be to, „generolas“ dar labiau mane nugąsdina pavirsdamas keistu, turtingu, gerai apsirengusiu civiliu, jis nė nepasivargina padėti man apmokėti sąskaitas už filipinietiškus pietus, suvalgytus restorane drauge su

* Prancūzijos pasipriešinimo sąjūdžio partizanų būriai (pranc. *Maquis*).

** Autorius turi omeny savo romaną *Požemiai* (*The Subterraneans*).

atvažiavusia čia Bile, o ir pats restoranas man rodosi keistas, ypač dėl didelės vulgarios pamišusios storalūpės murzinos jaunos filipinietės, kuri sėdi viena restorano gale, nepadoriai šlamščia maistą ir įžūliai spokso į mus tarsi sakydama: „Atsikruškit, valgau kaip noriu", ji taško į visas puses padažą ir nebesuprantu, kas vyksta – Juk kaip tik generolas pakvietė pietų, o už visus turiu mokėti aš: už jį, už Šy, už Perį, už Bilę, už Eliotą, už save, už kitus, mano akių obuoliuose virpa apokaliptinė beprotybė ir šioje apokalipsėje, kurią jie patys sukūrė San Fransisko tyloje, man ima tirpti pinigai.

Trokštu pasislėpti ir išsiverkti ant Evelinos rankų, bet galiausiai įsikniaubiu į Bilės rankas, ir štai ji vėl, antrą vakarą iš eilės aiškina savo dvasines idėjas – „O kaip Peris? Ką jis galvoja? Ir kas tas keistas generolas? Kas jūs tokie, šutvė komunistų?"

29

Mažylis nenori miegoti savo lovelėje, atšleivoja ir žiūri, kaip mudu mylimės ant lovos, bet Bilė taria: „Nieko baisaus, tegu mokosi, kaip kitaip jis išmoks?“ – Man gėda, bet kadangi Bilė čia ir jinai jo motina, turiu nesukęs dėl to galvos tęsti... Dar toks nelemtas dalykas – Vieną akimirką mus stebinčiam vaikui iš burnos nutįsta ilga seilė ir aš sušunku: „Bile, pažiūrėk į jį, negerai, kad jis žiūri“, o ji vėl: „Jo valia, ko norėti, jo valioje netgi mes.“ – „Bet negražu taip elgtis su vaiku, kodėl gi jis nemiega?“ – „Jis nenori miegoti, nori būti su mumis“ – „Uch“, – ir aš suprantu, kad Bilė pamišusi, o aš nesu toks beprotis, koks tariausi esąs, bet kažkas negerai – Jaučiu, kaip man iš po kojų slysta žemė – dar ir dėl to, kad visą kitą savaitę sėdžiu ant to paties krėslo prie akvariumo su auksine žuvele ir kažin kuo susirūpinęs kaip automatas tuštinu vieną butelį portveino po kito. Į svečius užsuka Monsantas, Maklyras, Faganas, visi jie aplanko mane, užbėgę laiptais viršun, ir mes kalbėdamiesi leidžiame ilgas girtuokliškas dienas, o aš jau, rodos, išvis nenulipu nuo to krėslo, nebepasineriu į malonią šiltą vonią su knyga – O vakarais namo grįžta Bilė ir mudu vėl puolame mylėtis – it monstrai, kurie neišmano ką daugiau veikti, tuo metu mano sąmonė jau pernelyg miglota, kad suvokčiau, kas aplinkui dedasi, nors ji mane tikina, esą viskas gerai, o Kodis suvis kažkur pranykęs – Aš jam paskambinu ir klausiu: „Ar neketini grįžti manęs pasiimti?“ – „Taip taip

taip, po kelių dienų, pabūk ten" – galbūt jis nori, kad suprasčiau, kas vyksta, taigi surengė man sunku išmėginimą ir žiūri, ką aš apie tai pasakysiu, nes pats yra patyręs išmėginimą.

Tiesą sakant, visas pasaulis kraustosi iš proto. Perio apsilankymai mane gąsdina – imu manyti, kad jis vienas tų „stipriarankių", kurie muša senius, žiūriu į jį su atsargumu – Visą laiką jis vaikštinėja pirmyn atgal taukšdamas: „Vyruti, argi tavęs netraukia tie saldūs maži užpakaliukai? Koks skirtumas, kiek moteriai metų – devyneri ar devyniolika, pažvelk, kaip kruta jų „arklio uodegos", kai jos eina judindamos savo uodegytes." – „Ar esi kada nors kokią pagrobęs?" – „Pasibaigė tavo vynas, nubėgsiu, atnešiu dar, o gal tu labiau nori žolės ar ko? Kas tau?" – „Aš nesuprantu, kas dedas aplink." – „Tikriausiai per daug geri. Kodis man sakė, kad tu žūsti, nedaryk taip." – „Bet kas gi vyksta?" – „Kam čia rūpi, biče, mes kaifuojam nuo meilės ir stengiamės gyventi diena dienon neprarasdami savigarbos, o visi tie atsilikėliai mėgina mus sumenkinti." – „Kas tokie?" – „ATSILIKĖLIAI, nori MUS sumenkinti... mes norim džiaugtis gyvenimu, skrieti per naktį, sakykim, kai būsim Los Andžele aš tau parodysiu patį beprotiškiausią dalykėlį, ten turiu draugų" (apgirtusiu protu aš jau suplanavau grandiozinę kelionę su Bile, Eliotu ir Periu į Meksiką, bet pakeliui ketiname sustoti Los Andžele ir pasimatyti su viena turtinga moteriške, Perio pažįstama, ji turi duoti jam pinigų, o jei neduos, jis ir taip jų gaus, be to, kaip jau sakiau, mudu su Bile rengiamės ten susituokti) – Beprotiškiausia savaitė mano gyvenime.

Bilė vakare sako: „Tau neramu, kad gal aš negaliu už tavęs tekėti, bet, aišku, mes galim susituokti, ir Kodis to nori, aš pakalbėsiu su tavo motina ir ji mane pamils, aš jai būsiu reikalinga, Džekai! – staiga ji surinka sielvartingu melodingu balsu (mat aš ką tik pasakiau: „Ak, Bile, susiieškok tikrą vyrą ir tekėk už jo") – tu mano paskutinė viltis ištekėti už TIKRO VYRO!" – „Ką tu vadini tikru vyru, argi nematai, kad aš pamišėlis?" – „Tu pamišėlis, bet kartu ir mano paskutinė viltis rasti bendrą kalbą su tikru vyru" – „O kaip Kodis?" – „Kodis niekada nepaliks Evelinos" – Labai keista – Ir dar – aš to nesuprantu.

30

Bet suprantu, kad vieną keistą dieną galiausiai manęs aplankyti ateina vienas Benas Faganas, jis atsineša vyno, papsi pypkę ir taria: „Džekai, tau reikia pamiegoti, ar matei, kad tuoj iškris krėslo dugnas, sakei, sėdi jame dienų dienas?“ – Aš atsiklaupiu ant žemės, pažiūriu ir, dievaži, jis sako tiesą, matau styrančias spyruokles – „Kiek laiko tu išsėdėjai tame krėsle?“ – „Sėdžiu kiekvieną dieną laukdamas, kol grįš namo Bilė, ir visą dieną šnekuosi su Periu ir kitais... Dieve, eikim laukan ir pasėdėkim parke“, – priduriu – Bėgančių dienų migloje pasirodė ir Maklyras, atėjo vieną užmirštą dieną, tada, jam vien tarp kita ko užsiminus, neva galbūt galėčiau jam padėti išleisti savo knygą Paryžiuje, aš pašoku ir surenku tarptautinį Paryžiaus numerį – skambinu Klodui Galimarui, bet aiškiai prisiskambinu tik jo liokajui kažkokiame Paryžiaus priemiestyje ir kitame laido gale išgirstu idiotišką kikenimą – „Ar čia namai, *c'est le chez eux de Monsieur Gallimard?* – Kikenimas – *„Ou est Monsieur Gallimard?*“ – Kikenimas – Labai keistas pokalbis telefonu – O Maklyras kantriai laukiai, vildamasis išleisti savo „Tamsiai rudą“ – Taigi, apimtas beprotiško įsiūčio priepuolio, paskambinu į Londoną, noriu pasikalbėti su savo senu bičiuliu Lajoneliu, tiesiog šiaip, be jokios priežasties, galiausiai jis atsiliepia iš namų ir taria: „Tu skambini man iš San Fransisko? Bet kodėl?“ – Į tai jam tegaliu atsakyti kikenimu, kaip tasai liokajus (ir šitai, žinoma, tik dar la-

biau paaštrina mano beprotybę – kodėl gi tarptautinis skambutis į Paryžių leidėjui turėtų baigtis kikenimu, o tarptautinis skambutis į Londoną – draugo įniršiu?) – Taigi Faganas supranta, kad mano beprotybė jau lipa per kraštus ir kad man būtina pamiegoti – „Tuoj atkimšim buteliuką!“ – surinku – Bet galiausiai atsitinka taip, kad jisai sėdi parke ant žolės ir nuo vidudienio iki šeštos valandos vakaro papsi pypkę, o aš tuo metu išsekęs pučiu į akį šalia, butelis pūpso neatkimštas, retsykiais vis prabundu ir paklausiu, kur esąs, ir, dievaži, jaučiuosi patekęs į rojų, kur Benas Faganas sergi žmones ir mane.

Nubudęs šeštą valandą vakaro, jau temstant, tariu Benui: „Ak, Benai, atleisk, sugadinau mudviem dieną šitaip užmigęs“, o jis atsako: „Tau reikėjo pamiegoti, juk sakiau“ – „Ir nori pasakyti, kad štai taip išsėdėjai visą dieną?“ – „Stebėjau netikėtus įvykius, – taria jis, – sakykim, štai iš anų krūmų, rodos, sklinda bakchanalijos garsai“, – aš apsidairau ir išgirstu atokiuose parko krūmuose šūkaujant ir spygaujant vaikus, – „Ką jie ten daro?“ – „Nežinau, be to, nemažai keistų žmonių čia praėjo“ – „Kiek laiko aš miegojau?“ – „Visą amžinybę“ – „Atleisk“ – „Kam gi atsiprašinėti, aš vis viena tave myliu“ – „Ar knarkiau?“ – „Tu knarkei visą dieną, o aš čia visą dieną sėdėjau“ – „Kokia graži diena!“ – „Taip, gražios dienos būta“ – „Kaip keista“ – „Taip, keista, bet kartu ir nekeista, tu paprasčiausiai pavargai“ – „Ką manai apie Bilę?“ – Jis sukikena įsikandęs pypkę: „O ką tikiesi iš manęs išgirsti? Kad tau į koją įkando varlė?“ – „O kodėl tau ant kaktos deimantas?“ – „Nėra jokio deimanto ant mano kaktos, velniai griebtų, ir liaukis savivaliavęs su sąvokomis“, – suriaumoja jis – „Bet ką gi aš darau?“ – „Liausies galvojęs apie save ar ne? Tiesiog plauk su pasauliu“ – „O pasaulis plaukė pro parką?“ – „Visą dieną, tau derėjo tai pamatyti, surūkiau visą pakelį „Edgewood“ tabako, labai keistos dienelės būta“ – „Ar kremties, kad nepakalbėjau su tavimi?“ – „Nė kiek, aš netgi džiaugiuos, bet mums metas grįžti, – ir priduria: – Bilė jau greitai pareis iš darbo“ – „Ak, Benai, ak, Saulėgrąža“ – „Ak, mėšlas“, – taria jis – „Keista“ – „Niekas ir nesiginčija“ – „Nesuprantu“ – „Nesuk dėl to

galvos" – „Hmm, šventa vieta, liūdna vieta, gyvenimas – tai liūdna vieta" – „Visos sąmoningos būtybės tai supranta", – nukerta jis rūsčiai – Bendžaminas – mano tikrasis dzeno mokytojas, didesnis už mūsų visus Džordžus ir Arturus – „Benai, rodosi, aš kraustausi iš proto" – „Tu man tai sakei 1955-aisiais" – „Taip, bet mano smegenys minkštėja nuo gėrimo, gėrimo, gėrimo" – „Tau reikia tik gero puodelio arbatos, pasakyčiau, jeigu nežinočiau, jog esi pernelyg pamišęs, kad suprastum, koks tu iš tikrųjų esi pamišęs" – „Bet kodėl? Kas gi vyksta?" – „Ar nuvažiavai tris tūkstančius mylių, kad tai išsiaiškintum?" – „Tris tūkstančius mylių nuo kurios vietos skaičiuojant galų gale? Nuo to paties seno girtuoklio savęs" – „Nieko baisaus, viskas įmanoma, netgi Nyčė tai žinojo" – „Seniui Nyčei viskas buvo gerai" – „Išskyrus tai, kad tas irgi išsikraustė iš proto" – „Ar manai, kad aš kraustausi iš proto?" – „Cho cho cho" (juokias iš širdies) – „Ką tai reiškia, tu iš manęs juokiesi?" – „Niekas iš tavęs nesijuokia, nesikarščiuok" – „Ką dabar veiksim?" – „Nueikim į aną muziejų" – Anapus parko vejos stovi kažkoks muziejus, taigi aš svirduliuodamas atsistoju ir su seniu Benu nupėdinu per liūdną žolę, kažkurią akimirką uždedu jam ant peties ranką ir atsišlieju į jį – „Ar tu vampyras?" – klausiu – „Aišku, kodėl gi ne?" – „Man patinka vampyrai, kurie leidžia pamiegoti" – „Dulūzai, tam tikru atžvilgiu išgerti tau į naudą, nes blaivus tu save baisiai ėdi" – „Šneki kaip Džuljenas" – „Nepažįstu Džuljeno, bet suprantu, kad Bilė į jį panaši, tu vis kartojai tai, kol užmigai" – „O kas nutiko, kol miegojau?" – „Och, pro šalį ėjo žmonės, vaikščiojo pirmyn atgal, leidosi saulė, kol pagaliau nusileido ir dabar, kaip regi, jos beveik nematyti, ko gi tu nori, tik pasakyk ir gausi" – „Ką gi, aš noriu saldaus išganymo" – „O kodėl manai, kad išganymas turėtų būti saldus? Gal jis rūgštus?" – „Rūgštu man burnoje" – „Galbūt tavo burna pernelyg didelė arba pernelyg maža, išganymas skirtas mažiems kačiukams, bet tik kuriam laikui" – „Ar šiandien matei mažų kačiukų?" – „Žinoma, šimtai jų tave aplankė, kol tu miegojai" – „Iš tikrųjų?" – „Aišku, argi nežinojai, kad buvai išganytas?" – „Nagi nagi!" – „Vienas jų, toks didžiulis, riaumojo kaip liūtas, turėjo di-

delį drėgną snukį ir tave pabučiavo, o tu pasakei: „Ak!“ – „Kas tai per muziejus?“ – „Užeikim ir sužinosim“ – Štai koks tas Benas, jis irgi nenutuokia, kas vyksta, bet, rodos, bent jau tikisi išsiaiškinti – Tačiau muziejus uždarytas – Mes stovime ant laiptų ir žiūrime į užrakintas duris – „Ei, – tariu, – pilis uždaryta.“ Taigi mudu su Benu Faganu paėmę vienas kitą už parankės raudonuojant saulėlydžiui iš lėto liūdnai lipame laiptais žemyn – it du vienuoliai, žengiantys Kioto esplanada (kaip aš įsivaizduoju Kiotą), ir staiga abu laimingi nusišypsome.

Aš jaučiuosi gerai, nes pamiegojau, bet daugiausia dėl to, kad senis (mano amžiaus) Benas kažkaip mane palaimino visą dieną sergėdamas mano miegą, ir štai dabar ištartais keliais kvailais žodžiais – Susikibę už parankės mes tylomis nulipame – Tai vienintelė rami mano diena Kalifornijoje, išskyrus vienatvę miške, taip jam ir pasakau, o jis: „Na, o kas gi sako, kad nebuvai vienas dabar?“ – ir aš pajuntu, kokia vaiduokliška yra būtis, nors savo rankomis lyčiu šį didelį išsipūtusį kūną, ir tariu: „Iš tikrųjų tu – niekingas vaiduoklis, tempiantis savo trumpalaikę sunkią kūno griuveną“ – „Aš nieko nesakiau“ – nusijuokia Benas – „Kad ir ką aš sakyčiau, Benai, nekreipk dėmesio, aš juk tik kvailys“ – „O 1957-aisiais ant žolės, prisigėręs viskio skelbeisi esąs didžiausias mąstytojas pasauly“ – „Tai buvo prieš man užmingant ir pabundant: dabar supratau, kad esu niekam tikęs ir dėl to jaučiuosi laisvas“ – „Net ir niekam tikęs tu nesi laisvas, geriau liaukis apie tai galvojęs, štai ir viskas“ – „Smagu, kad aplankei mane šiandien, maniau, numirsiu“... „Pats dėl visko kaltas“... „Ir ką mes darysim su savo gyvenimais?“ – „Och, – taria jis, – nežinau, tiesiog stebėkim, manau“ – „Ar tu manęs nekenti?.. gerai, ar aš tau patinku?.. gerai, kaip viskas apskritai yra?“ – „Apskritai viskas gerai kvadratu“ – „Ar tave kas pastaruoju metu užkerėjo?“ – „Taip, su kartoniniais žaislais“ – „Su kartoniniais žaislais?“ – klausiu – „Na, žinai, statomi kartoniniai namai ir į juos sukišami žmonės, ir patys žmonės kartoniniai, o magai priverčia negyvus kūnus trūkčioti ir šie neša vandenį į mėnulį, o mėnulio keista ausis, ir panašiai, taigi man viskas gerai, liurbi“ – „Okei.“

31

Taigi štai kaip, kai ima temti stoviu viena ranka atsirėmęs į užuolaidą ant lango ir žvelgiu į gatvę, o Faganas žingsniuoja apačioje į autobusų stotelę prie kampo, jis vilki plačias apdribusias velveto kelnes ir paprastus mėlynus darbinius marškinius iš dėvėtų drabužių parduotuvės, eina namo galvodamas apie burbuliuojančią vonią ir savo garsią poemą, iš viso ar bent jau pagaliau nesukdamas galvos dėl to, dėl ko suku galvą aš, nors jį, manau, irgi kamuoja tas kankinamas kaltės jausmas ir beviltiška sąžinės graužatis, kad niekdarys laikas neleido išsipildyti jo ankstyvosioms pirmykštėms aušroms virš Oregono pušų – Aš gniaužiu rankose užuolaidas lyg po kauke pasislėpęs operos vaiduoklis, laukiu, kol pareis namo Bilė ir prisimenu metą, kai štai šitaip stovėdavau prie langų vaikystėje ir žiūrėdavau į sutemų gaubiamas gatves, mąstau, koks baisus vaidmuo man teko šiame nutikime, kuris, anot visų, yra „mano gyvenimas" ir „jų gyvenimai" – Jaučiuosi kaltas ne tiek dėl to, kad esu girtuoklis, kiek dėl to, kad tie kiti, kurie drauge su manimi užima šią „gyvenimo ant žemės" plotmę, nėmaž nesijaučia kalti – Sukti teisėjai rytais skutasi ir šypsosi prieš įsitverdami savo šlykštaus abejingumo, garbūs generolai telefonu įsako kareiviams eiti į mirtį arba kristi negyviems, kalėjimo kamerose linksi galvom kišenvagiai tardami: „Aš niekada nieko nesu nuskriaudęs, galiu prisiekti, taip, pone, moterys, kurios tariasi esančios vyrų

gelbėtojos, paprasčiausiai vagia jų esmę, nes mano, kad to verti jų puikūs gulbių kaklai (nors pasirinkęs vieną puikų gulbės kaklą prarandi dešimt kitų tokių pat, laukiančių tavęs ir pasirengusių sugulti su tavim už niekniekį), baisūs didžiaveidžiai vyrai pabaisos vien dėl to, kad jų marškiniai švarūs, malonėja kontroliuoti darbininkų gyvenimą veržedamiesi į valdžią su žodžiais: „Aš tinkamai panaudosiu jūsų mokesčius. Turėtumėte suprasti, koks aš naudingas ir koks jums reikalingas, kas gi jūs būtumėt be manęs, niekieno nevadovaujami?" – Pirmyn prie didžiulės žmonijos karikatūros, kurioje pavaizduotas į saulę atsisukęs tvirtų pečių vyras su plūgu prie kojų, o gubernatorius su kaklaraiščiu, kol teka saulė, rengiasi pjauti šieną? – Jaučiuosi kaltas, kad priklausau žmonių padermei – Taip, girtuoklis ir vienas didžiausių kvailių žemėje – Iš tiesų netgi ne tikras girtuoklis, tik kvailys – Bet štai aš stoviu atsirėmęs ranka į užuolaidą ir žvalgausi Bilės, o ji vėluoja, ak aš, aš atmenu tuos gąsdinančius Milarepos žodžius, visai kitokius nei paguodos žodžiai, apie kuriuos galvojau mėgaudamasis saldžia vienatve trobelėje Big Sure: „Kai medituojant randasi įvairiausių patirčių, nepasiduok puikybei ir nesiveržk apie tai pasakoti kitiems žmonėms, antraip suerzinsi Deives ir Motinas", taigi štai aš, visiškai akivaizdžiai kvailas amerikiečių rašytojas, kuriu ne vien kad išgyvenčiau (šiaip ar taip, mane juk galėjo išmaitinti geležinkelis, laivai ir mano kuklios rankos, kilojančios lentas ir maišus), o todėl, kad jeigu nerašyčiau, ką gi aš pamatyčiau šioje nelaimingoje planetoje, kuri savo apvaliais kontūrais primena mano mirtingą kaukolę? Man rodos, Dievas pasiuntė mane į šį pasaulį tuščiai – Bet kodėl gi man, operos vaiduokliui, šitai turi rūpėti? – Jaunystėje, beviltiškai palenkęs kaktą prie rašomosios mašinėlės, klausiau savęs, kam apskritai reikalingas Dievas – Arba kandžiojau lūpas rusvoj niūrumoj įsitaisęs ant svetainės krėslo, ant kurio mirė tėvas ir mes visi numirėm milijonais mirčių – Tik Faganas gali tai suprasti, dabar jis jau įlipo į savo autobusą – Kai Bilė grįžta namo su Eliotu, nusišypsau ir sėduosi į jos krėslą, o šis subyra po manimi, bum, ir aš nustebęs išsitiesiu ant grindų, krėslo nebėra – „Kaipgi

tai atsitiko?" – klausia Bilė ir mudu tuo pat metu pažvelgiame į akvariumą – abi auksinės žuvytės negyvos plūduriuoja vandens paviršiuje pilvais į viršų.

Aš prie to akvariumo išsėdėjau ištisą savaitę gerdamas, rūkydamas ir šnekučiuodamasis, o dabar štai auksinės žuvytės nebegyvos.

„Dėl ko jos padvėsė?" – „Nežinau" – „Gal čia mano kaltė, nes daviau joms kelis „Kelloggs" dribsnius?" – „Galbūt, jas galima šerti tik žuvų maistu" – „Bet aš pamaniau, kad jos alkanos, taigi įmečiau keletą dribsnių" – „Na, aš nežinau, nuo ko jos padvėsė" – „Bet kodėl gi niekas nežino? Kas atsitiko? Kodėl jos taip padarė? Kur pažiūrėsi, visur tik ir dvesia ūdros, pelės ir visi kiti sumauti gyviai, Bile, neištversiu, kiekvienąkart vis dėl mano nelemtos kaltės!" –„Kas gi tave kaltina, mielasis?" – „Mielasis? Tu pavadinai mane mieluoju? Kodėl taip pavadinai?" – „Ak, leisk man tave mylėti (bučiuoja mane) vien dėl to, kad nesi to vertas" – (Sugėdintas) „Kodėl aš to nevertas?" – „Todėl, kad pats taip sakai..." – „O kaip dėl žuvų?" – „Nežinau, iš tikrųjų" – „Gal priežastis ta, kad aš visą savaitę sėdėjau ant to byrančio krėslo ir apipūčiau dūmais jų vandenį? Ir visi kiti rūkė, o dar tos kalbos" – Čia mažylis Eliotas užsiropščia mamai ant kelių ir ima klausinėti: „Bile, – šaukia jis ją, – Bile, Bile, Bile", – liečia jai veidą, o aš kone kraustausi iš proto, kaip visa tai liūdna – „Ką darei visą dieną?" – „Buvau susitikęs su Benu Faganu ir miegojau parke... Bile, ką mes darysim?" – „Bet kada, kaip sakai, kaip sakei, galim susituokti ir skristi Meksikon su Eliotu ir Periu" – „Aš bijau Perio, bijau Elioto" – „Jis tik mažas berniukas" – „Bile, aš nenoriu tuoktis. Aš bijau" – „Bijai?" – „Noriu sugrįžti namo ir numirti su savo katinu" – Galėčiau būti dailus, lieknas, jaunas, kostiumuotas prezidentas, sėdėčiau senamadiškoje supamojoje kėdėje, bet ne, aš tik operos vaiduoklis ir stoviu prie užuolaidos šalia padvėsusių žuvyčių ir sulaužytų kėdžių – Ar gali būti, kad niekam nerūpi, kas mane sukūrė ir kodėl?.. „Džekai, kas atsitiko, apie ką tu kalbi?" – bet jai gaminant vakarienę ir vargšui mažajam Eliotui laukiant su apverstu aukštyn kojom šaukštu

kumšty staiga suprantu, kad tai – šeimos gyvenimo vaizdelis, o aš tik ne vietoje atsidūręs beprotis – O Bilė taria: „Džekai, mums reikia susituokti, tyliai vakarieniautume su Eliotu kaip šiandien, kas nors turi tave apvalyti amžiams, esu tikra“ – „Ką aš padariau ne taip?“ – „Tavo klaida, kad neįsileidi meilės moteriai, tokiai kaip aš, ir buvusioms moterims, ir būsimoms moterims, tokioms kaip aš – ar įsivaizduoji, kiek džiaugsmo patirtume susituokę, migdytume sau Eliotą, eitume pasiklausyti džiazo arba netgi staiga sėstume į lėktuvą ir nuskristume Paryžiun, ir kiek visko, tu išmokytum mane, o aš tave, bet tu tik švaistai vėjais savo gyvenimą, rūškanas sėdinėji šen ir ten, svarstai, kur nueiti, nors viskas tau po nosim, tik imk“ – „Tarkime, kad aš to nenoriu“ – „Tu tik nuduodi, kad nenori, o iš tikrųjų nori“ – „Bet aš nenoriu, aš bjaurus keistas tipas, kurio tu net nepažįsti“ – („Bjaulus? Kas yra bjaulus? Bile? Kas yra bjaulus?“ – klausia vargšas mažasis Eliotas)... Tuo metu minutėlei užbėga Peris ir aš jam kategoriškai rėžiu: „Aš tavęs nesuprantu, Peri, aš tave myliu, įsikertu į tave, tu pašėlęs vyrutis, bet sakyk, ką reiškia tasai tavo noras grobti mažas mergaites?“ – tačiau tardamas šiuos žodžius jo akyse išvystu ašaras ir suvokiu, kad jis myli Bilę ir visada mylėjo, o, aš netgi tai pasakau: „Tu myli Bilę, ar ne? Atleisk, aš pasitraukiu iš žaidimo“ – „Apie ką tu kalbi, vyruti?“ – Tada kyla didelis ginčas dėl to, ar jiedu su Bile tik draugai, taigi aš uždainuoju „Tik draugai“, kaip Sinatra, – „Draugai, bet ne tokie kaip anksčiau“, o geraširdis Peris, išgirdęs mane dainuojant, nubilda laiptais žemyn ir atneša man dar vieną butelį – Bet žuvytės vis viena negyvos, o kėdė sulaužyta.

Iš tikrųjų Peris – tragiškos pasaulėjautos jaunuolis, turintis milžinišką potencialą, jis paprasčiausiai džiaugiasi gyvenimu ir, manyčiau, plaukia į pragarą, nebent jam artimiausiu metu nutiktų kas nors kita, aš žvelgiu į jį ir suprantu, kad Peris ne tik slapta nuoširdžiai myli Bilę, bet ir lygiai kaip aš žavisi senuoju Kodžiu ir myli visą pasaulį dar labiau nei aš, tačiau yra iš tų žmonių, kurie už tai visada tupdomi už grotų – Atšiaurus, gaubiamas sielvarto, štai jis sėdi kaip visad ant antakių, ant juodų akių užkritusiais

tamsiais plaukais, geležinės rankos – lyg stipruolio idioto beprotnamy – bejėgiškai nusvirusios, o aplink jį švyti prarasties grožis – Kas jis? Iš tikrųjų kas? – Ir kodėl plaunanti indus šviesiaplaukė Bilė nepripažįsta jo meilės? – Galiausiai mudu su Periu sėdime nusvirusiomis galvomis ir Bilė grįžusi į svetainę pamato mus tokius – lyg du atgailaujančius katatonikus pragare – Ateina kažkoks negras ir sako, jeigu duosiu jam kelis dolerius, jis gaus žolės, bet kai paduodu jam penkis dolerius, staiga taria: „Nesu tikras, ar ką nors gausiu" – Man jis visai nepatinka – Staiga pajuntu, kad galiu pašokti, parversti jį ant žemės ir atsiimti savo penkis dolerius, man nusispjaut į pinigus, bet ima siutas, kad jis taip elgiasi – „Kas tas vyrukas?" – Žinau, kad jeigu pulsiu jį mušti, jis išsitrauks peilį, be to, mes nusiaubsim Bilės svetainę – Netikėtai ateina dar vienas negras ir užmezga mielą pokalbį apie džiazą ir brolybę, paskui visi išeina ir mudu su Bile liekame vienu du toliau stebėtis pasauliu – Toji raumeninga sekso guma – tokia nuobodybė, tačiau, kad ir kaip būtų, mudu su Bile surengiame fantastišką sekso puotą, štai kodėl mėgaudamiesi saldžia nuogybe galime šitaip filosofuoti, sutarti ir juoktis drauge: „O mieloji, mes abu bepročiai, galėtume sau gyventi senoje rąstų troboje kalnuose ir metų metus neištarti nė žodžio, mudviem buvo lemta susitikti"... Ji kalba tai šį, tai tą ir man ima regztis mintis: „Žinai, Bile, išvažiuokim iš miesto ir pasiimkim kartu Eliotą, važiuokim savaitei ar dviem pagyvenkim Monsanto troboj miškuose ir viską pamirškim" – „Taip, aš galiu dabar pat paskambinti bosui ir pasiimti porą savaičių atostogų. Ak, Džekai, važiuokim" – „Ir Eliotui bus į naudą, kuo toliau nuo tavo atgrasių draugų, Dieve" – „Peris nėra atgrasus" – „Mes susituoksim, išvažiuosim ir nusipirksim namelį Adirondako kalnuose, vakare su Eliotu visi sėsim prie paprastos vakarienės stalo po lempa" – „Aš visada su tavim mylėsiuos" – „Tau netgi nereikės to, nes mudu abu suprantame, kad esam bepročiai... mūsų trobelė visa bus išrašyta tiesa, ir nors visas pasaulis norėtų ją išteplioti juodais neapykantos ir melo dažais, mes mirtinai nusigėrę džiaugsimės tiesa" – „Išgerk kavos" – „Mano rankos sugrubs ir aš nebenulai-

kysiu kirvio, bet vis viena liksiu tiesos žmogus... Nakčia stovėsiu prie lango užuolaidų klausydamasis pasaulio klegesio ir viską tau perpasakosiu“ – „Bet, Džekai, aš tave myliu ne tik dėl to, nejaugi nematai, kad mudu nuo pat pradžių esam skirti vienas kitam, argi nesupratai to, kai atėjot su Kodžiu ir tu ėmei mane vadinti Džuljenu dėl tos kvailos priežasties, neva, kaip pats sakei, esu panaši į kažkokį tavo seną bičiulį iš Niujorko“ – „Kuris nekenčia Kodžio ir kurio nekenčia Kodis“ – „Nejaugi tu nesupranti, koks tai mėšlas?“ – „O kaip dėl Kodžio? Nori, kad tave vesčiau, bet myli Kodį, o Peris, tiesą sakant, irgi myli tave“ – „Žinoma, bet kas gi čia blogo? Mus sieja tobula amžina meilė, be jokių abejonių, bet mes turime tik du kūnus“ – (keisti žodžiai) – Stoviu prie lango, žvelgiu į žėrinčią San Fransisko naktį, nusėtą magiškais kartoniniais nameliais ir tariu: „Bet tu juk turi Eliotą, o aš jam nepatinku, kaip nepatinku ir pats sau, ką pasakysi į tai?“ (Bilė nieko neatsako, tik kaupia pyktį, kuris prasiverš vėliau) – „Mes juk galime paskambinti Deivui Veinui ir jis nuveš mus į trobelę Big Sure, bent jau galėsime pabūti vieni miškuose“ – „Aš juk sakau, kad kaip tik to ir noriu“ – „Paskambink jam dabar pat!“ – Pasakau jai telefono numerį ir jinai lyg sekretorė jį surenka – „Ak, tau liūdna muzika, aš viską padariau, viską pamačiau, viską su visais, – sakau laikydamas rankoje telefono ragelį, – visas pasaulis juda priekin tarsi koks antrakursis studentas, trokštantis perprasti tai, ką vadina Naujais dalykais, atmink, tai ta pati sena daina liūdna daina apie mirties tiesą... aš tiek daug šūkauju apie mirtį todėl, kad iš tikrųjų šaukiu gyvenimą, nes nebus mirties, jei nėra gyvenimo, alio, Deivai? Ar tai tu? Žinai, dėl ko skambinu? Klausyk, biče... griebk dičkę brunetę Romaną, tą beprotę rumunę, grūsk ją į „Vilį“, ir varyk čionai, pas Bilę, paimk mus, o mes, kol važiuosi, susikrausim daiktus, brangutė pasirengus jau, ir tada visi Monsanto troboj praleisim dvi savaites palaimos“ – „Ar Monsantas sutinka?“ – „Tuojau jam paskambinsiu ir paklausiu, jis, aišku, sutiks“ – „Na, ketinau ryt nudažyti Romanai sieną ir dažydamas, šiaip ar taip, turbūt prisigerčiau, o tu iš tikrųjų nori ten dabar važiuoti?“ – „Taip taip taip,

nagi..." – „Ar galiu pasiimti Romaną?" – „Taip, kodėl gi ne?" – „O koks tikslas?" – „Ak, tėtuk, galbūt aš paprasčiausiai noriu vėl tave pamatyt, o apie tikslus pakalbėsim paskui, o gal nori tęsti savo paskaitų turą po Jutos ir Brauno universitetus ir kalbėti tiems švariai nušveistiems vaikiams?" – „Kuo nušveistiems?" – „Nušveistiems beviltiško pionieriškos puritoniškos vilties tobulumo, vilties, kuri akiai nepalieka nieko, tik negyvus balandžius" – „Okei, tuojau išeinu... bet pirmiausia reikia pripildyti „Vilio" baką ir dar tepalus pakeisiu" – „Apmokėsiu, kai čia atvažiuosi" – „Girdėjau, ketini pabėgti su Bile?" – „Kas tau sakė?" – „Skaičiau šiandienos laikrašty" – „Ką gi, mes vėl sėsim į „Vilį" ir startuosim, ir neimk Rono Bleiko, būsim dvi poros, kerti?" – „Taip, klausyk, aš paimsiu meškerę ir pagaudysiu žuvų" – „Paūšim, žinai, Deivai, aš tau dėkingas už tai, kad esi laisvas ir sutinki mus tenai nuvežti, man jau visko iki kaklo, sėdėjau čia visą savaitę ir gėriau, sulūžo krėslas, padvėsė žuvytės ir aš vėl jaučiuosi visiškai sumautai" – „Nereikėtų tau visą laiką gerti to saldaus bizalo, be to, nevalgai" – „Bet tikroji bėda ne ta" – „Ką gi, paskui nuspręsim, kokia ta tikroji bėda" – „Gerai" – „Mano galva, tikroji bėda yra tie balandžiai" – „Kodėl?" – „Nežinau, pameni, kai buvom rytiniame Sent Luise su Džordžu, tu, Džekai, pasakei, kad mylėtum tas šokančias gražuoles, jeigu žinotum, kad jos bus tokios gražios amžinai?" – „Aš tik pacitavau Budą" – „Taip, bet merginos to nesitikėjo" – „Kaip tu laikaisi, Deivai? Ką šįvakar veikia Faganas?" – „Och, sėdi savo kambary ir kažką rašo, vadina tai KVAILIAKNYGE, pripeckiojo ten didelių pamišėliškų piešinių, o Leksas Paskalis vėl girtas, groja muzika ir man iš tikrųjų liūdna, ačiū, kad paskambinai" – „Tu apie mane geros nuomonės, Deivai?" – „O kas man dar lieka, vyruti?" – „Bet iš tikrųjų tau vis tiek kas nors lieka?" – „Klausyk, nekreipk dėmesio, aš tuojau, dabar pat skambink Monsantui, reikia iš jo paimti raktus nuo užtvaro vartų" – „Džiaugiuosi, kad tave pažįstu, Deivai" – „Ir aš, Džekai" – „Kodėl?" – „Galbūt man reikėtų atsistoti aukštyn kojom ant sniego, kad įrodyčiau, bet tai tiesa, aš džiaugiuosi ir džiaugsiuosi, mums nelieka nieko kito, tik spręsti tas sumautas

problemas, man dabar pat dėl Romanos viena iškilo kelnėse“ – „Bet juk taip liguista ir nuobodu vadinti gyvenimą problema, kurią galima išspręsti“ – „Taip, aš tik kartoju tai, ką perskaičiau negyvų balandžių vadovėliuose“ – „Bet, Deivai, aš tave myliu“ – „Okei, greitai būsiu pas tave.“

32

Mes sudedame mažojo Elioto graudžius šiltus drabužėlius, sukrauname maistą, užvožiame pilnos pintinės dangtį ir laukiame, kol naktį liūdnai atkaks Deivas – Esam įsitraukę į ilgą pašnekesį – „Bile, kodėl gi padvėsė žuvytės?“ – tačiau ji jau žino, jos tikriausiai padvėsė dėl to, kad daviau joms „Kelloggs“ dribsnių ar dar kažkas bloga nutiko, viena aišku – ji nepamiršo jų pamaitinti, ne, viskas per mane, tai mano kaltė, ir geriau man surūdyti nuo rudeniško perdaugalvojimo, nei būti negyvažuve tų vargšų auksinės mirties gabalėlių, plūduriuojančių purvinam vandeny, žūties priežastimi – Aš prisimenu ūdrą – Tačiau Bilei negaliu to paaiškinti – ji gyvena abstrakcijomis ir kalba apie abstraktų mūsų sielų susitikimą pragare, o mažasis Eliotas timpčioja ją ir klausinėja: „Kur mes važiuojam? Kur mes važiuojam? O kodėl? O kodėl?“ Bilė sako: „Ir viskas dėl to, kad tariesi esąs nevertas meilės, nes kaltini save dėl auksinių žuvelių žūties, nors iš tikrųjų galbūt jos padvėsė savo noru“ – „Kam joms to reikia? Kodėl? Kokia logika gali vadovautis žuvys?“ – „Arba dėl to, kad tau atrodo, jog per daug geri, ir kiekvieną kartą, kai tik truputį įmetęs pasijunti geriau, pasiduodi ir sakai, kad tavo rankos bejėgiškai nusvirusios, taip kalbėjai ir praėjusį vakarą, spausdamas mane tomis pačiomis rankomis ir laimindamas mano širdį ir kūną savo meile, ak Džekai, tau metas pabusti ir eiti su manim ar su kuo nors kitu, atmerk akis, pažvelk,

kodėl Dievas tave čia atsiuntė, liaukis spoksojęs į lubas, abu jūs su Periu bepročiai – Aš nupiešiu tau magiškus mėnulio apskritimus ir jie pakeis tavo likimą“ – Pažvelgiu jai tiesiai į akis, jos mėlynos, ir tariu: „Ak, Bile, atleisk man“ – „Matai, ir vėl kalbi apie kaltę“ – „Na, aš neišmanau tų didžiųjų teorijų, kaip viskas turėtų būti, velniai griebtų, žinau tik tiek, kad esu nenaudingas naudingo arklio mėšlo gabalas, žiūrintis tau į akis ir prašantis: padėk man“ – „Šitie didingi išvedžiojimai tau visai nepadeda“ – „Aišku, žinau, bet ko tu nori?“ – „Noriu, kad mudu susituoktume ir imtume ramiai ir sveikai žiūrėti į amžinus dalykus“ – „Ir galbūt tu teisi“ – Regiu, kaip priešais mane šėlioja nesuskaičiuojamos tauzijančios virtuvių gyvenimo burnos, tai ilgas tamsus numirėliškų pokalbių kapas po vidurnakčio virtuvės lemputėmis, ir mane, tiesą sakant, užplūsta meilė suvokus, kad gyvenimas, toks godus ir nesuprastas, vis dėlto tiesia mums su Bile savo kaulėtą skeleto ranką – Bet jūs žinote, apie ką aš kalbu. Štai taip viskas ir prasideda.

33

Liūdnas šis pasakojimas, bet koks linksmas buvo vakaras, kai atvažiavo Deivas su Romana ir mes visi puolėm krauti į automobilį dėžių ir drabužių, vis gurkštelėdami iš butelio, pasirengę visą kelią traukti „Mano namai ganykloj“ ir Deivo Veino „Aš tik vienišas senas šūdžius“ – Kažkodėl atsisėdu prieky šalia Deivo ir Romanos, galbūt todėl, kad trokštu prisiminti savo seną sulūžusį priekinį „supamąjį krėslą“, atsilošti jame, linguoti ir dainuoti, tačiau tarp mūsų sėdinti Romana prislegia sėdynę ir ši nebesisupa – O Bilė su miegančiu vaiku įsitaiso gale ant čiužinio ir mes nudundame per Bei Šorą į kitą krantą, kad ir ką jis mums atneštų, šitaip visad jautiesi, kai leidiesi į kelionę, ilgą ar trumpą, ypač naktį... Vilties akys žvelgia virš spindinčio kapoto į nasrus, ryjančius tiesią it strėlė baltą liniją, prisidegamos vis naujos cigaretės, kirba pasiryžimas siekti vis kito nuotykio, gyvuojantis Amerikoje nuo tų laikų, kai vos per tris mėnesius dengti vežimai pervažiavo dykumas – Bilė nepriekaištauja man, kad nesėdžiu su ja gale, mat žino, jog noriu dainuoti ir linksmintis – Mudu su Romana užplėšiame fantastišką įvairiausių pop ir liaudies dainų popuri, o Deivas papildo jį savo niujorkietiško čikagietiško ilgesingo romantiško naktinių klubų baritono atspalviais – Mano neryžtingas Sinatra vos girdėti – Mušk į kelius, šauk ir dainuok „Diksi“ ir „Bandža ant mano kelio“, nutaisau gergždžiantį balsą ir iškriokiu „Raudonosios upės slėnį“ – „Kur mano armonikėlė, štai

jau aštuoneri metai rengiuos nusipirkt armonikėlę už aštuonis dolerius“ – Visad taip gerai prasideda – tai, kas bloga – Be to, nieko nelaimim ir neprarandam dėl to, kad mano prašomi sustojam prie Kodžio namų pasiimti keleto drabužių, kuriuos buvau ten palikęs, bet iš tiesių slapčiomis noriu, kad Evelina susitiktų su Bile akis į akį – Tačiau kai vidurnaktį sugužame į svetainę ir aš pranešu, jog Bilė snaudžia džipe, nustembu Kodžio veide išvydęs didžiulį išgąstį – Evelina nėmaž nesunerimsta ir virtuvėje man vienam pasako: „Manau, kada nors ji vis tiek čia būtų atėjusi ir viską pamačiusi, bet tikriausiai kaip tik tau buvo lemta ją atvežti“ – „O dėl ko taip susirūpino Kodis?“ – „Tu atėmei iš jo progą paslapukauti“ – „Jis nesirodė pas mus ištisą savaitę, štai kokie reikalai, Deivas tiesiog mane paliko ten įstrigusį, ir man buvo labai bloga“ – „Na, jei nori, gali ją čia pakviesti“ – „Šiaip ar taip, mes išvažiuojam po minutės, ar nori ją bent pamatyti?“ – „Man tas pat“ – Kodis sėdi svetainėje visiškai nejudėdamas, sustingęs, oficialus, Airijos akmenys, o ne akys – žinau, jis ant manęs baisiai pyksta, nors iš tikrųjų nesuprantu kodėl, išeinu laukan, Bilė viena automobily, palinkusi virš miegančio Elioto kramto nagus – „Gal nori užeiti ir susipažinti su Evelina?“ – „Nenorėčiau, jai tai nepatiks, ar Kodis tenai?“ – „Taip“ – Taigi Viljamina išlipa (pamenu, tuomet Evelina man rimtai pasakė, kad Kodis visada savo moteris vadina visu vardu: Rozmari, Džoana, Evelina, Viljamina, niekada nei prigalvoja kvailų pravardžių, nei sako) – Susitikimas, žinoma, ne itin turiningas, abi merginos tyli ir beveik nežiūri viena į kitą, taigi tik mudu su Deivu Veinu varinėjam savo įprastus pliurpalus, ir regiu, kad Kodžiui iš tikrųjų įsipykau ir įgrisau dėl to, kad savo nuožiūra vedžiojuosi į jo namus govėdas žmonių, dedu į kojas su jo meiluže, prisigeriu ir esu išgrūdamas iš šeimyninių vaidinimų, šimtas dolerių yra šimtas dolerių, bet, šiaip ar taip, jis tikriausiai laiko mane kvailiu ir taria, kad esu beviltiškai pražuvęs amžiams, tik pats to nesuprantu, mat jaučiuosi puikiai – Noriu, kad dumtume toliau keliu traukdami dar nešvankesnes ir niūresnes dainas, kol kurtinamai skambant pačioms geriausioms imsim sukinėtis siaurais kalnų keliukais.

Mėginu paklausinėti Kodžio apie Perį ir kitus keistus personažus, kurie lankosi pas Bilę, bet jis tik žvelgia į mane iš padilbų ir murma: „Ak, jo, hm..." Nežinau ir niekada nesužinosiu, ką jis sumanęs dėl savo ateities. Suprantu, kad esu tik kvailas pašalietis, kažin kodėl dykinėjantis su kitais pašaliečiais toli nuo to, kas man svarbu, kad ir kas tai būtų... Visada tik efemeriškas Pakrantės svečias, niekada iš tikrųjų čia neįsiliejantis į niekieno gyvenimą, nes esu nuolatos pasirengęs per visą šalį parskrieti atgal, nors ir aname gale manęs nelaukia mano gyvenimas, tiesiog esu klajojantis pašalietis it Senis Bul Balunas*, Doren Koit tipo vienatvės pavyzdys, laukiantis vienintelės tikros kelionės – į Venerą, į Mien Mo kalną – Nors kai tik pažvelgiu pro Kodžio svetainės langą, iškart matau: mano žvaigždė tebešviečia man, kaip švietė visus trisdešimt aštuonerius metus – virš vaikiškos lovelės, pro laivų iliuminatorius, pro kalėjimo langus, viršum miegmaišių, tiktai dabar ji apgaulingesnė ir blankesnė, ji darosi vis miglotesnė, velniai griebtų, tarsi net manoji žvaigždė blėstų nuo rūpesčio dėl manęs, kaip aš blėstu nuo rūpesčio dėl jos... Iš tikrųjų visi mes esam pašaliečiai svetimomis akimis, vidurnakty tuščiai sėdintys svetainėje – O ir kalba nesimezga, pavyzdžiui, Bilė sako: „Visada norėjau gražaus židinio", aš šaukiu: „Nesirūpink, trobelėj yra židinys, ar ne, Deivai? Ir malkų priskaldyta", tada Evelina klausia: „O kaip Monsantas žiūri į tai, kad visą vasarą naudojatės jo troba, argi nebuvo tartasi, jog paslapčia važiuosi ten vienas?" – „Dabar jau per vėlu!" – išdainuoju gurkšnodamas iš butelio, be kurio iš gėdos griūčiau veidu ant grindų ar ant žvyruoto kelio – Galiausiai kiek nejaukiai ima jaustis ir Deivas su Romana, taigi visi pakylame pasirengę eiti, zvimbt, ir tai paskutinis sykis, kai matau Kodį ir Eveliną.

Kaip sakiau, keliui tamsėjant ir įsismarkaujant mūsų dainos vis garsėja, galiausiai išvažiuojame į kanjono kelią, čia žibintų

---

* Orig. *Old Bull Balloon* – autoriaus sukurtas personažas, aprašytas to paties pavadinimo prancūzų kalba parašytoje novelėje. Manoma, kad jo prototipai buvo W. C. Fieldsas ir W. S. Burroughsas.

šviesa apšviečia tik plikus smėlėtus kelkraščius – Link upelio, ir aš atrakinu užtvaros vartus – Per pievą, ir štai grįžtu į savo pamėgtą trobą – Paakinti naktinių išgertuvių ir apimti pabėgimo džiugesio mudu su Bile puikios nuotaikos kuriame ugnį, verdame kavą ir laukiam, kol galėsim sulįst į vieną miegmaišį, apklostę mažąjį Eliotą, – o Deivui su Romana įsitaisius dvigubame nailoniniame miegmaišy mėnesienoj prie upelio kuo lengviausiai taip ir padarome.

Ne, aš labiau nerimauju dėl kitos dienos ir nakties.

34

Diena prasideda ganėtinai paprastai – atsikeliu jausdamasis pakenčiamai ir nusileidžiu prie upelio rieškučiomis pasisemti vandens ir nusiprausti, eidamas išvystu suglebusią stambią rudą šlaunį, liulančią ant Deivo suvelto nailono ir bylojančią apie ankstyvo rytmečio meilės sceną, iš tikrųjų Romana vėliau per pusryčius mums prisipažįsta: „Kai šįryt pabudau ir pamačiau tuos medžius, vandenį ir debesis, pasakiau Deivui: „Kokią gražią visatą mes sukūrėm!“ – Tikras Adomo ir Ievos pabudimas, išties tai buvo viena smagiausių dienų Deivui, nes jis nuoširdžiai troško vėl ištrūkti iš miesto, o šįkart atkako netgi su dailia lėlyte, be to, atsivežė savo žvejybos reikmenis ketindamas puikiai praleisti dieną – Ir dar atsigabenom daugybę puikaus maisto – Vienintelė bėda, kad nebeturim vyno, taigi Deivas su Romana dar nudumia „Viliu“ į parduotuvę už trylikos mylių greitkeliu į pietus – Mes su Bile vienu du šnekučiuojamės prie židinio... Kai praėjusios nakties alkoholis išsigaruoja, imu jaustis labai prislėgtas.

Ir vėl viskas tirta, tirta rankos, tiesą sakant, netgi negaliu užkurti ugnies, taigi ją tenka įžiebti Bilei – „Nebegaliu užkurti laužo!“ – surinku... „Užtat aš galiu“, – atkerta ji – reta proga, kai ji pamoko mane už tai, kad esu toks pakvaišėlis – Mažasis Eliotas nuolatos baksnoja ją ir ko nors klausinėja: „O kam šita lazda, ar į laužą įdėti? O kaip ji dega? Kur mes? Kada mes išvažiuojam?“ – ir,

kaip įprasta tokiais atvejais, ji ima kalbėtis su juo, o ne su manim, mat aš tik sėdžiu, spoksau į grindis ir dūsauju – Vėliau, kai Eliotas užminga, mudu nusileidžiame taku į pakrantę, beveik vidudienį, abu liūdni ir tylūs – „Įdomu, kas atsitiko?“ – klausiu garsiai – Ji: „Praėjusią naktį, kai kartu miegojom miegmaišy, viskas buvo gerai, o dabar net nepaimi manęs už rankos... po velnių, pasidarysiu galą!“ – Mat išblaivėjęs ėmiau suprasti, kad viskas nuėjo pernelyg toli, kad nemyliu Bilės, kad vedžioju ją už nosies, kad padariau klaidą visus čia atsitempęs, kad paprasčiausiai noriu namo, kad man baisiausiai bloga, aš pavargau, manau, visai kaip Kodis, nuo šito bjauraus nervų tampymo, kuris niekaip neatsiejamas nuo šio mūsų pamėgto vargšo kanjono – kai praeinam po tiltu ir išvystam tas beširdes bangas, aš ir vėl pašiurpstu, jos dūžta ant smėlio, iškilusios aukščiau nei visa sausuma, beširdės lyg pats išminties beširdiškumas – Be to, tarytum pirmą kartą atkreipiu dėmesį, kaip gąsdinamai kanjono lapai skrieja bangų mūšos link, neryžtingų vėjo gūsių vis varomi pirmyn, kol pagaliau pažyra į bangas, tada išblaškomi, išdraskomi ir paskandinami jūroje – Atsisukęs matau, kaip vėjas juos plėšia nuo medžių ir neša į jūrą, lyg skubėtų pasmerkti myriop – Dėl mano būsenos jie rodosi drebą lyg žmonės ant stataus kranto – Skubinami, skubinami – Siaubingai kaukiant Suro rudens vėjui.

Bum, pliaukšt, tebekalba bangos, bet dabar man koktu ir per akis visų jų kada nors pasakytų ar pasakysimų kalbų – Bilė nori, kad nusileisčiau su ja prie olų, bet aš nenoriu keltis nuo smėlio – sėdžiu atsirėmęs į akmenį... Ji nueina viena – Staiga prisimenu Džeimsą Džoisą ir spoksau į banga tardamas sau: „Visą vasarą čia sėdėjai ir užrašinėjai vadinamuosius bangų garsus nesusimąstydamas, koks mirtinai rimtas yra mūsų gyvenimas ir likimas, kvaily, džiūgaujantis vaike su pieštuku rankoje, argi nesupranti, kad griebeisi žodžių kaip linksmo žaidimo – bet visi tie žavūs skeptiški svaičiojimai apie kapus ir mirtį jūroje YRA TIESA, KVAILY! Džoisas mirė! Jį pasiglemžė jūra! Pasiglemš ir tave! – Pažvelgiu žemyn į paplūdimį, Bilė brenda per išdavikiškas grįžtamąsias

bangas, pirma ji jau keliskart sunkiai atsiduso (matydama mano abejingumą ir, žinoma, santykių su Kodžiu beviltiškumą, savo nusiaubto buto ir sudaužyto gyvenimo beviltiškumą) – „Vieną dieną aš nusižudysiu", staiga man topteli, ar tik ji neketina pašiurpinti Dangaus ir manęs netikėtai savižudiškai žengusi į tas baisias grįžtamąsias bangas... Jos šviesūs plaukai liūdnai banguoja, liūdna liesa figūrėlė, viena prie jūros, prie skubinančios lapus jūros, staiga ji man kažką primena... Prisimenu jos melodingus mirties atodūsius ir virš jos figūros ant smėlio regiu aiškiai mano prote įspaustus žodžius – ŠVENTOJI KAROLINA PRIE JŪROS – „Tu buvai mano paskutinė proga", – pasakė ji, bet argi visos moterys taip nesako? – O gal tardama „paskutinė proga" ji turi omeny ne paprastą santuoką, gal regi many kažką gilaus ir liūdno, tai, be ko negali gyventi, bent jau susidaro toks įspūdis, kylantis iš mūsų patirtos niūrumos – Galbūt aš iš tikrųjų nuslepiu nuo jos kažką švento, kaip ji sako, o gal tiesiog esu kvailys, kuris niekada neišmoks užmegzti padoraus, per amžius paisomo gilaus ryšio su moterimi, nes iškeičia jį į dainelę prie butelio? – Tokiu atveju mano gyvenimas baigtas ir džoisiškos bangos tuščiomis burnomis tai patvirtina: „Taip, tiesa"; štai lapai vienas po kito skuba per smėlį ir virsta į krūvą – O upelis tiesiai iš kalnų plukdo dar šimtus per minutę – Trankosi ir ūžauja smarkus vėjas, aplinkui geltonų saulės spindulių ir mėlio šėlsmas – Dreba uolos, tarytum pats Dievas išties supyko dėl tokio pasaulio ir tuojau jį sunaikins: prieš mano bežades akis dreba didžiulės uolos: Dievas sako: „Nueita per toli, tu vienaip ar kitaip viską naikini, drebėjimas, bum, štai ir PABAIGA." „Antrasis atėjimas, tak spragt", pamanau krečiamas drebulio – Šventoji Karolina Prie Jūros žengia toliau – Galiu pulti ir pasivyti ją, bet ji taip toli – Suprantu, kad jei ta beprotė pasiryš, turėsiu lėkt kiek įkabindamas ir plaukt, kad ją pasiekčiau – Atsistoju ir jau ketinu bėgti, bet kaip tik tą akimirką ji apsigręžia ir leidžiasi atgal – „Jeigu aš ją mintyse slapčiom vadinu beprote, tai kaip ji mane vadina?" – O velnias, koktu man nuo gyvenimo – Jei turėčiau drąsos, nusiskandinčiau tam atgrasiam vandeny, bet tai

anaiptol nieko neišspręstų, regiu virtinę didelių transformacijų ir planų, išdrykusią, kad mus kamuotų kitomis šlykščiomis amžinų kančių formomis – Manau, kaip tik tai ir jaučia ta mažytė – Ji liūdnai žingsniuoja basa it Ofelija griaudžiant griausmui.

Lyg tyčia dar pasirodo turistai, kitų kanjono trobelių gyventojai, dabar saulėtasis sezonas ir jie pasipila laukan du tris kartus per savaitę, o kokiu bjauriu žvilgsniu nuveria mane viena pagyvenusi dama, ji aiškiai girdėjusi apie „autorių", kuris buvo pakviestas į pono Monsanto trobą, slapta bet atsitempė govėdas draugų su buteliais, o šiandien, visų baisiausia, dar ir kekšių – (Mat iš tikrųjų tą rytą Deivas su Romana buvo atvirai pasimylėję ant smėlio, matomi ne tik esantiesiems paplūdimy, bet ir aukštai ant uolos iškilusio naujojo didelio namo gyventojams) (nors nuo tilto jų negalėjai matyti, nes užstojo skardis) – Taigi anokia naujiena, kad pono Monsanto troboje vyksta puota, o jo paties čia net nėra – Šią pagyvenusią damą supa krūva vaikų – Kai Bilė grįžta iš kito paplūdimio pakraščio ir mudu imame leistis taku (aš atrodau kaip kvailys su didele pėdos ilgumo burtininko pypke burnoje – mėginu ją pridengęs prisidegti), dama kuo įdėmiausiu žvilgsniu nužvelgia Bilę, o ši tik blausiai nusišypso ir sučiulba „sveiki".

Jaučiuosi pats negarbingiausias ir niekingiausias suskis pasauly, plaukai plaikstos laukiniškom sruogom virš mano kvailo idiotiško veido, pagirios įvarė man paranoją iki paskutinės apgailėtinos smulkmenos. Grįžęs į trobą nepajėgiu kapoti malkų, nes baiminuosi, kad nusikirsiu pėdą, negaliu miegoti, negaliu sėdėti, negaliu vaikštinėti, tiktai vis lakstau prie upelio atsigerti vandens, kol galų gale atsiduriu ten tūkstantąjį sykį, nustebindamas Deivą Veiną, grįžusį su nauja vyno porcija – Mudu sėdime gurkšnodami kiekvienas iš savo butelio, apimtas paranojos aš imu sukti galvą, kodėl geriu iš vieno butelio, o jis iš kito – Bet Deivas džiūgauja: „Eisiu užmest meškerės, prigaudysiu kalną žuvų, bus nuostabi vakarienė, Romana, pataisyk salotų ir pagamink ko tik sugalvosi, o jus palieku vienus, – priduria paniurusiems mudviem su Bile manydamas, kad trukdo, – ir sakyk, kodėl mums šįvakar nenuvažiavus

į „Nepentą“ ir tarpusavy nepasidalijus sielvartu? Pasigrožėtume mėnesiena terasoje su „Manhatanais“ rankose, o gal aplankykime Henrį Milerį?“ – „Ne! – kone surinku, – tai yra aš toks pavargęs, kad niekur nenoriu važiuoti, nieko nenoriu matyti...“ (ir vis dėlto jaučiuosi kaltas dėl Henrio Milerio, prieš savaitę buvom susitarę su juo susitikti, bet aš, užuot pasirodęs jo draugo name Santa Kruze septintą, dešimtą su girta govėda skambinu tarpmiestiniu, o vargšas Henris tik prataria: „Ką gi, gaila, kad neišėjo su tavim susitikti, Džekai, aš senas žmogus ir dešimtą man jau metas į lovą, juk tu niekaip neatvažiuotum iki vidurnakčio) (jo balsas telefonu skamba visai kaip įrašuose, nosinis, bruklinietiškas, gero vyruko balsas, Henris truputį nusivylęs, mat nepatingėjo parašyti pratarmės vienai mano knygai) (nors staiga, apimtas savigraužos paranojos, pamanau: „Ak, velniop, jis tik ėmėsi darbo, kurį dirba visi tokie vyrukai – rašo pratarmes, kad pirma perskaitytum netgi ne patį autorių) (tai pavyzdys, koks iš tikrųjų psichopatiškai įtarus ir pamišėlis dariausi).

Kai liekam vieni su Bile, dar blogiau – „Nebežinau, ką dabar daryti, – taria ji prie laužo it kokia senovės Seilemo namų šeimininkė („ar Seilemo ragana?“ – pašnairuoju), – galėjau atiduoti Eliotą kam nors ar į našlaičių prieglaudą ir išeiti į vienuolyną, jų pilna aplink, arba nužudyti Eliotą ir nusižudyti pati“ – „Nekalbėk taip“ – „O kaip kitaip man kalbėti, kai nebėra kur dėtis“ – „Tu susidarei klaidingą nuomonę apie mane, tau nebūtų gera su manim“ – „Dabar tai suprantu, tu nori būti atsiskyrėlis, kaip pats sakai, bet, kaip pastebėjau, nelabai stengiesi, tu paprasčiausiai pavargai nuo gyvenimo ir nori išsimiegoti, ir aš panašiai jaučiuosi, tiktai man reikia rūpintis Eliotu... Bet galiu padaryti mudviem galą ir išspręsti šią problemą“ – „Liaukis, kokie baisūs žodžiai“ – „Pirmąją naktį sakei, kad mane myli, kad aš pati įdomiausia, kad tau niekas anksčiau nėra taip patikęs, o paskui tiesiog sau gėrei toliau, dabar iš tikrųjų matau, kad tai, kas apie tave kalbama, tiesa: ir apie visus tokius kaip tu: ak, suprantu, esi rašytojas ir taip pat nemažai kenti, bet retkarčiais iš tikrųjų būni menkysta... bet net ir dėl to, žinau,

nieko negali padaryti ir žinau, kad iš tikrųjų nesi menkysta, tik baisiai iškankintas, kaip aiškinai man, tos priežastys... betgi tu be perstojo dejuoji, kaip tau bloga, ir iš tikrųjų niekad negalvoji apie kitus, ŽINAU, nieko dėl to negali padaryti, tai keista liga, kuria serga daugelis mūsų, tik kartais ji būna geriau paslėpta... bet juk sakei pirmąją naktį ir netgi dabar – kad esu ŠVENTOJI KAROLINA PRIE JŪROS, tai kodėl gi neseki tuo, kas pagal tavo širdį yra GERA, geriausia, teisinga, tu taip lengvai pasiduodi nusivylimui... be to, manau, iš tikrųjų tu nenori manęs, nori tik grįžti namo ir toliau gyventi, galbūt su Luiza, savo mergina..." „Ne, negalėčiau būti ir su ja, aš iš vidaus sukaustytas, lyg vidurių užkietėjimo, aš negaliu pajudėti emociškai, kaip tu pasakei, emociškai, tarsi tai būtų kokia didi, didžiulė magiška paslaptis, apie kurią visi kalba: „Ak, koks nuostabus gyvenimas, koks stebuklingas, Dievas sukūrė tą, sukūrė aną", bet iš kurgi gali žinoti, kad Jis nesibjauri tuo, ką padarė: galbūt Jis net girtas ir nepastebi, ko pridirbo, nors, žinoma, tai netiesa" – „Galbūt Dievas miręs" – „Ne, Dievas negali būti miręs, nes Jis negimęs..." „Bet tu juk turi tas savo filosofijas ir sutras, vis apie jas ir kalbi" – „Argi nematai, kad iš jų telikę tušti žodžiai, suprantu, aš lyg laimingas vaikas žaidžiau su žodžiais, žodžiais, žodžiais aplinkui vykstant didelei rimtai tragedijai, apsidairyk" – „Galėjai nors truputį pasistengti, po velnių!"

Bet neapsakomai blogiau yra tai, kad kuo daugiau ji man patarinėja ir aptarinėja šią bėdą, tuo labiau prastėja, tarsi ji nesuvoktų, ką daranti, it kokia nesąmoninga ragana, kuo daugiau Bilė stengiasi man padėti, tuo smarkiau aš drebu, beveik imu manyti, kad ji tai daro tyčia ir žino, jog užkeri mane, nors iš pažiūros šitai galima suprasti kaip pagalbą, velniai griebtų – Turbūt ji – kažkoks mano cheminis dvynys, tiesiog nebegaliu jos pakęsti nė minutės, mane kamuoja kaltės jausmas, nes viskas aplinkui, rodos, liudija, kad ji – nuostabus žmogus, žavintis savo tyliu liūdnu melodingu balsu su aiškiomis šelmiškomis gaidelėmis, ir vis dėlto nė viena iš šių racionalių kalčių nesmaigsto – Juntu vien neregimus dūrius – Ji kelia man skausmą! – Kai kuriomis pokalbio akimirkomis

elgiuosi kaip tikriausias nevykęs aktorius, pašoku ir kratau galvą, štai kaip mane veikia Bilė – „Kas tau?“ – švelniai klausia ji – Ir aš kone užrinku, nors niekad gyvenime nesu ant nieko rėkęs – Pirmąsyk gyvenime nesu tikras, ar susivaldysiu, kad ir kas atsitiktų, nesu tikras, ar širdy būsiu toks ramus, kad susidūręs su isteriškai rėkiančių moterų beprotybe pajėgčiau netgi nuolaidžiai šypsotis – Staiga mane patį apima panaši beprotybė... Ir kas gi atsitiko? Dėl kokios priežasties?.. „Ar tu tyčia varai mane iš proto?“ – galų gale išpyškinu... Ji, suprantama, prieštarauja, esą kalbu kaip pamišėlis, esą nėra jokio pagrindo tokioms šnekoms, mes tiesiog gamtoje su draugais leidžiame smagų savaitgalį. „Tada MAN kažkas negerai!“ – suklinku – „Tai aiškiai matyti, bet kodėl gi nepamėgini nusiraminti, kodėl, tarkime, nepasimyli su manimi, aš juk visą dieną tavęs maldauju, o tu tik dejuoji ir suki į šalį akis, lyg būčiau kokia sena šlykšti ragana“ – Ji prieina ir švelniai tykiai man pasisiūlo, bet aš tik spygsau į savo virpančius riešus – Tai iš tiesų labai baisu – Sunku paaiškinti – Be to, mažasis berniukas vis prieina prie Bilės, kai ji klūpo man prie kelių ar sėdi ant jų arba mėgina paglostyti man plaukus ir paguosti. Jis vis kartoja tuo pačiu gailiu balseliu: „Nedaryk taip, Bile, nedaryk taip, Bile, nedaryk taip, Bile“, kol galiausiai ji meta šalin savo mielą kantrybę, su kuria atsakinėja į kiekvieną jo beviltišką klausimą, ir sušunka: „Nutilk! Eliotai, ar nenutilsi! Ar vėl turėsiu tave mušti?“ Aš sudejuoju: „Ne!“, o Eliotas surinka dar garsiau: „Nedaryk taip, Bile, nedaryk taip, Bile, nedaryk taip, Bile!“, taigi jinai nusitempia jį į verandą ir ima šaukdama mušti, o aš juntu tuoj pasiduosiąs nevilčiai ir išleisiąs paskutinį atodūsį, kaip baisu.

Negana to, kuldama Eliotą ji pati verkia ir tada prasideda pamišusios moters riksmai, kaip antai: „Jei nesiliausi, aš mus abu užmušiu, tu nepalikai man kitos išeities! O mano vaike!“ – staiga pačiumpa jį ir apkabina apsipylusi ašarom, raudamasi plaukus, ir visa tai vyksta po senais taikiais mėlynųjų kėkštų pamėgtais medžiais, o kėkštai tebelaukia maisto ir stebi mus – Netgi Alfis Šventasis Asiliukas laukia kieme, kol kas nors jam paduos obuolį –

Pakeliu akis ir pažvelgiu į auksinę per beprotišką virpantį kanjoną vakarop keliaujančią saulę, o tasai sumautas nenaudėlis vėjas už mylios lenkia žemyn medžių viršūnes, artėja ūždamas ir kai atūžia, nupučia šalin širdgėlos prislėgtų motinos ir sūnaus riksmus drauge su pamišusiais išsibarsčiusiais lapais – Upelis kliegia – Baisiai pokši durys, langinė irgi, namas dreba – Ūžesy daužau sau kelius ir netgi negirdžiu jokio smūgių garso – „Ką gi man daryti, jei vis tiek nori nusižudyti?" – šaukiu – „Nesirūpink, su tavim tai neturi nieko bendro" – „Na taip, vyro tu neturi, bet juk turi mažių Eliotą, jis užaugs ir viskas bus gerai, o tu tuo tarpu dirbk toliau, ištekėk, išvažiuok, kuo nors užsiimk, galbūt Kodis, bet labiau, sakyčiau, visi tie pamišę personažai varo tave iš proto ir perša mintis apie savižudybę, kaip tasai – Peris..." – „Nekalbėk apie Perį, jis nuostabus, mielas ir aš jį myliu, jis man daug geresnis, nei tu kada nors būtum, ir bent jau moka atsiduoti" – „Bet ką reiškia tie atsidavimai, ką mes galim duoti, kad kaip nors padėtume kitiems?" – „Tu niekada to nesuprasi, nes esi pernelyg įnikęs į save" – Mes jau pradedam įžeidinėti vienas kitą, ir tai būtų geras ženklas, tačiau Bilė vis pratrūksta rauda ir verkia man ant peties vėl kartodama, kad esu jos paskutinis šansas (tai netiesa)... „Važiuokim kartu į vienuolyną", – priduria pamišėliškai... „Evelina, tai yra Bile, tu iš tikrųjų gali stoti į moterų vienuolyną, dėl Dievo, stok į vienuolyną, regis, iš tavęs išeitų vienuolė, galbūt tau kaip tik to ir reikia, gal visos tos kalbos apie Kodį, apie religiją, visas šis pasaulietinis siaubas, atitolina tave nuo to, ką vadini tikruoju išsipildymu, juk kada nors galėtum tapti didžiai gerbiama, visų rūpesčių atsikračiusia motinėle, nors, tiesa, sykį esu matęs ir verkiančią motinėlę... ak, kaip viskas liūdna..." – „O kodėl jinai verkė?" – „Nežinau, pravirko po mūsų pokalbio, pamenu, prikalbėjau jai kvailysčių, tarkim: „Visata yra moteris, nes ji apvali", bet, manau, ji pravirko todėl, kad prisiminė savo jaunystę, kai turėjo romaną su kareiviu, jis žuvo, bent taip kalbama, tai buvo šauniausia moteris, kokią kada nors esu regėjęs, didelės mėlynos akys, didi puiki moteris... ir tu taip gali, išsikapanok iš tos baisios maišalynės, atsikratyk jos" – „Bet aš juk myliu, pernelyg myliu" –

„Tačiau ne todėl, kad esi geidulinga, vargšele“ – Mes apsiraminame ir, tiesą sakant, pasimylime, nekreipdami dėmesio į Eliotą – o šis baksnoja ją: „Bile, nedaryk taip, Bile, nedaryk taip“, kol veiksmo įkaršty surinku: „Ko nedaryti? Ką jis turi galvoj? O gal jis teisus ir tau, Bile, nederėtų to daryti? Gal mudu, viską apgalvojus, darom nuodėmę? Och, tai beprotybė! Ir jis labiausiai pamišęs iš visų“ – Iš tikrųjų tas vaikas jau užsilipęs ant lovos ir timpčioja ją už peties it koks pavydus meilužis, mėginantis atplėšti savo moterį nuo kito vyro (Bilė viršuje ir tai aiškiai rodo, koks aš bejėgis ir nustekentas, nors dar tik ketvirta valanda popiet) – Troboje vyksta nedidelė drama, galbūt ji šiek tiek skiriasi nuo to, kam skirtos tokios trobos, ir to, ką linkę vaizduotis aplinkiniai kaimynai.

35

Tačiau kartais orgazme glūdi baisus paranojiškas elementas, iš kurio randasi ne mielas artumo jausmas, o staiga visame kūne pasklinda kažkoks nuodas – Pajuntu didelę šlykščią neapykantą sau ir viskam aplinkui, apėmęs tuštumos jausmas anaiptol nepanašus į įprastą palengvėjimą, tartum, pasitelkus didžią raganišką galią, iš manęs sąmoningai būtų išsiurbta visa stuburo kanalo energija – Jaučiu, kaip aplink mane telkiasi piktos jėgos, sklindančios iš jos, iš vaiko, iš pačių trobos sienų, iš medžių, nelabai netikėta net mintis apie Deivą Veiną ir Romaną, tos jėgos supa mane – Palieku vargšę Bilę įkniaubusią veidą į delnus ir išlekiu atsigerti upelio vandens; kaskart, kai taip atsitinka, jaučiu turįs bėgti atgal ir atsiprašyti, tačiau šįsyk, vos vėl ją pamatau: „Jai kažkas kita galvoje", – pašnairuoju ir nėmaž nesijaučiu kaltas – Bilė kažką murma užsidengusi rankomis veidą, o berniukas verkia šalia jos – „Dieve, jos vieta vienuolyne!" – tariu sau skubėdamas atgal prie upelio... Staiga pasikeičia upelio vandens skonis, sakytum, aukščiau prieš srovę kas nors būtų įpylęs benzino ar žibalo – „Tikriausiai kaimynai nori man atkeršyti, štai kaip!" – atsargiai paragauju vandens ir nusprendžiu, kad taip ir yra.

Kai atžirglioja Deivas Veinas, sėdžiu prie upelio kaip idiotas ir spoksau priešais, jis nešasi žuvį ant valo ir, lyg nieko nebūtų atsitikę, skambiu linksmu vakarietišku balsu sniaukrodamas taria: „Och, vyruti, sugaišau ištisas dvi valandas ir pažiūrėk, ką pagavau!

Vieną varganą, bet jaudinamai gražų, pats pamatysi, šventą vaivorykštinį upėtakį, tuoj pat ketinu jį valyti... O valyti žuvį reikia va taip...“ – jis nekaltai atsiklaupia prie upelio ir parodo man kaip – Man nelieka nieko kito, tik stebėtis ir šypsotis – Deivas taria: „Per artimiausius porą metų būk pasirengęs kelionei į Faralonos salą, vyruti, ten laukinės kanarėlės tupia ant laivo šimtai mylių nuo jūros kranto – Matai, stengiuosi sutaupyti pinigų nuosavai žvejybinei valčiai, manau, nieko nėr geriau už žvejybą, ir dėl to ketinu visiškai pakeisti savo gyvenimo būdą, nors taip ir regiu Faganą, klykiantį su rošio lazda, bet tau reikėtų pamatyti, kaip greit gali sužvejoti šimtus silkių ir išskrosti lašišą per pusantros minutės, tai tikrai, be to, ten vaikštai su darbine palaidine ir megzta vilnone kepure – Vaikine, aš viską apie tai žinau ir rašau galutinį pavyzdinį straipsnį apie tai, kaip tyras sunkus darbas mus visus išgelbės – Kai esi čia, junti pačią pirmapradę šviesą, kalbu apie žvejybą – Tu medžiotojas – Žuvų tau suranda paukščiai – Tave verčia veikti oras – Mirtinas nuovargis ištirpdo kvailystes galvoje ir viskas stoja į savo vietas“ – Tupėdamas tenai vaizduojuosi, kaip Bilė, tikėtina, pasakoja Romanai, kas nutiko troboje, ir Deivas taip pat netrukus tai sužinos, nors jis, rodos, žino daugelį dalykų, kurie vyksta aplinkui – kelissyk jau buvo apie tai užsiminęs, kaip, tarkim, ir dabar: „Atrodo, tau stojo prastos dienelės, tas vaikiščias Eliotas bet ką gali išvesti iš proto, o ir pati Bilė, aišku, nervinga mergiotė – Va kaip reikia skusti žvynus ir va kokiu peiliu“ – Ir aš stebiuosi, kodėl gi pats negaliu būti toks paslaugus, žmogiškai paprastas ir vykęs, kad, kaip Deivas, lengvu šnekalu priversčiau kitus pasijusti geriau; nuo ilgo gėrimo pastarąsias kelias savaites jo veidas irgi ištįsęs, skruostai įdubę, bet jis nesiskundžia, nedejuoja kampe kaip aš, Deivas bent jau daro ką nors, pats save išmėgina – „Ak, Deivai, kada nors mudu su tavim patrauksim žvejoti į tavo apleistą rūdos kasyklą prie Rogo upės, ech, tuomet kažkaip jau ir jausimės geriau, velniai griebtų“ – „Taigi, mums reikia gerokai prisukti savo čiaupus ir mažiau lakti, Džekai“, – žodį „Džekai“ jis ištaria liūdnai, labai panašiai, kaip tardavo Džeris Vagneris, kai mes, dharmos valkatos, kopdavom į kalnus ir ten liedavom sielvartą, –

taip, mes geriam per daug SALDŽIŲJŲ gėrimų, žinai, tas cukrus be maisto gali pažeisti tavo medžiagų apykaitą ir kraujy prisikaups tiek cukraus, kad būsi silpnesnis už vištą, ypač jei kelias savaites gėrei vien saldų portveiną ir „Manhatanus“ – Pažadu, kad šventas šios žuvytės kūnas tave pagydys“ (kikena). Aš staiga pažvelgiu į žuvį ir vėl pasijuntu siaubingai, vėl susiduriu su senomis mirties užmačiomis, tik dabar ketinu į ją suleisti savo didelius sveikus anglosaksiškus dantis ir išplėšti gedulingą mėsos gabalą iš mažos būtybės, kuri vos prieš valandą linksmai plaukiojo jūroj, tiesą sakant, net Deivas apie tai pagalvoja ir taria: „Ak, taip, ta maža burnikė aklai žiopčiojo ieškodama maisto džiugiuose gyvenimo vandenyse, o dabar tik pažvelk į ją, štai ji nukirsta, nežiūrėk, mudu, didieji girti nusidėjėliai, dabar panaudosime ją atnašų vakarienei, tad kai virsim šią žuvį, aš už ją sukalbėsiu indėnišką maldą, tikiuosi, tai bus toji pati malda, kurią kalbėdavo vietiniai indėnai – Džekai, mes juk galim čia imti ir linksmai pagyventi, šauniai praleisti savaitę“ – „Savaitę?“ – „Maniau, kad atvažiavom čia savaitei“– „Och, sakiau, kad aš ne... Siaubingai jaučiuosi... Nemanau, kad pajėgsiu... Aš kraustausi iš proto dėl Bilės, dėl Elioto ir dėl paties savęs... Galbūt man, galbūt mums reikia išvažiuoti ar ką, man rodos, gausiu čia galą“ – Deivas, suprantama, nusimena, aš juk, šiaip ar taip, jau atitraukiau jį nuo darbų ir atitempiau čionai, ir tai dar viena priežastis, dėl kurios pasijuntu niekšas.

36

Bet Deivas net suplukęs baladojasi po trobą gamindamas kukurūzų miltų košę ir pildamas į keptuvę kukurūzų aliejų, Romana irgi neatsilieka, maišo didžiulį dubenį nuostabių salotų, krauna daug majonezo, o vargšė Bilė tylomis paskui padeda jai padengti stalą, prie viryklės niūniuoja mažius, ir staiga šis vaizdas man ima priminti jaukią šeimyninę sceną – Tik aš stebiu ją iš verandos siaubo kupinomis akimis – Dar ir dėl to, kad lempos šviesoje jų šešėliai ant sienų atrodo milžiniški, pabaisiški, raganiški, magiški, aš vienišas girioje su laimingomis šmėklomis – Leidžiasi saulė, kaukia vėjas, aš užeinu vidun, bet išsyk kaip beprotis šoku laukan ir nulekiu prie savo upelio, kaip visada manydamas, kad jo vanduo viską nuplaus ir paguos mane amžiams (ir savosios bėdos ištiktas prisimenu Edgaro Keiso patarimą: „Gerk kuo daugiau vandens"), bet „vandeny juk žibalas" surinku ūžiant vėjui, tik niekas mano riksmo negirdi – Norisi spirti į upelį ir užbliauti – Apsisuku ir štai šilta troba, žmonės viduje pastebimai paniurę, nes nesupranta, ko tas pamišėlis lakstọ iš trobelės prie upelio ir atgal, tylintis, išblyškęs, apkvaitęs, drebantis ir prakaituotas, lyg būtų pats vidurvasaris, nors dabar jau netgi šalta – Sėdžiu ant kėdės atsisukęs nugara į duris ir stebiu žvaliai pamokslaujantį Deivą: „Taigi mes rengiame atnašų puotą su gausiomis gėrybėmis, kurias regite karališkai išdėliotas aplink vieną gardžią žuvytę, todėl visi

už ją pasimelskime ir ragaukime visi josios mažais kąsneliais, kiekvienam skirti vos kokie keturi gabalėliai ir šičia patiektos visos žuvies dalys, kurias verta ragauti – Vis dėlto, norint tinkamai iškepti šviežią žuvį reikia, kad aliejus degtų, degtų kaip pašėlęs, ir tik tada dėti žuvį, na, ne degtų, o būtų labai įkaitęs, na, taip, beveik degtų, paduokite man ikrus, tada reikia švelniai įdėti žuvį į aliejų, šitaip sukelsite baisiausią čirškesį" – (Romanai plojant jis tai ir padaro) (aš žvilgteliu į Bilę, ji tūno lyg vienuolė kampe mintimis nuklydusi kažkur kitur), bet Deivas vis nesiliauja pokštavęs ir galiausiai mes visi imame šypsotis – Kol žuvis kepa, Romana man nuolatos kiša, kaip kišo visą dieną, ko nors užkąsti, kokių nors užkandžių, gabalėlį pomidoro ir taip toliau, ji aiškiai stengiasi man padėti, kad geriau pasijusčiau – „Tau reikia valgyti", – kartoja Romana su Deivu, bet aš neturiu apetito, o jie vis vien man kiša po nosim, kol galiausiai piktai pamanau: „Ką jie man čia kaišioja, nuodą?" – ir kas gi atsitiko mano akims, jos išsiplėtusios, juodos, tarsi būčiau vartojęs narkotikų, nors gėriau tik vyną, o gal Deivas įpylė į jį narkotikų manydamas, kad man jie padės ar ką? O gal jie visi – kokios nors slaptos draugijos nariai, slapčia šeriantys žmones narkotikais siekdami jų nušvitimo ar panašiai?" – tariu sau netgi tada, kai Romana duoda man kąsnį... Ji tik su violetinėmis kelnaitėmis ir liemenėle, daugiau nieko, tiesiog dėl smagumo, Deivas gamindamas vakarienę linksmai plekšnoja jai per užpakalį, Romanai tokia erotika visiškai suprantamas daiktas, ji noriai rodo savo didelį dailų kūną – Kažkurią akimirką, kai Bilė pasilenkia virš kėdės, Deivas užeina jai už nugaros ir mirkčiodamas man žaismingai ją paliečia, o aš kaip idiotas neturiu tam ūpo, mes juk galėtume pasiausti taip, kaip svajoja pasilinksminti laisvą dieną gavę kareiviai, velniai griebtų – Tačiau nuodai kraujyje yra aseksualūs, taip pat asocialūs ir kitokie – „Bilė tokia graži ir liekna, nors aš pripratęs prie Romanos, manau, dėl įvairovės galėčiau ją pakeisti", – taria Deivas prie čirškančios keptuvės, aš pažvelgiu per petį ir matau – iš pradžių apimtas džiugesio, paskui nerimą keliančios baimės – didžiulę išsipūtusią pilnatį, sustingusią tarp

Mien Mo kalno ir šiaurinės kanjono sienos, lyg tariančią man, žiūrinčiam per virpantį petį: „Kaaz duu dooks."

Bet aš sakau: „Deivai, pažvelk, lyg to būtų negana" – ir bedu pirštu į mėnulį, medžiai nuščiuvę stypso mirtinoj tyloj, mes troboje taip pat, štai ji, didžiulė gedulinga pilnatis, kuri gąsdina pamišėlius ir verčia banguoti vandenis, jos fone matyti dvi trys medžių viršūnės, ji visą aną kanjono pusę užliejo sidabru, o Deivas tik pažvelgia į mėnulį pavargusiomis bepročio akimis (per daug sujaudintomis akimis, kaip pasakytų mano motina) ir neprataria nė žodžio, aš nueinu prie upelio ir atsigeriu vandens, tada grįžtu ir stebiuosi mėnuliu, staiga troboje keturi šešėliai panyra į mirtiną tylą, tartum būtų susimokę su mėnuliu.

„Metas valgyti, Džekai", – taria Deivas netikėtai išeidamas į verandą – Visi tyli – Aš įeinu vidun ir suglumęs atsisėdu prie stalo it niekam tikęs pirmeivis, kuris nepadarė nieko, kas neštų naudos žmonėms ir pamalonintų moteris, idiotas gurguolėje, kurį, kad ir kas būtų, reikia maitinti, Deivas stovėdamas taria: „Och, pilnatis, štai mūsų žuvytė, dabar ją pasidalysime, kad numalšintume alkį ir taptume stipresni, ačiū jums, Žuvies žmonės, ačiū tau, Žuvies Dieve, ačiū tau, mėnuli, už tai, kad apšvietei mums šį vakarą, tai pilnaties žuvies naktis, kurią pašventiname šiuo pirmuoju gardžiu kąsniu" – Jis ima šakutę ir atsargiai atveria žuvytę, ši gražiai apvoliota džiūvėsiuose, apskrudinta ir padėta tarp prašmatnių salotų, daržovių ir kukurūzinių paplotėlių, jis praskečia juokingas žiaunas, panyra vidun, išima keistą kąsnį ir prikiša prie mano burnos tardamas: „Pirmasis kąsnis tau, Džekai, mažutis kąsnelis, bet kramtyk jį labai iš lėto", aš darau kaip lieptas, kąsnelis riebus ir gardus, tačiau mano liežuviui jau nieko nėra skanaus – Tada kiti ragauja savo šventus kąsnelius, mažojo Elioto akys švyti iš džiaugsmo – jam patinka šis nuostabus žaidimas, mane jau pradedantis gąsdinti – Priežastys dabar jau aiškios. Mums valgant Deivas paskelbia, kad jam ir man įgriso besaikis gėrimas ir, Dievas regi, mudu persiauklėsime, jis pasirūpinsiąs, kad mes pasitaisytume, paskui kaip paprastai leidžiasi porinti istorijas, ir štai mes šnekučiuodami jau valgome įprastą va-

karienę, iš pradžių tikiuosi, kad ji kažkaip padės man išsikapanoti, bet po jos man tik dar pablogėja, „Galbūt toji žuvis sugėrė visas ūdrų, pelių ir gyvačių mirtis ar ką", – tariu sau – Bilė nesiskųsdama tylomis plauna indus, Deivas po vakarienės linksmai traukia dūmą verandoje, o aš ir vėl kaip lunatikas kiurksau prie upelio, kas penkias minutes vis bėgu slėptis nuo visų, nors nesuprantu, kas verčia taip elgtis – Man REIKIA iš čia išsinešdinti... Bet neturiu teisės PASIŠALINTI – Todėl grįžtu, bet tai tik uždaras liguistas niekur nevedantis mechaninis nerimo ratas, tai ten, tai šen, vis aplinkui aplinkui, kol galiausiai mano dažnėjantys bežodžiai pradingimai ir baimę keliantys sugrįžimai visus taip sutrikdo, kad, tylomis sėdėję prie viryklės, dabar jie suglaudę galvas ima šnabždėtis – Iš miško regiu tris šešėliuotas galvas, besikuždančias apie mane – Ką gi sako Deivas? – Ir kodėl jie atrodo taip, tarsi toliau kažką regztų? – Galbūt Deivas Veinas Kodžio lieptas patvarkė taip, kad aš susitikčiau su Bile ir būčiau išvestas iš proto, taigi štai dabar jų valia esu vienas girioje ir šįvakar jie man duos paskutinę porciją nuodų, nuo jos visiškai prarasiu savitvardą, taigi ryte amžiams atsidursiu ligoninėje ir daugiau niekada neparašysiu nė eilutės? – Ar Deivas Veinas man pavydi todėl, kad aš parašiau dešimt romanų? – Ar Kodis primokė Bilę, kad priverstų mane ją vesti, siekdamas pasisavinti visus mano pinigus? O Romana yra nuodytojų ekspertų draugijos narė (pirma mašinoje girdėjau ją kalbant apie tris sielas, be to, vakar vakare ji dainavo kažkokią keistą dainą) – Jų trys, o Deivas Veinas – pagrindinis sąmokslininkas, nes žinau, kad jis pats turi dėžutėje amfetamino ir adatų, pakanka vienos injekcijos į pomidorą ar porciją žuvies, arba įlašinti kelis lašus į butelį vyno ir mano akys pasidarys pamišėliškai išsiplėtusios ir juodos, tokios, kokios yra dabar, mano nervai ŪŪ oi, štai ką galvoju – Jie visi sėdi prie židinio mirtinoje tyloje, o kai įžengiu į trobą, vėl ima šnekėtis: aiškus ženklas – ir aš vėl išeinu, „Eisiu, šiek tiek pasivaikščiosiu keliu" – „Okei" – Bet tą akimirką, kai atsiduriu vienas ant tako, milijonai mojuojančių besiplakančių mėnuliškų rankų man užtveria kelią, o kiekvienoj uolų angoj ir išdegusiuose medžiuose, pro kuriuos šimtus kartų miglos gūdumoj

ramiai žingsniuodavau visą vasarą, dabar kažkas greitai juda – Aš skubu atgal – Netgi verandoje mane nugąsdina pažįstami krūmai prie išvietės, baugina perskeltas kelmas – Į galvą kažkaip įsigauna upelio čiurlenimas ir jūros bangų mūšos ritmu kala: „Katiliuk kliuk kliuk, kvailiuk, tau galiuks, siurbu pliurpu bumbu“, susigriebiu rankom galvą, tačiau burbuliavimas nesiliauja.

Užsimerkiu ir prieš akis ima sproginėti kaukės, pažvelgiu į mėnulį – šis moja, juda, pažiūriu į savo rankas ir kojas – šios šliaužia – Viskas juda, veranda juda lyg dumblas ir maurai, po manimi dreba kėdė – „Turbūt, nenori važiuoti į „Nepentą“ išgerti „Manhatano“, Džekai?“ – „Ne“ („Taip, kad tu įpiltum į jį nuodų“, – tariu sau niūriai, bet kartu smarkiai kremtuosi, kad leidžiu sau štai šitaip galvoti apie vargšą Deivą) – Ir aš pajuntu nepakeliamą beprotybės kančią: kaipgi nieko apie tai neišmanantys žmonės gali manyti, kad bepročiai laimingi, o Dieve, iš tiesų Irvinas Gardenas sykį liepė man nemanyti, kad beprotnamiai pilni laimingų pamišėlių – „Galvą suspaudžia skausmas, dar labiau kankina protą apėmęs siaubas, tie žmonės baisiai nelaimingi, ypač todėl, kad niekam negali to papasakoti, apėmus isterinei paranojai nesulaukia jokios pagalbos iš šalies, jie iš tikrųjų kenčia labiausiai pasauly, o gal ir visatoj“, – Irvinas žinojo, ką kalba, nes matė savo motiną Naomę – galiausiai jai buvo atlikta lobotomija.

...Ir man kyla mintis – kaip būtų puiku padaryti galą tai kančiai mano kaktoj ir NUTILDYTI TAI! NUTILDYTI TĄ BURBULIAVIMĄ! – Dabar burbuliuoja ne tik upelis, kaip sakiau, burbuliavimas įsigavo man į galvą, būtų gerai, jei tai būtų rišlus, ką nors reiškiantis burbuliavimas, bet juk čia – nuostabiausiai nušvitęs burbuliavimas, reiškiantis ne ką kitą kaip liepimą numirti, nes viskas jau baigta – Pasaulis užgriūva mane. Deivas su Romana vėl nueina prie upelio rengtis saldžiam nakties miegui po mėnuliu, o mudu su Bile niūrūs sėdim prie židinio – Jos balsas rauda: „Gal pasijustum geriau, jei ateitum į mano glėbį“ – „Turiu ką nors daryti, Bile, po visko, ką tau pasakiau, nebepriversiu tavęs suprasti, kas vyksta, tu nesuprasi“ – „Lįsk į mūsų miegmaišį kaip praėjusią naktį, ir miegokim“ –

Mudu nuogi sulendam į miegmaišį, bet dabar aš jau nesu girtas ir aiškiai jaučiu, kaip man ankšta, be to, dėl kamuojančios karštinės taip prakaituoju, kad tai darosi nepakenčiama, jos oda sušlampa nuo manosios, o mūsų rankos šąla lauke – „Nieko nebus!" – „Ką darysi?" – „Pamėginkim lovoj viduje", – bet aš maniakiškai pakloju visai niekam tikusią lovą, ant viršaus uždedu lentą, bet pamirštu pakloti, kaip klodavau visą vasarą, miegmaišius, pamirštu, ir tiek, o Bilė, vargšė Bilė atsigula su manimi ant šios absurdiškos lentos manydama, kad ketinu atsikratyti beprotybės save kankindamas... Juokinga, mudu gulime sustingę it lentos ant lentos – Aš nusiritu nuo lovos tardamas: „Pamėginkim ką nors kita" – Ir pamėginu ant verandos grindų ištiesti miegmaišį, bet tą akimirką, kai Bilė atsiduria mano glėby, atskrenda uodas arba aš pratrūkstu prakaituoti, arba išvystu žaibo blyksnį, arba mano galvoj garsiai sugaudžia Himnas, arba mintyse imu regėt, kaip prie upelio kalbėdamiesi leidžiasi tūkstančiai žmonių, arba kaip ūžiantis vėjas skraidina rąstus, kurie mus tuoj sutraiškys – „Luktelk minutėlę", – surinku ir atsikeliu šiek tiek pasivaikščioti, tada nulekiu prie upelio atsigerti, o ten taikiai susipynę kūnais guli Romana su Deivu – Imu keikti Deivą: „Tas šunsnukis užsiėmė vienintelę tinkamą miegoti vietą, ant smėliuko prie upelio mat, jeigu jo čia nebūtų, pats galėčiau šioj vietoj miegot, netgi su Bile, ir visą naktį, tas šunsnukis užėmė mano vietą", ir nužirglioju atgal į verandą.

Vargšė Bilė tiesia į mane rankas: „Prašau, Džekai, ateik, mylėk mane, mylėk mane" – „NEGALIU" – „Ak, kodėl gi negali, net jeigu mudu daugiau nepasimatysim, lai ši paskutinė naktis bus graži ir įsimins mums amžiams."

„Tebus mums abiem kaip gražus didis atsiminimas, ar negali man nors tiek duoti?" – „Duočiau, jei galėčiau", – sumurmu troboje lyg koks nervingas senas pusprotis, dairydamasis degtuko – Aš negaliu net cigaretės prisidegti, kažkokia pikta jėga jį vis užpučia, o kai pagaliau prisidegu cigaretę, ji apmarina man degančią burną, tartum ryčiau patį gurkšnį mirties – Sugriebiu dar vieną krūvą maišų ir paklodžių, susikraunu kitoje verandos pusėje, žadėdamas Bilei –

supratusi, kad tai beviltiška, ji dūsauja – „Iš pradžių pamėginsiu numigti vienas, o pabudęs pasijusiu geriau ir ateisiu pas tave“ – Ir bandau numigti, vartydamasis ant kieto pagrindo, plačiai išplėtęs akis, išgąstingai spygsodamas į tamsą kaip Hampris Bogartas filme – ką tik nužudęs savo partnerį jis stengiasi užmigti prie laužo, ir jo pastėrusios akys pamišėliškai žvelgia į ugnį – Ir aš lygiai taip pat žvelgiu, jei pabandau užsimerkti, lyg gumos tempiami vokai vėl atsimerkia – Kai pamėginu apsiversti ant kito šono, drauge su manimi verčiasi visa visata, bet kitoje visatos pusėje ne ką geriau – Suvokiu, kad galiu iš tokios padėties niekada neišsikapstyti, o motina laukia manęs namie ir meldžiasi už mane, nes tikriausiai žino, kas šiąnakt vyksta, aš maldauju jos melstis už mane ir man padėti – Pirmąsyk per tris valandas prisimenu savo katiną ir surinku nugąsdindamas Bilę – „Viskas gerai, Džekai?“ – „Palūkėk truputį...“ Bet ji jau snūduriuoja, vargšelė pervargo, suprantu, ji pasirengusi palikti mane likimo valiai ir negaliu atsikratyti minties, kad ji, Deivas ir Romana tik apsimeta miegą ir laukia mano mirties – „Bet kodėl? – galvoju, – kas tai per slapta nuodytojų draugija? Žinau, todėl, kad aš katalikas, tai didelis antikatalikiškas sąmokslas, tai viską naikinantys komunistai, individai sistemingai nuodijami, kol visi galiausiai atsidurs jų valioje, ši beprotybė tave pakeičia iš pagrindų ir rytą tavo protas jau kitoks – šį narkotiką išrado Airapatianzas, tas narkotikas išplauna smegenis, aš ir maniau, kad Romana – komunistė, juk ji rumunė, o dėl Bilės, keista ta jos kompanija, bet Kodžiui nusispjaut, o Deivas – tikriausias piktavalis, kaip turbūt ir spėjau“ – tačiau mano mintys darosi vis mažiau „racionalios“ ir stoja kliedesio valandos... Kažkokios dvasios šnibžda man į ausį ilgas greitakalbes, pataria ir perspėja, staiga suklenga kiti balsai, bėda ta, kad visi balsai neatgaudami kvapo šneka labai greitai, kaip Kodis, kai greitakalbiauja visu smarkumu, lyg upelio versmė, taigi turiu užčiuopti prasmę, nors iš tikrųjų tenoriu iškrėsti iš ausų tą triukšmą – Bijau užmerkti akis dėl tų sumaištingų visatų, jos pasvyra, staiga plečiasi, staiga sprogsta, įsikimba man į krūtinę, veidai, klykiančios burnos, ilgaplaukiai rėksniai, netikėtos piktos paslaptys, netikėti besiginčijančių dėl Džeko, kalbančių apie

jį taip, tarsi jo čia nebūtų, cerebrinių komitetų ratata... Betikslės akimirkos, kai laukiu naujų balsų, ir staiga milijonuose medžių viršūnių garsiomis aimanomis pratrūksta vėjas – rodos, pamišo mėnulis – O mėnuo kyla vis aukščiau, vis ryškėja, šviečia man į akis tarsi gatvės žibintas – Štai ten spiečiasi šešėliuoti pavidalai, tokie drovūs. Aš, toks žmogiškas, toks saugus, verkiu: „Aš nebe žmogus ir niekada nebebūsiu saugus, och, viską atiduočiau, kad tik atsirasčiau namie sekmadienio popietę ir galėčiau žiovauti iš nuobodulio, och, kad vėl taip būtų, bet tai nebepasikartos, ma buvo teisi, aš pamažu ėjau beprotybės link, ir štai pamečiau protą. Ką aš jai pasakysiu? – Ji išsigąs ir pati išprotės – Och, *ti* Taiki, *aide mue* – man, kuris ką tik valgė žuvį ir nebeturi teisės vėl ko nors prašyti brolio Taiko – Netikėtų garsių pranešimų žargonas tarška mano galvoje, tai kalba, kurios niekad nesu girdėjęs, bet išsyk suprantu – Akimirką regiu mėlyną Dangų ir baltą Mergelės šydą, bet staiga jį užpila grėsmingas mėlis lyg rašalo dėmė, „Velnias! Šiąnakt manęs atėjo velnias! Šiąnakt toji naktis! Štai kaip!“ – bet angelai kvatojasi ir jūros uolose trypia smarkų šokį, dabar jau visiems nusispjaut – Staiga aiškiau už viską, ką esu gyvenime regėjęs, išvystu Kryžių.

37

Matau kryžių, jį gaubia tyla, jis ilgai nepranyksta, prie jo linksta mano širdis, visas kūnas trokšta su juo susilieti, aš ištiesiu rankas, kad mane pasiimtų, dievaži, jaučiuosi imamas, mano kūnas pradeda mirti, alpstu skriedamas prie Kryžiaus, švytinčio tamsoje, pradedu rėkti, nes žinau, kad mirštu, bet mirties riksmu nenoriu gąsdinti Bilės ir kitų, taigi riksmą nuryju ir paprasčiausiai atsiduodu mirčiai ir kryžiui: vos tai atsitinka, imu iš lėto vėl klimpti į gyvenimą – Tada vėl sugrįžta velniai, komisijos nariai man į ausis kužda įsakymus, liepdami mąstyti naujai, pašnibždom vapalioja paslaptis, staiga vėl išvystu Kryžių, šįkart jis mažesnis ir toliau, bet toks pats ryškus, ir aš triukšmaujant balsams tariu: „Aš su tavimi, Jėzau, per amžius, ačiū..." Guliu apsipylęs šaltu prakaitu, klausdamas savęs, kas gi man atsitiko, juk tiek metų studijavau budizmą ir papsėdamas pypkę su pasitikėjimu meditavau apie tuštumą, ir štai staiga man pasirodė Kryžius – Mano akis užplūsta ašaros – „Mes visi būsim išganyti – Net nesakysiu šito Deivui Veinui, neisiu jo žadinti, negąsdinsiu, jis ir pats netrukus viską sužinos – o dabar galiu miegoti." – Apsiverčiau ant kito šono, bet tai viso labo pradžia – Dar tik pirma valanda po vidurnakčio ir naktis, besidriekianti paskui riedantį mėnulį, vis gūdėja iki pat aušros – iki to meto Kryžių išvystu dar ne vieną sykį, o kažkur vyksta mūšis ir vis pargrįžta velniai – Žinau, kad jei numigčiau bent valandą, visi

tie triukšmai smegenyse nurimtų, vėl stotų vidinė ramybė ir šioj bėdoj paguodos suteiktų palaiminimas – Tačiau prie manęs vėl tyliai sparnais sumoja šikšnosparnis, aiškiai regiu jį mėnesienoj – maža tamsi galvelė ir tokie iš proto varantys sapnų zigzagai, kad net negali į juos žiūrėti. Staiga išgirstu gaudesį, virš tų medžių, nuo kurių sklinda triukšmas, neabejotinai pakibo skraidanti lėkštė, ten skamba įsakymai, „Jie atskrido manęs, o Dieve!“ – Pašoku ant kojų ir įsistebeiliju į medį, aš ginsiuos – Priešais mano veidą suplasnoja šikšnosparnis – „Tas šikšnosparnis – jų atstovas kanjone, jie skaito jo radaro siunčiamus pranešimus, kodėl jie neišskrenda, argi Deivas negirdi to baisaus gaudesio?“ – Bilė pučia į akį kaip užmušta, o mažasis Eliotas staiga bilsteli koja, vienąkart – Suprantu, jis ne tik nemiega, jis žino, kas vyksta, vėl atsigulu ir vogčia jį stebiu iš savo verandos kampo: staiga suvokiu, kad jis spokso į mėnulį, ak štai ir vėl – bilsnoja koja siųsdamas pranešimą – Tai burtininkas, persirengęs berniuku, jis ir Bilę naikina! – Pasikeliu norėdamas į jį pažvelgti ir drauge jausdamasis kaltas – juk suprantu, kad tai veikiausiai visiška nesąmonė, bet Eliotas netgi deramai neapklotas, jo mažos rankelės, nepridengtos antklodės, šąla nakty, jam netgi neužvilkti naktiniai marškinėliai, aš keikiu Bilę – Užkloju vaiką, jis suknirkia – Grįžtu į savo vietą ir atsigulu padėrusiomis akimis žvelgdamas gilyn į savo vidų, staiga mane apima palaima, mat ima svaiginamai veikti miego mechanizmas – Ir štai sapnuoju, kad su dar dviem vyručiais esu nusamdytas dirbti kalnuose toje pačioje kalnų virtinėje, kur stūkso Vienatvės viršukalnė (taigi vėl Mien Mo kalnas), mes pradedam darbuotis drauge su kalnų upės brigada ir sužinome, kad du darbininkai tikriausiai įsmuko į šlaito sniegą, taigi turime persisverti per statų skardį ir pamėginti juos iš ten iškrapštyti ar ištraukti – Gulime ant puraus sniego tūkstančio pėdų aukšty virš upės ir guriname jį tokiais dideliais gabalais, kad nesuprasi, ar juose kas nors įkalintas, ar ne – Negana to, viršininkai turi specialius batus su kabliais, kurie padeda jiems išsilaikyti ant žemės (panašūs į slidžių apkaustus), todėl imu suprasti, kad jie tik mulkina mus, vargšus, mes galim irgi nugarmėti apačion

(aš vos nenugarmu) – (nugarmėjau) – (beveik) – Stebėdamas, kas vyksta, iš šalies, suprantu, kad tai viso labo kasmetinis ritualinis pokštas, skirtas naujokams mulkinti – paskui juos pasiųs į kitą upės krantą kasti sniego nuo stačių šlaitų, tikintis surasti dingusius darbininkus – Taigi mes leidžiamės ilgon kelionėn, iš pradžių į žemupio pusę, bet pakeliui visi mūsų sutikti valstiečiai mums pasakoja apie Monstrišką Dievo Mašiną, esančią kitame krante, ji klykia lyg paukščiai, ūbauja kaip pelėdos ir turi milijoną pragariškų prietaisėlių, nuo visų tų išklypusių, išklerusių lyg vėjo malūno detalių pila prakaitas, kaip „įvykių stebėtojas" ir vėl matau – tai tik triukas, kad įvarytų mums baimės – kad atsidūrę ten naktį ir išgirdę tikrus paukščių, pelėdų ir panašius balsus it kokie kaimo jurgiai tartume sau, esą tai – Pabaisa... Tuo tarpu parsisamdome kopti į pagrindinį kalną, bet pažadu sau – jeigu darbas man tenai nepatiks, grįšiu į savo seną vietą ant Vienatvės viršukalnės – Darbdaviai jau spėjo parodyti savo žudikišką humoro jausmą – Užkopiu ant Mien Mo kalno, jis ir vėl panašus į Ratono kanjoną, bet čia dar yra plati sausojo puvinio upės vaga, besidriekianti per plačią angą tarp uolų, o apačioje ant gausybės uolų peri didžiuliai grifai – Nusenę valkatos garsiai juos keikia, negrabiai nustumia nuo uolų ir tada puola maitinti it naminius gyvūnėlius, šeria raudonos mėsos gabalais ir rausvosiomis erkėmis, nors iš pradžių buvau bemanąs, kad ekscentriškieji seni miesto bastūnai norėjo juos suvalgyti ar parduoti (o gal tai ir tiesa), mat prieš pagalvodamas apie tai, miesto sąvartyne išvystu šimtus iš lėto santykiaujančių grifų porų.

Šie grifai jau įgavę žmonių pavidalą, jie turi žmogiškas rankas, kojas, galvas ir liemenis, nors ir apžėlę vaivorykštės spalvų plunksnomis, vyrai tykiai sėdi už Grifių Moterų ir tokiais pat lėtais nepadoriais judesiais kažkaip santykiauja su jomis – Ir vyrai, ir moterys sėdi atsisukę ta pačia kryptimi, kažkaip suėję į sąlytį, nes matyti, kaip jų plunksnuoti vaivorykštės spalvų pasturgaliai lėtai, nuobodžiai, monotiškai juda ant sąvartyno šlaitų – Eidamas pro šalį netgi pamatau apyjaunio šviesiaplaukio patino veido išraišką, tai amžinas nepasitenkinimas, nes jo Grifė Meilužė yra sena Niektauza ir su

juo visąlaik ginčijasi – Veidas visiškai kaip žmogaus, tik nežmoniškai išblyškęs, lyg balta neiškepto pyrago tešla, jame matyti bukas pamišėliškas siaubas – dėl to, kam jis pasmerktas, ir aš suvirpu iš gailesčio, netgi įžiūriu josios vidutinio amžiaus pyrago tešlos veidą, iškreiptą siaubingos kankynės – Jie tokie žmogiški! Bet staiga mes su dar dviem vyručiais atsiduriame garbaus Grifų Žmonių kvartalo bute – ten Grifė Moteris ir jos duktė parodo mūsų kambarius – Jų veidai it raupais tirštai nusėti mielių raugo burbuliukais ir dar nuteplioti kosmetika, dėl to jos panašios į storas kalėdines lėles, buki, pamišėliški, bet žmogiški veidai, storos lūpos lyg guminė buza, riebios fizionomijos aptrupėjusios tarsi traškučiai, it geltoni picos vėmalai, jos kelia mums pasibjaurėjimą, bet nieko nesakom – Bute visur pristatyta purvinų bitnikiškų lovų, primėtyta čiužinių, tačiau aš einu toliau į gilumą ieškodamas kriauklės – Butas didžiulis – Be galo ilgai einu pro taukuotus podėlius ir milžiniškas, ištiso daugiabučio ilgio prausyklas su vienintele purvina kriauklyte, pajuodusia ir gleivėta kaip trupančios Louelio vidurinės mokyklos rūsių sienos... Galiausiai prieinu Virtuvę, kur mes, „naujieji darbininkai", visą vasarą turėsim gamintis šiokį ar tokį valgį – Milžiniški akmeniniai židiniai ir akmeninės viryklės prasmirdusios ir riebaluotos po Žmonių Grifų Banketinės Orgijos, vykusios prieš mėnesį ant grindų tarp šiukšlių ir butelių mėtosi daugybė taip ir nepagamintų viščiukų – Visur pradvisę riebalai, niekas niekuomet jų nevalė ir net nežino, kaip tai daroma, o patalpa didžiulė kaip garažas – Braunuosi lauk iš ten, stumdamas priešais kažkokį didelį dvokiantį riebaluotą, maisto likučiais išterliotą padėklą, skubu ištrūkti iš šios didelės pradvisusios tuštumos ir siaubo – Riebūs auksaspalviai viščiukai pūva suversti ant prišnerkštų akmens plytelių – Skubinuosi lauk, niekad gyvenime nesu matęs tokios purvynės. Tuo tarpu regiu, kad du manieji vyrukai tyrinėja pilną mums skirto Grifų Maisto pintinę ir vienas išmintingai taria: „Mūsų cukruj pūslės", – jis turi omeny, jog Grifai į mūsų cukrų pridėjo savo pūslių, kad mes „numirtume", tačiau, užuot iš tikrųjų numirę, būsime nutrenkti į Požeminius Glitėsius ir ten panirę iki kaklo į srūvantį mėšlą turėsime traukti

didžiulius girgždančius ratus (tarp mažų dvišakų gyvatėlių), kad ilgaausis velnias galėtų iškasti savo Purpuro Raudonio Kvadratinį Akmenį, kuris yra visos jo karalijos paslaptis – Galop imi aimanuoti, spraudiesi pro kitų žmonių lavonus, netgi tavo šeimos nariai plaukia per maurus – Jei pasiseks prasisprausti, galbūt tapsi tešliniu Grifu ir iš lėto nepadoriai santykiausi sąvartyne viršuj, arba tai, arba velnias tiesiog išgalvoja Grifus Žmones ir visa, kas liko iš požeminio Pragaro – „Kam pupų?" – išgristu save klausiant, bilst! Aš vėl pabudau! Kaip tik tą akimirką koja į verandos grindis bilstelėjo Eliotas! Apsižvalgau!.. Jis tai daro tyčia, jis žino, kas vyksta! – Kurių galų aš čia atsivežiau tuos žmones, kodėl kaip tik tokios mėnesienos mėnesienos mėnesienos mėnesienos naktį?

Aš vėl ant kojų, vėl žingsniuoju pirmyn atgal, geriu vandenį iš upelio – Griozdiški mėnesienos apšviesti Deivo ir Romanos kūnai nejuda, jie lyg veidmainiai – „Tas šunsnukis užėmė vienintelę mano miego vietą!" – suspaudžiu rankom galvą, aš toks vienišas – Baimingai dairydamasis grįžtu į trobą, ketindamas lempos šviesoje suimti save į rankas, rūkau, iš butelio gaižaus portveino mėginu išsunkti paskutinį lašą, bergždžiai – Dabar, kai Bilė miega, tokia tyki, tokia rami, turbūt išsitiesęs šalia ir ją apkabinęs galėčiau užmigti ir aš – Taip ir padarau, įsliuogiu su drabužiais – juos apsivilkau, baimindamasis, kad išprotėsiu nuogas arba kad staiga negalėsiu nuo to visko pabėgti, ir su batais, ji tyliai sudejuoja ir miega toliau, kai apkabinu žvelgdamas padėrusiu žvilgsniu – Jos baltas kūnas švyti mėnesienoj, vargšai šviesūs plaukučiai rūpestingai ištrinkti ir sušukuoti, moteriškas mažas kūnelis – taip pat našta, kurią reikia nešti, kaip ir manasis, bet toks trapus, liesas, su ašaromis akyse žvelgiu į jos pečius – Pažadinčiau ją ir viską išpažinčiau, bet tiktai išgąsdinsiu – Padariau neatitaisomą žalą („Šrariraisomą šralą!" – šaukia upelis) – Visi mano žodžiai staiga virsta vapaliojimu, neįmanoma nė minutei apčiuopti prasmės, tai yra nė akimirkai, kad pasiteisintų mano racionalios pastangos suimti save į rankas, susivaldyti, milijonai sprogstančio proto skeveldrų kiekvieną mintį sudrasko į milijonus šukių, o juk tie sprogimai, pamenu, pirmąkart patirti veikiant peo-

tliui ir meskalinui atrodė tokie nuostabūs (kai dar nekaltai žaidžiau žodžiais) – „Ak, daugybiškumo pasireiškimas, beveik gali jį išvysti, tai ne tik žodžiai“, o dabar telikę „Ak, kezelamariojot eikgrot“ – Kai pagaliau ima aušti, mano protą ištisai drebina sprogimai, vis garsesni, vis daugialypiškiau pažirę šukėmis, kartais nugriaudi orkestriški vaivorykštiniai sprogimai, kuriuose susilieja garsas ir vaizdas. Auštant dar tris kartus buvau kone paniręs į miegą, bet prisiekiu (ir tai prisiminęs suvokiu, kad netgi dabar nesuprantu, kas nutiko Big Sure), tasai berniukas kažkaip bilstelėjo koja kaip tik tada, kai jau snūduriavau, ir išsyk mane pažadino, visiškai išbudino, ir vėl pajutau siaubą, galų gale tai visų pasaulių siaubas, bet aš, velniai griebtų, tikrai nusipelniau jį patirti – vis per tuos nerūpestingus knyginius tauškalus apie kitų žmonių kančias.

Knygos, šmygos, kamuojamas to blogulio tariu sau, kad jeigu kada nors išsikapstysiu, su džiugesiu tapsiu malūnininku ir užčiaupsiu savo didelę burną.

38

O užvis baisiausia aušra, staiga vėl tai šen, tai ten ūkanotos mėnesienos uoksuose ima ūbauti pelėdos – Bet dar baisesnis rytas, skaisti saulė SPIGINA į mano skausmą, tik dar labiau jį išryškindama, įkaitindama, darydama beprotiškesnį, smarkiau ėdantį nervus – Aš netgi leidžiuosi bastytis po slėnį ryškioj sekmadienio saulės šviesoj su miegmaišiu po pažastim, beviltiškai tikėdamasis rasti kokią nors vietą, kur galėčiau numigti – Vos tik randu žolės lopinėlį prie tako, susivokiu, kad nepavyks čia išsitiesti, nes mane gali pamatyti pro šalį einantys turistai – Vos tik randu progumą prie upelio, pajuntu, kad ši vieta pernelyg grėsminga, kaip Hemingvėjaus aprašyta tamsioji pelkės pusė, kur „žvejyba būtų tragiškesnė“ – Visuose urvuose ir progumose susitelkusios kažkokios ypatingos piktos jėgos mane klaidina – Jų persekiojamas klaidžioju po kanjoną su miegmaišiu po pažastim aimanuodamas: „Kas, po galais, man atsitiko? Argi taip būna?“

Ar aš ne žmogus? Ar stengiuosi mažiau nei kiti? Juk niekada nemėginau ko nors nuskriausti, nekeikiau abejingai Dangaus? – Žodžiai, kurių mokiausi visą gyvenimą, staiga užgriuvo mane visu savo rimtu ir neabejotinu mirtinumu, niekuomet nebebūsiu „laimingas poetas“, „giedantis“ apie mirtį ir kitus romantiškus dalykus – „Eiki, dulkių grumste, aplipęs milijardų metų sąnašom, štai tau milijardai sąnašų kruopelyčių, iškratyk jas iš savo kratytuvo“ – O ryto saulėj

jau banguoja kanjono žaluma – ji primena žiaurų idiotišką sinodą – Grįžtu prie miegančiųjų ir spoksau į juos padėrusiomis akimis, kaip sykį pasilenkęs virš lovos į mane tamsoje spoksojo mano brolis, ne tik su pavydu, bet ir jausdamasis vienišas, atskirtas, kaip žmogus, nuo jų paprastų miegančių protų – „Bet jie visi atrodo mirę!" – Galuojuosi savo kanjone – „Miegas – tai mirtis, viskas mirtis!" Artėja kulminacija – kai visi pagaliau sukyla ir ima maltis aplink nervingai gamindami pusryčius, pasakau Deivui, kad nebegaliu čia likti nė minutės, todėl jis privalo mus visus parvežti į miestą – „Okei, bet mes gal galim čia pabūti dar savaitę, kaip nori Romana?" – „Tai nuvežk mane ir grįžk" – „Na, nežinau, ar Monsantui patiks, kad mes čia viską taip apšnerkštėm, tikriausiai reikėtų išrausti duobę ir užkasti šiukšles" – Bilė siūlo išrausti duobę šiukšlėms, o iš tikrųjų iškasa dailų nediduką karsto formos kapą – Netgi Deivas Veinas sumirksi tai pamatęs – Kapelio dydis toks, kad į jį kaip tik tilptų negyvas mažasis Eliotas, Deivui irgi taip atrodo – sprendžiant iš to, kaip jis į mane žvilgteli... Mes visi pakankamai prisiskaitę Froido, kad suprastume, koks čia reikalas – Be to, mažasis Eliotas visą rytą verkia ir jau dukart gavo į kailį, abu kartus pasigirdo raudos ir Bilės priesaikos, kad ji daugiau nebegalinti, kad nusižudysianti – Romana irgi atkreipia į tai dėmesį – puikus keturių pėdų ilgio ir trijų pločio kapelis dailiais kraštais, tarsi laukiantis, kol į jį bus nuleista nedidelė dėžutė – Mane suima toks siaubas, kad paimu kastuvą ir nusileidžiu prie duobės ketindamas suversti šiukšles ir suardyti kapo vaizdą, tačiau mažasis Eliotas ima rėkti, griebia kastuvą ir neleidžia man prisiartinti prie duobės – Taigi Bilė pati pradeda krauti į ją šiukšles, paskui reikšmingai į mane pažiūri (neabejoju, kartais ji iš tikrųjų siekia išvesti mane iš proto): „Gal nori pats pabaigti?" – „Ką turi omeny?" – „Na, užversti žemes, atiduoti pagarbą" – „Ką reiškia – atiduoti pagarbą?" – „Na, aš pasakiau, kad iškasiu duobę šiukšlėms, ir iškasiau, argi tau nederėtų užbaigti, kas pradėta?" – Deivas Veinas žiūri pakerėtas, jam irgi šis reikalas atrodo pakvaišėliškas, dvelkiantis šalčiu ir bauginantis – „Na, gerai, – sutinku, – užversiu ant viršaus žemių ir suplūksiu", – bet kai tik žengiu prie duobės, Eliotas

suklinka: „NE ne ne ne!“ („Dieve, tam kape žuvies kaulai“, – suvokiu) – „Kodėl gi jis neleidžia man prieiti prie duobės! Kodėl tu ją iškasei lyg kapą?!“ – galiausiai surinku... Tačiau Bilė tiktai ramiai man šypsos be žodžių. Stypso prie kapo su kastuvu rankoj, o vaikas verkdamas tampo kastuvą, skuba pastoti man kelią, stengiasi nustumti šalin mažomis rankelėmis – Nesuprantu, kas darosi – Vos sugriebiu kastuvą, Eliotas suklinka, tarsi ketinčiau palaidoti Bilę ar dar ką nors, ar jį patį – „Kas tam vaiku, ar jis kretinas?“ – sušunku. Su ta pačia tykia ramia šypsena Bilė taria: „Tu sušiktas neurotikas!“ Aš tiesiog pašėlstu, verčiu žemę ant šiukšlių ir trypiu košdamas pro dantis: „Velniop visą šitą beprotybę!“ – Įsiutęs užbildu ant verandos, griūvu ant brezentinės kėdės ir užsimerkiu – Deivas Veinas sakosi paėjėsiąs keliu ir šiek tiek pasižvalgysiąs po kanjoną; kai grįšiąs, merginos jau bus sukrovusios daiktus ir tada mes visi išvažiuosią – Jis nueina, merginos tvarkosi, šluojasi, mažius miega, ir štai aš visiškai išsekintas beviltiškai sėdžiu užsimerkęs saulėkaitoj: po akių vokais suriba auksinė Dangaus taika – Mane apgaubia tvirtos rankos siųstas švelnus palaiminimas, kiek didis, tiek geradariškas, tai yra begalinis – Aš užmigau. Keistai užmigau, sunėręs už galvos rankas, tardamas sau, kad tik mažumėlę pasėdėsiu ir pamąstysiu, bet taip ir miegu, o kai nubundu po kokios minutėlės, pamatau, kad abi merginos mirtinoje tyloje sutūpusios man už nugaros – Kai atsisėdau ant kėdės, jos šlavėsi, o dabar štai tupi man už nugaros, pasisukusios viena į kitą, netardamos nė žodžio – Atsisuku ir pažvelgiu į jas – Po tos miego minutės mane apima palaimingas palengvėjimas – Visos negandos ištirpo – Vėl jaučiuosi visiškai normalus – Deivas Veinas vidur kelio žvalgosi į laukus ir gėles – Aš sėdžiu saulėje ir šypsausi, vėl gieda paukščiai, vėl viskas gerai – Vis vien nesuprantu, kas vyksta.

O labiau už viską nesuprantu merginų, miegančio berniuko ir laukuose stovinčio Deivo Veino tylos stebuklo – Visur pasklidusi auksinė gerumo banga, užliejusi visą mano kūną ir protą – Niūri kankynė – tik prisiminimas – Dabar žinau, kad galiu iš čia ištrūkti, mes parvažiuosim į miestą, nuvesiu Bilę namo, deramai su ja atsi-

sveikinsiu, ji nenusižudys ir nepadarys daugiau nieko pikto, Bilė mane pamirš, jos gyvenimas tęsis, senis Deivas kaip nors susitvarkys, aš jiems atleisiu ir viską paaiškinsiu (tai dabar ir darau) – O Kodis ir Džordžas Baso, ir grobuonis Maklyras, ir tobulasis spindintis Faganas – visi jie vienaip ar kitaip nukeliaus savo kelią – Keletą dienų paviešėsiu pas Monsantą, jis man šypsosis ir parodys, kaip kurį laiką pabūti laimingam, mudu gersim sausą, o ne saldų vyną ir jo namuose leisime tykius vakarus – Ateis Arturas Ma ir mano pašonėj tyliai pieš paveikslus – Monsantas tars: „Na štai ir pabaiga, neimk į galvą, viskas gerai, nežiūrėk į viską pernelyg rimtai, tai negerai, jei, kaip pats vis kartoji, iki galo neįsigilini į vaizduotės sampratas – Aš nusipirksiu bilietą ir gėlėtą dieną ištarsiu sudie, tada paliksiu už nugaros San Fransiską ir per rudeninę Ameriką keliausiu namo – ir viskas bus taip, kaip buvo pradžioje – Paprasta auksinė visus laiminanti amžinybė – Nieko niekada nebuvo – Netgi šios istorijos – Šventoji Karolina Prie Jūros vienaip ar kitaip tebešvytės auksu... Mažasis berniukas užaugs ir bus šaunus vyras... Skambės atsisveikinimai ir švies šypsenos – Manęs su džiaugsmu lauks motina – Kiemo kampas, kur palaidotas Taikas, taps nauja kvapnia šventove – dėl to mano namai bus tik dar panašesni į namus – Švelniomis pavasario naktimis po žvaigždėm stovėsiu kieme – Viskas vis tiek išeis į gera – Ir bus taip pat amžina, ir taip pat švytės auksu – Ir nebėra reikalo dar ko nors sakyti.

JŪRA

Ramiojo vandenyno garsai Big Sure

Jūra*

Cherson!
Cherson!
Aš nekrečiu juokų, Jūra –
Cherson! Cherson!
Mes, sukalkėję tėvai,
Čia, apačioj.
Virtuvėj žiba šviesos –
Jūrų varikliai iš Rusijos
lyg jūrpaukščiai čia, apačioj –
Kai uolos jūroj suputos,
žinosiu, kad Havajai
Suskeldėjo ir užsikorė
ant mano dvikojės uolos
Ir puolė į milijonų metų dumblą –

* *Big Suro* vertimai į užsienio kalbas dažnai leidžiami be šio teksto. Priežastis paprasta – poema yra visiškai „hermetiška" ir beveik neiššifruojama. Ji pagrįsta onomatopėja ir laisvomis autoriaus sąmonėje kylančiomis asociacijomis. Joje nemažai aliuzijų į Homero, W. Shakespeare'o, J. Joyce'o ir kitų klasikų kūrybą, yra užuominų apie asmeninį Kerouaco gyvenimą, žodžių formos neretai iškraipytos, kartais sudarytos iš skirtingų kalbų dalių. Kerouaco kūrybos tyrinėtojai beveik nesiima *Jūros* interpretuoti. Šis vertimas vertintinas tik kaip kuklus bandymas lietuvių skaitytojams perteikti orginalo nuotaiką, skambesį, poetiką. Vertimas sąmoningai pateiktas be komentarų ir paaiškinimų.

Šūū – Šo – Širš
Tęsk mirk druska šviesa
Tu milijardo metų senumo
Uolų daužytoja
Gavrum
Jūrpaukštis
Gabropaukštis
Liūdnas kaip žmona ir kalva
Mylimas kaip motina ir migla
Oh! Oh! Oh!
Jūra! Oš!
Kurgi šįvakar tavo mažasis
Neptiūnas?

Šie švelnūs medžių minkštimo puslapiai
Neturintys nieko bendro
su tavuoju dundesiu ūžesiu,
melage jūra, ak,
jie buvo sukurti uoloms
sumaišties jūrpaukštis
įsirausia žingsnis tuščiaviduriai dumbliai
juda arvaljūrė
dūžta? Ak, vėl?
Ar vynas čia druska? P
otvynio banga – virtuvė?
Rusijos varikliai
tavo švelnioje kalboj –

Les poissons de la mer
parle Breton –
Mon nom est Lebris
de Kerouac –
Parle, Poissons, Loti,

parle –
Parlinantis okeanas smėlis
dūžta milijardai uolų –

Kerpliokšt –
Krantas – rantas –
Dieve – brakšt –

Iškysulis panėšį į
mieganti ilganosį kolį
Ant nosies jam žiburys,
o vandenynas,
paklusdamas proto susitarimams,
dūžta ritmu,
kuris gali įsibraut ir įsibraus
Į tavo smėlio minčių ritmą
– Didžiuliai sumauti
to šunsnukio pečiai

Parle, O, parle, mer, parle.
Jūra, kalbėk su manim,
Kalbėk su manim, tavo sidabras, tavoji šviesa.
Kur Aliaskoj atsivėrė skylė
Pilka – šš – vėjas
kanjone vėjas lietuje
Vėjas riedančiam sraute Juda
Jūra
jūra
Nyra į jūrą
O paukštis – la vengeance
De la roche
Cossez
Ach

Reta, jis pramušė vartus,
reta, greta Chersono, Chersono
mes, kalkėjantys tėvai, čia apačioj
– pavandenijęs kryžius, jūros dumbliais
apipintas – Ir vėl vypsnys,
tykus miegas – Banga – Ak, ne –
Šuš – Išvenk – Bum pliukšt
Neptūnas ištiesia rankas –
ir milijonai sielų
apšviestos sėdi tamsos urvuos
– Ką, senas lojesys? Šuo
kalnas? Tenai, prie Jūros
Varikliai? Dieve antplūdis – Krantas –
Šo – Šu – Atodūsis švelnus
ak laukiam susipynusiais plaukais
lyg arkom – Nusimyžt – Nerimk
– Ir sąmokslu pukš tekš slapčiom
ritom plo arvou širš – Kas šnabžda ten –
tik kvailas žemiškas upelis!
Ir griaudžia miglos – Veidai
mūs dažos sidabru –
Mes didvyrius pasiglemžiam –
Ir milijardas metų – niekis –

O miestai čia, apačioje!
Tūkstarankiai vyrai!
Jų nukreiptų į viršų
žvilgsnių poliai! Koralai
Jų poezijos! Drakonai
jūros marinuojasi, mėsa
Riebioms žuvims – Navark navark,
tos jūrų
Žuvys bretoniškai kalba

švelni bangų mūša tarytum
Žmonių sapnai – Žmonės
ant kranto ir ne ant kranto,
jie vadina
Tai krantu, jūra tai vadina
piš plip ploš –
Penkis milijardus metų
žemėj regim substancinį
čaną – Bangos yra kinės – sapnuoja
girios

Joks žmonių žodis
nenusakys sielvarto regimybės,
senesnės nei šioji dūžtanti
sena banga, ji vožia
smėliui pliūkšt
Raityta smėlina mintim –
Ak, keičiasi
pasaulis? Ak, mokestį
Įvesi? Ar jūroje visoj angelai surišti?
Ak, rūpi ūdrai ta barnaklė –
Ak, urvas, Ak, kriošt!
Plunksnuota jūra

Toli gražu nesiekia – Kur
Ponia Nop šįvakar?
Rašytpuvis Keruarchas
labidaliniam aristoteliškam parke
su dumblu vidur
– Ir Ranti forner,
kuri traukė perlus virve prie sosto
Karalius ties rismu
girioj amžinajūrių.
Ne amžinajūrių, laibusjūrių

– Šliužia
dužia.

Moteris, kurios kūnas
Jūroj – Varlė, kuri
niekuomet nejuda ir nedunda, šarš
– Gyvatė, kurios kūnas
po smėliu – Šuo su žibintu
ant nosies, aukštielninkas,
pečiai tokie didžiuliai,
kad siekia lietų plyšta – Lapai skuba
Prie jūros – Mes leidžiam
jiems skubėti, kad sudrėktų
ir tąją seną druskos permainą pajustų,
mintis nuogesnė
privers tave suprast, kad,
šiaip ar taip, jie kilo iš Mes Jūros –
Jokio demoniško dundesio
sekmadienio dieną – Mes
bėgam pro skardžių šerdį,
gremžiam urvus,
neišlaisvinam želė
ar sustingusių į drebučius kybančių
mąstytojų –

Mūsų įlankoj
įsitvirtinusių dumblių armijos
skleidžia sustigusios į drebučius
druskos kvapą –
Siek, pasiek, kai kurie lapai
nesuskubo pakankamai
Priartėt – Reidėk, riedėk, čiulrenk
per smėlį, ryklys ir dugnas,
žalsva pali andarva

– Ak, atgal – Ak, pirmyn –
Ak, šiš – Bum, tolyn,
dun, diena – Vena mes
tvirti – Jūra tai Mes –
Parle, parle, bum
į žemę – Art – Šo,
Šou, Šuš, flut,
ravad, tapavada pou,
kuf, luf, ruf –
Ne, ne, ne, ne, ne, ne –
O taip, taip, taip, taip, joor –
Ššš –

Kuris? Tas? Kuris?
Tasai pliūkšt –
Tasai, kur pliūkšt? tas pats,
ak, bum – Kas toji skruzdė,
toji gigantiška auksinė druskapermainė
skruzdė, dėl kurios išdidėja mano pėdų kalnai?
Tai Radėja, atrandanti
permainą minty, kad prisidėtų
prie griaudesio kaboklių, urve šviesa – Ir pastatytų
namą virš jo?
Niekad nebijok, naver foir, les bretons qui
parlent la langue de la Mar
sont espanol comme le cul
du Kurd qui dit le maha
prajna paramita du Sud?
Ah oui! Ke Vlum!
Niūrioji jūra, nutildyk mane –

Jos nemėgins, jos skruzdės,
kurios per savaitę
pramina tunelius,

tunelis per milijoną metų
iškovotas – ne – Po iškyšulį
dykinėja dumblių ieškodamos,
kvatoja tunai„Jūros vištiena“!
jie miega –
Riaumo riaumo, ara, aru –
Ūdra aš ūdra aš dukra aš jūra
– aš paskutinė mėlyna
lagūna manyje, jūra – Dieviška
toji substancija viršum Jūros –
Apie erdvę mes kalbam
ir skubam – Lai jokia burna
nerys jūros – Gavril –
Gavro – Chersono kinų
ir senų pirštų nagų jūra – Ar tau
skamba ausyse? Miruolis ašen?
Ar tu, Mergele, mėgini
mane užklot fatomais?

Nuobodi sena jūra, ar tau nekoktus,
ar neįgriso visas šis merde?
šis nepaliaujanti dun dun
ir ėjimas per smėlį – ei, žmonės,
pražilę kalnai nuo čia iki Fuego,
ar jums niekad neliūdna? Ar neapima
neviltis kaip vokiečių sukčiaus? Vien niūruma dundun ir žaluma
miglotomis naktim – miglos mųsų dalis –
Žinau, bet pavargau
klausyti šios kvailos
didybės –
Bašio
Lao!

Pop!
Kas ta žuvis,
kur sėdi nepaskendus? Kyla
Havajų taifūnas trenk jį
į jo uolą –
Mes paversim tave želė,
drebutini žmogau, parodyk savo esminę
jūros želė – Jūros
Karalius.

Joks Monarchas niekad nebus airis?
Ar regi airišką jūrą?
Žali vėjai tarp maumedžių šakų –
Džoisas – Džeimsas – Šiš – Jūrrra – Ssss – regi
– Varash
– mnavash la vache
ecriture – jūra išties
nedaug tekalba –

Die, ji,
miglota, velka, suviliojo vyrus,
Ulisą ir visus kitus
šviesiaplaukius moin –
Terpliūkšt ir koks
skirtumas! Viena balta
šviesos kibirkštėlė!
Plaukais supintos rankos
Penelopė laivas
Uostinėtojas – Dvariškiai
Telemachu drapanom drapanom
padlaižiauja – Arba –
Frankas auksu ribantis

tas povandeninis upokšnis
kur žuvys žvejus žuvauja – Salteen
keptuvyn
breen aliejyn šlapi
senų portugalų maldų
pietvakarininkai
susipynę, pasikeitę,
druska ir krytis ant smėlio,
dumblas ir vanduo
smegenys susipynę – Senų
Venecijos klykautojų žiurkės Arielis nukalibanintas
į Romos uostą – Paukšt – kerai –
Kalbėk parler,
mano motinos svetainėj,
įeidamas vidun
nusiplauk savo batus
padėkok
ūkanotam mėnuliui

Sąvartos, Topahta
laukešalia – nupilkinsim
tavo rožinę – Rytas
pirmykštis roplys
regi paravizijos paukštį
mirštantį čirenantį geltonu
gomuriu! Kokia miela
žemė, šaukia smėlis!
Išskyrus, kai griuva
dunda! O, ir mes laukiam
Dangaus – viskas
Viename –
Viskas ten
puikiai regima

Dabar ketinu nusiplauti
senąją Paviją
ir nusigabenti savo druską
į Bet Kurį Miestą –
Ant antikos skardžių
neauga rožės, rytas košia
švinine poza – Bum de bum dei
Jūra tai aš –
Jūra tai mes – Tai ne tik sniegas

Netrukus mes nusiplausim
Fudžijamą ir smėlį
kuprapaukštis sugrįžo –
mes skubam pliekiam
sukamės – ak –
Ilgas trumpas –
Menkas ir lengvas –
Vėjas, daugybė
šąlančių užpakalių ant sėkmės akmens –
Rappaport –
Endimionai, susivėlęs miegaliau,
mylėk mano šlaunį
– Rožė, Šelio,
Rožė, o Urnos!
Meiliažvilgsnės urnos žuvies aky

Cinco jūra Čiko jūra
Magelano iškyšulio jūra
– Koks žvaigždžių pūtikas padėjo
palinkęs bitnikas jūra ožio barzdelė
viršum senų ožiškų rankraščių
kad rastų kitą Plokštumos pusę?
Apsižvalgyk, ar regi mano galą?

Ovali didžiulė smerkti?
Op anga urvas ir šrul –
smėlis ir druska plaukai akys
– Stiprus pakankamai
kad tavo plaukuose priverstų augti kavą –
Kieno plantacijas valdo Neptūnas?
Tos, kur Atlaso, tebėra čia,
Hesperidės jam prie kojų, Suras jo sniegdraba,
airiška jūra pirštų galiukai
ir Kornvalis per amžius jo siela
pasmerkta

Šurum – šurum – plop
Bum doš – Atodūsis senųjų mokymų
greta manęs – Šiurkščios
senos rankos žaisdamos
išvedė kilmę, mes paskandinom daugiau laivų,
nei sapnuotojas kada nors regės
– Dega – Dega – Pasaulis
dega, jam reeeikia vandens
– Aš turėsiu dukrą,
ukrą, palauk ir pamatysi – Teliūskuoja, Teliūskuoja, Aš –
Kelnaitės – Kelnaitės –
šios senos fantazijos tokios
mergaitiškos – Tu nematei
undinių mano tikrojoje jūroje
– Tu neregėjai belyčių kūdikių su Didybės krūtimis –
Mano žmona – Mano žmona –
Jos vardas ak toks iš tikrųjų
prašmatnus gyvenimas

Prastas gyvenimas Karalija
kur mes išsiskiriame arbata, tai jūra

greta manęs –
Džoš – kuf – patra –
taip yy mo puš –
Sst – Ateik perskaityk mane
Purvinas atvirukas –
Padauža jūra –
Ar tavo vardas Karaš – ?
Nori plaukti, nuskęsti ar plaukti?
Vėl skamba ausyse?..
Jūra virpa ritmas
dūžis prie urvo
kabikai pūtikai švilpimas
šuo ausis atgal – prie jūros –
Aryy – Gerudge Napoleonas nada –
Nada

Plutonas ėda jūrą –
Erdvė –
Prie jūros suglaustos rankos –
„On est tous caches, mange
le silence," disent les poissons de la mer – Ah Mar – Gott –
Thalatta – Merde – Marde
de mer – Mu mer – Mak a vash –
Okeanas – tai motina –
Je ne suis pas mauvaise quand j'suis
tranquille – dans les tempetes
j'cries! Comme une folle!
j'mange, j'arrache toutes!
Laikrodis – Klakt – Pienas –
Mai! mai! mai! ma!
sako vėjas pustydamas smėlį...
Plutonas ėda jūrą –
Ami go – da – che pop

Eik – Ateik – Kark –
Rūp – Kee ter da vo
Kataketa pow! kek kek kek!
Kwakiutl! Kik!
Šie iškaikurių taratasters
trap hyra tecere thaped
anadondak ram ma lat
aplinkui Krul lig Pat lat
rat anaakakalked
romon tottek
Kara VOOOM
frup –
Šąla pėdos? brasta – Sopa žaizdos?
sim – nuodėm – Stovi? – išdulkink jūrą!
Nuspaudė? išbandyk mane –
Usen čia nebekaba daugiau
štai ka va ra ta
pluš, ššš,
ir dar, vėl, ke vlook
ke blum ir štai ateina
didysis misteris Trošas
– atsirita dar bangų
kiekvienas skiemuo vėjuotas

Atgal mūša palaver
paralarle – paralleling
parle pe Saviour

Nerimastinga dvasia
pakibus čia neįstengsi
tuštumoj – Jūra
tik mane skandina – Šie žodžiai
tai liguisto mirtingumo

maivymasis –
Mes stengiamės atrasti
savo kelią per pasitikėjimą, pagalba
ne visada ateina
greit iš kur nors iš ko nors
dangas mielas galbūt
pasisiūlė mums pažadėti –

Bet šios bangos gąsdina mane –
Aš numirsiu
apimtas visiškos nevilties –
Kur pabusti? Antru atsikvėpimu gyvenime
atmosfera mielesnė
galbūt artimesnė Dangui
– O Rojau –
Argi jūra išties tokia bloga?
Ar tu atvežei vyrus čia šiai šaltai klouniškai
ir monstriškai rajūnei? iš kurios garsų
šaipaus?

Dieve, privalau tavim tikėti
antraip gyvensiu mirty!
Ar mus išgelbėsi – visus?
Netrukus ar jau dabar?
Apšvieski
mūsų skęstančias smegenis
– Mes apgailėtini, Viešpatie,
mums reikia tavo pagalbos!
Išgelbėk mus, Brangus –
(Gelbėkis pats, Dievo žmogau,
cha cha!)
Jeigu būtum Dievo žmogus,
palieptum šioms bangoms

it koks puikusis Tenisonas liautis
netgi Tenisonas
ir tas brangus
dabar jau miręs
Palik tai šviesai
Pasirūpink vakariene,
ir akis
kažkieno akis – žmonos,
mergaitės, draugo, gyvūno
– lai laša kraujas –
jis už savo jūrą, jis už savo ugnį
tu už savo troškimą

„Jūra mane pavijo
ir sušuko: Eik kur šaukia troškimas!“
– Man skubant slėniu paskutinįsyk dar šūktelėjo:
– „Ir juokis!“

Netgi jūra nesustabdys mano rankos,
rašančios tai, ką skaitysiu senatvėje
– Tai nedidelių formų brėžinys, jūra – mažiausia – Ša
liepk sau nutilti –
Po to, kai mane šitaip išgąsdinai, Mar,
aš supeiksiu tavo lindynę – tavo
joduotus dumblius ir purvo krinolinus,
netgi tavo tuščiavidurės išdžiūvusios jūržolės
dvokia – tu visa dvoki –
Bum – Pamėgink, šliaužk –
Nedidelė Monterėjaus žvejų valtelė
čiuožia namo, jai dar penkiolika mylių kelio,
grįžk namo keptos žuvies su alum prieš penkias –
Veda per jūrą jos paukščių keliais –
– Sidabras prarastas amžiams

– Nuo žydro žmonių tiltų dangaus
iki didžiulės šleikšiadebesių krūvos vidur jūros –
iki pilkumos –
Kai kurie vaikinai tai vadina kanonierės mėliu,
arba pilkuma, bet aš tai vadinu
Pilietiniu akmenų karu
– Akmenys į orą, akmenys į vandenį,
akmenys ir akmenys –
Kara tavira, mnash grand bash
– poosh l'abas – croosh
L'a haut – Plash au pied –
Peeeee – Rolle test boulles –
Manche d'la rache –
Dailus Karalius pranoksta
dundesį daina paukštis galva –
„Crache tes idees", spjaudyk savo idėjas,
taria jūra man, visai
de ra mai –
Pss! pss! pss!
Ps! viduj mergaitė!
Raudonų batų putos, senų burtininkų
akys, kojų pirštų nagai kabo
seno sūrio statinėj
Olandas pamiršo pavalgyt
audra
devyniolika O
šešiolika –
Kada kanonierė torpedavo Pedrą
Milijono Mokesčių Slėny?

Kada žvairaakis Magelanas
surijo Amazonės pėdas –
Ir, Ak, kada Kolombo perplaukė!

Kada Dreikas seras suteikė privilegiją bangoms
pamaitindamas mėlyną kėkštą
tamsų – išbubino savo alalinkę
talpyklą priešais dundesį,
visas mintis apie Eriką
Raudonąjį Grenlandijos nuotykiautoją,
akmenkalėjmių statytoją naujajame Niu
Porte – Naujajame – dar –
Senaporte Indijos Žuvigalvy –
Senaporte Galvaposte Tatu Kvakiutl
tabu potash Coyotl potlatch?
Senoji primityvioji Kolumbija –
Pavadinta pagal Kolom bus?
Vardas Arudžio Vesmarika –
Ar! – Or! – Da!
O kaip dėl Veracano?
jis plaukė!
Jis, Veracano, blaukė, o mes
steitėm jo Salą ant gelmės

versmės –
Supuvęs Pelkinėtojas
nusidėjėliai melagiai šeimos galvos
visi paskendo vandenmaudžiai išgėrė Neptūno
nektaro zal sotat...
Ar zal sotate vardas crota?
Crota ta crotte, čia,
apačioj, tu nerasi (Jėzau Krikščionių!)
nė sudžiūvusio šuduko –
Kodėl ne?
Trupink aną va pliką uolą
savo filet mignon dantimis
ir žiūrėk – Tau žaizdras, širdies žaizda,

plaukų garbana –
Man, mums, Jūra,
laiko žudymas valgant
lūpos įtrūkius maitink bangas
per smėlio meistriškumo eras,
kol nieko neliks,
tik senas naujo ryto pirmykštis skausmas
tų, kurie sėdi
prie negimusio
paukščio
dar nepražuvusių rožių –

Su dumbliais tavo rožės
ar smėlio krabai tavo zvimbikai?
Su švilpikais jūroj!
Su rausikais gelmėn!
Šis Ošas Su Skeptru, ši plačiai kojas
išžergusi uola U. S. iki uolos
Ja pon, šis patvarus
visur besiritantis ristuvas,
šis pliurzius prie tavo kruvinų
sauso mėšlo durų,
ši sidabriškai baltos burnos
arringiavimas kad tave sulaikytų
šis sąžinės valytojas
aring tau –
Čia nėra pelių, bet esama
nedidelio džiaugsmo – ir
šen, ir ten, erelis žuvininkas
džiugesy ūžesy...
Och tiryn tiryn vandenynas
aš –
Duoklė Nusiimk Skeptrą!
Ir vėlei tu mane priėmei!

Alsuoki jodu, šlykšytuoli gerki
alpki prie šlapių pėdų, meski
savo profilį, tempki jį į jūrą,
plūkdyko per dumbliną vandenį tavęs ilgis Adonas –
ir Šelio trejetas,
tai trejetas – deki druskoj
pamažu dauguma pasikeičia –
Nė plyšio nebuvo amžinybėj
per milijoną pastangų metų –
vienoje smėlio smiltelėj
3 tūkstančiai džiugesio pasaulių sssslypi –
ką jau kalbėti apie mane –
Ak, jūra

Ak šu – Ak šo –
pykšt – niršk – mišk –
ha suk – tara – ta ta...
curlurck – Kayash – Kee...
Perlai perlai geltonuos Vakaruos
– Geltonas dangus Kinijai –
Ramiuoju pavadinom vandenys čia
kaip visad susitinka
su vandenimis – Ramusis Ramusis
Ramusis musra – džerum...
džidouš – gaka – gaya –
Tatha – gata – mana –
Kokias bures naudojo senieji bhiku?
Dhiku? Dhiku!
Kokius sielius plukdė Mozė
dausosna balandpaščiu?
Kas išgelbėjo Jaudaverpetį
nuo Kido lentos?
Kas čia Bur bug? Žiūrr! Jūūūūūūūūrrrr

rrrrrrrr – kara –
Svarinės lauk šokt...

Big Suru vadinamas šis smėlis
šios uolos, šis upelis?
Kanjonas Ratono vardu žeria
Kojotų lapus, senus Pomo kaulus
ir senas Tomahaukų dulkes
į tavo žvejišką gurklį –
Mano druskos gurklus išgelbės
Siuvėjus – siuvančius kambary
apačioje –
Siuvančius dumblių shrat keliautojams
gaubiamiems pieniškų sąnašų –
Siuvančius įstrižai
dėl tikrumo... Sartan
ar mes esam Pergalės Vertės šiame druskos kare su tavim
ir tavuoju tavo želiniu šlamščiu!
Pažvelk O jūra čia vadinama
Ramiąja Jūra!
Taki!

Manoji auksinė tuščia siela
pergyvens tavąsias druskingas sąnašas...
– Mano želinės akies Langai
ir žuvies galvos pliurzė žvelgia į tave,
sąnašos, su cigaru dantyse,
kiek paniekinamai –
Bet aš skubinu save susitikt su tavimi
– tu skubini save suryt mane – Aiškiai regima
ir išvarginta, vaigerai –
Arra! Arroo!
Ger der va –

Kvailuose tyliuose miestuose jūroj
žaidžia vaikai kartono masė
seno konservanglio nuosavakiemy
bičraščių lėkštės apdrabstytos
istorijų ten apačioj putom

Nėr tykesnės ir baisesnės audros
už audrą viduj – Burtininkas hipis! Budos žemės
ir Budos jūros!
Kokias bures naudojo Maudgaljajana
tik jis ir tegali pasakyti
bet jį nuūdė rėksniai
skardžio papėdėj surikę
„Eime namo!
Tuoj pat!“
– palik papliurusias sudaužytas djamas
Maudgaljajaną nužudė jūra –
Bet jūra nesako –
Jūra nežudo – Jūros nugirdyti mokslinčiai
turėtų tai žinoti
arba
lai grįžta mokyklon

Girdi ten ūžia vandenyno motoras?
Ar jauti jo burblimą?
Tenai šeši paiki šimtakojai, die, Machree –
Ah Ratatatatatat –
kulkosvaidžių jūra, ritmas
kiaušai tavieji pasipila
švelniu erškėtiniu
tav pav veisliniu pienruoniu
tenoru –
Pūzras liūnas gerai erai aro –

arak – arrache –
Kamac'h – monarc'h – Kerarc'h Jevac'h –
Tamana – gavow –
Va – Voovla –Via –
Mia – manoji –
jūra
poo

Sudie, Sure –

Ar kada nors sakei jam
apie vandenis sutinkančius vandenis – ?
O grįžk pas ūdrą –
Tik – Tak – Klak
Kerm – Kurn – Cow – Kow –
Cash – Cac'h – Cluck...
Tiktak – Mėsėk jūrai reik
gelmės regiu tave
Enoc'h
tuojau anarf
Senojoj Britanėj

1960 m. rugpjūčio 21 d. Ramusis vandenynas,
Big Suras, Kalifornija

Šios istorijos nebuvo...

Nuo XX a. penktojo dešimtmečio pabaigos iki septintojo dešimtmečio pradžios Jackas Kerouacas romanuose fiksavo ir apmąstė kone visus svarbiausius savo gyvenimo įvykius. *Miestelis ir miestas* ir *Kelyje* pasakoja apie koledžo laikų nuotykius, poetiškieji *Dharmos valkatos* ir *Vienatvės angelai* – intensyvių dvasios kelionių bei paieškų liudijimai, o per tris paras parašyta *Požemių gyventojų* istorija vaizduoja meilės ryšio nesėkmes ir iškelia kūno geidulių gaivalą. Šį penkiolikos metų autobiografijų ciklą užbaigia *Big Suras*. Romano veiksmas vyksta vieną septintojo dešimtmečio vasarą Big Sure, Kalifornijoje. Baigiantis šiai vasarai J. Kerouaco dvasinė būsena taip suprastėjo, kad jis daugiau nepajėgė atsiduoti protą ir jausmus sutelkiančiai introspekcijai.

Vis dėlto, kaip ir F. Scottas Fitzgeraldas, J. Kerouacas sugebėjo aprašyti savo dvasinį pakrikimą beveik tuo pat metu, kai šis vyko. Tai neabejotinai vienas geriausių rašytojo kūrinių – jį teigiamai įvertino net ano meto literatūros kritikai, paprastai iš J. Kerouaco tik šaipydavęsi. Deja, šioje knygoje aprašytas nervinis išsekimas nebuvo išgalvotas. Po romane vaizduojamų įvykių J. Kerouacas pragyveno dar devynerius metus, bet daugiau nepajėgė rašyti taip meistriškai ir atvirai.

Big Suras – paskutinė nušvitimo siekusiojo bitniko knyga. Romane aiškiai justi nusivylimo gaidos, tai ir fizinė, ir dvasinė, ir

metafizinė neviltis, – sako prasigėrusiu bodhisatva save vadinantis autorius. Iliuzijų nebėra, nebėra senojo autostopo svaigulio, o kalbos apie pabudimą niūrumo akimirką rodosi buvusios tik žodžiai, į kuriuos nėra kaip atsiremti.

Vis dėlto pačioje romano pabaigoje autorius prabyla apie „auksinę visus laiminančią amžinybę“. Baigiamieji kūrinio žodžiai kalba apie ne vienus metus brandintą ir, nepaisant audringo gyvenimo, giliai įsišaknijusią budistinę pasaulėžiūrą, pasak kurios „Nieko niekada nebuvo – Netgi šios istorijos“, taigi, išsisklaidžius slegiančioms šio pasaulio iliuzijoms, „Viskas vis tiek išeis į gera – Ir bus taip pat amžina, ir taip pat švytės auksu.“

Saulius Repečka

Jack Kerouac
Big Suras

Iš anglų kalbos vertė
Saulius Repečka

Redaktorė
Nijolė Viktorija Skliutaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

Tiražas 2000 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų" leidyba
Palangos g. 4, LT-01402 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB BALTO print
Utenos g. 41a, Vilnius LT-08217
info@logotipas.lt
www.logotipas.lt

Big Suras – paskutinė Jacko Kerouaco (Džeko Keruako), nušvitimo siekusio didžiojo bitniko, knyga. Tai vienas geriausių rašytojo kūrinių – jį teigiamai įvertino net ano meto literatūros kritikai, neretai iš Kerouaco tik šaipydavęsi. Deja, romane aprašytas nervinis išsekimas nebuvo išgalvotas. Po knygoje vaizduojamų įvykių Kerouacas pragyveno dar devynerius metus, bet daugiau nepajėgė rašyti taip meistriškai ir atvirai.

Kerouacas dažnai vadinamas Amerikos bitnikų kartos Homeru. Rašytojas buvo tiesiog pametęs galvą dėl džiazo, kelionių autostopu, budizmo... Pasak jo bičiulio rašytojo W. S. Burroughso, „Kerouacas atidarė milijonus kavinių ir pardavė milijonus „Levi's" džinsų".

Kiekviena Jacko Kerouaco knyga – nepakartojama, tikras telepatijos deimantas. Per kylančią iš proto gelmių prozą jis atskleidžia pačią sąmonės sintaksę, nusako savo švytinčią paranojiškos sumaišties tuštumą. Tokia ryški natūrali kūryba – neprilygstamas reiškinys XX amžiaus antrojoje pusėje, tai Prousto, Celine'o, Wolfe'o, Hemingway'aus, Genet, Theloniouso Monko, Charlie'o Parkerio ir paties Kerouaco atletiškos šventos įžvalgos sintezė.

Big Suras – *žmogiškas, tikslumu pasižymintis pasakojimas apie nepaprastą Kerouacą apsėdusios alkoholinės* delirium tremens *šėlsmą, Kerouacas – neeilinis rašytojas, pajėgęs pabaigti savo poetinį naratyvą – šią užduotį pavyko įgyvendinti tik nedaugeliui tokios bėdos kamuojamų rašytojų, kiti susimovė. Čia sutinkame San Fransisko poetus ir atpažįstame Diną Moriartį, praėjus dešimčiai metų po* Kelyje *pasirodymo...*

Allenas Ginsbergas

Aš nusipirksiu bilietą ir vieną gėlėtą dieną ištarsiu sudie, tada paliksiu už nugaros San Fransiską ir per rudeninę Ameriką keliausiu namo – ir viskas bus taip, kaip buvo pradžioje – Paprasta auksinė visus laiminanti amžinybė – Nieko niekada nebuvo – Netgi šios istorijos.

Viršelio fotografija © Allen Ginsberg/CORBIS

Juoda avis - genetiniu požiūriu nuo normos nutolusi ir iš bandos išsiskirianti avis, nenaudinga dėl vilnos spalvos, nepasiduodančios jokiems dažams. Laikoma komerciškai nepatraukli ir nepageidautina.

„Baltų lankų" serija *Juoda avis* skiriama tokiems autoriams, kaip Jackas Kerouacas, Williamsas S. Burroughsas, Paulas Bowlesas ir kitiems - nepritapėliams, tabu laužytojams, ieškantiems savitų, bet nebūtinai priimtinų, raiškos formų.

JUODA AVIS IEŠKO VIENMINTĖS
(Hansas Horstas Skupy)

ISBN 978-9955-23-549-1

www.baltoslankos.lt